

RISØR KOMMUNE

Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27 med budsjett 2024

Innholdsfortegnelse

1.1	Vedtak	4
1.2	Innledning.....	5
1.2.1	<i>Kommunedirektørens innledning.....</i>	<i>5</i>
1.2.2	<i>Sammendrag av Kommunedirektørens forslag.....</i>	<i>6</i>
1.3	Grunnlag Handlingsprogram og økonomiplan.....	12
1.3.1	<i>Styringssystem</i>	<i>12</i>
1.3.2	<i>Økonomisk utvikling i perioden.....</i>	<i>15</i>
1.3.3	<i>Sektorutviklingen fremover.....</i>	<i>36</i>
1.3.4	<i>Sektor for Interne tjenester.....</i>	<i>36</i>
1.3.5	<i>Sektor for Samfunnsutvikling.....</i>	<i>38</i>
1.3.6	<i>Sektor for Helse & Omsorg</i>	<i>42</i>
1.3.7	<i>Sektor for Oppvekst.....</i>	<i>47</i>
1.4	Økonomiplan 2024-2027	53
1.4.1	<i>Investeringsplan 2024-2027</i>	<i>53</i>
1.4.2	<i>Driftsrammer 2024-2027</i>	<i>60</i>
1.4.3	<i>Oppsummering handlingsprogram og økonomiplan 2024-2027</i>	<i>72</i>
1.5	Budsjett 2024	76
1.5.1	<i>Innledning.....</i>	<i>76</i>
1.5.2	<i>Bemanning/arbeidsgiverpolitikk.....</i>	<i>79</i>
1.5.3	<i>Felles inntekter og utgifter.....</i>	<i>82</i>
1.5.4	<i>Sektorrammer 2024.....</i>	<i>92</i>
1.5.5	<i>Investeringsbudsjett 2024</i>	<i>113</i>
1.6	Klimabudsjett 2024-27.....	116
1.6.1	<i>Innledning/sammendrag.....</i>	<i>116</i>
1.6.2	<i>Klimamål for kommunen.....</i>	<i>117</i>
1.6.3	<i>Status klimagassutslipp.....</i>	<i>118</i>
1.6.4	<i>Prioriteringer i planperioden</i>	<i>121</i>
1.6.5	<i>Klimatiltak</i>	<i>121</i>
1.7	Handlingsprogram 2024-2027 - Tiltaksplan med vedlegg	128
1.7.1	<i>Vedlegg 1 Tiltaksplan Drift og Investering 2024-27.....</i>	<i>128</i>
1.7.2	<i>Vedlegg 2 Handlingsplan biler og utstyr 2024-27.....</i>	<i>132</i>
1.7.3	<i>Vedlegg 3 Hovedplan Vann og Avløp 2024-27</i>	<i>133</i>
1.7.4	<i>Vedlegg 4 Handlingsplan oppgr. kommunale veier 2024-27.....</i>	<i>134</i>

1.7.5	<i>Vedlegg 5 Handlingsplan std.heving kom.bygg 2024-27</i>	<i>135</i>
1.7.6	<i>Vedlegg 6 Handlingsplan for friluftsområder 2024-27</i>	<i>140</i>
1.7.7	<i>Vedlegg 7 Handlingsplan for kaier og havn 2024-27</i>	<i>141</i>
1.7.8	<i>Vedlegg 8 Handlingsplan for nærmiljø- og trafikksikkerhetstiltak 2024-27..</i>	<i>142</i>

1.1 Vedtak

1.2 Innledning

1.2.1 Kommunedirektørens innledning

Vi går inn i en periode som mer enn noen gang vil være preget av behovet for endring og omstilling. Stikkord her er klimakrise og naturkrise, demografiske endringer med dramatisk vekst i antall eldre, strammere kommuneøkonomi, sentralisering og digitalisering.

I denne planperioden vil hvilke valg vi tar i samfunnet knyttet til klima, natur og miljø være helt avgjørende for om vi klarer å bevare verdens natur og dermed ressursgrunnlaget slik vi kjenner det i dag. Hva vi gjør i Risør kommune kan føles meningsløst og puslete i den store sammenhengen, men for å nå verdens klima-, miljø- og naturmål, må alle tiltak iverksettes lokalt. Vi i Risør må ta vår del av dette ansvaret.

HP/ØP 2024-2027 har som sitt viktigste mål å sikre fortsatt gode tjenester til innbyggerne våre.

Flere elementer er sentrale for at vi skal lykkes med dette; kompetente og motiverte medarbeidere, ledelse, evne til nytenkning og innovasjon m.m. Dette er på plass i dag, men vi ser at det vil ligge rekrutteringsutfordringer foran oss, særlig innenfor helse, i de nærmeste årene. Dette vil innebære ytterligere behov for jobbe strukturert og innovativt, for å finne nye løsninger, herunder ta i bruk velferdsteknologi.

Helt avgjørende er det også at vi drifter tjenestene, og styrer investeringene, på en måte som sikrer økonomisk bærekraft i kommuneøkonomien.

Kommunedirektøren ser med bekymring på Risør kommunes økonomiske situasjon. Status pr 2. tertial 2023 er at budsjettene ute i enhetene er stramme, og flere sliter med å nå budsjettmålene sine. Konsekvensen av dette er at vi er i ferd med å bruke opp sparepengene våre (disposisjonsfondet) for å finansiere drift.

Det er presserende at nødvendige grep nå tas, for å endre denne utviklingen. Med dagens fart i økonomien nærmer vi oss raskt en situasjon hvor vi bruker opp alle reservene våre og settes ut av stand til å levere budsjett balanse, med en konsekvens at vi ikke lenger vil klare å levere velferdstjenester på dagens nivå.

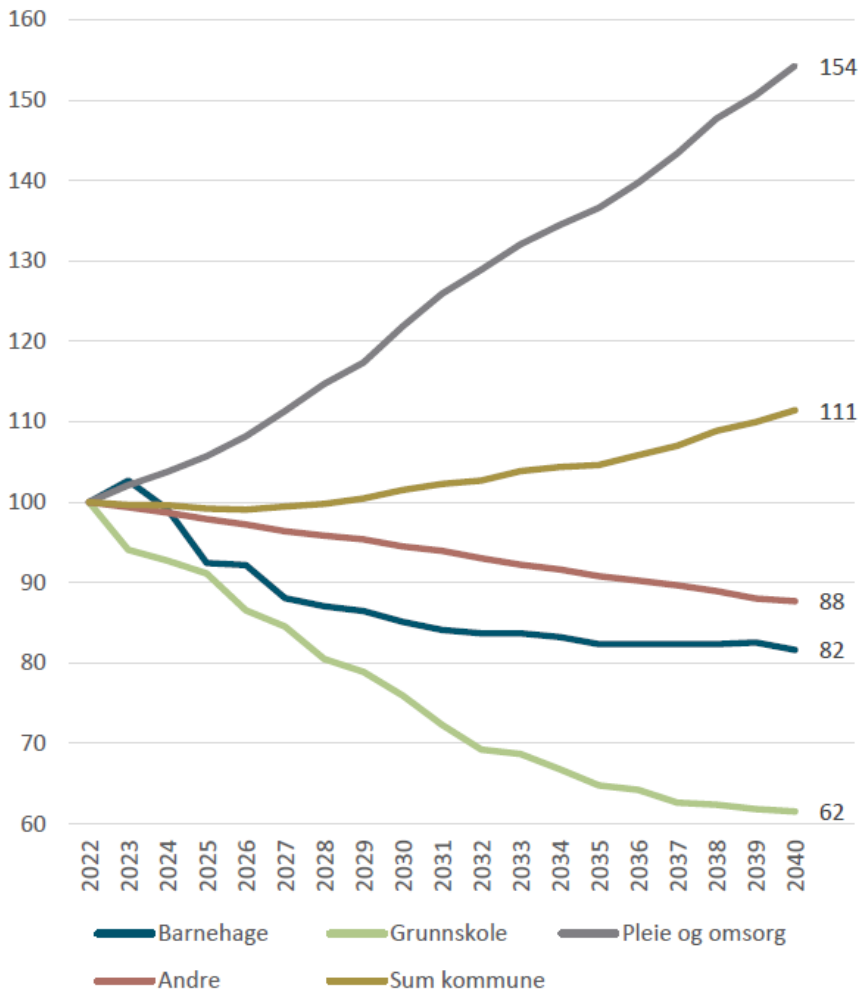
Med dette bakteppe legger kommunedirektøren her frem en handlings- og økonomiplan som tar innover seg behovet for å gjennomføre strukturelle endringer, og foreslår at det i planperioden avsettes midler til investering i nytt skolebygg på Kjempesteinsmyra, for å samle kommunens grunnskoler der.

I løpet av våren 2024 planlegges gjennomføring av et mulighetsstudie- "Bærekraft 2025", hvor kommunens drift vil gjennomgås med henblikk på å identifisere ytterligere effektiviseringstiltak. Studiet vil gjennomføres med ekstern prosessveileder og vil ha som utgangspunkt en bred gjennomgang av kommunens drift, men med et særlig fokus på endringer i skolestruktur.

1.2.2 Sammendrag av Kommunedirektørens forslag

Kommunedirektørens forslag til handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27 bærer preg av en kommunesektor under press med stadig strammere rammer for å møte et stadig voksende tjenestebehov, og forventning til disse.

Risør kommune er ca 6,61 % dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen og ligger i første rekke ifht "eldrebølgene" som er varslet over lang tid. Dette gjør at demografikostnadene vil treffe Risør raskere enn de fleste andre kommuner, og gi en betydelig ressursutfordring. Forventet utvikling i utgiftsbehovet i grafen nedenfor illustrerer dette på en god måte

Utvikling i beregnet utgiftsbehov ulike sentrale tjenesteområder 2022-2040. Indeksert utvikling, 2022=100. Risør kommune. Kilde: TBU/beregninger ved TF

Grafen indikerer tydelig hvor kommunens utfordringer vil komme med en forventet vekst i utgiftsnivået på opp mot 54% i pleie og omsorg innen 2040.

Samtidig viser befolkningsutviklingen at vi blir færre "hoder" som skal levere tjenester til en aldrende befolkning. Forsørgerbyrden viser at Risør kommunes forhold mellom yrkesaktive innbyggere (20-66 år) og antall eldre (over 67 år) i 2022 er omtrent på samme nivå som landsgjennomsnittet vil være i 2040. Dette skaper et fremtidig årsverksbehov innen pleie og omsorg som er estimert til ca 50 nye årsverk i tjenesten.

Kommunens økonomi er under press, og de siste årenes drift har tæret kraftig på kommunens buffer i disposisjonsfondet som følge av at budsjetttrammene ikke strekker til slik vi driver tjenestene våre i dag. Kommunedirektøren snur hver stein i organisasjonen, men mener det ikke er forsvarlig å stramme inn ytterligere uten å gjøre strukturelle grep i virksomheten.

I 2025 forventes prosjektet med å samlokalisere legetjenestene på Frydenborgsenteret å være ferdig og vil gi positive synergier til sektoren, og økonomiske besparelser i drift.

Kommunedirektøren legger frem forslag om å starte prosessen med å etablere en ny 1-10 skole for elevene i hele kommunen, og samtidig gjøre ytterligere analyser i organisasjonen for å finne andre mulige ubenyttede handlingsrom.

Målet med fremlagte handlingsprogram og økonomiplan og tiltakene som foreslås, er basert på kommunedirektørens 3 hovedfokusområder i arbeidet.

- **Sikre fortsatt gode tjenester til innbyggerne.**
- **Klima og natur, i alt vi gjør**
- **Attraktivitet for unge mennesker og barnefamilier.**

1.2.2.1 Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon

I kommunedirektørens fremlagte handlingsprogram og økonomiplan har kommunedirektøren gjort prioriteringer når det gjelder endringer, tiltak m.m i forhold til graden av nødvendighet. En samlet oversikt over disse finnes i vedlegg 1, og videre i vedlegg 2-8 hvor flere av tiltakene i vedlegg 1 er ytterligere spesifisert.

Fremlagt plan viser de tiltak som er ansett som mest nødvendig for å sikre gode tjenester fremover. Kommunedirektøren har foreslått å gjennomføre en ekstern kommuneanalyse for å se etter muligheter og handlingsrom i dagens drift i starten av 2024. Denne analysen vil være et hjelpende verktøy for kommunedirektøren og kommunestyret til å foreta nødvendige prioriteringer utover planperioden. Analysen vil høyst sannsynlig også underbygge de tiltakene og effektiviseringskravene kommunedirektøren har lagt inn i fremlagt tiltaksplan.

Kommunen har en viktig rolle som pådriver på mange ulike områder, både administrativt og politisk. Kommunedirektøren har valgt å ikke liste opp disse områdene som egne tiltak i handlingsprogrammet.

Fremlagt handlingsprogram og økonomiplan inneholder også oppfølgingen av kommunens klimabudsjett som vil være av stor betydning i tiden som kommer og forhåpentligvis være et nyttig styringsverktøy for både administrasjon og politikere. Dersom Risør kommune skal klare å nå de vedtatte klimamålene frem mot 2030 vil Risør kommune som organisasjon ha en spesielt viktig rolle som pådriver for arbeidet internt i egen organisasjon, og rettet eksternt mot næringsdrivende og kommunens innbyggere.

1.2.2 Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden

1. Det foreslås følgende rammer for kommunens investeringsaktiviteter i økonomiplanen 2024-27.

Finansiering av investeringsplan	Totalt	2 024	2 025	2 026	2 027
Sum investeringskostnad brutto	487 095	73 225	87 470	205 800	120 600
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-63 490	-4 870	-8 670	-32 230	-17 720
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-44 435	-4 465	-14 120	-4 050	-21 800
Sum finansierings låneopptak	-379 170	-63 890	-64 680	-169 520	-81 080
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	155 818	46 448	37 200	40 200	31 970
Sum Lånebehov Ekskl.VAR og Husbank	-223 352	-17 442	-27 480	-129 320	-49 110

Rammene tar utgangspunkt i investeringsplan for 2024-27 med følgende prosjektoversikt.

Investeringsplan 2024-27	2 024	2 025	2 026	2 027
	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	2 620	500	4 500	5 300
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	15 400	7 000	8 400	0
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	300	4 000	2 000	0
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	3 000	3 000	3 000	3 000
Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	600	0	0	0
Friluftsområder ihht vedlegg 6	2 235	1 170	1 050	4 500
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	1 500	1 200	2 400	0
Nærmiljø-, trafikksikkerhet(T) Ihht vedlegg 8	1 000	950	1 000	150
Svømmehall enkel oppgradering	2 500	0	0	0
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	2 000	2 000	2 000
Startlånsordningen Husbanken	30 000	30 000	30 000	30 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	500	500	500
Oppgradering Digitale kartgrunnlag (T)	150	150	150	150
Parkeringsløsning i Sentrum	0	0	0	0
Oppgraderinger Sanddens Ressurssenter	1 000	0	0	0
Minnelund Søndeled (KFR)	420	0	0	0
Samordnet legesenter - Frydenborg	9 000	9 000	0	0
Ny 1-10 skole Risør med nytt svømmeanlegg	1 000	25 000	150 000	75 000
Frydendal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	3 000	0	0
Frydendal kirke - maling innvendig	0	0	800	0
Sum investeringer i perioden	73 225	87 470	205 800	120 600

2. Det foreslås følgende netto driftsrammer for kommunens sektorer i økonomiplanen 2024-27.

Bev.oversikt drift §5,4 andre ledd	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Risør kommune				
Netto	558 207 000	555 023 000	553 066 000	547 024 000
Sektor Interne tjenester				
Netto	38 759 000	36 758 000	36 008 000	36 008 000
Sektor Samfunnsutvikling				
Netto	86 155 000	82 205 000	80 705 000	80 705 000
Sektor Helse og omsorg				
Netto	263 919 000	263 528 000	262 171 000	261 714 000
Sektor Oppveskt				
Netto	157 602 000	157 452 000	157 276 000	151 066 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning				
Netto	11 771 000	15 079 000	16 905 000	17 530 000
Netto driftsrammer sektorene	558 206 000	555 022 000	553 065 000	547 023 000

3. Det foreslås følgende investeringsbudsjett for 2024 med tilhørende finansieringsplan.

Bev.oversikt investering ihht §5-5 1 ledd	Budsjett 2024
Investeringer i varige driftsmidler	41 225 000
Tilskudd til andres investeringer	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	43 225 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 870 000
Tilskudd fra andre	-1 465 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000
Bruk av lån	-33 890 000
SUM INVESTERINGSINTEKTER	-41 225 000
Videreutlån	30 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-30 000 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 000 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 000 000
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000

Investeringsutgiftene spesifiseres ihht prosjektoversikten for 2024 med tilhørende finansieringsplan.

Investeringsbudsjett 2024	2 024			
	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	2 620	-524	0	-2 096
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	15 400	0	0	-15 400
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	300	-60	0	-240
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	3 000	-600	0	-2 400
Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	600	-125	0	-475
Friluftsområder ihht vedlegg 6	2 235	-447	-1 465	-323
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	1 500	0	0	-1 500
Nærmiljø-, trafikksikkerhet(T) Ihht vedlegg 8	1 000	-200	0	-800
Svømmehall enkel oppgradering	2 500	-500	0	-2 000
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0	0	-1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	0	-2 000	0
Startlånsordningen Husbanken	30 000	0	0	-30 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	-100	0	-400
Oppgradering Digitale kartgrunnlag (T)	150	-30	0	-120
Oppgraderinger Sanddens Ressurssenter	1 000	-200	0	-800
Minnelund Sønedeled (KFR)	420	-84	0	-336
Samordnet legesenter - Frydenborg	9 000	-1 800	0	-7 200
Ny 1-10 skole Risør med nytt svømmeanlegg	1 000	-200	0	-800
Sum investeringer	73 225	-4 870	-4 465	-63 890

Investeringsbudsjett 2024	2 024
Sum investeringskostnad brutto	73 225
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-4 870
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-4 465
Sum finansierings låneopptak	-63 890
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	46 448
Sum Lånebehov Ekskl.VAR og Husbank	-17 442

4. Det foreslås følgende netto driftsrammer for budsjett 2024.
- 5.

Bev.oversikt drift §5,4 andre ledd	Budsjett 2024
Risør kommune	
Netto	558 207 000
Sektor Interne tjenester	
Netto	38 759 000
Sektor Samfunnsutvikling	
Netto	86 155 000
Sektor Helse og omsorg	
Netto	263 919 000
Sektor Oppveskt	
Netto	157 602 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning	
Netto	11 771 000
Netto driftsrammer sektorene	558 206 000

Kommunedirektøren fremmer handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27 og budsjett for 2024 i balanse.

1.3 Grunnlag Handlingsprogram og økonomiplan

1.3.1 Styringssystem

1.3.1.1 Kommuneplanlegging i lovverket

Kommunelovens § 1 om formål

Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse.

Loven skal legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne. Loven skal også legge til rette for kommunenes og fylkeskommunenes utøvelse av offentlig myndighet. Videre skal loven bidra til at kommuner og fylkeskommuner er effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

Kommunelovens § 14-1 om grunnleggende krav til økonomiforvaltning viser til at kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

Kommuneloven § 14-3. Behandling av økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning

Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.

Årsregnskapene og årsberetningene skal vedtas senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Hvert årsregnskap skal behandles samtidig med tilhørende årsberetning. Vedtaket om årsregnskap skal angi hvordan et eventuelt merforbruk i driftsregnskapet skal dekkes inn.

Formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform innstiller kommunerådet eller fylkesrådet til vedtak.

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret eller fylkestinget behandler den. Dette gjelder ikke for innstillinger om endring i vedtatt økonomiplan eller årsbudsjett.

Økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapene, årsberetningene og saksdokumentene fra det innstillende organet skal sendes departementet til orientering. Dette gjelder også

revisjonsberetningen og kontrollutvalgets uttalelser til årsregnskapene og årsberetningene. Departementet kan gi forskrift om frister for disse oversendelsene

Plan og Bygningslovens § 11-1 om kommuneplan viser til at kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Det kan utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder.

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen.

Plan og Bygningslovens § 11-3 om virkningen av kommuneplanens samfunnsdel viser til at kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen.

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Plan og Bygningslovens § 11-4 om revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan og rullering av handlingsdel viser til at ved revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplaner gjelder bestemmelsene om kommunal planstrategi, jf. § 10-1, og om behandling av kommuneplan, jf. §§ 11-12 til 11-15.

For den årlige rullering av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 14 dager før kommunestyrets behandling.

1.3.1.2 Kommuneplan

Handlingsprogrammet (kommuneplanens handlingsdel) angir hvordan gjeldende kommuneplan skal følges opp de fire påfølgende år, og tar utgangspunkt i vedtatte mål og strategier/tiltak i Kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2019-2030.

Parallelt med fremleggelse av HP/ØP 2024 - 2027 fremmes på nytt kommuneplanens samfunnsdel til politisk behandling. Den nye planens hovedelementer ligger til grunn for arbeidet med det fremlagte handlingsprogrammet.

Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a inngår i handlingsprogrammet.

1.3.1.3 Handlingsprogram og økonomiplan

Kommunelovens § 14-4 om økonomiplan og årsbudsjett viser til at økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Økonomiplanen skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel. Årsbudsjettet skal deles inn i et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett og stilles opp på samme måte som økonomiplanen.

Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om bevilgningsoversikter, økonomiske oversikter og oversikter over utviklingen i gjeld.

1.3.1.4 Årsbudsjett og årsplaner

Kommunelovens § 14-5 om årsbudsjettets bindende virkning. Budsjettstyring viser til at årsbudsjettet er bindende for kommunestyret, fylkestinget og underordnede organer. Første punktum er ikke til hinder for at kommunestyret eller fylkestinget kan gi et underordnet organ myndighet til å avgjøre at deler av en bevilgning i driftsbudsjettet skal benyttes til å finansiere utgifter i investeringsregnskapet. Første punktum gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig plikt til å foreta.

Kommunestyret eller fylkestinget skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse.

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

1.3.1.5 Statlige og regionale planer

Risør kommune forholder seg til enhver tid til en stor mengde statlige og regionale planer innenfor alle sine tjenesteområder. Spesielt viktig for kommunen er Regionplan Agder 2030 (RPA2030).

Staten styrer kommunene gjennom lover, forskrifter og vedtak, samt gjennom faglige satsinger og fokusområder, evt. med tilhørende økonomiske incentivordninger. I tillegg til dette styrer stat og regionale myndigheter kommunene gjennom innsigelsesordningen

etter Plan- og bygningslovens § 5-4 samt gjennom tilsynsordningen (Statens Helsetilsyn og Statsforvalteren).

I ny kommunelov § 2-2 er det kommunale selvstyret lovfestet:

Det kommunale og fylkeskommunale selvstyret bør ikke begrenses mer enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale mål. Offentlige oppgaver bør fortrinnsvis legges til det forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Innenfor rammene av nasjonal økonomisk politikk bør kommuner og fylkeskommuner ha frie inntekter som gir økonomisk handlingsrom

1.3.2 Økonomisk utvikling i perioden

Kommunens økonomiske utvikling er svært avhengig av landets økonomiske utvikling på mange felt, men spesielt ifht skatteinntang og rammeoverføring fra staten.

Det er mange faktorer som påvirker både nasjonal og lokal utvikling, og de siste årene har kommunene vært gjennom flere ekstraordinære hendelser som har hatt, og fortsatt har stor påvirkning på kommunens driftssituasjonen. Særsilt kan det nevnes:

- Koronapandemien
- Ukraina krigen
- Energikrisen
- Flyktningsituasjonen
- Bemanningsutfordringer
-

Koronapandemien er i det store og hele avsluttet, men fremdeles vaksineres det i helsetjenestene, og flere har påvist "long covid" i ettertid som har vært krevende. For den kommunale organisasjonen kan det se ut som om sykefraværet i kommunen har lagt seg på "et nytt nivå" i etterkant av pandemien. Kommunedirektøren ser at sykefraværet har holdt seg høyt i etterkant, og at nærværarbeid må ha stort fokus i alle sektorer fremover for å bedre situasjonen for både arbeidsgiver og arbeidstakerne. Risør kommune har heldigvis et relativt lavt korttidsfravær, men selv om langtidsfravær gir refusjoner fra NAV, så løser det ikke tjenestenes bemanningsbehov som oppstår som følge av fraværet.

Ukraina krigen, som avløste koronapandemien i 2022, er blitt en langvarig konflikt med store implikasjoner for Europa. De europeiske landene, inkludert Norge, ble kastet ut i en energikrise og en krevende flyktningsituasjon som fremdeles pågår, og har en svært usikker fremtid. Konsekvensene av krigen har resultert i høy pris og lønnsvekst, som i stor grad gir utslag i kommuneøkonomien i 2023 og inn i kommende planperiode.

Energikrisen ga voldsomme strømpriser i 2022, som også har gitt energiselskapene voldsomme inntekter. Dette har gitt store utbytteinntekter for kraftkommunene, og eierkommunene av kraftselskapene. Energiprisene har i 2023 vært nedadgående, og det er markedets vurdering at de skal ytterligere ned i periodene fremover. Dette gir kostnadsreduksjoner for kommunene som er store eiendomsbesittere, men i etterkant vil også utbytteinntektene reduseres. Energikrisen har også gitt et stort løft for energieffektivisering som gir positive synergier på mange vis, både økonomisk og for klima og miljø.

Den internasjonale flyktningsituasjonen preger kommunenorge som har tatt imot store

flyktningmengder siden Ukrainakrigen startet, og trykket er fremdeles høyt. Kommunene har rigget opp mottaksapparat for å håndtere situasjonen, og boligmarkedene har blitt betydelig mer krevende enn tidligere gjennom færre tilgjengelige boliger og økte utleiepriser. Kommunene må tilrettelegge for gode liv for flyktningene, og sørge for at de kvalifiseres og integreres så godt at de blir en del av lokalsamfunnene og vil bli værende selv etter at konfliktene løses i hjemlandet.

Flyktningene kan være viktige brikker i kommunenorges utfordringer knyttet til bemanning, og særskilt inn i helse og omsorgstjenestene. Kommunen har for liten tilgang på ressurser som kreves for å opprettholde gode kommunale tjenester fremover som følge av demografiutviklingen. Det sies at det ikke er penger som er problemet, men tilgangen på ressurser, når kommunene skal løse demografiutfordringene som ligger foran oss. Risør kommune ligger i "frontlinjen" av demografiutviklingen gjennom at vi allerede har en stor andel eldre av våre innbyggere, blant annet som følge av at veksten i Risør kommune over tid har lagt bak den nasjonale veksten. Derfor merker tjenestene i kommunen allerede nå et stort press på institusjon og hjemmetjenester, og utfordringer med å bemanne opp tilstrekkelig til å dekke behovet. Dette bekreftes også gjennom analyser av forsørgerbyrden som viser forholdet mellom innbyggere i aldersgruppen 20-66 år og antall eldre i aldersgruppen 67 år og eldre, og aldersgruppen 80 år og eldre. I disse analysene ligger Risør kommune i 2022 ligger på nivå med der landsgjennomsnittet forventes å ligge i 2040. Analysen viser at Risør kommune vil ha nesten dobbelt så høy forsørgerbyrde i 2040 enn landsgjennomsnittet.

Norge har en av verdens største "sparekontoer" i form av "Oljefondet" som ligger som en buffer for landet vårt i tiden som kommer. Forvaltningen av oljefondet er styrt av handlingsregler ifht til bruk, nettopp for å sikre at fremtidige generasjoner også skal nyte av disse ressursene. Risør kommune har gjennom en sunn økonomiforvaltning over tid opparbeidet et solid disposisjonsfond som et sikkerhetsnett for uforutsette kostnader og endringer i kommunens driftsgrunnlag. De siste årene har situasjonen snudd og disposisjonsfondets handlingsrom forsvinner. De siste årene har bruken av disposisjonsfondet økt betydelig og løpende driftsutgifter blir finansiert av sparepenger. Dette fremkommer i utviklingen i kommunens måltall hvor både budsjetter og regnskap legges med negative netto driftsresultat. Det er ikke bærekraftig over tid, og når tiden blir knapp for å snu et tankskip blir prosessene mer krevende.

Fremlagte handlingsprogram og økonomiplan omhandler de neste 4 årene, men kommunedirektøren må også se utover denne perioden for å sikre en bærekraftig økonomi for periodene som kommer etter denne, ihht generasjonsprinsippet. Kommunedirektøren har videreført arbeidet med indikativ 10 års investeringsplan, for å gi et godt beslutningsgrunnlag i den politiske prosessen og fokus på fornuftige langsiktige beslutninger. Disse beslutningene er helt avgjørende for å sikre en sunn, bærekraftig kommuneøkonomi utover valgperiodene.

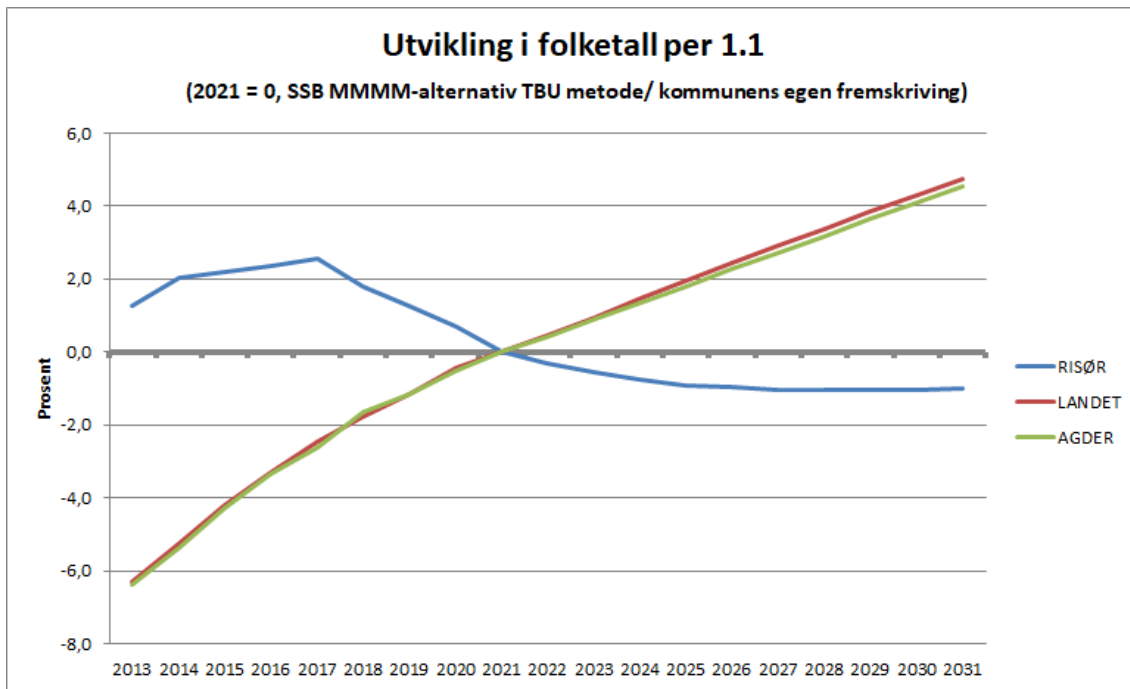
De påfølgende kapitler tar for seg noen av de mest vesentlige elementer som er lagt til grunn for den langsiktige økonomiske planleggingen.

1.3.2.1 Befolkningsutviklingen/demografiutviklingen fremover

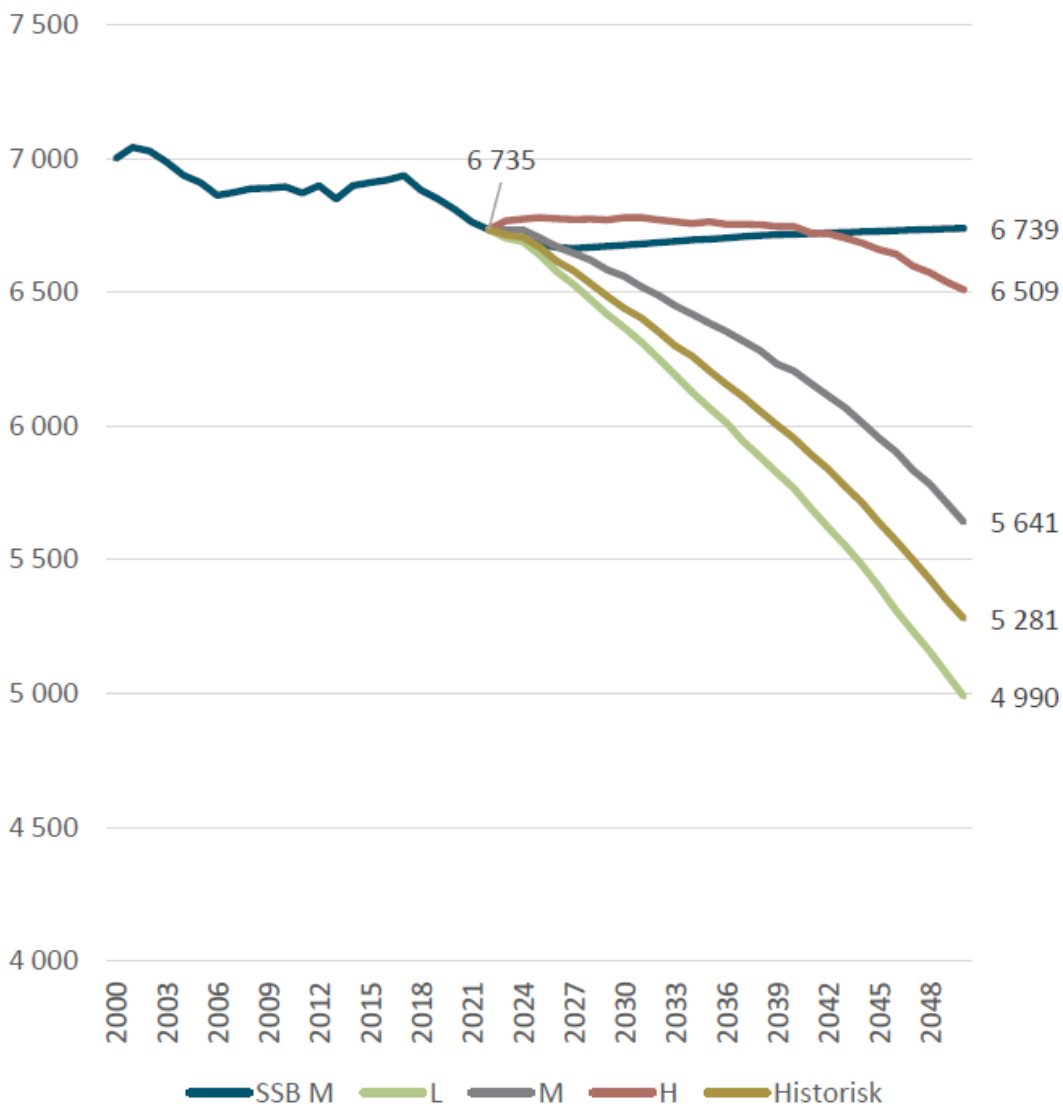
Befolkningsutviklingen er en viktig indikator på den økonomiske utviklingen i kommunen

da innbyggertallene legges til grunn ved de statlige rammeoverføringene, men også på fremtidig tjenestebehov for kommunens tjenester.

Befolkningsutviklingen i Risør kommune sammenlignet med landet er svak og medfører til at Risør kommune hvert år står litt svakere ifht fordeling av de statlige overføringene, fordi den relative utviklingen er negativ. Kommunens utvikling sammenlignet med Agder og Landet forøvrig kan illustreres som vis i grafen nedenfor fra 2022.

Befolkningsprognoser fra 2022 viser følgende utvikling for Risør kommune frem mot 2050 hvor ulike scenario legges til grunn ut fra lav, middels, eller høy vekst.

Befolkningsprognoser fra Telemarksforsking 2022-2050. Risør kommune. Kilde: SSB/TF*

Risør kommune har hatt en relativt svak attraktivitet for næringsliv og bosetting de siste 10 årene, og som grafen viser vil folketallet synke betydelig selv om vi vil oppnå å være en middels attraktiv kommune frem mot 2050. Flyktningssituasjonen som har oppstått fra 2022 og videre inn i 2023 har løftet grafen noe og "forstyrret" utviklingstrenden som illustreres.

Dersom man ser på faktisk befolkningsutvikling de siste årene, og fremskriver med SSB sine prognoser med flyktninger mottatt i 2022 og 2023 kan vi se utviklingen i Risør kommune sammenlignet med landet som følger.

Befolkningsframskrivning 2024-2027, egen metode 1.1.2024 deretter SSB - MMM alternativ juli 2022 der også TBUs anslag for befolkningsendringer som følge av økt antall flyktninger i 2023 er innarbeidet											
K.nr.	Kommune	Befolkning. 1.1.2018	Befolkning 1.1.2019	Befolkning 1.1.2020	Befolkning 1.1.2021	Befolkning 1.1.2022	Befolkning 1.1.2023	Bef. fremskr. 1.1.2024	Bef. fremskr. 1.1.2025	Bef. fremskr. 1.1.2026	Bef. fremskr. 1.1.2027
4201	RISØR	6 882	6 848	6 809	6 762	6 735	6 806	6 837	6 818	6 807	6 803
	%-vis vekst		-0,49 %	-0,57 %	-0,69 %	-0,40 %	1,05 %	0,46 %	-0,28 %	-0,16 %	-0,06 %
	LANDET	5 295 619	5 328 212	5 367 580	5 391 369	5 425 270	5 488 984	5 542 677	5 566 265	5 590 291	5 614 934
	%-vis vekst		0,62 %	0,74 %	0,44 %	0,63 %	1,17 %	0,98 %	0,43 %	0,43 %	0,44 %

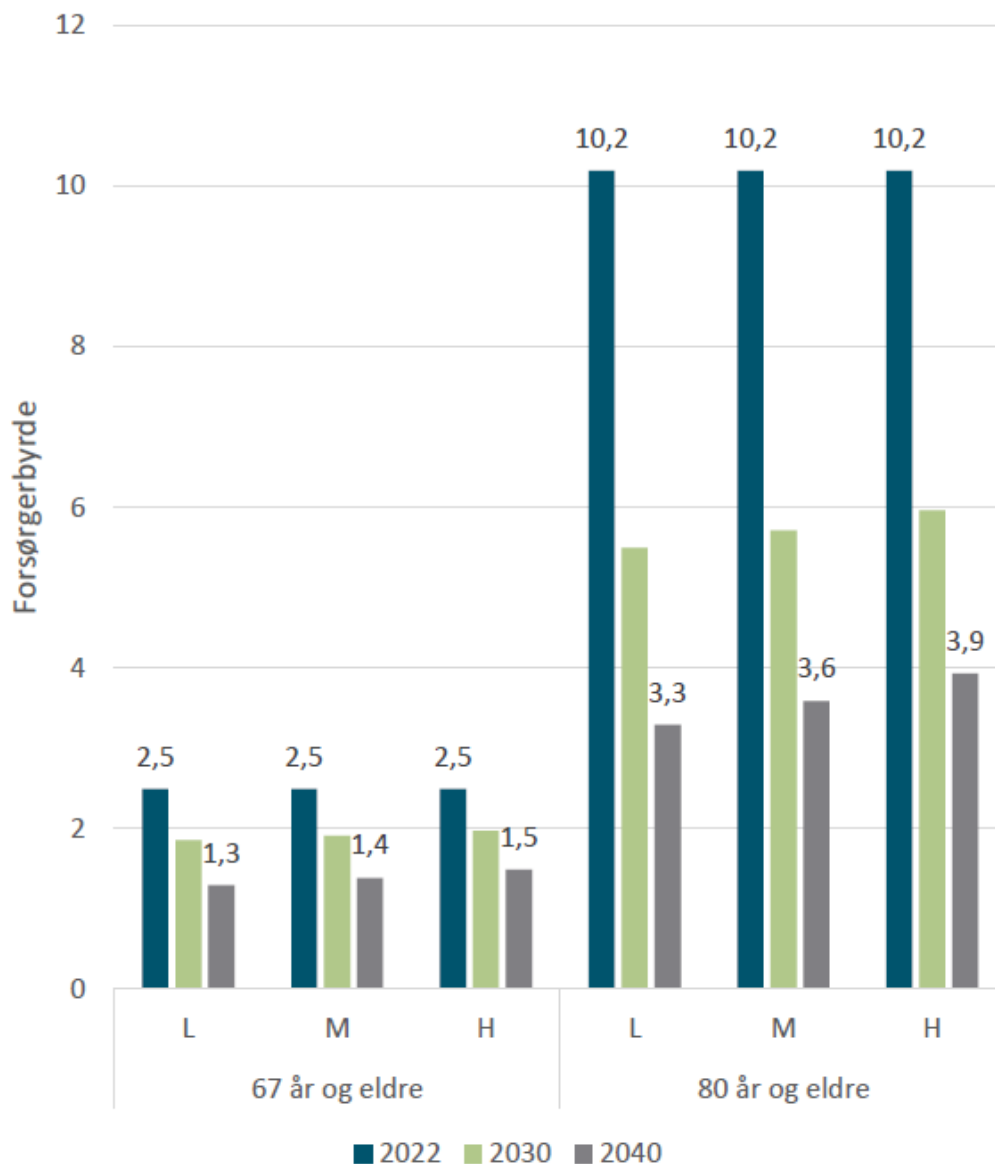
Kommunedirektøren bruker befolkningsframskrivingene til å analysere demografien og de tilhørende demografikostnadene utviklingen kan vente å medføre for kommunen. Kommunedirektøren har over mange år sett at utviklingen går mot en stor vekst i den eldre del av befolkningen, og en reduksjon i den yngre. Det innebærer at fokuset bør rettes inn mot å ruste opp helse- og omsorgstjenestene i kommunen til å kunne håndtere denne veksten og sikre fortsatt gode kommunale tjenester i årene som kommer.

Tabellen under viser forventet utvikling i befolkningssammensetningen fra 2022 til 2040 både i antall hoder, og i prosent.

Personer i ulike aldersgrupper 2022 og 2040. Prosentvis endring 2022-2040. Risør kommune.
 Kilde: SSB

	2022	2040			%endring 2022-2040		
		L	M	H	L	M	H
0-5 år	290	209	238	279	-27,9	-17,9	-3,8
6-15 år	744	420	458	504	-43,5	-38,4	-32,3
16-66 år	4 149	2 981	3 285	3 654	-28,2	-20,8	-11,9
67-79 år	1 173	1 310	1 367	1 436	11,7	16,5	22,4
80-89 år	295	664	674	689	125,1	128,5	133,6
90 år og eldre	84	182	183	183	116,7	117,9	117,9
Sum	6 735	5 766	6 205	6 745	-14,4	-7,9	0,1
0-66 år	5 183	3 610	3 981	4 437	-30,3	-23,2	-14,4
67 år og eldre	1 552	2 156	2 224	2 308	38,9	43,3	48,7

Tabellen bekrefter utviklingen med en stor vekst i antall eldre over 67 år, samtidig som kommunen vil ha en reduksjon av antall innbyggere under 66 år. Denne utviklingen skaper utfordringer for kommunen i det som kalles "forsørgerbyrde". Dette er forholdstallet mellom antall personer i arbeidsfør alder og antall eldre, og fremstilles som nedenfor.

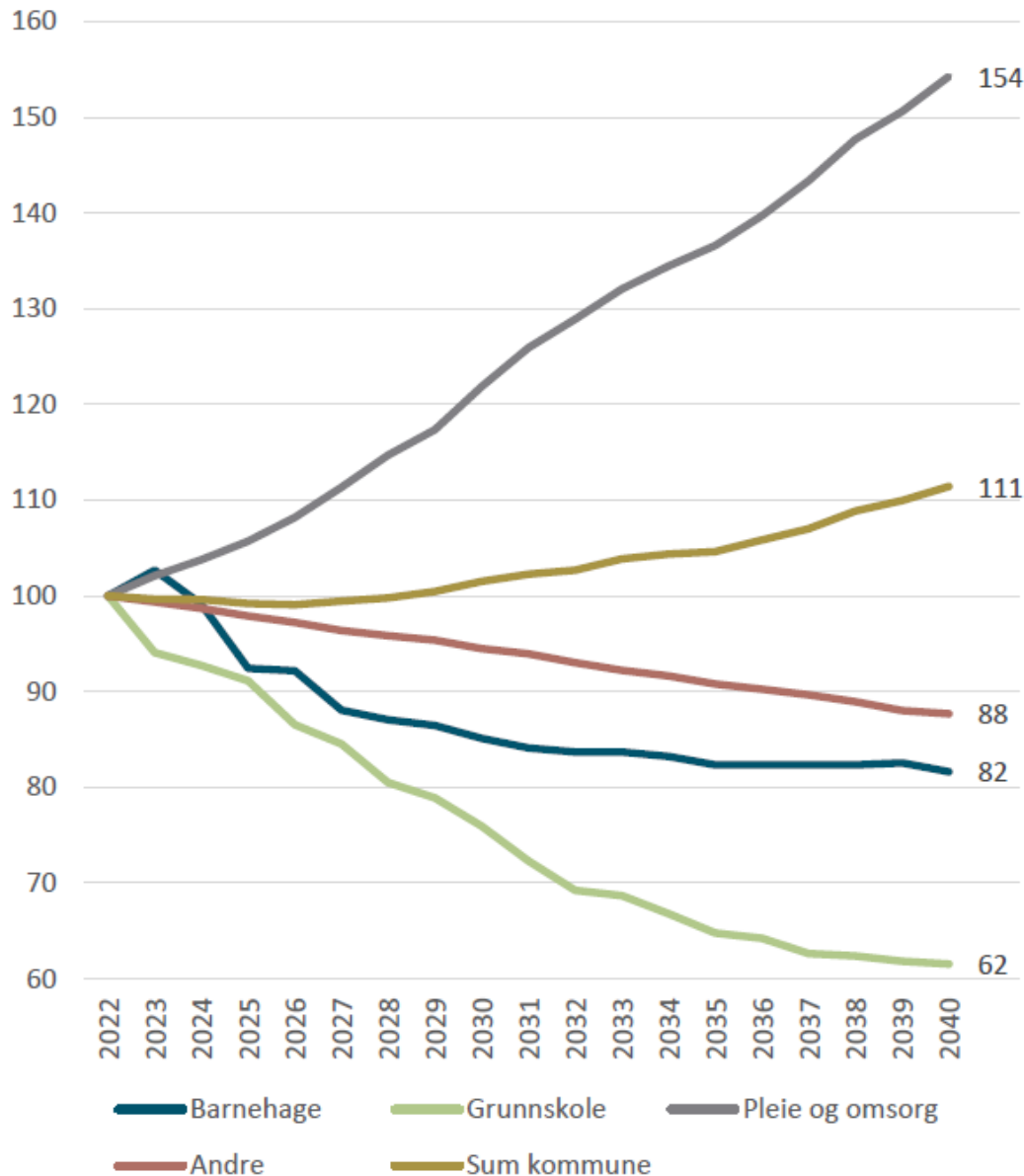

Antall innbyggere 20-66 år i forhold til eldre innbyggere. 2022, 2030 og 2040. Risør kommune. TF framskrivinger L, M og H. Kilde: SSB/beregninger ved TF

Grafen viser at forholdstallene for Risør kommune i middelvekstalternativet i 2022 er hhv 2,5 og 10,2, og forventet status i 2040 er hhv 1,4 og 3,6. Sammenlignbare data for landsgjennomsnittet viser en forsørgerbyrde for 2022 på hhv 3,8 og 13,8, og forventet status i 2040 på hhv 2,6 og 7,0. Disse analysene viser at Risør kommune i 2022 har omtrent de samme utfordringene som landsgjennomsnittet forventer å få i 2040, og at kommunen er langt foran snittet i "eldrebølgen".

Demografiutviklingen gir indikasjoner på hvordan kommunens fremtidige utgiftsbehov vil endres med endringen i befolkningssammensetningen. Grafen nedenfor viser at det er estimert en vekst i kommunens samlede utgiftsbehov på ca 11% mot 2040, men at innad i tjenesteområdene vil endringene være markante. Tabellen under tar utgangspunkt i 2022 som 0-punkt, og viser utviklingen i prosent fordelt på de sentrale tjenesteområdene i kommunen frem mot 2040.

Utvikling i beregnet utgiftsbehov ulike sentrale tjenesteområder 2022-2040. Indeksert utvikling, 2022=100. Risør kommune. Kilde: TBU/beregninger ved TF

Grafen viser at utgiftsbehovet for Helse og omsorgssektoren vil kunne få en vekst på ca 54%, mens alle de andre sentrale tjenesteområdene vil ha en nedgang. Den største nedgangen er forventet å komme i grunnskolen, som har en forventet reduksjon i utgiftsbehovet på ca 38%. Utviklingen i utgiftsbehovet gir en veldig klar indikasjon på hvor kommunens kostnadstrykk vil være gjennom planperioden og tiden fremover, og også

hvor det kan være mest sannsynlig at det vil komme et handlingsrom i tjenestebehovet.

Analysen kan også illustrere hvordan befolkningsutviklingen vil påvirke fremtidige kostnader og utgiftsbehov på de ulike aldersgruppene frem mot 2040, basert på metode fra Teknisk BeregningsUtvalg for kommunal økonomi (TBU).

*Beregnete demografikostnader 2023-2040 knyttet til den demografiske utviklingen. Aldersgrupper. Risør kommune. Akkumulert. Faste mill. 2022-kr.
Kilde: TBU/beregninger ved TF*

	L	M	H
0-5 år	-16,4	-10,8	-2,5
6-15 år	-58,7	-51,8	-43,5
16-66 år	-26,9	-20,0	-11,6
67-79 år	8,7	12,4	16,8
80-89 år	78,7	80,8	84,0
90 år og eldre	41,7	42,1	42,1
Sum	27,2	52,7	85,3
0-66 år	-101,9	-82,6	-57,6
67 år og eldre	129,1	135,3	142,9

Tabellen viser at de største endringene i demografikostnader vil komme i aldersgruppen 6-15 år (grunnskole) og i aldersgruppen 80-89 år (Helse og omsorg). Denne utviklingen vil også gjenspeiles i kommunens samlede rammeoverføringer fra staten for å dekke opp for utviklingen i utgiftsbehovet, men det er opp til kommunene selv å foreta fordelingen av de frie inntektene gjennom prioriteringer mellom tjenesteområdene.

Kommunedirektøren legger denne demografiutviklingen til grunn som hovedargument for å gjennomføre større strukturelle endringer i organisasjonen fremover i fremlagte Handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27.

1.3.2.2 Statlige finansieringsordninger

Kommunesektoren får gjennom årene mange nye ordninger som overføres fra stat til kommune, enten gjennom oppgaveoverføringer eller finansieringsordninger. Dette påvirker kommunenes oppgaver og arbeidsmengde, og gjør at organisasjonene må tilpasse seg nye måter å løse oppgavene på. Det tilstrebes at endringene skal kompenseres gjennom økte rammeoverføringer eller øremerkede tilskudd, men ikke sjeldent ser kommunene at det blir merutgifter og merarbeid som må dekkes innenfor egne rammer. Dette er ofte en økonomisk utfordring for kommunene, men er også en bidragsyter til at kommunesektoren må omstille seg gjennom effektivisering og digitalisering, og utviklinger seg i et hurtig tempo.

Blant de mest vesentlige ordningene kan det nevnes følgende:

Integreringstilskuddet er koblet direkte til antall flyktninger kommunen mottar og bosetter årlig, basert på anmodning fra IMDI i 4 kvartal hvert år, og hvor mange kommunestyret vedtar å ta imot. Risør kommune har i all tid vært positive til å ta imot flyktninger, og hadde et stabilt nivå frem til landet stengte grensene i 2018/2019. I 2020-2021 mottok kommunen et lavere antall årlig, men så kom trykket igjen i 2022 ifm Ukrainakrigen og kommunen har i 2022-23 mottatt hhv 62 og 75 flyktninger. Kommunen mottar ulike tilskudd hvert år gjennom en 5 års periode etter bosettingen, og status inn i 2024 kan vises som nedenfor.

År	Bosatte nye	Tilsk sats	2024
2020	16	73 800	1 180 800
2021	18	90 300	1 625 400
2022	62	181 900	11 277 800
2023	75	255 900	19 192 500
2024	40	194 400	7 776 000
Sum integreringstilskudd			41 052 500
Særskilt tilskudd			2 215 800
Antall i 5 års perioden			211
Sum estimert tilskudd			43 268 300

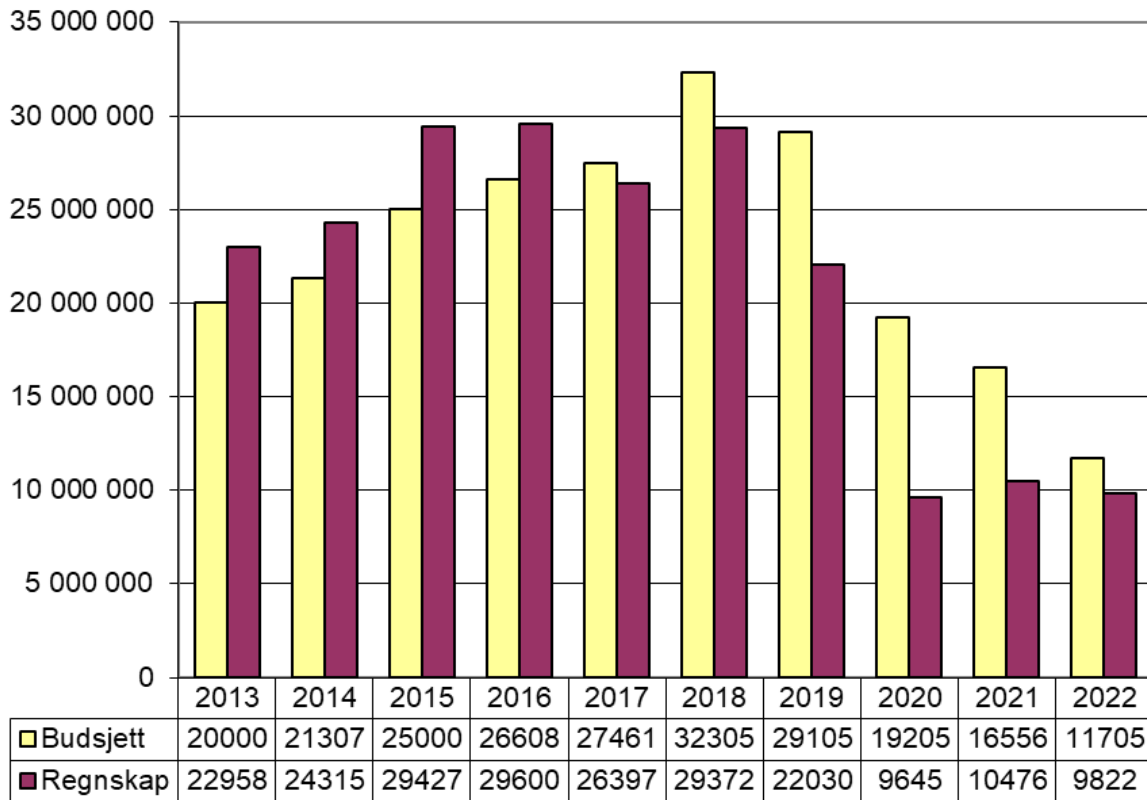
Oversikten viser at tilskuddene varierer vesentlig gjennom 5 års perioden, som igjen er basert på forventet utgift for kommunene til bosettingen. Ordningen fungerer godt så lenge det er en jevn og stabil gjennomstrømning i 5 års perioden, men når det blir store svingninger blir det utfordrende for kommunen å ha en stabil og god tjeneste. Dette kom klart frem i 2018-19 når kommunen etablerte omstillingsprosjektet Balanse24 for å håndtere en reduksjon i integrerings-tilskuddet på ca 37 mill. Denne prosessen var en vekker for den kommunale organisasjonen ifht å måtte omstille driften til store reduksjoner i driftsrammene, og fremover må fleksibilitet og omstillingsevne være høyt oppe på agendaen i den langsiktige planleggingen.

Verdensbildet i dag er meget krevende på flere vis som kan gi en vedvarende situasjon hvor Norge vil måtte ta imot en betydelig andel flyktninger fremover. Kommunedirektøren har forsøkt å legge et nøkternt nivå for antall mottatte flyktninger i kommende planperiode. Det er lagt til grunn 40 nye flyktninger årlig i perioden 2024-27, som vil være en håndterbar gruppe på mellom 200-235 som er inne i 5 års perioden.

Refusjonsordningen for særlig krevende helse og omsorgstjenester har over mange år blitt strammet inn på flere fronter. Både direkte gjennom å øke innslagspunktet for refusjon utover lønnsvekst årlig, samt en skjerping av forutsetningene som ligger til grunn i refusjons-grunnlagene. Risør kommune har hatt relativt mange brukere innenfor ordningen, og har over tid fått høye refusjoner som har gått med til å finansiere driften av disse tjenestene.

Utviklingen i refusjonene kommunen har mottatt i perioden 2013-2022 vises nedenfor.

Refusjon ressurskrevende tjenester

Diagrammet viser at Risør kommune de siste årene har hatt en vesentlig reduksjon i refusjonsinntekter fra ordningen. Ordningen er en refusjonsordning, og tilsier samtidig at kommunen har hatt lavere utgifter på tjenestene. Diagrammet gir derfor ikke et uttrykk for en direkte inntektssvikt, men samtidig så gir det økte innslagspunktet flere brukere som ikke er "dyre nok" og dermed faller utenfor refusjonsordningen. Ordningen setter også en øvre aldersgrense på 67 år, som medfører at flere eldre med store tjenestebehov ikke kan tas med i refusjonen til tross for at ressursinnsatsen ikke endres av hensyn til brukeren. Kommunedirektøren ser at det også kommer nye yngre brukere som ikke er psykisk utviklingshemmede, men faller inn under rus og eller psykiatri med samtykkekompetanse. Det må gjøres vurderinger løpende ifht om det bør rigges opp sikkerhetsnett rundt enkeltbrukere for å sikre både individet og samfunnet.

Den statlige finansieringsordningen er en meget god ordning for å kunne sikre individets rettigheter til et godt liv, men ordningen gir en gradvis overføring av belastningen gjennom innstramminger i regelverk og økte innslagspunkt som legger press på en allerede krevende kommuneøkonomi.

Barnevernsreformen trådte i kraft 1/1-2022 og innebar en vesentlig endring i finansieringen av tiltakene som iverksettes i og utenfor hjemmet. Fra 2022 betaler kommunene en større "egenandel" på disse tiltakene som tidligere ble dekket av staten. Risør kommune inngår i det interkommunale Barnevernet i Øst, hvor driftskostnadene ved

deltakelse i samarbeidet har vært relativt stabil siden oppstart. Etter reformens iverksettelse økte kostnadene fra ca 12,9 mill i 2021 til ca 17,4 mill i 2022, hvor kommunen samtidig ble kompensert med drøye 2 mill i økte rammeoverføringer. Kostnadene fra 2022 er omtrent opprettholdt gjennom 2023, og begrunnes av høy lønnsvekst og økt belastning på tiltak utenfor hjemmet (fosterhjem og akutt plasseringer).

Bemanningsnormer i barnehage og grunnskole har blitt innført over flere år, og stiller krav til minimumsbemanning og kompetansekrav i viktige tjenester i kommunene. Bemanningsnormene gjør også at det i noen tilfeller blir vanskelig å drive effektiv drift av tjenestene da normene som regel er "terskelbasert". Det innebærer i noen tilfeller at man må øke bemanningen med ett helt årsverk for å dekke opp for en økning i 1-2 barn når tersklene overstiges, eller at man må ha bemanning innrettet for en mellomstor gruppe barn selv om det er få barn. Bemanningsnormene gir dermed også incentiver for kommunene til optimalisere sine tjenester ut fra kravene, da det vil være det som er mest økonomisk og effektivt.

Bemanningsnormene i grunnskolene legger til grunn at man bør ha færrest mulig ledige pultur i klasserommene for å drive en kostnadseffektiv skole. Det medfører at en kommune med flere mindre skoler vil ha større utfordringer med effektiv drift, en kommuner med færre større skoler. Det er da vanskeligere å fylle opp klasserommene og optimalisere bemanningen ut fra elevtallet.

Bemanningsnormene kan derfor også være begrensende for oppvekstsektoren, da det setter en nedre grense for de økonomiske rammene til den enkelte skole før man bryter lovverket, til tross for at denne er dyr og drifte. Eneste alternativ blir da å slå sammen skoler (og evt barnehager) for å få ned enhetskostnadene i tjenestene.

Samtidig er det få/ingen bemanningsnormer innenfor helse og omsorgssektoren som beskytter disse tjenestene gjennom en minimumsbemanning på en sykehjemsavdeling el. Denne "skjevbehandlingen" av tjenestene er utfordrende når kommunedirektøren og kommunestyre skal fordele budsjetttrammene mellom de to store tjenesteområdene. Spesielt kommer dette frem i Risør kommune som har en stor overvekt av eldre i befolkningen, som vil vokse betydelig i årene som kommer, samtidig som vi har en lav andel av barn og unge som vil reduseres eller i beste fall ligge stabilt.

Nytt inntektssystem (inntektssystemutvalget) har jobbet over flere år med å gå gjennom dagens inntektssystem ifht en total revisjon. Resultatet av dette arbeidet ble lagt frem i NOU 9 i september 2022 til stor begeistring fra mange, og like stor frustrasjon fra de resterende. De mest vesentlige endringene som ble fremlagt var en større omfordeling av kraftinntekter og inntekter fra havbruk i inntektsutjevningen, samt større endringer i kostnadsnøklene i utgiftsutjevningen. De foreløpige økonomiske beregningene på effekten av foreslåtte endringer tilsier at Risør kommune vil få inntektsøkning som følge av endringer i inntektsutjevningen, men vil ha et større inntektstap som følge av endringer i kostnadsnøklene i utgiftsutjevningen, samt endringer i Distriktsindeksen som legger grunnlag for distriktstilskudd Sør Norge. Samlet er endringene beregnet til å utgjøre en svikt for Risør kommune på ca 6,6 mill (2021-nivå) før INGAR. Utvalget foreslår også å reversere de siste års begrensninger for utskrivning av eiendomsskatt som vil utgjøre et vesentlig handlingsrom for kommunene.

Det har i etterkant av utredningen ikke materialisert seg en ny ordning, og de siste signalene er at endringer vil bli lagt frem sammen med kommuneproposisjonen for 2025, som kommer i mai 2024. Kommunedirektøren har følgelig ikke innarbeidet effekten av noen av de foreslåtte tiltakene fra rapporten da det er betydelig sannsynlighet for at det vil bli gjort endringer fra utvalgets forslag. Det er allikevel stor sannsynlighet for at det vil komme endringer gjennom både begrensninger og nye handlingsrom som vil påvirke kommunens økonomi i løpet av planperioden.

1.3.2.3 Lønns- og prisvekst (Deflator)

I fremlagte økonomiplan har kommunedirektøren lagt til grunn en deflator på 5,2% som er satt sammen av en lønnsvekst på 5,5% og en prisvekst på 4,9% ved etablering av sektorrammene fra 2023 til 2024. Resten av perioden er videreført i 2024-kroner, dvs uten pris og lønnsvekst.

Deflatorjustering av sektorrammene har som formål å indikere hvor store budsjetttrammene må være i 2024 for å kunne utføre de samme tjenestene, på samme nivå, med utgangspunkt i vedtatt budsjett 2023.

Ved fremleggelse av statsbudsjettet i oktober ble det anslått at deflatoren for 2024 vil bli på ca 4,3%, satt sammen av en lønnsvekst på 4,9% og en prisvekst på 3,4%. Det innebærer at kommunedirektøren har fremskrevet 2023 rammene for driftssektorene i mer enn tilstrekkelig grad inn i 2024, med god margin på både pris og lønnsvekst.

Deflatoranslagene har de siste årene vært svært usikre som følge av de store hendelsene som skjer rundt omkring i verden. Langvarig global pandemi, pågående krig i Ukraina, og nå store uroligheter i Israel og Palestina har vesentlig innvirkning på både pris og lønnsutviklingen for kommunene. Ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2023 ble det anslått en vekst på 3,7% (lønn 4,2%/pris 3,1%), mens ved fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett (RNB) i mai ble veksten anslått til 5,2% (lønn 5,5%/pris 4,9%). Ved fremleggelse av statsbudsjettet for 2024 justeres deflatoranslaget for 2023 ned til 4,5% som følge av lønnsvekst (5,5%) og redusert prisvekst (3,2%).

Lønnskostnadene utgjør gjennomsnittlig ca 65 % av kommunens totale driftskostnader og den faktiske lønnsveksten slår dermed kraftig ut på kommunens driftskostnader. I tillegg er kommunen en stor eiendomsbesitter med høyt energiforbruk og de siste årene har vist at usikkerheten i prisnivået på energi kan gi store årlig utslag på virksomheten.

1.3.2.4 Inntektssystemet

Skatt og rammetilskudd utgjør ca 70% av kommunens samlede inntekter og er således kommunenes viktigste inntektskilde. Kommunenes inntektssystem er et komplisert system som fordeler de statlige overføringene ut til kommunene på en så rettferdig måte som mulig. Rammetilskuddet er bygd opp av 3 hovedelementer; Innbyggertilskudd med utgiftsutjevning, regionalpolitiske tilskuddsordninger, og skatteinntekter og inntektsutjevning.

Inntektssystemet sørger for å gi like bidrag til alle kommuner gjennom innbyggertilskuddet som deles ut med fast beløp pr innbygger, for så å korrigere overføringer til kommuner ut

fra hvilken sammensetning den enkelte kommune har ut fra mange innvirkende kriterier. Dette omfordeles gjennom det som kalles utgiftsutjevningen som kan vises som følger.

Kriterier i utgiftsutjevningstilskuddet	HELE LANDET		RISØR			Bruk av folketall 1.7.2023		Endring fra foregående år
	Vekt	Antall	Antall	Utgiftsbehovsindeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	1000 kr	
Alle tall i 1000 kr						kr per innb	1000 kr	1000 kr
0-1 år	0,0058	107 155	104	0,7809	-0,13 %	-82	-565	109
2-5 år	0,1348	227 495	222	0,7852	-2,90 %	-1 879	-12 878	4 071
6-15 år	0,2527	644 583	693	0,8651	-3,41 %	-2 213	-15 165	-4 151
16-22 år	0,0241	456 837	541	0,9529	-0,11 %	-74	-505	-160
23-66 år	0,1081	3 173 134	3 671	0,9309	-0,75 %	-485	-3 324	-251
67-79 år	0,0605	653 532	1 207	1,4860	2,94 %	1 908	13 077	944
80-89 år	0,0806	205 264	331	1,2975	2,40 %	1 556	10 663	2 603
over 90 år	0,0403	46 056	84	1,4675	1,88 %	1 223	8 379	689
Basistillegg	0,0163	275	0,620	1,8157	1,33 %	863	5 913	385
Sone	0,0103	21 599 834	43 736	1,6292	0,65 %	421	2 882	196
Nabo	0,0103	9 877 360	11 053	0,9004	-0,10 %	-67	-456	-11
Landbrukskriterium	0,0019	1	0,001	0,6626	-0,06 %	-42	-285	17
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0067	54 481	78	1,1520	0,10 %	66	453	32
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0078	183 480	241	1,0569	0,04 %	29	197	132
Dødlighet	0,0474	41 670	55	1,0620	0,29 %	191	1 307	-1 458
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0168	149 356	211	1,1367	0,23 %	149	1 021	465
Lavinntekt	0,0105	257 338	261	0,8161	-0,19 %	-125	-859	174
Uføre 18-49 år	0,0060	124 228	255	1,6516	0,39 %	254	1 739	-12
Opphopningsindeks	0,0088	118	0,130	0,8888	-0,10 %	-63	-435	774
Aleneboende 30 - 66 år	0,0180	515 435	696	1,0865	0,16 %	101	692	9
PU over 16 år	0,0507	20 482	37	1,4535	2,30 %	1 492	10 225	400
Ikke-gifte 67 år og over	0,0474	398 431	714	1,4419	2,09 %	1 359	9 315	604
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0163	43 634	50	0,9243	-0,12 %	-80	-549	1 276
Innbyggere med høyere utdanning	0,0179	1 567 840	1 594	0,8180	-0,33 %	-211	-1 448	54
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,0661	6,61 %	4 289	29 395	6 891
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler								4 667
4 Sum utgiftsutj. mm (2+3)								34 062
<i>Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov i kr pr innbygger:</i>						64 893		

Gjennom denne modellen justeres kommunene for ujevnheten i innbyggessammensetningen og deres ulike utgiftsbehov. Utjevningen tar utgangspunkt i Risør kommunes relative andel opp mot landet, og trekker eller kompensere for avviket mot gjennomsnittet. Alderskriteriene utgjør ca 70% av kriteriene, som igjen betyr at alderssammensetningen utgjør en vesentlig andel i fordelingen. Omfordelingen tar utgangspunktet i det enkelte kriteriers vektning, og kan endres årlig. Dersom f.eks vektningen av kriteriet for aldersgruppen 6-15 år (grunnskolealder) økes, så taper Risør kommune penger, fordi vi har ca 13,49% lavere utgiftsbehov i denne aldersgruppen enn landet generelt. Denne omfordelingen gjør det noe sårbart for kommunen ifht at utgiftsutjevningen fort kan svinge med flere millioner på få år.

Tabellen viser at en gjennomsnittlig innbygger i landet koster ca kr.64.893, men fordi Risør kommune er ca 6,61% dyrere å drifte enn landet, blir vi kompensert med kr.4.289 pr

innbygger, som totalt blir et ekstra rammetilskudd på ca 29,4 mill. Den viser også hvilke enkeltkriterier vi blir kompensert og trukket for ut fra kommunens behov sett opp mot landet.

Utgiftsbehovindeksen er korrigeringsfaktor for gjennomsnittlige KOSTRA-tall når det refereres til "normert nivå" i kommunene, for at kommunene skal kunne sammenligne forbruk ut fra riktig utgangspunkt. Det er gjennom denne indeksen gjennomsnittlig forbruk pr innbygger oversettes til "lokalt nivå" ifht det relative utgiftsbehovet kommunen har, når det refereres til at Risør kommune har mer eller mindreforbruk ifht normert nivå.

KOSTRA- og effektivitetsanalyse Risør kommune 2022. Kilde: KOSTRA/KDD, beregninger ved TF

	Beregnet utgiftsbehov 2022	Netto driftsutgifter 2022			Mer-/mindreforbruk sammenlignet med		
		Risør kommune	Landsgjennomsnitt	Risør "normert nivå"	Landsgjennomsnittet	"Normert nivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,7199	7 102	9 959	7 170	-19,4	-0,5	1,8
Administrasjon	1,0492	6 668	5 364	5 628	8,9	7,1	8,2
Landbruk	0,6484	135	124	80	0,1	0,4	0,4
Grunnskole	0,9554	16 030	15 948	15 237	0,6	5,4	9,0
Pleie og omsorg	1,3050	31 993	23 761	31 009	56,0	6,7	11,6
Kommunehelse	1,1218	3 679	4 416	4 953	-5,0	-8,7	-7,9
Barnevern	0,9208	2 609	2 702	2 488	-0,6	0,8	1,5
Sosialtjeneste	1,0456	4 699	3 055	3 194	11,2	10,2	11,0
Sum	1,0598				51,6	21,5	35,5

Inntektssystemet har også en veldig fin omfordelingseffekt på skatteinngangen. Hvor skatterike kommuner trekkes i overføringene, og kompensere de skattesvake kommunene. Risør kommune hadde en gjennomsnittlig skatteinngang i 2022 på ca 84,2% av landsgjennomsnittet, og fikk dermed kompensert opp til ca 94,3% av snittet gjennom inntektsutjevningen. Omfordelingsmodellen gjør at ikke Risør kommune er særlig sårbar ifht lokal skatteinngang, men i mye større grad avhengig av nasjonal skatteinngang. Så lenge Risør kommune har lavere skatteinngang enn landssnittet kan man som tommelfingerregel si at effekten av nye skatteinntekter kun gir ca 5% effekt på kommunens inntekter.

Dette kan eksemplifiseres (på 2022 nivå) ved at dersom kommunen får nye innbyggere som til sammen betaler 50 mill i skatt på lønn/formue, så vil ca 32% av disse skattekrone tilfalle kommunen, som utgjør ca 16 mill. Disse 16 mill vil gi en økning i skatt pr innbygger på ca 2.370 (gitt 6.735 innb) som løfter den lokale skatteinngangen opp til ca 90% av landsgjennomsnittet. Konsekvensen er da at inntektsutjevningen reduserer med ca 2.252 kr pr innbygger tilsvarende ca 15,16 mill. Netto effekt av økningen i skatt fra nye innbyggere blir dermed ca 836' på Risør kommunes inntekter, tilsvarende ca 5,2% av 16 mill.

Den nasjonale skatteinngangen har de senere årene vært god, og har gitt Risør kommune store merinntekter ifm årsavregningen. Sårbarheten i dette systemet ligger i at ikke man klarer å lage gode nok anslag på skatteveksten nasjonalt fra ett år til det neste, og kommunen budsjetterer med for lav skatteinngang i sitt grunnlag for driften av kommunen. Skatteinngangen i oppgangstider er svært krevende å anslå, og anslagene fra staten har i retrospekt vist seg å være altfor forsiktige. Dette medfører at kommunestyrene opplever å

måtte gjennomføre kutt som kanskje ikke hadde vært nødvendige, og gått glipp av muligheter til å foreta satsninger gjennom tiltak. Like vanskelig er det i nedgangstider, hvor staten kanskje kan være for pessimistiske i skatteanslagene, og samme utfordringer lokalt oppstår. Kommunedirektøren mener det er mer fornuftig å legge til grunn forsiktige anslag fremover, og heller få en positiv overraskelse dersom det blir bedre. Det motsatte gir større utslag av negative effekter gjennom behov for raskere og mer vesentlige reduksjoner i driftsrammene. Risør kommune budsjetterer derfor med anslagene som kommer gjennom KS-prognosemodell som er basert på kommunens gjennomsnittlige skatteinntang siste 3 år, justert for inntektsutjevningen basert på den nasjonale skatteveksten.

Som nevnt i forrige kapittel har inntektssystemutvalget jobbet med revideringen av inntektssystemet, hvor rapporten som ble lagt frem foreslår endringer i både utgiftsutjevningen og inntektsutjevningen. Det stilles viktige spørsmål om generalist-kommuneprinsippet kan være gjeldende når skatteinntekter kun utjevnes til ca 94-95% av landsgjennomsnittet for de kommuner med lavere skatteinntang, men det stilles like krav til tjenesteleveranse og kvalitet. For Risør kommunes del ville det gitt en betydelig merinntekt om det ble 100% utjevning av skatteinntektene.

I tillegg til skatteinntekter, innbyggertilskudd og inntektsutjevning kommer distriktpolitiske tilskudd som har som mål å stimulere til at det skal være folk og virksomhet rundt om i hele landet. Sør Norge er en av landsdelene som sliter med befolkningsutvikling, levekårsutfordringer, og næringsutvikling. Risør kommune mottar som følge av lav score på distrikts-indeksen ca 10 mill i Distriktsilskudd Sør Norge. Distriktsindeksen har vært under revisjon i flere år og har vært varslet at kan forsvinne helt bort for Risør kommunes del. I inntektssystemutvalgets forslag tar man i bruk ny revidert indeks som vil gi en vesentlig svikt i tilskuddet for kommunen dersom det vedtas.

Risør kommune har redusert sats for arbeidsgiveravgift fra 14,1% til 10,6% begrunnet gjennom svakt resultat på distrikts-indeksen som er bygd opp av indikatorer som bla befolkningsvekst, sysselsettingsvekst, tilgang til arbeidsmarkeder mm. Det er ikke varslet noen endringer i denne ordningen for Risør kommune ved fremleggelse av Statsbudsjettet for 2024. Det er sannsynlig at revideringen av de regionalpolitiske tilskuddsordningene i rammetilskuddet vil hensyntas ved innføring av nytt inntektssystem, og følgelig kunne få konsekvenser som vil påvirke den reduserte avgiftssatsen for Risør kommune. Kommunedirektøren legger til grunn at evt endringer i kommunens sats på arbeidsgiveravgift vil bli kompensert i rammetilskuddet, men endringene vil ha en betydelig kostnadskonsekvens for den private næringen i kommunen.

1.3.2.5 Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er en av få skatter som kommunen selv kan bestemme over, innenfor lovens begrensninger. Risør kommune innførte eiendomsskatt i 2003, og har skrevet ut eiendomsskatt på boliger, fritidsboliger og næringsbygg frem til 2021. Fra 2022 fjernet kommunen eiendoms- skatt på næringsbygg og kraftanlegg, og skriver ut skatt på boliger og fritidsboliger som må likebehandles ihht lov om Eiendomsskatt til kommunene.

De siste årene er det gjort endringer i eiendomsskatteloven som har innskrenket kommunenes handlingsrom, til fordel for skatteyterne. Risør kommune har hatt et lavt skattetrykk som følge av at kommunen kun har utnyttet 50% av skattegrunnlaget i sin

utskrivning. Regjeringen har over 2 trinn redusert maksimal skattesats fra 7-4 promille, og samtidig innført en obligatorisk 30% reduksjonsfaktor på skattegrunnlaget.

Risør kommune har ikke foretatt ny taksering siden innføringen, men har oppjustert takstgrunnlagene gjennom kontorforretninger for å fange opp deler av prisutviklingen. Kommunen gikk over til å ta i bruk Skatteetatens verdier på boliger fra 2021, mens fritidsboliger og næringsbygg fortsatt vurderes ut fra de gamle takstene. Det jobbes nå sentralt med å få etablert formuesverdier på fritidsboliger som kan brukes av kommunene som eiendomsskattetakster. Risør kommune har støttet dette tiltaket og utsatt beslutningen om å foreta en lokal taksering av alle fritidsboligene i kommunen. Arbeidet med å få etablert nye grunnlag gjennom Skatteetaten vil ta tid, og det er ikke trolig at dette kan komme på plass før tidligst i 2027. Risør kommune vil avvente dette, og i mellomtiden fortsette å justere opp takstgrunnlagene gjennom kontorforretninger frem til disse foreligger.

Kommunestyret vedtok i budsjett 2021 at kommunens inntekt fra eiendomsskatten fremover ikke skulle overstige inntektsnivået fra 2020 på ca 22,4 mill, justert for deflator. Risør kommune var innenfor inntektsmålet i 2021 og 2022, men som følge av de økonomiske framtidsutsiktene har kommunedirektøren måtte utnytte det inntekspotensialet som ligger i eiendomsskatten, fremfor å kutte ytterligere i sektorrammene i 2023 og 2024. Kommunedirektøren har fulgt kommunestyrets vedtak fra 2022 om å kontorjustere eiendomsskattetakstene med 10 % årlig utover planperioden, som er ventet å gi ca 0,9 mill i årlig vekst i inntekten.

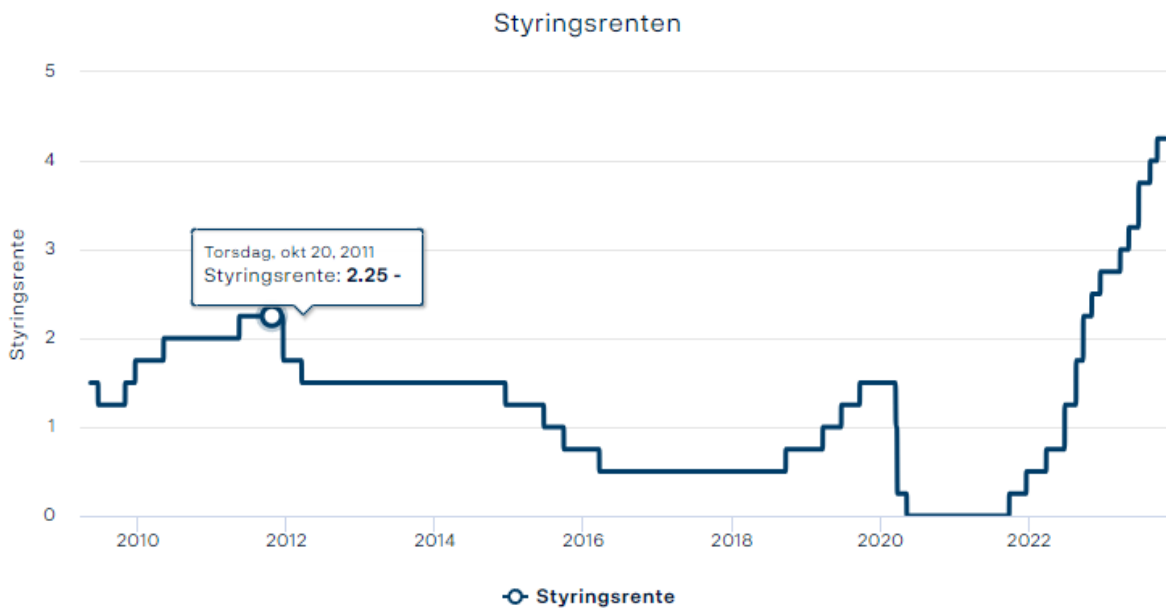
Det er ikke varslet noen endringer i regelverket for eiendomsskatt inn mot 2024, som innebærer at maksimal skattesats på takst kan være 4 promille, og en obligatorisk reduksjonsfaktor på 30%.

1.3.2.6 Finansområdene - renter og avdrag

De siste årene har verdensbildet endret seg raskt og konsekvensene påvirker også Risør kommunes budsjetter. Etter en lang periode med unormalt lave markedsrenter nasjonalt og internasjonalt, har situasjonen endret seg markant gjennom 2022 og 2023 hvor rentene har endret seg jevnt og trutt oppover.

Norges Banks styringsrente har steget fra 0% i 2021 til 4,25% og det er stor sannsynlighet for at den skal økes ytterligere en gang til innen 2024.

Styringsrenten i prosent

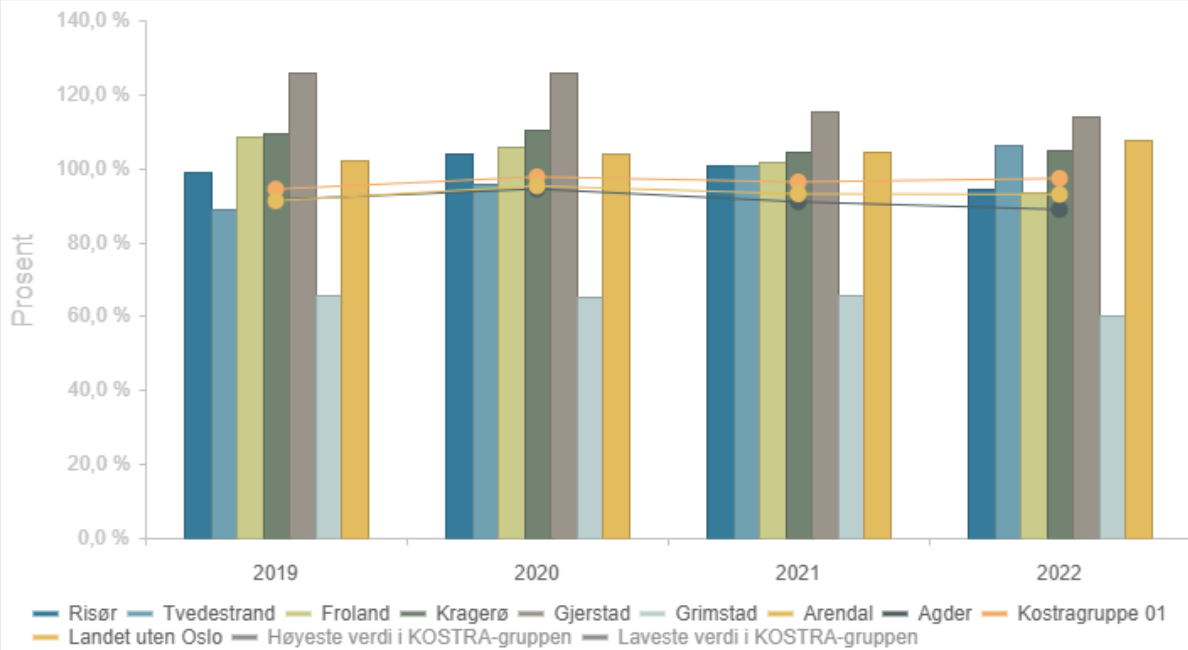

Renteprognosene tilsier at gjennomsnittlig styringsrente i 2024 vil ligge på ca 4,4%, før rentene stabiliserer seg og går svakt nedover igjen. Kommunedirektøren har lagt til Kommunalbankens oppdaterte renteprognoser fra oktober-23 til grunn for økonomiplanperioden 2024-27.

År	Anslag fra Norges Bank, pengepolitisk rapport 3/24					Anslag direkte fra rentemarkedet ("framtid-NIBOR")		
	Anslag styringsrente	Anslag påslag styringsrente	Anslag 3 mnd NIBOR	Påslag på NIBOR, lange lån	Budsjettet lånerente på lange lån	NIBOR fwd	Påslag på NIBOR, lange lån	Budsjettet lånerente på lange lån
2024	4,4	0,35	4,75	0,6	5,35	4,73	0,6	5,33
2025	4	0,35	4,35	0,6	4,95	4,26	0,6	4,86
2026	3,4	0,35	3,75	0,6	4,35	3,85	0,6	4,45
2027	3,33	0,35	3,68	0,6	4,28	3,68	0,6	4,28

Markedet og Norges Bank har veldig lik oppfatning av utviklingen av rentene de neste 4 årene, med kun små variasjoner. Sentralbanken styrer etter inflasjonsmål, og renteverktøyet er brukt kraftig siden 2021 for å dempe denne. Utover høsten 2023 ser vi en positiv utvikling i inflasjonen, men sentralbanken har en utfordrede jobb med å fremtidig utviklingen i inflasjon og arbeidsledighetstall.

Oppdaterte tall fra SSB gjennom KOSTRA viser at Risør kommune har relativt høy netto lånegjeld i forhold til brutto driftsinntekter sammenlignet med snitt i Agder, og landet uten Oslo, men at differansen er redusert mot tidligere år. Sammenligning med nærliggende kommuner viser at kommunen ligger "midt på treet", men allikevel høyere enn anbefalt nivå på 70-80 % av brutto driftsinntekter.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)

	2019	2020	2021	2022
Risør	98,9 %	103,8 %	100,7 %	94,6 %
Tvedestrand	88,8 %	95,8 %	100,8 %	106,3 %
Froland	108,5 %	106,0 %	101,7 %	93,5 %
Kragerø	109,3 %	110,6 %	104,5 %	104,7 %
Gjerstad	126,0 %	126,1 %	115,2 %	114,0 %
Grimstad	65,7 %	65,2 %	65,6 %	60,3 %
Arendal	102,2 %	104,0 %	104,4 %	107,4 %
Agder	91,5 %	94,3 %	90,9 %	88,8 %
Kostragruppe 01	94,3 %	97,6 %	96,2 %	97,2 %
Landet uten Oslo	91,2 %	95,2 %	93,0 %	92,9 %

For Risør kommunes del har netto lånegjeld vært høyere enn både gjennomsnittet for Kostragruppen og gjennomsnittet i landet i mange år. Ved utgangen av 2022 har Risør kommunen en netto lånegjeld på 94,6% av de samlede inntektene, og finansutgiftene utgjør 4,2% av brutto inntekter. Begge tallene er en svak bedring fra 2020 og 2021. Årsaken til bedringen skyldes at kommunedirektøren har hatt fokus på nøkterne investeringsplaner med høy egenkapitalfinansiering de siste planperiodene, som har bidratt til at gjelden har holdt seg omtrent på samme nivå over tid, mens inntektene har steget jevnt. I 2022 ble kommunens inntekter ekstra høye som følge av ekstraordinær høy skatteinntang, og store ekstra overføringer knyttet til koronapandemien. Utviklingen kan også delvis kan forklares i handlingsregel for låneopptak som er brukt i Risør kommune de siste 10 årene, men også gjennom variasjonen i investeringsbehovet som varierer fra

kommune til kommune. Risør kommune har over tid foretatt store investeringer i infrastruktur, skoler og barnehager, idrettsanlegg, kulturhus og institusjoner innen helse og omsorg.

Fremlagt investeringsplan for 2024-27 viderefører en nøkternhet, men vil bli sterkt påvirket av foreslått investering i ny 1-10 skole i Risør, inkludert ny svømmehall. Dersom denne investeringen gjennomføres vil gjeldsgraden øke opp mot 100% av inntektene i 2027 (deflatorjustert) og finanskostnadene øke til ca 6-7% av driftsinntektene.

Kommunedirektøren har valgt å legge til grunn "Norges Bank-renter" for økonomi-planperioden 2024-27. Kommuner med høy gjeld anbefales å legge på en sikkerhetsmargin i budsjettrentene på ca 0,5% for å unngå negative effekter av raske utslag i finanskostnadene, men kommunedirektøren har vurdert at sikringen av porteføljen i planperioden er god nok som sikkerhet for dette.

Budsjettrenter Økonomiplan	17.10.2023	2024	2025	2026	2027
Norges Bank Styringsrente	4,25 %	4,40 %	4,00 %	3,40 %	3,33 %
Norges Bank Påslag pengemarked	0,35 %	0,35 %	0,35 %	0,35 %	0,35 %
NB anslag NBR 3 Mnd	4,60 %	4,75 %	4,35 %	3,75 %	3,68 %
Anslag FRA NBR 3 Mnd	4,60 %	4,73 %	4,26 %	3,85 %	3,68 %
Bankenes påslag	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
Sikkerhetsmargin (høy gjeld)	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Budsjettrenter (NB)	5,20 %	5,35 %	4,95 %	4,35 %	4,28 %
Budsjettrenter (FRA)	5,20 %	5,33 %	4,86 %	4,45 %	4,28 %

Renteprognosen som er lagt til grunn for gjelsporteføljen i økonomiplanen viser at de samlede rentekostnadene vil øke med ca 7 mill frem mot 2028, men vil variere litt gjennom planperioden. Prognosen hensyntar allerede inngåtte rentesikringer, men tar ikke høyde for sikringer som vil kunne gjennomføres ilt perioden da disse ikke er kjent. Derfor fremstår også andel lån med sikring som lavere utover planperioden som følge av at sikringer utløper. Kommunedirektøren må forholde seg gitt finansreglementet og sikre lånene innenfor rammene av dette. Investeringsplanen som legges frem vil gi en svak gjeldsvekst frem mot 2027, for så å øke vesentlig som følge av foreslått investering i ny 1-10 skole med svømmehall som er forutsatt ferdigstilt innen høsten 2027.

Utviklingen i gjeld og finansutgifter kan vises som følger

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lånemasse I/1	698 329 000	699 086 000	703 413 000	708 386 000	818 033 000	835 585 000
Av dette tilhører VAR	141 288 000	138 444 000	147 999 000	149 197 000	151 855 000	146 138 000
Lånebehov totalt eks Husbank	30 295 000	33 890 000	34 680 000	139 520 000	51 080 000	5 800 000
Lånebehov eks. VAR og Husbank	27 175 000	17 442 000	27 480 000	129 320 000	49 110 000	5 800 000
Avdrag forutsatt 30 år	29 538 000	29 563 000	29 707 000	29 873 000	33 528 000	34 113 000
Rentesats estimert flytende	4,00 %	5,35 %	4,95 %	4,35 %	4,28 %	4,20 %
Lån med rentesikring	343 840 000	293 919 000	221 792 000	187 837 000	200 000 000	200 000 000
Rentekostn bundet	908 000	4 682 562	4 284 040	4 064 023	4 170 267	3 877 000
Lån flytende rente	354 489 000	405 167 000	481 621 000	520 549 000	618 033 000	635 585 000
Rentekostn flytende	23 557 910	21 676 435	23 840 240	22 643 882	26 451 812	26 694 570
Andel lån flytende	50,8 %	58,0 %	68,5 %	73,5 %	75,6 %	76,1 %
Rentebelastning inkl. VAR	23 558 910	26 359 000	28 124 000	26 708 000	30 622 000	30 572 000
Samlet rente selvkost	6 168 000	6 210 000	5 696 000	5 339 000	5 051 000	5 785 000
Rentekompensasjon nye tiltak	0	0	0	0	0	0
Renter eks. VAR	17 390 910	20 149 000	22 428 000	21 369 000	25 571 000	24 787 000
Avdrag eks. VAR	23 574 000	23 718 000	23 905 000	24 131 000	27 811 000	27 561 000
SUM virkning på driftsbudsjettet	40 964 910	43 867 000	46 333 000	45 500 000	53 382 000	52 348 000

Samlet sett vil kommunens rente- og avdrags-utgifter øke med ca 12,4 mill fra 2023 frem mot 2027 som følge av investeringsplanen når vi også hensyntar det som skal belastes selvkostområdene vann og avløp.

1.3.2.7 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)

Kommuneloven krever at kommunestyret skal vedta finansielle måltall som skal legges til grunn for langsiktig økonomisk styring. Risør kommune har over tid brukt måltall i analyse av drift og egenkapital over lang tid, og i 2021 vedtok også kommunestyret måltall som skal være styrende for kommunens langsiktige planlegging fremover. Disse er som følger, med historiske resultater.

Nøkkeltall/Indikator	2018	2019	2020	2021	2022	Snitt 5 år	Anbefalt nivå
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,24 %	-0,58 %	1,18 %	2,80 %	-0,24 %	0,68 %	1,75 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntekter	95,97 %	99,08 %	104,06 %	101,08 %	94,85 %	99,01 %	70-80%
Disp.fond i % av driftsinntektene	9,07 %	9,26 %	11,00 %	12,90 %	12,51 %	10,95 %	5-10 %
Netto finansutg. i % av driftsinntekter	4,67 %	4,81 %	5,05 %	4,85 %	4,26 %	4,73 %	2-3 %
Disp.fond i % av akk. premieavvik	128,62 %	142,30 %	195,49 %	187,99 %	151,30 %	161,14 %	100 %

Flere kommuner har tatt i bruk styringsprinsippet (KØB) for å skape kommunal økonomisk bærekraft (KØB). Modellen tar utgangspunkt i Riksrevisjonens utsagn om at det er sammenhengen mellom store lån, lavt disposisjonsfond og lave driftsresultater som gir utfordringer for kommunene.

Handlingsregelen for bærekraft er dynamisk. Dersom gjeldsnivået er høyere enn ca 75 prosent eller disposisjonsfondet er lavere enn ca 8 prosent må driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent. Nivået på driftsresultatet må settes høyere enn 2 prosent inntil gjeldsnivået er 75 prosent eller lavere og disposisjonsfondet er 8 prosent eller høyere. Når disse forholdene er på plass og de økonomiske forhold er i balanse, kan driftsresultatet settes ned til 2 prosent. Driftsresultatet settes høyere enn 2 prosent for å nå nivået for bærekraft. Jo høyere en setter driftsresultatet, jo fortere vil kommunen nå bærekraftnivået.

Modellen legger derfor til grunn at man må ha balanse i de tre pilarene i kommunens økonomi for å sikre bærekraftig kommuneøkonomi, og dersom man svikter i en av pilarene så må det kompenseres i de andre for å gjenskape balansen. Virkemiddelet er da å planlegge langsiktig med gode netto driftsresultat for å kunne øke disposisjonsfondet, og eller redusere netto lånegjeld.

Dersom man setter inn Risør kommunes nøkkeltall for 2022 inn i en slik modell vil vi se at kommunens ikke er i balanse ihht modellen. Netto driftsresultat på -0,21 %, og netto lånegjeld på 94,85 % gjør at trekanten ikke balanserer selv om disposisjonsfondet utgjør 12,51% og er over målsettingen. For å skape balanse må netto driftsresultat over tid bedres og gjelden reduseres.

Fremlagt økonomiplan vil ikke rette opp i de to svake pilarene, med små negative netto driftsresultat i hele perioden, før resultatene vil bli positive fra 2028 dersom kommunedirektørens forslag til endringer i skolestruktur blir gjennomført. Økonomiplanen vil opprettholde de to svake pilarene svake gjennom perioden og således ikke bidra til en økonomisk bærekraft i planperioden. Kommunedirektøren mener fremlagt økonomiplan er veien mot målet, og at situasjonen i andre ender av planen vil gi en positiv utvikling som vil kunne gi positive netto driftsresultat og dermed skape et økonomisk handlingsrom på lengre sikt.

Kommunedirektøren understreker følgelig viktigheten av at kommunestyret må se lengre frem enn 4 år når langsiktig planlegging skal gjøres for å skape en kommunal økonomisk bærekraft i Risør på sikt.

1.3.3 Sektorutviklingen fremover

I de påfølgende kapitler redegjøres det for den forventede utviklingen de nærmeste årene i de 3 driftssektorene og interne tjenester.

1.3.4 Sektor for Interne tjenester

Sektor Interne tjenester har viktige funksjoner for at resten av organisasjonen skal fungere godt og at innbyggerne skal motta gode tjenester. I trange økonomiske tider der presset på tjenesteledet øker, er det derfor viktig å se disse funksjonene i sammenheng. Gode tjenester er avhengig av gode støttetjenester. Det er kommunedirektørens vurdering at vi, pga. stramme budsjetter, har strammet vel hardt til på disse ressursene de senere årene og at de gradvis må styrkes.

Interne tjenester har ansvaret for følgende oppgaver:

- Økonomiplanlegging og økonomistyring
- Regnskap
- Innfordring
- Lønn
- HR/personal-arbeid
- Dokumentsenter/arkiv
- Informasjonstjeneste og kommunikasjon
- Politisk sekretariat
- Publikums-tjenesten med sentralbord
- Startlånordningen

Kommunedirektøren, politikk, revisjon og kontroll faller også inn under sektorens rammer.

Kommunedirektøren er i tillegg direkte overordnet kommunalsjefene og har etter kommuneloven det overordnede ansvaret for hele den kommunale administrative organisasjonen. Kommunedirektøren er også leder av kommunens kriseledelse

1.3.4.1.1 Tjenesteutvikling

Sektor for interne tjenester er svært sentrale i implementering av de fleste nye IKT-systemer. De aller fleste IKT-prosjekter handler mest om organisasjonsutvikling og minst om teknikk. Anskaffelse og innføring av nye systemer utfordrer oss til å tenke nytt rundt hvordan vi løser oppgavene, hvordan vi samhandler og hvordan hver enkelt arbeidsprosess bidrar til den store helheten. Dette gir gode muligheter for utvikling, men byr også på utfordringer; samtidig med at nye systemer skal implementeres og læres, skal tjenestene leveres upåvirket. Godt og systematisk arbeid med forventningsavklaring, tilstrekkelig involvering og bygging av eierskap i organisasjonen, og jakt på nytte/gevinst er blant suksessfaktorene i slike prosesser. I samarbeid med IKT-Agder og øvrige kommuner i samarbeidet er det kontinuerlig fokus på utvikling av fagsystemer som skal holde tritt med utviklingen gjennom digitaliseringsprosesser.

Annet viktig utviklingsarbeid for staben er knyttet til god og systematisk lederutvikling, heltidskultur, kompetanseutvikling og arbeid med å legge til rette for godt arbeidsmiljø og styrke nærvær. Sektoren har satt fokus på økt nærvær etter en lengre periode med høyt

sykefravær i organisasjonen. I 2023 er det gjennomført fase 1 av sykefraværprosjektet i samhandling med bedriftshelsetjenesten, hovedverneombudet, og de tillitsvalgte i organisasjonen. I 2024 vil dette arbeidet tas inn i fase 2 hvor målet er å gå dypere ned på sektor og enhetsnivå for å bedre situasjonen for alle parter.

Sektoren har startet arbeidet med full gjennomgang av rutiner og retningslinjer for innenfor personalområdene og internkontroll. Dette er et omfattende arbeid som krever stor samhandling i treparts-samarbeidet i prosessen, men også veldig viktig for å kunne være en god arbeidsgiver og arbeidsplass for kommunens ansatte.

Interne tjenester vil gjennom planperioden ha fokus på effektivisering, og om tjenestene som produseres kan gjøres på andre, mer ressurseffektive måter. Sektorens ansatte er i stor grad alene om sine fagfelt, og det må derfor vurderes om tjenestene kan reduseres uten at disse hel-automatiseres eller tas helt bort.

Bruken av nye systemer i tjenesten gir forventninger om effektiviseringer. Det oppleves som at de nye systemene ikke gir vesentlig gevinster ifht ressursbruk i sektoren, men at gevinsten kommer i for av at kvaliteten av produktet, og sikkerheten rundt systemene bedres.

1.3.4.1.2 Økonomi

Den økonomiske situasjonen har gjort det nødvendig å stramme inn også på dette området de senere årene. For 2024 er bemanningen uendret, men stillingen som ble tildelt knyttet til økonomi og innkjøp er ikke besatt. Kommunedirektøren har i framlagt HP/ØP vedtatt å ikke videreføre denne bevilgningen.

Sektoren gjør også innsparinger på budsjett ved å redusere avsatt tilskudd til etablering og tilpasning av boliger, som ligger innenfor Startlånsordningen. Kommunen har bundne driftsfond som vil kunne finansiere ordningen på et redusert nivå i ca 5 år fremover.

Sektorens budsjett er i stor grad knyttet opp til vesentlige kostnader som er felles for hele organisasjonen, og spesielt lisenskostnader til fellessystemer for alle ansatte i kommunen. IKT- agder har varslet en vesentlig økning i kostnadene inn i 2024, som gir utslag på økningen i driftsrammene fra 2023 til 2024.

1.3.4.1.3 Medarbeidere

Kommunen har i dag svært slanke staber. De ansatte er dyktige og dedikerte, men fagmiljøene er små og sårbarheten stor. I den kommende perioden blir det viktig å jobbe videre med gode systemer og rutiner for arbeidet i stabene og med ansvarslinjene mot enhetene. God kompetanse og effektiv bruk av digitale verktøy i stab og i linja blir også viktige innsatsområder i tiden som kommer.

Sektoren har budsjettert med ca 16,5 årsverk inn i 2024 og videre utover planperioden. Blant disse årsverkene ligger også

- Kommunedirektør 1 årsverk
- Ordfører og varaordfører 1,2 årsverk
- Hovedtillitsvalgte og hovedverneombud 2,3 årsverk

Kommunedirektøren registrerer at både fagområdene økonomi og HR/personal har lav bemanning ut fra arbeidsmengden, og det må gjøres løpende vurderinger ifht om det må gjøres justeringer i denne for å sikre gode tjenester.

1.3.5 Sektor for Samfunnsutvikling

Det fremlagte handlingsprogrammet og økonomiprogrammet for 2024-2027 er krevende for driftsorganisasjonen. Krevende fordi dagens driftsnivå ikke er bærekraftig over tid. Dette påvirker også samfunnssektorens rammer. De er stramme, samtidig som sektoren preges av store og uforutsette eksterne endringer, som økte strømkostnader i 2022 og anmodninger om å bosette svært mange flyktninger.

Sektorens hovedutfordring i planperioden er derfor å omsette kommuneplanens mål om en positiv samfunnsutvikling, til praktisk handling og gjennomføring, innenfor sektorens økonomiske rammer og administrative ressurser.

Det er ikke realistisk at vi greier å løse morgendagens utfordringer med dagens arbeidsformer og organisering. Behovet for nytenking, fleksibilitet og omstilling er derfor stort framover. Vi må ta i bruk ny teknologi og utfordringene må løses på andre måter enn ved å øke ressursene.

Det er en krevende balansegang å imøtekomme innbyggernes, næringslivets, frivillige og besøkendes forventninger om en positiv samfunnsutvikling, parallelt med at sektorens rammer blir strammere og innsatsen skal fordeles på stadig færre ansatte. Det betyr at vi i samfunnssektoren må definere og prioritere kjerneoppgaver, samtidig som vi må tilstrebe å løse disse i tett samarbeid med andre.

1.3.5.1 Sektor for Samfunnsutvikling

Sektor for samfunnsutvikling er sammensatt av svært ulike fagfelt. Sektoren omfatter eiendom og tekniske tjenester, selvkostområdet vann- og avløp (VA), plan og byggesak, kultur og frivillighet, næring, samt NAV sosial og NAV flyktning. Sektoren tar et hovedansvar for kommunens klima- og miljøarbeid, og har i tillegg et overordnet ansvar for utarbeidelse og oppfølging av lokale og regionale planer.

Sektoren har mange kontaktpunkter med lokalsamfunnet, gjennom samarbeid og dialog med lag- og foreninger, velforeninger, privatpersoner, frivillige, besøkende, næringsdrivende, investorer, utbyggere, kunst- og kulturutøvere med flere.

Overordnet mål for samfunnssektoren er (fra kommuneplanen 2019 - 2030):
Risor kommune skal være en aktiv aktør og medspiller for en positiv samfunnsutvikling. Innsatsen må innrettes på ulike måter og på mange områder, og ofte i nært samarbeid med innbyggerne, lokalt næringsliv, frivillige, statlige og regionale myndigheter, og nabokommuner.

Planstrategi 2024 - 2028

Sektoren har hatt et hovedansvar for å følge opp kommunens Planstrategi for perioden 2020 - 2024. Mye av planarbeidet er komplekst og tidkrevende, og krever involvering på tvers av sektorene, samt medvirkning fra store deler av samfunnet. Etter at både

kommuneplanens samfunnsdel og Miljøplanen blir vedtatt, vil arbeidet i 2024 i stor grad handle om kommuneplanens arealdel, samt å samles om, både administrativt og politisk, den nye planstrategien som skal gjelde for kommende periode. Ny planstrategi for perioden 2024 - 2028 skal vedtas innen et år etter valget.

1.3.5.1.1 Tjenesteutvikling

Sektor for samfunnsutvikling er ansvarlig for et mangfold av tjenester til kommunens innbyggere, næringsdrivende og besøkende gjennom drift av kommunale veier, havner, vedlikeholdsansvar for den kommunale bygningsmassen, samt kultur - og idrettstilbud for å nevne noe. Videre er kommunens håndtering av plan- og byggesaker avgjørende for at både egne og andres prosjekter har fremdrift. Samfunnssektoren leverer også tjenester av stor betydning for noen av våre mest sårbare, gjennom tjenester fra både NAV sosial og NAV flyktning.

I kommende periode (2024-2027) skal vi møte både utfordringene og mulighetene vår region står ovenfor. Etableringen av Morrow i Arendal representerer en mulighet, som vil øke behovet for mer arbeidskraft til regionen, og i den sammenheng må vi gjøre oss attraktive for tilflytting. Parallelt med denne muligheten, arbeider vi i dag med tiltak for å få flere av våre egne innbyggere, og de vi har bosatt de siste årene, inn i arbeidslivet.

Ved inngangen til 2024 er signalene fra vårt lokale næringsliv tydelig, det er kampen om kompetansen og kvalifisert arbeidskraft som vil bli utfordrende fremover. Med etableringen av Morrow, og behovet for arbeidskraft i regionen, blir det viktig å prioritere tiltak som styrker Risør som bo-kommune. Vi må blant annet fortsette det gode samarbeidet med investorer og utbyggere slik at det skapes et mangfold av boalternativer, både sentrumsnært og i våre lokalsentra. Ved inngangen til 2024 er det mange private boligprosjekter på trappene i Risør kommune, og disse prosjektene vil bidra til det mangfoldet som Risør trenger for å gjøre seg attraktiv for flere målgrupper. I dette arbeidet er kapasitet hos vår egen plan- og byggesaksavdeling avgjørende.

Frivillighet og innbyggerdialog

Samfunnssektoren består av relativt små og sårbare kompetansemiljøer og vi må arbeide for å opprettholde og videreutvikle, gode og tverrfaglige team. Vi arbeider for å styrke våre tjenester i samarbeid med andre, blant annet ved å videreføre vår innsats ovenfor frivillig sektor og økt fokus på innbyggerdialog. Dette er spesielt viktig i forhold til demografiutviklingen i Risør og arbeidet med Innsatstrappa, hvor trappas laveste trinn; "Aktive lokalsamfunn" skal inneholde tilbud som fremmer deltakelse i lokalsamfunnet og tjenester som utdanning, kultur og fritidstilbud, mestrings- og rehabiliteringstiltak.

For å imøtekomme denne prioriteringen ansatt vi i 2022 en frivilligkoordinator i 100 % stilling som, som i løpet av 2023 har bidratt til å etablere Senter for frivillighet (SEFF), et sted som vi skal utvikle videre og arbeide for at mange brukergrupper har glede av. Videre ble det ansatt to ungdomsmiljøarbeidere i 50% stillinger i 2023, en som fast ansatt på bakgrunn av et politisk vedtak i budsjettprosessen, og en i midlertidig stilling, finansiert av eksterne tilskuddsmidler. Både ansettelsene og etableringen av SEFF er en direkte oppfølging av Risørs Frivilligstrategi, og samfunnssektorens tiltak for å møte behovene i Innsatstrappen.

Bosetting- og integrering

Med anmodningen om å bosette 70 flyktninger i 2022 ble det opprettet en tverrfaglig ressursgruppe og fire midlertidige stillinger. Ved anmodning om å bosette i overkant av 70 flyktninger også i 2023 ble de midlertidige stillingene lyst ut på nytt som faste stillinger. Signalene er at norske kommuner kommer til å bli bedt om å bosette like mange i 2024 som i 2023, hvor Risør bosatte 75 flyktninger. Dette vil skape utfordringer for flere av kommunens tjenester, og for å lykkes med det vil det være viktig å videreføre tanken om at det er hele kommunen som bosetter, både kommuneorganisasjonen, skoler og barnehager, helsetjenester, og ikke minst frivillig sektor, men også på sikt næringslivet, når det nå er behov for språk- og arbeidspraksis.

Kunst, kultur og idrett

Kulturfeltet er en viktig drivkraft i Risørsamfunnet, både for innbyggere og besøkende, og aktiviteter organisert av denne enheten er svært viktig både i Innsatstrappen og i Risørs integreringsarbeid. Et viktig og arbeidskrevende prosjekt som ble gjennomført i 2023, var Risørs feiring av sitt 300 årsjubileum. Et av jubileets tre løfter og ambisjoner var "å lage en folkefest som inspirer til varige aktiviteter og tiltak i årene som kommer", og det er mye som tyder på at flere av arrangementene som så sitt lys i under jubileet, vil bli videreført og videreutviklet i årene som kommer. Noe som også bidrar til å styrke Risør som både bo- og besøkskommune.

1.3.5.1.2 Økonomi

Rammene til samfunnssektoren er stramme, og det fremlagte handlingsprogrammet og økonomiplanen er krevende for enhetene i sektoren, som i resten av organisasjonen. Driftssektorene har jobbet kontinuerlig over mange år med å trimme organisasjonen uten at det skal gå vesentlig ut over de kommunale tjenestene som sektorene leverer hver dag, hele året.

Stort sett er budsjettene for samfunnssektoren konsekvensjustert og justert for pris- og lønnsvekst. De siste årene derimot, viser driftsrammene store endringer. Dette skyldes i all hovedsak eksterne faktorer, som økte strømpriser i 2022 og integreringstilskudd. I tillegg ble det i budsjettet i fjor vedtatt en ekstraordinær stor bevilgning til vedlikehold av kommunale bygg.

Gjennom året har det vært arbeidet med å definere og prioritere kjerneoppgaver, noe som er krevende fordi forventningene fra samfunnet er store. Sektoren har redusert to stillinger ved naturlig avgang som ikke erstattes som følge av innsparinger.

Som i resten av kommuneorganisasjonen har den stramme økonomien ført til at det er flere positive tiltak, som det er ønskelig å gjennomføre, som vi ikke har evnet å prioritere, blant annet utfordrer vi et politisk vedtak fra i fjor og foreslår å ta ned tilskuddsordningen til frivilligheten på kr. 500.000.

Vi kommer til å fortsette og ha oppmerksomhet på effektiv bruk av våre kommunale bygg slik at vi kan forsøke å skape et handlingsrom ved å ha færre bygninger å ivareta, både når det gjelder renholdskapasitet, strømutgifter og andre drifts og vedlikeholdsutgifter. Med effektiv bruk menes også sambruk og flerbruk av de bygningene vi mener det er hensiktsmessig å beholde.

Eksempelvis mener vi det er hensiktsmessig å bruke både tid og penger på å utvikle lokalene i Sykehusgata 7. Dette er lokaler som er verdifulle i forbindelse med omsorgsleilighetene vi nettopp har ferdigstilt i Tjennasenteret, og aktiviteten her har stort potensiale i forhold til å møte behovene nederst i Innsatstrappa.

Et annet usikkerhetsmoment i budsjetteringen for 2024, er at vi enda ikke vet hvor mange flyktninger Risør blir anmodet om å bosette neste år. Vi har valgt å legge til grunn at vi blir bedt om å bosette 40 nye flyktninger, som i seg selv vil være utfordrende for flere av kommunens tjenester.

1.3.5.1.3 Medarbeidere

Selv med årets stramme rammer, er kommunedirektørens prioritet nummer 1, å fortsatt sikre gode tjenester. For å imøtekomme dette innenfor de stramme driftsrammene som enhetene nå arbeider med, må vi tilstrebe rett kompetanse, tilstrekkelig arbeidskraft og arbeidsglede. Videre blir det stadig viktigere å ha ledere og medarbeidere, som ønsker å være med på omstilling og fornying av kommunens tjenester. Utfordringene vi står ovenfor må løses på andre måter enn med økt bemanning, vi må jobbe med strukturmessige og organisatoriske endringer, og vi må samskape med andre deler av Risørsamfunnet. Dette vil kreve tillit fra våre politikere og endringsvilje fra kommunens ansatte.

Ved inngangen til et ny 4-års periode, er allikevel økt bemanning et ønske fra flere av enhetene innen sektoren. Flere av enhetene rapporterer om stort arbeidspress, men sykefraværet er lavt sammenliknet med resten av kommuneorganisasjonen. Samlet sett reduseres sektorens bemanning med 0,7 årsverk fra budsjettet for 2023, hvor det spesielt er nedbemanning som konsekvens av naturlig avgang, som ikke erstattes som følge av innsparinger.

På grunn av en feilbudsjettering for 2023, hvor en 50 % stilling ble utelatt fra budsjettet, ser det ut som vi reduserer bemanningen ved Risørhuset med en 50 % stilling i 2024. Det riktige er at vi reduserer med en 100 % stilling ved Risørhuset i 2024.

Når det gjelder Enhet for eiendom og tekniske tjenester, så er det også der tatt ned en 100% stilling i forbindelse med naturlig avgang. Her kan det i løpet av året være behov for å forskyve og tilpasse arbeidsoppgaver innenfor eksisterende bemanning, samtidig som vi vet at forventningene til enhetens tjenester er store. I begge enheten er det viktig å følge med på konsekvensene av disse innsparingene og ha et blick på organisatoriske endringer på tvers av enhetene.

Medarbeiderne er sektorens og enhetenes viktigste ressurs og samfunnssektoren har svært dedikerte og lojale medarbeider, avdelingsleder og enhetsledere, som strekker seg langt for å imøtekomme samfunnets forventninger. Sektoren har hatt noen utfordringer med rekruttering av riktig kompetanse, men stort sett ser det ut som Risør kommune er en attraktiv arbeidsplass som oppnår gode søkelister med kvalifiserte kandidater til utlyste stillinger.

I perioden det nå planlegges for, er det viktig at vi holder fokus på ledelse og arbeidsmiljø, slik at vi kan motivere ansatte til å være med på både omstilling og nytenking. Gjennom

høsten 2023 har det kun vært ett møte med enhetslederne på tvers av sektorene (Kommunedirektørens utvidede ledermøte), denne arenaen vil bli viktig i året som kommer, for å sikre tilstrekkelig informasjonsflyt og forståelse mellom enheter og sektorer.

1.3.6 Sektor for Helse & Omsorg

Kommunens helse og omsorgssektor står overfor store utfordringer i årene som kommer. Demografien viser at andelen eldre øker kraftig samtidig som sykehuset skriver ut flere og sykere pasienter som vi får ansvaret for.

I 2040 vil Risør ha rundt 500 flere i gruppen 80+. Flere av disse vil imidlertid ha god helse og vil kunne være en ressurs inn i det frivillige arbeidet. Andelen barn og unge reduseres i den samme perioden. Den økonomiske planleggingen må ta hensyn til dette.

Parallelt med dette jobbes det aktivt med omstilling og digitalisering av tjenestene innen sektoren. Samarbeidet med kommunene i Østre Agder, på Agder og i Helsefelleskapet påvirker og videreutvikler tjenestene på en helt avgjørende måte.

For at vi skal kunne levere gode og forsvarlige tjenester i fremtiden må fokus, i enda større grad enn i dag, flyttes fra behandling til forebygging og innbyggerne må inspireres til å ta ansvar for egen helse.

Endringen fra å yte passiv hjelp til mer aktiv rehabiliterende innsats, understreker at god omsorg ikke bare handler om å hjelpe, men også om å sette folk i stand til å klare seg selv. Forebygging og tidlig innsats, for å snu en uheldig utvikling i alle faser av livet, gir stor gevinst både for den enkelte og for samfunnet.

Igangsettingen av prosjektet "Bærekraftige helse - og omsorgstjenester", som nå er utvidet til "Bærekraftige oppvekst, helse -og omsorgstjenester", og videreføringen av arbeidet med en helhetlig innsatstrapp er et viktig bidrag til å prioritere aktivitet og tidlig innsats (Innsatstrapp) som sikrer forebygging og helsefremmende arbeid i alle kommunene i Østre Agder.

For å kunne gi en helhetlig oversikt over hvordan kommunens ressurser fordeler seg er det avgjørende at alle tjenesteområder forholder seg til den regionale innsatstrappas inndeling i 12 definerte trinn. Dette er også nødvendig for at kommunene effektivt viderefører dette utviklingsarbeidet i felleskap og at hver kommune kan sammenligne seg med øvrige kommuner i Østre Agder.

Kommunedirektøren vil anbefale at det videre arbeidet også omfatter samfunnsutvikling, planlegging for mangfold av boliger tilpasset ulike livsløp og tilrettelagte arbeidsplasser i samspill med lokalt næringsliv. Innsatstrappa bør i denne sammenheng også danne grunnlaget for en framtidig boligtrapp.

En dreining (venstreforskyvning) til mer tidlig innsats og forebygging krever bred tverrsektoriell medvirkning. Arbeidet med «Innsatstrappa» er derfor ikke helse - og omsorgstjenestens ansvar alene. Den tverrfaglige satsningen BTI (bedre tverrfaglig innsats) ivaretar kommunens tidlige og tverrfaglige innsats først og fremst rettet mot barn og unge.

1.3.6.1.1 Tjenesteutvikling

Tjenesteutviklingen må altså ses i en tverrsektoriell og bred sammenheng. Ikke bare for helse og omsorg, men for hele kommunen. Planverket bør ikke domineres av flere små og detaljerte sektor/fagplaner som krever mye jobbing og som ofte får lite oppmerksomhet. Samfunnsdelen i kommuneplanen bør være det sentrale og retningsgivende dokumentet også for denne sektoren. Tiltak og videreutvikling rulleres og tas inn i HP/ØP/budsjett, årsplaner og årsmeldinger.

Pandemien ga sektoren store utfordringer i form av et enormt merarbeid, men også i form av ny og nyttig kunnskap. Den har fått fram det aller beste i organisasjonen hva gjelder beredskap, fag og endringskompetanse.

Slitasjen i etterkant har vært tydelig og det blir avgjørende framover å fokusere på kompetanse og rekrutteringstiltak, videre digitalisering av tjenestene og at kommunen legger til rette for enda sterkere innbyggerdialog og innbyggerinvolvering.

En fremtidsrettet tjeneste må ha et bærekraftig kostnadsnivå. Det medfører at helse og omsorgstjenestene fortsatt må tenke både kvalitet og økonomi. Som et eksempel på dette nevnes at Risør i 2040 vil ha ca.340 personer med en demensdiagnose. Dette vil utfordre både kapasitet og sammensetning på tjenestetilbudet. Derfor blir en av de viktigste forutsetningene for god økonomisk styring at vi har en tjenestestruktur som legger til rette for at tjenester kan tildeles og utføres på Lavest Effektive Omsorgs Nivå (LEON).

Vi opplever stor interesse og høyt engasjement rundt kompetanseheving og videreutdanning blant de ansatte. Kommunens lønnspolitikk reflekterer arbeidsgivers ønske om å stimulere til kompetanseheving. Med den organiseringen vi har kan kompetansehevingen styres etter sektorens behov. Jobber du på rehabiliteringsteamet skal du videreutdannes innen rehabilitering. Tilsvarende med demensteam, psykiatri, helsestasjon m.m. Dette styrker også strukturen i organisasjonen.

Tilrettelegging for kompetanseheving og videreutdanning og gode lønnsbetingelser blir viktige faktorer i framtidig rekruttering. Tett og godt samarbeid med utdanningsinstitusjoner og tillitsvalgte er en forutsetning for en best mulig tjenesteutvikling. Helse og omsorg er i ferd med å ferdigstille en kompetanseplan for at vi skal kunne styre og utvikle dette feltet riktig og rasjonelt.

Teamorganiseringen som preger helse og omsorg styrker kompetansen til den enkelte og reduserer antall ansatte som den enkelte bruker/pasient møter i det daglige. Kontinuiteten i tjenestene øker. Samtidig vurderer vi hele tiden oppgaveforskyvninger der det er hensiktsmessig. Kan vi gjøre ting riktigere og mer rasjonelt.

Parallelt med dette må fokuset framover fortsatt være på en heltidskultur. En styrking av grunnbemanningen må stå sentralt i dette arbeidet.

Helseberedskap må få større fokus. Erfaring fra pandemien er en styrke i planleggingen. Denne beredskapen ivaretas også samlet av Østre Agders Helselederforum og Sykehusledelsen.

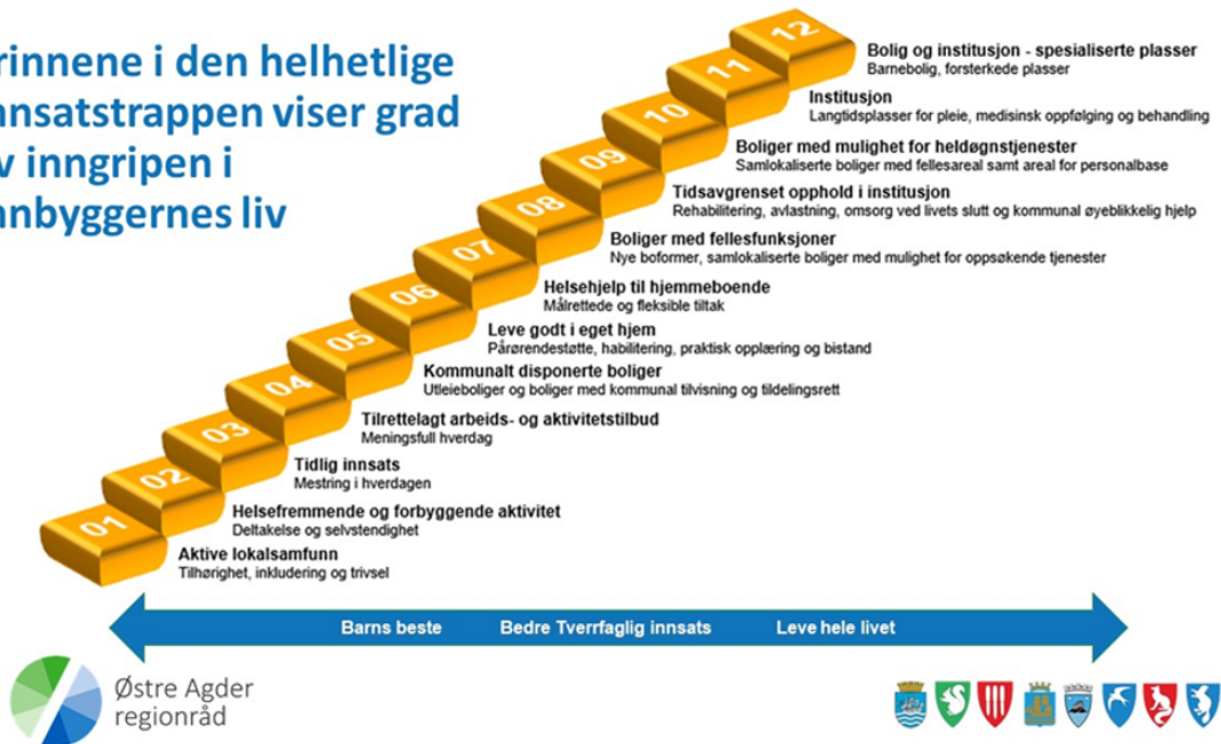
Digitalisering av arbeidsprosesser gjør det mulig å effektivisere driften og samtidig gi kvalitativt bedre tjenester til pasient og bruker. Velferdsteknologi er et viktig virkemiddel i denne sammenhengen.

Helse og omsorg oppretter i løpet av våren en ny enhet for innovasjon og forvaltning. Dette innebærer ikke noen nye stillinger, men et ønske om å samle og utnytte stabsfunksjoner på en mer rasjonell og fornuftig måte.

1.3.6.1.2 Økonomi

INNSATSTRAPPA

Trinnene i den helhetlige innsatstrappen viser grad av inngripen i innbyggernes liv

Helse og omsorg har spilt inn flere behov i løpet av budsjettprosessen blant annet med bakgrunn i demografiutviklingen. Det er ikke funnet plass til flere stillinger for å kunne drifte flere korttidsplasser. Korttidsplassene er bygget med henblikk på framtiden og kan bemannes opp og tas i bruk over tid. Dette har kommunedirektøren vært tydelig på helt fra planleggingen startet. Det vil kunne gi et økt press på hjemmetjenesten, som allerede har utfordringer med sine rammebetingelser, men oppgaveforskyvning, fortsatt utvidet bruk av teknologi/digitalisering og tettere samarbeid med frivillige vil kunne avlaste noe.

Kommunedirektøren følger opp kommunestyrets vedtak om etablering av et samlokalisert legesenter på Frydenborgsenteret. Et samlet legekorp står bak en ombygging av den gamle korttidsavdelingen. Denne beliggenheten er enda mer ideell enn på toppen av den nye korttidsavdelingen og den er, ikke minst, rimeligere. Løsningen tilfredsstillende slik vi vurderer det alle sentrale og lokale føringer og vi får en dør inn til det aller meste av kommunens helsetjenester.

Legetjenesten blir dermed det navet den skal være for helsetjenestene i kommunen. Forholdene er dermed lagt til rette for forsterket framtidig samhandling, kommunikasjon og integrering mellom alle yrkesgruppene og tjenestene. Frydenborgsenteret vil framstå som et robust og framtidsrettet helsesenter. Med den erfaringen sektoren har de siste 20 årene så mener vi samlokaliseringen av legene her vil være helt avgjørende for å redusere/holde nede framtidige driftsutgifter.

Legene antyder at denne organiseringen/plasseringen kan gjøre det mulig å hente hjem KØH (kommunal øyeblikkelig hjelp) som vi i dag kjøper fra Arendal. Dette vil ytterligere styrke fagmiljøet og i tillegg kunne være et nytt rekrutteringstiltak.

Et annet viktig moment ved denne lokaliseringen er at sykehjemslegen vil kunne integreres i det samlede legefelleskapet. Dette har nytilsatt sykehjemsoverlege framhevet som sentralt for henne. Legedekningen ser dermed lysere ut. Det er nylig gjort avtale med tre nye leger. To fastleger og en sykehjemsoverlege. Alle er svært begeistret for løsningen med nytt legesenter integrert i Frydenborgsenteret.

Vi reduserer med seks korttidsplasser. Kapasiteten vil likevel fortsatt være god med de 12 resterende ved den nye avdelingen. Intensjonen har hele tiden vært å ta i bruk flere plasser over tid. Den økonomiske situasjonen nå og framover tilsier imidlertid ikke at 18 plasser er realistisk og dermed blir vi også tvunget til å drifte med færre korttidsplasser. Det ligger imidlertid godt til rette for å bygge flere plasser på toppen av dagens nye avdeling om noen år.

Parkeringsforholdene har vært nevnt som en utfordring. Dette løses ved en utvidelse av gjesteparkeringen foran hovedinngangen fra 21 til 32 plasser. Tegninger og kostnadsoverslag foreligger både for ombygging av avdeling og utvidelse av gjesteparkering fra 21 til 32 plasser.

Analysen fra Agenda Kaupang viser at helse og omsorg driver rasjonelt. Innen habilitering er imidlertid utgiftene høyere enn hos andre kommuner. Derfor jobbes det mot en mer ambulant drift av tjenestene på linje med ordinære hjemmetjenester. Enhetsleder har spesielt fokus på dette. Inntektene til ressurskrevende brukere er vesentlig redusert de siste årene. Dette skyldes høyere innslagspunkt, flere eldre brukere og innstramning i.f.t. registrering av tidsbruk. Så langt er erfaringen at det er krevende å ta ned organisasjonen tilsvarende samtidig som det kommer nye brukere.

Arbeidet med nytt bygg for Interkommunal legevakt og KØH er ferdig. Investeringskostnaden knyttet til de deler av bygget som skal ha interkommunale funksjoner fordeles mellom medlemmene i Østre Agder-samarbeidet ut fra befolkningsandel ved byggeprosjektets start.

Risør har som kjent, sammen med Østre Agder kommunene, gjort et større analysearbeid på helse og omsorgstjenestene for å ha et best mulig grunnlag for de valgene vi skal ta. Saksbehandling og saksbehandlere må ha fokus rettet mot bunnen av innsatstrappa slik at den enkelte innbygger kan klare seg godt og lengst mulig uten tyngre og kostbare kommunale tiltak. De må i tillegg ha kunnskap om økonomi og organisatoriske relasjoner innen kommunen generelt som helse og omsorg spesielt, slik at kommunen sikrer riktig kapasitet på de ulike områdene når det virkelig trengs.

For å sikre videreføring og kontinuitet i dette arbeidet på tvers av kommunene er det:

- 1) Etablert et fagutvalg for analyse -og kunnskapsutvikling i Østre Agder. Utvalget er bredt tverrfaglig sammensatt med deltakelse fra alle 8 kommuner og Utviklingssenter for hjemmetjenester og sykehjem.
- 2) Opprettet et engasjement (50 %) som analyse - og FoU rådgiver i tre år og
- 3) Opprettet et engasjement (20 %) – en kombinasjonsstilling - for å styrke samarbeidet mellom Universitet i Agder og Østre Agder og
- 4) Bevilget 400.000.- over tre år- til sammen 1.2 millioner til et forskningssamarbeid mellom UIA, SSHF og Østre Agder rettet mot tidlig innsats for eldre skrøpelig.

Dette finansieres med midler fra Østre Agder forskningsfond.

Utbyggingen på Tjenna er ferdigstilt og alle leilighetene er tatt i bruk. Sentrumsnære boliger for eldre trekkes fram som helt avgjørende for å lykkes i møte med den demografiske utviklingen.

Byggingen av boliger til unge funksjonshemmede er ferdigstilt og boligene er tatt i bruk. Dette er i tråd med en mer ambulant drift av habiliteringstjenestene. Begge disse prosjektene har fått god uttelling hos Husbanken.

Av nye tiltak nevnes at det er lagt inn en avdelingslederstilling på sykehjemmet. Dette rett og slett fordi det er for omfattende for en leder å administrere en enhet med over hundre ansatte og et budsjett nesten 70 millioner. Det er også lagt inn 40% stilling som skal jobbe med rekruttering og kompetanseheving. Oppholdsbetalingen på Frydenborgsenteret er økt med 1 million.

1.3.6.1.3 Medarbeidere

Kompetanse og rekruttering blir spesielt viktig for kommunen i fireårs perioden. Medarbeiderne er sektorens viktigste ressurs. Helse og omsorg baserer sin drift og virksomhet på en tillitsbasert filosofi. Gir man medarbeiderne tillit er vår klare erfaring at mestringsgraden øker. Dette utløser store ressurser hos den enkelte. Målsettingen er at alle ansatte skal inneha en fagkompetanse. Dette kombinert med en heltidskultur vil bidra til best mulig kvalitet i tjenestene.

Helse og omsorg har hatt utfordringer med legedekningen og en samlokalisering av fastlegene øker muligheten for framtidig rekruttering. Vi ser nå noe av den samme utviklingen for sykepleiere. Kommunene rundt oss og sykehuset rapporterer om de samme utfordringene for denne yrkesgruppen. Den siste tiden har vi, på samme måte som med legene, imidlertid ansatt flere sykepleiere. Vi har dessuten ansatt en sykepleier i 40% stilling til å jobbe utelukkende med rekruttering og kompetanse. Ikke bare rettet mot sykepleiere, men mot alle yrkesgrupper. Allerede denne høsten har det resultert i at 15 ufaglærte nå går inn i et fagarbeiderutdanningsløp.

Når vi ikke får tak i helsepersonell må vi betale våre ansatte overtid og vikarutgiftene øker. Dette er en utfordring/belastning for våre budsjetter. Alternativet er private leverandører som er enda mer kostbart.

Avansert klinisk kartlegging, tilrettelegging for spesialiseringløp for leger, videreutdanning

til sykepleier lokalt i Risør, tilbud til ufaglærte assistenter om å fullføre fagbrev i helsefag gjennom strukturert oppfølging og relevante praksisperioder internt i kommunen, er aktuelle kompetansehevende tiltak. Denne høsten er det som nevnt over gjort avtaler med 15 ufaglærte om å et fagutdanningsløp. Helse og omsorg har kontinuerlig lærlinger inne. Ansatte gjennomfører i tillegg viktige spesialiserte kurs innenfor sine fagområder. Ledere er inne på masterløp i ledelse.

Medarbeiderundersøkelser gjennomføres jevnlig og de ansatte involveres i arbeidet med oppfølgingen av disse. Undersøkelse sendes ut i disse dager.

Kommunens kvalitetssystem benyttes kontinuerlig. Avvikene som meldes inn bidrar til en forbedringskultur i hele organisasjonen.

Helselederforum for Østre Agder følger opp vedtatt strategidokument "Kunnskapsløft for bedre helse og gode liv" ved at det er opprettet 1) et doktorgradsprogram med SSHF og UiA knyttet til samhandlingsforskning med særlig fokus på helhetlige pasientforløp for kronikere og multimorbide eldre 2) En kombinasjonsstilling mellom Østre Agder og UiA i tråd med Østre Agders strategidokument og 3) Et deltidsengasjement (2022 - 2025) som FOU rådgiver med siktemål å videreføre prosjektet "Bærekraftige helse og omsorgstjenester som en fast struktur i Østre Agder samarbeidet. Utgiftene til dette dekkes av Østre Agders forskningsfond.

1.3.7 Sektor for Oppvekst

Sektor for skole og barnehage i Risør kommune representerer kjerneområder for utvikling av kunnskap, trivsel og deltakelse blant barn og unge. Tjenestene strekker seg fra de første barneårene i barnehage til grunnskoleopplæring og inkluderer også spesialpedagogiske tiltak gjennom interkommunale PP-tjeneste og tilbud om voksenopplæring (VIRK).

Med fem kommunale skoler – to barneskoler, ett oppvekstsenter og en ungdomsskole – samt seks barnehager, hvorav halvparten er private, står kommunen overfor en variert og omfattende oppgave i å tilrettelegge for høy pedagogisk kvalitet og tilgjengelighet for alle brukergrupper.

I barnehagesektoren er fokuset på å skape et omsorgsfullt og stimulerende miljø som gir barna en trygg og leken introduksjon til læring og sosial interaksjon. De kommunale og private barnehagene samarbeider om felles pedagogisk utvikling og deler beste praksis, alt mens de bevarer deres unike egenskaper og spesialtilbud.

For skolene er arbeidet kontinuerlig rettet mot å forbedre læringsresultater og skape en inkluderende læringsarena. Gjennom en sterk vektlegging på grunnleggende ferdigheter og digital kompetanse, forbereder skolene i Risør elevene på fremtidens utfordringer. Skolelederne arbeider sammen med lærere og støttepersonell for å sørge for at alle elever, uansett bakgrunn eller læringsbehov, kan nå sitt fulle potensial.

Interkommunale PP-tjenesten er en viktig brikke i arbeidet med å sikre at barn og unge med særskilte behov får tilpassede og effektive læringsforløp. Disse tjenestene legger grunnlaget for en helhetlig tilnærming til hver elevs situasjon, og sikrer at ingen faller

utenfor det ordinære tilbudet uten grundig vurdering og oppfølging.

Voksenopplæringen (VIRK) i Risør kommune representerer en vital ressurs i arbeidet med livslang læring og integrering. Tilbudene er varierte og inkluderer grunnskoleopplæring for voksne, norskopplæring for minoritetsspråklige, samt spesialiserte kurs og opplæringsprogrammer designet for å møte samfunnets og individets skiftende behov. VIRK engasjerer seg i å utstyre voksne med den nødvendige kompetansen for å forbedre deres muligheter i arbeidsmarkedet og bidra aktivt i det lokale samfunnet.

Som sektor er vi forpliktet til å opprettholde høy standard på tjenestene, tilpasse oss endringer i befolkningsmønster og økonomiske rammebetingelser, og kontinuerlig utvikle vårt tilbud for å møte fremtidens behov. Samarbeid på tvers av enheter og sektorer, innovative pedagogiske tilnærminger og effektiv ressursbruk vil være nøkkelstrategier for å oppnå våre mål og ivareta vårt ansvar overfor Risør kommunes yngste innbyggere.

I Risør kommune prioriterer vi et trygt og inkluderende oppvekstmiljø, hvor hver enkelt skole og barnehage bidrar til utvikling og trivsel for barn og unge. Dette er i tråd med hovedmålene i Oppvekstplanen 2022-2023 og gjenspeiles i våre forebyggende tiltak og det tverrfaglige arbeidet vi legger vekt på. Vår forpliktelse er å sikre at alle barn og unge får tidlig og individuell støtte, med spesiell oppmerksomhet mot de som krever koordinerte tjenester.

Vi står overfor en tid med omstilling der vi utforsker nye metoder for å anvende våre ressurser mer effektivt. Samtidig må vi opprettholde og videreutvikle kvaliteten på våre tjenester. Med Risør kommunes stramme økonomiske rammer, tar vi målrettede skritt for å sikre likeverdige og faglig tilpassede tilbud som imøtekommer individuelle behov og fremmer hver enkelt elevs utvikling.

For å realisere vårt ønske om et kvalitetspreget læringsmiljø, implementerer vi en progresjonsplan med fokus på språk og setter i verk tiltak for å heve grunnleggende ferdigheter i basisfag. Vår strategi inkluderer:

- Systematisk arbeid med språkutvikling fra barnehage til videregående skole.
- Regelmessig refleksjon over resultater og brukerundersøkelser for å etablere mål for forbedring.
- Forsterkning av spesialpedagogisk kompetanse for å garantere kvaliteten i tilpasset og intensiv undervisning.
- Engasjement og veiledning av foresatte for å sikre en felles innsats for barns og elevers utvikling.

Vi forstår viktigheten av å bygge mestringstro og motivasjon, og vi jobber målrettet for å se hver enkelt elev og utfordre dem til å nå nye høyder. Gjennom LK20 – Læreplanverket for Kunnskapsløftet – tilbyr vi praktisk og variert undervisning, forbedrer digitale ferdigheter, og sikrer medvirkning gjennom underveisvurderinger og elevsamtaler.

For å styrke følelsen av tilhørighet og trivsel, skaper vi et godt læringsmiljø og fokuserer på tverrfaglig samarbeid, tidlig innsats, og jevne overganger gjennom utdanningsløpet. Vi fremmer et miljø av raushet og respekt og ser på barnehager og skoler som kjerner i lokalsamfunnet, der alle bidrar til et inkluderende fellesskap.

I en tid hvor vi ser en demografisk utfordring med synkende elevtall og en økende eldre befolkning, er det enda viktigere at Risør kommune navigerer nøye i kapasitetsplanlegging for skoler og barnehager. Våre beslutninger vil ha dypgående effekter på det sosioøkonomiske landskapet og samfunnets langsiktige velferd og vekst.

Gjennom vår dedikasjon til kontinuerlig forbedring og kvalitetsutvikling, tar vi sikte på å ruste våre barn og unge for fremtiden og sikre at Risør kommune fortsetter å være et sted hvor alle kan trives og vokse.

1.3.7.1.1 Tjenesteutvikling

Nøkkeltall for skole:

I Risør kommune har det vært en positiv utvikling i elevresultatene, spesielt merkbart etter at man begynte målingene på nytt fra skoleåret 2022-23. Skolenes fokus på å heve kompetansen og tilrettelegge undervisningen har bidratt til oppmuntrende fremskritt på flere områder.

I regning på 5. trinn har Risørskolen oppnådd 52 skalapoeng, som er over både landsgjennomsnittet og gjennomsnittet for Agder, begge på 50 poeng. Dette tyder på en sterk forståelse for faget blant elevene på dette trinnet. På ungdomstrinnet fortsetter denne trenden, hvor et fokus på tekstforståelse og problemløsning i matematikken ser ut til å gi gode resultater, med fordelingen av mestringsnivåene som indikerer en solid grunnlag i matematisk forståelse allerede fra mellomtrinnet.

Når det gjelder lesing, har strukturerte tiltak som "Skriveverksted" og "Lesepluss" blitt implementert, med intensjon om å styrke elevenes språk- og leseferdigheter på tvers av alle trinn. Resultatene har vært lovende, med 85% av elever på 9. trinn rangert som lesedyktige på mestringsnivå 3-5, noe som reflekterer en vellykket integrasjon av varierte læringsmetoder og en fokusert tilnærming til individuelle elevbehov.

Engelskfaget har vært utfordrende, og for å møte denne utfordringen har skolene i Risør økt timeantallet og innført mer temabasert innhold og bruk av dagligspråk i engelskundervisningen.

Grunnskolepoengene for de siste årene, som bare baserer seg på standpunkt karakterer på grunn av avlyste eksamener, viser også en oppgang. Fra et gjennomsnitt på 39,1 i 2020-21 til 42,9 i 2021-22, ser man en tydelig forbedring

Satsningsområder:

I Risør kommune er det et tydelig engasjement for utdanning som reflekteres i de varierte pedagogiske tilnærminger og satsinger på de forskjellige skolene. På HOPE skolen legges det vekt på lese- og språkopplæring med program som "Skriveverksted" og "Klasselesekurs". Samtidig er sosial kompetanse og emosjonell intelligens viktig, med et systematisk arbeid for å fremme positive interaksjoner blant elever gjennom lek og kommunikasjon.

SØNDELED skolen fokuserer på tilrettelegging for dysleksivennlige læringsmiljøer og opplæring i digitale lese- og skriveverktøy. Det er også en felles forståelse av progresjon i barnas læring gjennom hele oppveksten, og et sterkt ønske om å tilby en praktisk og

varierte opplæring som bidrar til å knytte sammen ulike deler av læreplanen.

For RISØR BARNESKOLE er deltakelse i Læringsmiljøprosjektet det primære fokuset i 2023, noe som viser et engasjement for å skape et inkluderende og støttende miljø. På RISØR UNGDOMSSKOLE er tilpasningen og tilgjengeligheten av læringsplaner for elever med dysleksi viktig, sammen med en planlegging av fag- og timefordeling som reflekterer moderne pedagogiske metoder.

Innen voksenopplæringen er det etablert ressursteam som arbeider mot spesifikke mål som forbedring av leseopplæringen og tilpasning av undervisning til varierte leseferdigheter og norsk kunnskapsnivåer. Et tverrfaglig tema er bærekraft, hvor miljøfyrtårnprosjekter tas i bruk for å øke bevisstheten blant elever og ansatte.

I barnehagesektoren i Risør kommuniseres verdier gjennom pedagogisk arbeid med et helhetlig syn på barndommen som et grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagene, både private og kommunale, oppfyller nasjonale pedagognormer og samarbeider under navnet Risørbarnehagen. Det økonomiske tilsynet med private barnehager er overført til Utdanningsdirektoratet fra 2022, sikrende at lovgivning og regelverk etterfølges.

I sum gjenspeiler tjenesteutviklingen i Risør kommune en helhetlig og innovativ tilnærming til utdanning, hvor barn og elevers utvikling og velvære settes i forgrunnen, støttet av kompetanseutvikling blant de ansatte og en velfungerende infrastruktur for læring.

Oppvekst og tverrfaglig innsats:

Risør kommunes årlige oppvekstprofil, som utgis av Folkehelseinstituttet, har belyst ulike temaer: trivsel og læring i skolen i 2021, sosial ulikhet i 2022, og barn og unges pandemiopplevelser i 2023. Denne profilen, som anbefaler tiltak basert på indikatorer og lokalkunnskap, peker på utfordringer i Risør knyttet til barnefattigdom, barnevernstiltak, grunnskolepoeng, og ungdoms utilfredshet med lokale møteplasser.

Pandemien satte barn og unges trivsel og helse under press, noe som ble tydelig gjennom Ungdata-undersøkelsen i 2022. Med nedleggelsen av det populære gatekjøkkenet Happy Time i 2021, har ungdom i Risør følt et økt savn etter attraktive møtesteder. Kommunens samarbeid med kulturenheten og en ny frivilligkoordinator har bidratt til å øke tilgangen på gratis aktiviteter og etablere nye treffsteder, som Risørhuset og betongparken, samt sosiale arrangement på skolene.

Det har vært en særlig fokus på å fange opp og støtte unge med psykiske utfordringer for å sikre deres utdanning og fremtidige arbeidsdeltakelse. Samarbeidet mellom skoler, kommunepsykolog og psykisk helsepersonell ble styrket i 2022 og videre i 2023 for å gi disse ungdommene tilpassede tilbud for mestring og tilhørighet.

Læringsmiljø:

Utdanningsdirektoratets Læringsmiljøprosjekt (2022-24) retter fokus mot å skape et trygt og inkluderende miljø i skoler og barnehager, fri for mobbing og krenkelser. Målet er å styrke de ansattes kompetanse og individualisere opplæringen for å møte hver elevs behov.

I Risør viser lokale undersøkelser at mobbing, spesielt digital mobbing, er en bekymring,

med høyere rapporterte nivåer enn nasjonale gjennomsnitt. Til tross for utfordringene med å samle data på individnivå på grunn av personvern, gir Ungdata og elevundersøkelsene et bilde av trivselen blant elevene. De viser at elever som mobbes av voksne, oftere også mobbes av medelever.

I tjenesteutvikling innebærer dette en forpliktelse til nulltoleranse for mobbing i Risørskolen, og skolene har implementert aktivitetsplaner for å forbedre læringsmiljøet. Videre vil skolene intensivere innsatsen for å utvikle autoritativ klasseledelse og styrke de voksnes rolle for å skape et tryggere skolemiljø.

1.3.7.1.2 Økonomi

I Risør kommune er vi fullt bevisste på de delikate og komplekse utfordringene vi står overfor når det gjelder økonomien i skole- og barnehagesektoren. Vi anerkjenner at selv om det er gjort en betydelig innsats for å spare og effektivisere, peker våre prognoser mot et merforbruk på 16,8 mill. som er bekymringsfullt. Det ligger en forståelse bak enhver beslutning om at ingen tiltak tas lett på, og at det berører livene til både ansatte og familier i vår kommune.

Det er et økende behov for å tenke nytt om hvordan vi strukturerer og administrerer disse tjenestene for å sikre at vi ikke bare møter, men lever opp til de økonomiske forventningene satt av våre politiske ledere. Dette vil kreve en viss omstrukturering som vi tilnærmer oss med stor varsomhet, med mål om å bevare kvaliteten på utdanning og omsorg som våre innbyggere fortjener og forventer.

Vi er også svært oppmerksomme på at de økonomiske rammene, som ser ut til å være konstante for 2023 og 2024 med et beløp på 132 millioner kroner, faktisk representerer en realnedgang justert for inflasjonen på 5,4 prosent. Vi ser også alvorlig på at den forventede lønnsveksten ikke ser ut til å være fullt ut medregnet i framtidsutsiktene for 2024. Tidligere effektiviseringer som har bidratt med rundt 10 millioner kroner til våre budsjetter, kan ikke overses i dette regnestykket.

Med en ydmyk tilnærming tar vi til oss innspillene fra våre rektorer og enhetsledere, og vi er innstilt på å finne løsninger som balanserer de økonomiske behovene med vår dype forpliktelse til å opprettholde en høy standard på de tjenestene vi tilbyr våre barn og unge. Vår forpliktelse til å være gjennomtenkte og følsomme gjennom denne prosessen er en refleksjon av vårt engasjement for å ta vare på vårt samfunns viktigste ressurser – våre barn og deres fremtid.

1.3.7.1.3 Medarbeidere

I Risør kommunes forsøk på å manøvrere gjennom utfordrende økonomiske farvann, har vi blitt tvunget til å gå dypere enn tidligere sparetiltak og effektiviseringer. Med prognoser som indikerer et forventet merforbruk på rundt 16,8 millioner, har kommunen tatt skritt for å redusere bemanningen i skolesystemet, mens vi likevel opprettholder og til dels overgår lærertettheten i to av fire skoler, og holder oss innenfor barnehagenormene.

Sektor for skole og barnehage har dessuten sett en økning i kostnader relatert til vikarbruk og overtid, som har eskalert fra 3,3 millioner kroner i 2022 til 5,7 millioner i 2023. Denne

utgiftsøkningen, sammenkoblet med et sykefravær som svinger fra 4,94% til 14,40%, understreker betydningen av proaktive tiltak og en strategisk tilnærming til personalforvaltning. Vi er engasjerte i en bevisstgjøringsprosess rundt bemanningsutfordringer og har innledet et samarbeid for å utvikle robuste HMS-strategier, samt søke partnerskap med utdanningsinstitusjoner for å forbedre tilgangen på kvalifiserte vikarer.

1.4 Økonomiplan 2024-2027

Kommunal økonomisk bærekraft er avhengig av langsiktig planlegging, og handlingsprogram og økonomiplan skal se 4 år fremover i tid med utgangspunkt i vedtatt kommuneplan. Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27 er laget med utgangspunkt i vedtatt handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26, og oppdatert med ny kunnskap.

Den kommunale organisasjonen, og driften av denne, kan sammenlignes med et tankskip som er fylt med en stor variasjon av spennende varer. Skipet har en solid fremdrift, så når kursen skal legges om, så må det gjøres i god tid før ny korrekt kurs er oppnådd. Kommunedirektøren har startet en kursendring de siste årene, og spesielt i forbindelse med omstillingsprosjektet Balanse24, men uten at kursen er tilstrekkelig justert. Når navigatørene ikke klarer å sette ny rettvise kurs, og tankskipet fortsetter sin led for lenge, vil kursendringen nødvendigvis også måtte bli hardere for å oppå ønsket kurs.

Kommunedirektøren har i sine siste fremlagte Handlingsprogram og økonomiplaner fokusert på vedtak om å starte ulike omstillingsarbeid innenfor oppvekstsektoren, men uten at man har kommet i posisjon til å få utført vesentlige grep. Det fremlagte handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27 gjør et nytt forsøk på å få til denne omstillingen som kan skape handlingsrom for bla. å styrke helse og omsorgssektoren der behovet er sterkt økende. Kommunedirektøren har i 2023 jobbet med skolestrukturprosjektet, som legges frem samtidig med handlingsprogram og økonomiplan for neste 4 års periode. Formålet med prosjektet har vært å analysere om det er handlingsrom i sektoren som kan gi organisasjonen et fremtidig handlingsrom, uten å endre på dagens struktur. Det har vært utredet om det finnes grep som kan gjøres for fremtiden som vil sikre et godt utdanningstilbud til alle barn i Risør kommune, men på en annerledes og mer effektiv måte enn det gjøres i dag. Kommunedirektøren mener det er helt nødvendig å gjøre grep nå for å lykkes med for å kunne møte tjenestebehovet innenfor helse- og omsorg som følge av demografiske endringer i årene som kommer, og innenfor alle de andre viktige samfunnsområdene som kommunen har ansvar for.

Investeringsplanen rulleres årlig for 4 år om gangen, og oppleves på noen områder litt for kortsiktig i forhold til å sikre at kommunen kan holde en stø kurs over tid. Dette kommer klarere til uttrykk når kommunen står overfor store investeringer som er avgjørende for kommunens driftskostnader (og inntekter) lang tid fremover. Kommunedirektøren legger derfor frem en "utvidet" investeringsplan på 10 år sammen med 4 års planen for at blikket kan løftes inn mot horisonten.

Kommunedirektøren ser at varsellampene lyser sterkt inn i kommende planperiode, og gir klar beskjed om at nå er det tid for å vise moderasjon på investeringssiden og foreta varige prioriteringer i drift som er nødvendig for å fortsatt kunne levere godt kommunale tjenester i fremtiden.

1.4.1 Investeringsplan 2024-2027

1.4.1.1 Investeringsplan for perioden

Kommunedirektøren har tilstrebet å legge frem en nøktern investeringsplan ved å kun ta med de mest nødvendige investeringer for å sikre fortsatt gode kommunale tjenester.

Kommunedirektøren legger frem en investeringsplan fram til 2027 som fokuserer på allerede vedtatte tiltak som skal utvikle og sikre dagens tjenester. Kommunedirektøren har jobbet videre med tanken om kunne få til en ny svømmehall i samspill med utvikling av grunnskolen på Kjempsteinsmyra som ble omtalt i forrige handlingsprogram og økonomiplan.

Kommunedirektøren foreslår i fremlagte handlingsprogram og økonomiplan å samle alle grunnskolene i Risør på Kjempsteinsmyra, og utvikle dagens Idrettsbygg til et nytt bygg som inneholder felles administrasjon og lokaler for den nye 1-10 skolen i Risør. I samme bygg vil man også kunne legge en ny svømmehall. Konseptet er i etableringsfasen og kommunedirektøren foreslår å bruke 1 mill i 2024 til å planlegge og prosjektere et slikt bygg, og hvordan dagens barne- og ungdomsskole kan utvikles slik at det blir plass til de ca 700 elevene på en god og effektiv måte. Det er videre foreløpig satt av 250 mill til dette prosjektet i 2025-27, men prosjekteringsfasen vil gi mer nøyaktige kostnader når de konkrete planene utformes. Målet er ferdigstillelse medio 2027 slik at grunnskolene kan samles ved oppstart av høstsemesteret.

Investeringsplanen som legges frem for 2024-27 kan vises fordelt på prosjekt og med finansiering som følger.

Investeringsplan 2024-27	2 024				2 025				2 026				2 027			
	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
Biler og utstyr iht vedlegg 2	2 620	-524	0	-2 096	500	-100	0	-400	4 500	-900	0	-3 600	5 300	-1 060	-300	-3 940
Hovedplan vann og avløp iht vedlegg 3	15 400	0	0	-15 400	7 000	0	0	-7 000	8 400	0	0	-8 400	0	0	0	0
Oppgradering kommunale veier iht vedlegg 4	300	-60	0	-240	4 000	-800	0	-3 200	2 000	-400	0	-1 600	0	0	0	0
Standardheving kommunale bygg iht vedlegg 5	3 000	-600	0	-2 400	3 000	-600	0	-2 400	3 000	-600	0	-2 400	3 000	-600	0	-2 400
Energiltak kommunale bygg iht vedlegg 5	600	-125	0	-475	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Friluftsområder iht vedlegg 6	2 235	-447	-1 465	-323	1 170	-50	-1 120	0	1 050	0	-1 050	0	4 500	-900	-2 000	-1 600
Kommunale kaier og havn iht vedlegg 7	1 500	0	0	-1 500	1 200	0	0	-1 200	2 400	0	0	-2 400	0	0	0	0
Nærmiljø-, trafikkikkerhet(T) iht vedlegg 8	1 000	-200	0	-800	950	-190	0	-760	1 000	-200	0	-800	150	-30	0	-120
Spømmehall enkel oppgradering	2 500	-500	0	-2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utbygging Rønningåsen (Nvtt)	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	0	-2 000	0	2 000	0	-2 000	0	2 000	0	-2 000	0	2 000	0	-2 000	0
Startlånordningen Husbanken	30 000	0	0	-30 000	30 000	0	0	-30 000	30 000	0	0	-30 000	30 000	0	0	-30 000
Verifsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
Oppgradering Digitale kartgrunnlag (T)	150	-30	0	-120	150	-30	0	-120	150	-30	0	-120	150	-30	0	-120
Parkeringsløsning i Sentrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgraderinger Sanddødens Ressursenter	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Minnelund Spøndeled (KFR)	420	-84	0	-336	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Samordnet Legesenter - Frydenborg	9 000	-1 800	0	-7 200	9 000	-1 800	0	-7 200	0	0	0	0	0	0	0	0
Ny 1-10 skole Risør med nytt svømmeanlegg	1 000	-200	0	-800	25 000	-5 000	-10 000	-10 000	150 000	-30 000	0	-120 000	75 000	-15 000	-16 500	-43 500
Frydendal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	0	0	0	3 000	0	0	-3 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Frydendal kirke - maling innvendig	0	0	0	0	0	0	0	0	800	0	0	-800	0	0	0	0
Sum investeringer	73 225	-4 870	-4 465	-63 890	87 470	-8 670	-14 120	-64 680	205 800	-32 230	-4 050	-169 520	120 600	-17 720	-21 800	-81 080

Alle prosjektene er beskrevet med litt mer utfyllende informasjon i vedlegg 1 i dokumentet, og ytterligere i vedlegg 2-8 i prosjektene som følger en handlingsplan innenfor Eiendom og tekniske tjenester.

Investeringsplanen kan også vises gjennom den lovpålagte hovedoversikten Bevilgningsoversikt investering §5-5 1 ledd som følger.

Bev.oversikt investering ihht §5-5 1 ledd	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Sum periode
Investeringer i varige driftsmidler	41 225 000	52 470 000	173 000 000	88 600 000	355 295 000
Tilskudd til andres investeringer	0	3 000 000	800 000	0	3 800 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	8 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	43 225 000	57 470 000	175 800 000	90 600 000	367 095 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 870 000	-8 670 000	-32 230 000	-17 720 000	-63 490 000
Tilskudd fra andre	-1 465 000	-1 120 000	-1 050 000	-18 500 000	-22 135 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 300 000	-4 300 000
Bruk av lån	-33 890 000	-34 680 000	-139 520 000	-51 080 000	-259 170 000
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-41 225 000	-45 470 000	-173 800 000	-88 600 000	-349 095 000
Videreutlån	30 000 000	30 000 000	30 000 000	30 000 000	120 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-30 000 000	-30 000 000	-30 000 000	-30 000 000	-120 000 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 000 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000	28 000 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 000 000	-7 000 000	-7 000 000	-7 000 000	-28 000 000
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000	-12 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-18 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000	-12 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-18 000 000

Oversikten viser investeringsplanen slik den vedtas på brutto nivå med felles finansiering av prosjektene. Alle investeringsinntekter er frie inntekter og kan brukes til å finansiere prosjektene i årsavslutningen. Det er kun øremerkede investeringstilskudd som ikke er frie inntekter.

Summerer man opp alle årene i investeringsplanen, så skal det investeres for brutto 355,3 mill i varige driftsmidler (eiendommer og utstyr), ytes 3,8 mill i tilskudd til andres investeringer, og anskaffes 8 mill i egenkapitalandeler i KLP, totalt kr.367,1 mill. I tillegg kommer 120 mill i utlån av midler i Startlånsordningen.

Finansieringen av disse totalt 487,1 mill i investeringsutgifter, inkludert utlån, gir et lånebehov på 379,2 mill, hvorav 120 mill til Startlånsordningen og 35,8 mill til investeringer innen Selvkost-områdene. Holder man Startlånsordningen og VAR-investeringer utenfor vil det være ca 223,35 mill av lånene som vil gi en varig driftskonsekvens for kommunen fremover.

1.4.1.2 Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden

Investeringsplanen som legges frem for perioden 2024-27 er ikke innenfor handlingsregelen når vi ser finansieringen totalt og korrigerer for investeringer innen selvkostområdet og utlån startlån. Den overstiger grensene som settes av handlingsregelen med ca 113 mill.

Finansiering vurdert mot handlingsregel	Totalt	2 024	2 025	2 026
Sum investeringskostnad brutto	487 095	73 225	87 470	205 800
Lånefinansieringsbehov	-379 170	-63 890	-64 680	-169 520
Herav innenfor Selvkostområdet/Husbanken	155 818	46 448	37 200	40 200
Lånebehov eksklusive selvkost	-223 352	-17 442	-27 480	-129 320
Budsjetterte avdrag i planperioden	122 596	29 563	29 681	29 848
Handlingsregel (10%)	12 260			
Maks grense for låneopptak i planperioden	110 336			
Avvik fra handlingsregel i planperioden	-113 016			

Kommunedirektøren legger frem en finansieringsplan som sprenger handlingsregelen med 113 mill som følge av tiltaket med å samle alle grunnskolene i Risør fra høsten 2027, og at kommunedirektøren legger til grunn å få bygd ny svømmehall i samme prosjekt. Dette gjøres først og fremst for å møte de politiske signalene som er gitt de senere år. Prosjektet kan bli vesentlig rimeligere dersom man prioriterer en enkel oppgradering av dagens svømmebasseng, og fokuserer kun på skolebygget.

Investeringsplanen for 2024-27 er, dersom man ser bort fra 1-10 skole med svømmehall, en nøktern plan som sikter lang ned i innsatstrappen. Kommunedirektøren iverksetter vedtatt samlokalisering av legetjenestene på Frydenborgsenteret, men har nedjustert kostnadsanslaget til ca 18 mill som følge av valg av løsning i byggets 1 etasje fremfor å bygge nytt oppå den nye korttidsavdelingen. Dette tiltaket har vært i prosess lenge, og kommunedirektøren og legestanden er meget fornøyde med løsningen som nå velges. Det vil også gi store positive synergier for Frydenborgsenterets utvikling fremover.

Utover dette tiltaket er det kun mindre prosjekter med god drifts- og samfunns-nytte. De relativt billige tiltakene knyttet til nærmiljø og trafiksikkerhet, samt tiltak friluftsområder bidra til at kommunen blir et enda bedre sted å bo. Disse tiltakene har også gode tilskuddsordninger som kommunedirektøren vil søke støtte gjennom fra Fylke/Stat.

God samfunns-nytte har også Startlånsordningen som kommunen tilbyr som en ordning via Husbanken til målgruppen av personer med varige boligfinansieringsutfordringer. Denne ordningen foreslår kommunedirektøren å øke fra 20 til 30 mill årlig for å møte det økte behovet som har kommet de siste årene. Ordningen har ingen direkte kostnader for kommunen og gir låntakerne gode lånebetingelser.

Kommunedirektøren fremhever også viktigheten av å legge til grunn klima og natur i alt kommunen skal gjennomføre av investeringsplaner, og at resultatene av investeringer skal ha en positiv effekt på klimamålene som kommunen er en vesentlig aktør i prosessen for å kunne oppnå.

Fremlagt investeringsplan vil ha en kostnadsreducerende effekt på driftsbudsjettet fra 2024-26 da det blir betalt inn mer i avdrag enn det vil lånes nytt. Fra 2027 vil investeringene i ny 1-10 skole med svømmehall gi betydelig kostnadsvekst som må dekkes inn over driftsrammene. Forventet effekt av å samle alle skolene til en 1-10 skole overstige finanskostnadene i 2028 når man kan få helårseffekt av å samle skolene.

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lånemasse I/1	698 329 000	699 086 000	703 413 000	708 386 000	818 033 000	835 585 000
Av dette tilhører VAR	141 288 000	138 444 000	147 999 000	149 197 000	151 855 000	146 138 000
Lånebehov totalt eks Husbank	30 295 000	33 890 000	34 680 000	139 520 000	51 080 000	5 800 000
Lånebehov eks. VAR og Husbank	27 175 000	17 442 000	27 480 000	129 320 000	49 110 000	5 800 000
Avdrag forutsatt 30 år	29 538 000	29 563 000	29 707 000	29 873 000	33 528 000	34 113 000
Rentesats estimert flytende	4,00 %	5,35 %	4,95 %	4,35 %	4,28 %	4,20 %
Lån med rentesikring	343 840 000	293 919 000	221 792 000	187 837 000	200 000 000	200 000 000
Rentekostn bundet	908 000	4 682 562	4 284 040	4 064 023	4 170 267	3 877 000
Lån flytende rente	354 489 000	405 167 000	481 621 000	520 549 000	618 033 000	635 585 000
Rentekostn flytende	23 557 910	21 676 435	23 840 240	22 643 882	26 451 812	26 694 570
Andel lån flytende	50,8 %	58,0 %	68,5 %	73,5 %	75,6 %	76,1 %
Rentebelastning inkl. VAR	23 558 910	26 359 000	28 124 000	26 708 000	30 622 000	30 572 000
Samlet rente selvkost	6 168 000	6 210 000	5 696 000	5 339 000	5 051 000	5 785 000
Rentekompensasjon nye tiltak	0	0	0	0	0	0
Renter eks. VAR	17 390 910	20 149 000	22 428 000	21 369 000	25 571 000	24 787 000
Avdrag eks. VAR	23 574 000	23 718 000	23 905 000	24 131 000	27 811 000	27 561 000
SUM virkning på driftsbudsjettet	40 964 910	43 867 000	46 333 000	45 500 000	53 382 000	52 348 000
<i>Endring fra året før</i>		<i>2 902 090</i>	<i>2 466 000</i>	<i>-833 000</i>	<i>7 882 000</i>	<i>-1 034 000</i>

Den øverste linjen viser utviklingen i lånemassen som vil ha kostnadseffekt på driftsrammene, og viser at kommunens gjeld vil ligge ganske stabilt frem til 2027, og deretter økes betydelig inn i 2027 og 28. Gjelden vil øke opp til ca 835 mill inn i 2028 og gjeldsgraden vil trolig overstige 100% av samlede inntekter. Kommunedirektøren mener dette er bærekraftig så lenge effekten av endringen i skolestrukturen blir som forventet, og vil i tillegg kunne skape et handlingsrom fra 2028 og utover.

Kommunedirektøren har videreført arbeidet med en indikativ 10 års investeringsplan for å flytte fokus lengre ut i tid å sikre gode beslutningsprosesser og ivareta et bærekraftperspektiv.

Investeringsplan 2024-34	2 024		2 025		2 026		2 027		2 028		2 029		2 030		2 031		2 032		2 033		2 034	
	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto	INV bto
Biler og utstyr iht vedlegg 2	2 620	500	4 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hovedplan vann og avløp iht vedlegg 3	15 400	7 000	8 400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering kommunale veier iht vedlegg 4	300	4 000	2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Standardheving kommunale bygg iht vedlegg 5	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Energiltak kommunale bygg iht vedlegg 5	600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Friultsområder iht vedlegg 6	2 235	1 170	1 050	4 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale kaier og havn iht vedlegg 7	1 500	1 200	2 400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nærmiljø, trafiksikkerhet(T) iht vedlegg 8	1 000	950	1 000	150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svømmehall enkel oppgradering	2 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utbygging Rønningåsen (Nytt)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Startlansordningen Husbanken	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Oppgradering Digitale kartgrunnlag (T)	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150
Parkeringsløsning i Sentrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgradering Sandens Ressurssenter	1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Minnelund Søndeled (KFR)	420	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Samordnet legesenter - Frydenborg	9 000	9 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ny 1-10 skole Risør med nytt svømmeanlegg	1 000	25 000	150 000	75 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Frydendal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Frydendal kirke - maling innvendig	0	0	800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Flytting av barneavlastning fra Sr til R18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vann og avløp Fie til Krabbesund	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nedgravde renovasjonsløsninger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kaifront Strandgata	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buvika Næringsbygge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dampskipsbygga	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gjesterom - nytt betongelement	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Høydebasseng Hope/sandnes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ny gjestehavn inkl elektrifisering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Næringsarealer til nyetableringer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boligstrategi - utvikling av boliger iht boligtrapp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyststi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Risør kunst og kultursenter (KG48-Risørhuset)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klima og miljøtiltak - tiltak fra klimabudsjett	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FV 416 Risørveien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringer	73 225	87 470	205 800	120 600	39 500	93 500	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	93 500	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	32 500

10 års planen har som formål å synliggjøre at det ligger viktige investeringer i overskuelig fremtid som vil kunne bli nødvendig å håndtere. Som planen viser har ikke alle tiltakene en anslått investeringskostnad, eller et anslag på når disse kommer, men kommunedirektøren mener de kan komme ila de neste 10 årene. Noen av investeringene vil kanskje også kunne forkastes underveis, men er tatt med da det er et politisk ønske om at kommunedirektøren har tiltaket "på blokka". Etableringen av Morrøys batterifabrikk i Arendal kan gi synergier utover hele regionen det kan bli aktuelt å planlegge for nye boligområder og næringsarealer i kommunen. Når også ny E-18 bygges ut gjennom kommunen vil kanskje kommunen også måtte være med å bidra til å utvikle Risørveien i samarbeid med Fylkeskommunen.

10- års planen legges i dette handlingsprogram og økonomiplan frem som et bidrag til utvidelse av horisonten og til ettertanke, og skal ikke fungere som en bindende plan utover de første 4 årene.

Kommunedirektøren fremhever at nøkternhet i investeringsaktiviteten er et av de viktigste elementene for å sikre kommunal økonomisk bærekraft fremover. Ved å redusere investeringsaktiviteten og ha fokus på egenkapitalfinansiering i investeringen, vil kommunen etter hvert kunne redusere andelen finansutgifter i drift, som vil bedre netto driftsresultat. Samtidig med stort fokus på nøkterne investeringsplaner er det viktig at ikke utviklingen av kommunen gjennom investeringer stanser opp, og at vi gjennomfører de nødvendige investeringer som kreves for å fortsatt ha en rasjonell drift og gode tjenester.

1.4.2 Driftsrammer 2024-2027

Fremlagt handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27 tar utgangspunkt i opprinnelig vedtatte driftsrammer for 2023, og handlingsprogram og økonomiplan for 2023-26.

Det er "fellesområdene" som danner grunnlaget for hvor mye ressurser kommunen har til å drive driftssektorene årlig. "Fellesområdene" inneholder de sentrale inntekter og utgifter som ikke føres ute i sektorene, som f.eks. skatt og rammetilskudd, eiendomsskatt, finansposter, og felles avsetninger til lønn og pensjon.

Ved bruk av KS-prognosemodell defragmenteres Statsbudsjettets rammer til kommunenivå, og angir hva kommunen kan forvente å motta i skatt og rammetilskudd ut fra de gitte forutsetningene som ligger til grunn på makronivå, justert for kommunens særegenheter. Skatt og rammetilskudd utgjør ca 70% av kommunens totale inntekter. Finansområdene bearbeides og vurderes ut fra kommunens nåværende lånemasse, justeres for forventet utvikling i planperioden, og anslår kapitalkostnadene og finansinntektene basert på forventet renteutvikling fremover.

Sektorrammene for 2024 er beregnet med utgangspunkt i opprinnelig budsjett 2023 og vedtatte driftstiltak og effektiviseringskrav i 2023-26. Rammene er deretter oppjustert med pris, lønnsvekst, eller deflator for å fremskrive rammene fra 2023 til 2024. Denne operasjonen gjør at det skal være grunnlag for å videreføre driften fra 2023 på samme nivå. Kommunedirektøren har derimot ikke sett det forsvarlig å videreføre de vedtatte effektiviseringskravene som lå i Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 da kommunedirektøren ikke har klart å etablere tiltak som vil gi tilstrekkelig effekt.

Kommunedirektøren har følgelig måtte "nullstille" effektivitetskravene i vedtatt tiltaksplan, og lagt et nytt løp for kommende planperiode.

Når kommunedirektøren har estimert hva kommunen kan forvente av felles frie inntekter og utgifter finansområdene for 2024 fremskrives disse utover planperioden. Det gjøres vurderinger på enkeltelementer som er ventet å få vesentlige konsekvenser i perioden og konsekvensjusteres for dette i økonomiplanen. Dersom det ikke er tilstrekkelig ressurser på fellesområdene til å dekke opp for forventet driftsnivå, må det iverksettes tiltak for å korrigere for avvikene. Dette gjøres gjennom tiltak i drift og investering i handlingsprogrammet.

1.4.2.1 Økonomi fellesområdene

Bevilgningsoversikt drift §5,4 1 ledd viser felles inntekter og utgifter for planperioden, og hvor mye som er disponert netto til driftssektorene hvert år.

De viktigste elementene i oversikten er de frie inntektene fra skatt og rammetilskudd, og eiendomsskatt, og finansutgiftene som genereres som følge av investeringer som er gjort i kommunen over mange år.

Oversikten viser også netto bruk og avsetninger til bundne driftsfond og disposisjonsfond hvert år i perioden.

Bevilgningsoversikt drift § 5,4 1 ledd.

Bevilgningsoversikt drift § 5,4 første ledd	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Rammetilskudd	-253 897 000	-261 607 000	-284 054 000	-284 054 000	-284 054 000	-284 054 000
Inntekts- og formuesskatt	-230 970 000	-204 648 000	-225 941 000	-225 941 000	-225 941 000	-225 941 000
Eiendomsskatt	-23 916 000	-28 328 000	-30 228 000	-31 128 000	-32 028 000	-32 928 000
Andre generelle driftsinntekter	-39 583 000	-42 261 000	-56 525 000	-56 342 000	-56 124 000	-56 124 000
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-548 367 000	-536 844 000	-596 748 000	-597 465 000	-598 147 000	-599 047 000
Sum bevilgninger drift, netto	519 851 000	518 611 000	558 207 000	555 023 000	553 066 000	547 024 000
Avskrivninger	34 290 000	32 232 000	36 806 000	36 763 000	36 703 000	36 679 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	554 141 000	550 843 000	595 013 000	591 786 000	589 769 000	583 703 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	5 774 000	13 999 000	-1 735 000	-5 679 000	-8 378 000	-15 344 000
Renteinntekter	-10 935 000	-11 707 000	-13 994 000	-12 641 000	-11 805 000	-11 461 000
Utbytter	-8 864 000	-15 500 000	-12 174 000	-12 174 000	-6 777 000	-6 777 000
Renteutgifter	21 171 000	30 957 000	36 476 000	37 692 000	35 923 000	39 731 000
Avdrag på lån	28 836 000	28 756 000	29 563 000	29 681 000	29 848 000	33 504 000
NETTO FINANSUTGIFTER	30 207 000	32 506 000	39 871 000	42 558 000	47 189 000	54 997 000
Motpost avskrivninger	-34 290 000	-32 232 000	-36 800 000	-36 757 000	-36 697 000	-36 673 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	1 692 000	14 273 000	1 336 000	122 000	2 114 000	2 980 000
Avsetninger til bundne driftsfond	13 895 000	13 078 000	17 007 000	17 007 000	17 007 000	17 007 000
Bruk av bundne driftsfond	-18 131 000	-16 444 000	-16 886 000	-16 333 000	-15 915 000	-15 783 000
Avsetninger til disposisjonsfond	40 612 000	7 600 000	15 000 000	15 988 000	15 654 000	15 030 000
Bruk av disposisjonsfond	-38 067 000	-18 508 000	-16 457 000	-16 784 000	-18 860 000	-19 235 000
SUM DISPONERING/ DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	-1 692 000	-14 273 000	-1 336 000	-122 000	-2 114 000	-2 980 000

Kommunedirektøren bruker KS-prognosemodell til å beregne skatt og rammetilskudd i budsjett og økonomiplanen. Prognosemodellen bruker tallene som legges frem ifm Statsbudsjettet for 2024 og bryter dette ned på kommunenivå justert for antall innbyggere og sammensetningen av disse.

Rammetilskuddet består av et fast innbyggertilskudd, utgiftsutjevningstilskudd,

finansiering av INGAR, skjønnstilskudd, distriktstilskudd og inntektsutjevning skatt. Rammetilskuddet beregnes ut fra innbyggertallet i kommunen 1/7-2023 og blir fast gjennom 2024, med unntak av inntektsutjevningen på skatt som beregnes ut fra innbyggertallet 1/1-2024 og justeres fra endelig skatteinngang i inntektsåret. For inntektsåret 2024 har kommunedirektøren brukt de kjente befolkningstallene pr 1/7-23 på 6.853 for rammetilskuddet, og modellens anslag på befolkning 1/1-24 på 6.837 for beregning av inntektsutjevningen.

Skatteinngangen i prognosemodellen tar utgangspunkt i gjennomsnittlig skatteinngang pr innbygger for kommunen de siste 3 årene, og legger dette til grunn for kommunens skatteinntekt beregnet ut fra forventet skatteinngang for landet. Forskjellene mellom gjennomsnittlig skatteinngang pr innbygger i Risør og landet totalt kompenseres gjennom inntektsutjevningen opp til ca 95% av landsgjennomsnittet. Dette gjør at Risør kommune er mer avhengig av skatteinngangen på landsbasis enn på lokal basis, og lite sensitiv ifht skatteinngangen fra kommunens innbyggere.

Skatt og rammetilskudd for perioden 2024-27 (tall i hele 1000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	176 976	191 035	204 437	208 162	208 164	208 170
Utgiftsutjevningen	27 678	26 658	34 062	33 550	33 550	33 550
Overgangsordning - INGAR	-327	-279	-500	-274	-240	-206
Saker særskilt fordeling	1 230	3 426	4 722	4 428	4 428	4 428
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)	9 306	9 619	10 125	10 185	10 185	10 185
Ordinært skjønn	610	700	600	600	600	600
Koronapandemi - ekstra skjønn fra departementet	14 330					
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C	7 555	115				
Stortinget saldering budsjett 2023		847				
Tilleggsnummer statsbudsjett 2022	-40					
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2022	-170					
RNB 2018 - 2023 (utenom koronapandemi) m.v.	-10 895	3 337				
Nysaldering av statsbudsjett 2018 - 2022 (utenom koronapandemi)	131					
Sum rammetilskudd uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter	226 384	235 458	253 445	256 650	256 687	256 728
Netto inntektsutjevning	27 489	29 156	30 679	30 679	30 679	30 679
Sum rammetilskudd for ekstra skjønn fra statsforvalteren	253 873	264 614	284 124	287 329	287 366	287 407
Rammetilskudd - endring i %	1,29	4,23	7,37	1,13	0,01	0,01
Skatt på formue og inntekt	230 970	214 629	226 470	226 470	226 470	226 470
Skatteinntekter - endring i %	15,94	-7,07	5,52	0,00	0,00	0,00
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet) ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	484 843	479 200	510 600	513 800	513 800	513 900
Sum endring fra året før i %		-1,16 %	6,55 %	0,63 %	0,00 %	0,02 %

Kommunedirektøren legger ikke inn noen realvekst utover planperioden, som innebærer at skatt og rammetilskudd blir liggende på 2024 nivå utover planperioden. Kommunedirektøren legger ikke inn egne prognoser på skatteinngang eller befolkningsutvikling for landet eller kommunen i perioden 2025-27.

Inntektssystemutvalget la i fjor høst frem sitt forslag til nytt inntektssystem. Tiltak fra denne utredningen er ikke iverksatt enda, men det er varslet at dette trolig vil bli fremmet ifm KOMPRP2025. Det er stor usikkerhet i hva som evt blir tatt med videre fra utvalgets forslag, og kommunedirektøren har valgt å ikke "forskuttere" effektene av de foreslåtte tiltak verken i positiv eller negativ favør.

Eiendomsskatten er budsjettert med 30,2 mill i 2024, og øker med ca 0,9 mill årlig fra 2025-27 ihht vedtak fra HP/ØP 2023-26. Kommunedirektøren legger opp til en skattesats på 4 promille i hele planperioden, og at takstene oppjusteres med ca 10% årlig gjennom

kontorforretning. Denne justeringen vil kun gi utslag på fritidsboliger og boliger uten fastsatte formuesgrunnlag fra Skatteetaten. Kommunedirektøren viderefører bruk av skatteetatens verdier på boliger og gamle kommunale takster på fritidsboliger, og at ikke næringseiendommer skal beskattes i planperioden. Ihht kommunestyrets vedtak iverksettes det ikke lokal taksering av fritidsboliger, men når Skatteetaten også innlemmer takster på fritidsboliger til bruk for utskrivning av eiendomsskatt, skal disse tas i bruk i Risør.

Andre generelle driftsinntekter er en samling av andre statlige tilskudd som ligger ute i sektorrammene, men som skal fremkomme i hovedoversikten som frie inntekter. Dette består i hovedsak av tilskudd til integrering på NAV flyktning, tilskudd til VIRK, rentekompensasjon fra Husbanken, diverse tilskudd til skjærgårdstjenesten, Kompetansetilskudd i sektor for oppvekst og sektor for helse og omsorg, prosjekttilskudd innen rus/psykiatri og helsestasjon, tilskudd til Frivillighetssentral og lærlingtilskudd. Den største posten i denne inntekten er integreringstilskuddet til flyktninger og VIRK. Disse tilskuddene endres parallelt med antall flyktninger i 5 års perioden. Tilskuddene har økt de sist to årene som følge mottak av et høyt antall flyktninger på grunn av Ukraina situasjonen. Kommunen har i 2022 og 2023 tatt imot 70 flyktninger årlig. Fra 2024-27 er nivået lagt på 40 nye flyktninger årlig. De øvrige tilskuddene i posten er stort sett tilskudd som har en "adresse" som f.eks Frivillighetssentralen og kompetansetilskudd, hvor inntekten i stor grad styrer kostnadene.

Sum bevilgninger drift, netto er summen a netto driftsrammer som er lagt ut til sektorene, samt felles avsetninger til lønn og pensjon. Disse spesifiseres nærmere senere under sektorrammer.

Avskrivningene representerer verdiforringelsen på kommunens anleggsmidler pr år. Avskrivninger utgjør ikke en kostnad for kommunens regnskap da det er avdragskostnadene som skal gjøre dette. Avskrivningene har derfor en motpost i hovedoversikten som nøytraliserer kostnaden.

Renteinntektene i oversikten viser sum renteinntekter på kommunens bankinnskudd, renteinntekter fra Startlånsordningen, renteinntekter på kundefordringer og internrenter som overføres fra selvkostområdene. Renteinntektene fra bank påvirkes både av markedsrentene som er ventet å stige inn i 2025 for deretter å synke utover planperioden, og av gjennomsnittslikviditeten til kommunen gjennom årene. Kommunedirektøren har lagt til grunn en reduksjon i gjennomsnittslikviditeten i planperioden som følge av at driftsresultatene er negative og at perioden legger opp til en netto bruk av fond for å finansiere driftskostnadene.

Innskuddsrenter	2024	2025	2026	2027
Rente snitt(est. 3 mnd NIBOR)	4,75 %	4,35 %	3,75 %	3,68 %
Margin på innskudd	0,45 %	0,45 %	0,45 %	0,45 %
Innskuddsrente	5,20 %	4,80 %	4,20 %	4,13 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 90 000 000	kr 80 000 000	kr 80 000 000	kr 80 000 000
Renteinntekter bank	kr 4 680 000	kr 3 840 000	kr 3 360 000	kr 3 304 000
Renteinntekter Startlån	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Renteinntekter fordringer	105 000	105 000	105 000	105 000
Kalkulatoriske renter VAR	6 209 000	5 696 000	5 340 000	5 052 000
Sum budsjetterte renteinntekt	13 994 000	12 641 000	11 805 000	11 461 000

Renteinntekter fra Startlånsordningen er budsjettert med 3 mill årlig gjennom perioden, og utgjør ingen inntekt for kommunens drifts da disse i utgangspunktet skal ha en motpost i rentekostnad på innlån fra Husbanken i Startlånsordningen. Kalkulatoriske renter overført fra selvkostområdene er basert gjennomførte investeringer og fremtidige investeringer innen vann og avløp, og prognoser for kalkylerenten som legges til grunn ihht forskrift gjennom planperioden.

Utbytteinntektene er forventet utbytte fra Å Energi hvor Risør kommune eier 0,0856% av dette nyfusjonerte selskapet. Kommunen mottar årlig utbytte basert på vedtatt utbyttepolitikk i selskapet. For inntektsåret 2024 legges IFRS-resultatet fra 2024 på 1,518 mrd til grunn for utbytte, som skal gi Risør kommune et utbytte på ca 9,04 mill.

I forbindelse med fusjonen mellom Agder Energi og Glitre Energi ble det i tillegg vedtatt å utbetale et ekstra utbytte i 3 år fra 2023 til 2025. Grunnlaget for utbyttet var på 1,1 mrd som fordeles over de tre årene, og utgjør for Risør kommunes del ca 3,1 mill årlig.

For planperioden har kommunedirektøren lagt til grunn en forutsetning om at 2023 også vil bli et meget godt år for Agder Energi, og at resultatet vil kunne bli omtrent like godt som i 2022 som følge av kraftprisene. Kommunedirektøren har lagt til grunn at kraftinntektene vil reduseres utover planperioden, og reduserer utbytteinntektene med 25% fra 2025-nivå for inntektsårene 2026 og -27. Det gir følgende utbytteforutsetning for økonomiplanperioden.

Risør kommune - eierandel på 0,856% av Å-Energi AS	Utbytte RK	Xtra utbytte	Samlet utbytte
Resultat 2022	1 518 000 000	1 100 000 000	
70% utbyttegrunnlag	1 062 600 000	3	År 2 av 3
Aksjonærandel Risør kommune 0,856%	9 095 856	3 138 667	
Fratrekk for kostnader til Arbeidsutvalget	60 000		
Forventet utbytte utbetalt 2024	9 035 856	3 138 667	12 174 523
Utbytte for 2025 vurderes til 100% av utbytte 2024	9 035 856	1 100 000 000	
Det er forventet at Å-energi vil ha omtrent samme resultat i 2023 som i 2022 som gir grunnlag for utbetaling i 2025	100,00 %	3	År 3 av 3
Forventet utbytte utbetalt 2025	9 035 856	3 138 667	12 174 523
Utbytte for 2026 vurderes til 75% av utbytte 2025	9 035 856	-	
Det er forventet at AE vil ha et godt resultat i 2023, men vurderer 25% lavere fra 2024 som følge av prisutvikling	75,00 %	-	
Forventet utbytte utbetalt 2026	6 776 892	-	6 776 892
Utbytte for 2027 vurderes til 75% av utbytte 2025	9 035 856	-	
Det er forventet at AE vil ha et godt resultat i 2023, men vurderer 25% lavere fra 2024 som følge av prisutvikling	75,00 %	-	
Forventet utbytte utbetalt 2027	6 776 892	-	6 776 892

Risør kommune har et eget disposisjonsfond for utbytte fra Agder Energi med en handlingsregel som skal kompensere eller avsette avvik fra budsjettert utbytte de enkelte år. Fondet har en saldo på 2,97 mill ved inngangen av 2023, men det er ventet at dette fondet vil måtte overføres til premieavviksfondet for å dekke opp for fremtidig forpliktelser som følge av forventet svake resultater i 2023. Handlingsregelen vil følgelig måtte "pauses" frem til kommunen har tilstrekkelig positive netto driftsresultater før man kan følge en slik handlingsregel.

Renteutgiftene som fremkommer i oversikten inneholder renter på selvkostområdene og renter på Startlånsordningen i tillegg til renter på kommunens lånemasse. Selvkostrentene og startlånsrentene har ingen direkte påvirkning på kommunens driftsresultat da disse håndteres særskilt gjennom ordningene.

Renteutgifter 2024-27	2023	2024	2025	2026	2027
Renter lån	22 487 000	26 359 000	28 124 000	26 708 000	30 622 000
Rente overkurs	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000
Renter Selvkostområdet	5 952 000	6 209 000	5 696 000	5 340 000	5 052 000
Renter startlån	1 610 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Sum renteutgifter	30 957 000	36 476 000	37 728 000	35 956 000	39 582 000

Lånerentene er basert på kommunens lånemasse og utviklingen av denne gjennom planperioden og justert for forventet endring i markedsrenter.

Rentekostnader lån	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lånemasse 1/1	698 329 000	699 086 000	703 413 000	708 386 000	818 033 000	835 585 000
Nordea Swap 1	2 695 000	2 047 500	2 047 500	2 047 500	2 047 500	2 047 500
Nordea Swap 5	(884 000)	588 750	147 188	-	-	-
Sør SWAP 1	(1 300 000)	663 500	663 500	765 500	969 500	969 500
Sør SWAP 2	(1 339 000)	391 023	391 023	391 023	293 267	-
KLP Fastrente 2017	914 000	212 130	-	-	-	-
KLP Fastrente 2018	822 000	779 659	389 829	-	-	-
Sør SWAP 3	-	-	645 000	860 000	860 000	860 000
Sum bundne rentekostnader	908 000	4 682 562	4 284 040	4 064 023	4 170 267	3 877 000
Sum bundne lån	343 840 000	293 919 000	221 792 000	187 837 000	200 000 000	200 000 000
Lån flytende	354 489 000	405 167 000	481 621 000	520 549 000	618 033 000	635 585 000
Rente flytende	4,00 %	5,35 %	4,95 %	4,35 %	4,28 %	4,20 %
Sum flytende rentekostnader	19 671 000	21 676 435	23 840 240	22 643 882	26 451 812	26 694 570
Rentekostnad inkl. VAR	20 579 000	26 359 000	28 124 000	26 708 000	30 622 000	30 572 000
<i>Andel flytende lån</i>	<i>50,76 %</i>	<i>57,96 %</i>	<i>68,47 %</i>	<i>73,48 %</i>	<i>75,55 %</i>	<i>76,06 %</i>

Kommunedirektøren har sikret en vesentlig andel av lånene i rentebindinger fremover for å redusere rentesårbarheten da kommunen har såpass høy gjeldsgrad. Ved inngangen av planperioden er ca 43% sikret, og modellen legger opp til at alle fremtidige lån tas opp med flytende rente. Dette gjør at modellen viser at andelen flytende lån ved utgangen av perioden ligger på ca 76% av lånemassen, som ikke er representativt for utviklingen. Kommunedirektøren vil vurdere lånebetingelsene ved hvert låneopptak sett i forhold til gjeldende markedsbetingelser og vedtatt finansreglement.

Avdragskostnadene gir uttrykk for verdiforringelsen av kommunens anleggsmidler, slik avskrivninger gjør i private selskap. Størrelsen på avdragene bestemmes av minimumsavdrags-reglene som er en beregning på hvor mye avdrag kommunen er pålagt å betale sett ifht lånemassen og anleggsmidlene. Avdragskostnadene i planperioden vil ligge ganske stabilt rundt ca 24 mill i årene frem til 2027, hvor investering i ny 1-10 skole med svømmehall vil slå inn og øke avdragsbelastningene.

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Lånemasse 1/1	698 329 000	699 086 000	703 413 000	708 386 000	818 033 000	835 585 000
Av dette tilhører VAR	141 288 000	138 444 000	147 999 000	149 197 000	151 855 000	146 138 000
Lånebehov totalt eks Husbank	30 295 000	33 890 000	34 680 000	139 520 000	51 080 000	5 800 000
Lånebehov eks. VAR og Husbank	27 175 000	17 442 000	27 480 000	129 320 000	49 110 000	5 800 000
Avdrag forutsatt 30 år	29 538 000	29 563 000	29 707 000	29 873 000	33 528 000	34 113 000
Samlet avdrag selvkost	5 964 000	5 845 000	5 802 000	5 742 000	5 717 000	6 552 000
Avdrag eks. VAR	23 574 000	23 718 000	23 905 000	24 131 000	27 811 000	27 561 000

Kommunedirektøren har laget en oversikt som viser denne store investeringens konsekvenser på renter og avdrag som legges til grunn i økonomiplanen.

Konsekvens av inv 1-10 skole med svømmehall	2024	2025	2026	2027	2028
Avdrag inkl. tiltak	29 563	29 681	29 848	33 504	34 090
Avdrag U/tiltak	29 563	29 654	29 488	29 156	28 437
Effekt på avdragskostnad	0	27	360	4 348	5 653
Renter inkl. tiltak	26 359	28 085	26 674	30 590	30 541
Renter u/tiltak	26 359	28 045	26 206	25 008	23 419
Effekt på rentekostnader	0	40	468	5 582	7 122
Samlet merkostnad på prosjektet	0	67	828	9 930	12 775

Avsetninger til og bruk av bundne driftsfond viser kommunenes effekt av bundne driftsfond. I hovedsak er dette føringer knyttet til selvkostområdene som skal balanseres mot fond ved årsslutt, eller bruk/avsetninger av øremerkede tilskudd utbetalt tidligere år.

Avsetninger til og bruk av disposisjonsfond viser kommunens effekt av disposisjonsfondstransaksjoner i planperioden. Kommunedirektøren legger til grunn at all premieavviks-inntekt skal avsettes til eget disposisjonsfond, og at alle amortiseringskostnader fra tidligere års premieavvik skal finansieres av det samme disposisjonsfondet.

Disposisjonsfondets utvikling, basert på fremlagt økonomiplan, vil se ut som vist i tabellen nedenfor, hvor det også er gjort en fordeling ut fra de enkelte "merkede" disposisjonsfondene.

Fremskrevet utvikling disposisjonsfond	2023	2024	2025	2026	2027
Ingående balanse	88 658	76 860	75 403	74 607	71 401
Budsjettert bruk av premieavvikfond	-2 000	-13 726	-16 784	-18 860	-19 235
Budsjettert bruk av frie disp.fond	-17 398	-2 731	0	0	0
Budsjettert avsetning til premieavvikfond	7 600	15 000	15 000	15 000	15 000
Budsjettert avsetning til frie disp fond	0	0	988	654	30
Utgående balanse disp fond	76 860	75 403	74 607	71 401	67 196
Herav premieavvikfond	75 545	76 819	75 035	71 175	66 940
Herav "svømmehall"	3 000				
Herav Arbeidsmiljøtiltak	300				
Herav "Agder Energi"	2 974				
Herav "brøytefond"	1 000				
Herav frisklivsatsning	529				
Herav Elevrådet RUS	71				
Herav Korona	1 506				
Herav Fiber	1 132				
"Frie disposisjonsfond"	-9 197	-1 416	-428	226	256

De siste årene er en stor andel av driften blitt mellomfinansiert med disposisjonsfond i påvente av å gjennomføre strukturelle grep for å skape økonomiske handlingsrom i drift. Kommunedirektøren har varslet at den frie delen av disposisjonsfondet sannsynligvis brukes opp i løpet av 2023. Dette er fremstilt i tabellen over hvor kommunedirektøren har måtte finansiere driften i 2023 med alle de frie disposisjonsfondene, og at det kun gjenstår premieavviksfondet. Premieavviksfondet er også et fritt disposisjonsfond, men er "merket" for å dekke opp for de fremtidige amortiseringskostnadene som premieavviksinntekten genererer. Framskrivningen over viser at det må "lånes" penger av premieavviksfondet de to første årene i økonomiplanen, men at tiltakene som er foreslått vil snu dette fra 2026 og utover.

Kommunedirektøren har lagt til grunn en premieavviksinntekt på 15 mill årlig i planperioden, og budsjettert med at hele denne vil avsettes til disposisjonsfond ved årsslutt for å opprettholde full dekning for den fremtidige forpliktelsen de neste 7 årene. Gjennom dette gjør kommune-direktøren økonomiplanen nøytral for denne konstruerte inntekten, og bidrar til at ikke kommunen finansierer sin drift med disse midlene.

Med fremlagt økonomiplan opprettholder kommunedirektøren et disposisjonsfond som tilfredsstiller målindikatoren på ca 8-10% av samlede inntekter samt 100% dekning av det akkumulerte premieavviket, forutsatt at resultatene fremover går som budsjettet.

1.4.2.2 Økonomisk effekt av tiltak i handlingsprogrammet

Kommunedirektøren har revidert tiltaksplanen som ble vedtatt for perioden 2023-25 og gjort vesentlige endringer i tiltaksplanen for perioden 2024-27.

Tabellen nedenfor viser foreslåtte driftstiltak med økonomisk konsekvens som kommunedirektøren mener er nødvendig for å korrigere kursen fremover og skaffe handlingsrom for å møte de fremtidige utfordringene som er ventet for kommunesektoren. Tiltakene er fundamentert på analyser av de ulike tjenesteområdene for kommunen, som viser at det skal være handlingsrom i økonomien som kommunedirektøren søker å hente ut. Alle tiltakene er nærmere beskrevet med utfyllende kommentarer i vedlegg 1 i dokumentet.

Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27 (alle tall i hele 1000)	2024	2025	2026	2027	2028
Felles inntekter og utgifter					
Arbeidsmiljøtiltak	200	200	200	200	200
Omstilling og fornying	300	300	300	300	300
Utgifter til valg	0	250	0	250	0
Tilskudd Risør By AS	750	750	750	750	750
Grensejustering Røysland krets	0	0	0	0	0
Sum tiltak felles avsetninger	1 250	1 500	1 250	1 500	1 250
Sektor - Interne tjenester					
Reduksjon i tilskuddsordn. for etablering/tilpasning av bolig	-300	-300	-300	-300	-300
Ubesatt stilling til økonomi og innkjøp tas bort	-800	-800	-800	-800	-800
Effektiviseringskrav interne tjenester	0	-750	-750	-750	-750
Kommuneanalyse med gjennomgang av organisasjonsstruktur	600	-750	-2 250	-2 250	-2 250
Sum tiltak Interne tjenester	-500	-2 600	-4 100	-4 100	-4 100
Sektor - Oppvekst					
Nærværarbeid - fokus på redusert fravær og vikarkostnader	-150	-300	-475	-675	-900
Samle alle grunnskolene i en 1-10 skole på Kjempesteinsmyra	0	0	0	-6 000	-15 000
Sum tiltak oppvekst	-150	-300	-475	-6 675	-15 900
Sektor - Samfunnsutvikling					
Effektivisering av tjenester i sektoren	-500	-3 500	-5 000	-5 000	-5 000
Innføre selvkostprinsipp for Plan og Byggesak	0	0	0	0	0
Sum tiltak Samfunnsutvikling	-500	-3 500	-5 000	-5 000	-5 000
Sektor - Helse og omsorg					
Samlokalisering leger	0	0	-900	-900	-900
Nærværarbeid - fokus på redusert fravær og vikarkostnader	-250	-650	-1 100	-1 550	-2 000
Sum tiltak helse og omsorg	-250	-650	-2 000	-2 450	-2 900
Sum tiltak som påvirker budsjetttrammene	-150	-5 550	-10 325	-16 725	-26 650

Kommunedirektøren presenterer i tabellen over en tiltaksplan som går ut til 2028, ett år lengre enn planperioden dette dokumentet omtaler. Dette gjøres fordi den vesentlige delen av forventet effekt av skolestrukturtiltaket kommer i 2028 med helårseffekt. Totalt er det lagt inn driftstiltak som skal gi kostnadsreducerende effekt på driftsrammene på totalt 26,6 mill i perioden frem mot 2028, hvorav 15 mill av disse er forventet effekt av å samle alle grunnskolene til en 1-10 skole i Risør.

Alle permanente vedtak fra HP/ØP 2023-26 er innlemmet i ordinær drift i konsekvens-

justert budsjett, med unntak av tiltaket med styrking av ett årsverk i økonomiavdelingen som foreslås tatt bort. Stillingen er ikke besatt og følgelig lett å kutte.

Kommunedirektøren har tatt utgangspunkt i Kostra- og effektivitetsanalyser for Risør kommune i arbeidet med å finne handlingsrommene i organisasjonen.

Kommunedirektøren har også satt fokus på kommunens driftsutfordringer i 2023, hvor sykefravær og tilhørende vikarkostnader og overtid er blitt en betydelig utfordring.

Utviklingen i mer-/mindreforbruk mot "normert nivå" i analysene kan vises som nedenfor.

Mer-/mindreforbruk sammenlignet med «normert nivå». Risør kommune. 2021-2022. Mill. kr. Kilde: KOSTRA/KDD/ beregninger ved TF

	2021	2022	Endring
Barnehage	-3,4	-0,5	2,9
Administrasjon	3,0	7,1	4,1
Landbruk	0,4	0,4	0,0
Grunnskole	7,8	5,3	-2,5
Pleie og omsorg	-6,5	6,5	13,0
Kommunehelse	-9,7	-8,7	1,0
Barnevern	1,0	0,8	-0,2
Sosialtjeneste	4,8	10,2	5,4
Sum	-2,8	21,0	23,8
<i>Inntektsjustering</i>	<i>-13,3</i>	<i>-14,0</i>	<i>-0,7</i>
Sum inntektsjustert	10,5	35,0	24,5

Kommunedirektøren ser at det har vært en positiv utvikling innen grunnskolesektoren over tid, men registrerer også at skolene ikke lenger har tilstrekkelige rammer for å klare å holde budsjettene. Av den grunn vurderer kommunedirektøren at strukturelle endringer må til i sektoren og foreslår å samle skolene til en. På sikt vil sektoren trolig kunne få mulighet til å styrke grunnskolene igjen med de forventede synergieffektene som følger av sammenslåingen.

Kommunedirektøren foreslår effektiviseringstiltak inn mot Interne tjenester med bakgrunn i merforbruk mot "normert nivå" innenfor administrasjonskostnader. Kommunedirektøren foreslår å gjennomføre en ekstern analyse som ser på hele kommuneorganisasjonen i 2024, og har lagt inn progressive effektiviseringskrav på ca 4,1 mill ila 4 års perioden. Kommunedirektøren legger også inn progressive innsparingstiltak rettet mot nærværarbeid innen sektor for Oppvekst og sektor for Helse og omsorg. Dette er et langsiktig arbeid som, i tillegg til å være viktig for ansatte og arbeidsmiljøet, er forventet å gi innsparinger på totalt ca 2,2 mill på kostnader til vikarer og overtidbruk i sektorene i planperioden.

Innenfor sektor for Samfunnsutvikling forventer kommunedirektøren blant annet at det ligger et mulig handlingsrom innenfor sosialtjenestene som må jobbes nærmere med. Mye av avvikene mot "normert nivå" i 2022 kan trolig rettes inn mot den ekstraordinære flyktningssituasjonen som oppstod ifm Ukraina-situasjonen. Kommunedirektøren har foreslått et progressivt effektiviseringskrav på sektoren gjennom planperioden, med mål om å ta ned kostnadene med ca 5 mill ila de neste 4 årene. Kommunedirektøren har etter 2 gode "vedlikeholds-år" i 2024 ikke funnet handlingsrom til å sette av ekstraordinære driftsutgifter på kommunale bygg i kommende periode. Det er lagt inn generelle bevilgninger til oppgraderingstiltak og energieffektiviseringstiltak på kommunale bygg gjennom investeringsplanen i vedlegg 5.

Kommunedirektøren ønsker å gjennomgå enkelttjenestene innen enhet for Plan og bygg opp mot selvkostforskriftene, og vurdere om man skal innlemme disse tjenestene i selvkost-områdene. Det er ikke lagt til grunn noen økonomisk effekt av tiltaket da kommunen i dag budsjetterer disse tjenestene nesten til selvkost. Tiltaket følger opp henvendelser fra revisjonen som ønsker å se på dette temaet for Risør kommune. En innlemming av tjenestene i selvkostområdet vil redusere kommunens sårbarhet ifht svingninger i etterspørsel fra markedet, men kan også gi noe økte gebyrer for tjenestene over tid.

Kommunedirektøren har forsøkt å skjerme sektor for Helse og omsorgs i planperioden. Kommunedirektøren har ikke lagt inn effektiviseringskrav mot sektoren utover en forventet positiv effekt av nærværarbeid som nevnt over. Kommunedirektøren har gjort estimater på forventet driftseffekt av samlokalisering av legetjenestene på Frydenborgsenteret på 0,9 mill årlig fra 2026 etter at ombyggingsprosjektet er forventet ferdigstilt.

Kommunedirektøren har valgt å ikke ta med alle tekstuelle tiltak som inngår i den løpende driften og konsekvensjusteringen av kommunens tjenesteområder. De tiltakene vil fremkomme i sektorenes årsplaner/virksomhetsplaner.

1.4.2.3 Fordeling av driftsrammer til sektorene

Sektorenes rammer for økonomiplanen 2024-27 tar utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2023 oppjustert for pris og lønnsvekst for å kunne videreføre samme driftsgrunnlag som tidligere. Det ble i kommuneproposisjonen anslått en deflator på 5,2%, oppbygd av en lønnsvekst på 5,5% og en prisvekst på 4,9%. Kommunedirektøren har følgelig oppjustert alle lønnskostnader med 5,5% og øvrige driftsutgifter med 4,9%. Driftsinntektene oppjusteres med deflatoren 5,2% der annet ikke er relevant.

Før sektorrammene oppjusteres fra 2023 til 2024 med forventet pris og lønnsvekst korrigerer kommunedirektøren rammene for vedtatte tiltak fra handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 og kjente rammejusteringer mellom sektorene. Rammene fra 2023 justeres dermed opp eller ned som følge av disse. Oversikten nedenfor viser at spesielt sektor for samfunnsutvikling og sektor for oppvekt får korrigert sine rammer før deflatorjustering gjennomføres. Dette skyldes at det ble gitt ekstrabevilgninger på totalt 7 mill til vedlikehold av kommunale bygg til samfunnssektoren i 2023 finansiert av disposisjonsfond, og oppvekstsektoren ble redusert med vedtatte effektiviseringskrav rettet mot grunnskolene.

Deflatorjustering av 23-budsjettet hadde en kostnad på ca 27,7 mill som ble tillagt sektorene og ble dekket innenfor handlingsrommet som fellesområdene med skatt og rammetilskudd ga. Prosessen vises i tabellen nedenfor.

Sektor	Rev.Budsj.		Oppr. Budsjett	HP/ØP tiltak	Deflator 5,2%	Rammebehov 2024	Særskilt	
	2022	Regnskap					KomPrp	Tildelt ramme
	Rev.Budsj.	2022	2023	2023-26	2024	2024	2024	
Interne Tjenester	34 138 000	35 948 000	34 035 000	305 000	1 888 700	36 228 700	0	36 212 000
Samfunnsutvikling	79 775 000	70 709 000	73 759 000	-7 020 000	3 670 645	70 409 645	0	70 410 000
Helse og omsorg	238 786 000	249 681 000	234 401 000	0	12 892 055	247 293 055	194 000	247 487 000
Oppvekst	131 372 000	143 780 000	131 990 000	-7 005 000	6 874 175	131 859 175	0	131 876 000
Felles inntekter og utgifter	-484 070 000	-500 118 000	-474 186 000	-250 000	2 365 425	-485 790 575	-194 000	-485 985 000
Sum balanse	0	0	0	-13 970 000	27 691 000	0	0	0

Ved fremleggelse av Statsbudsjettet for 2024 i oktober ble Budsjettdeflatoren for 2024 anslått til 4,3%, oppbygd av en lønnsvekst på 4,9% og en prisvekst på 3,4%. Sektorenes rammer er således kompensert i mer enn tilstrekkelig grad for å kunne videreføre sektorens driftsnivå fra 2023 inn i 2024 ut fra opprinnelig budsjett.

Som følge av det høye driftsnivået i 2023 viste budsjettarbeidet at det ikke var realistisk å legge nye budsjetter innenfor de tildelte rammene. Kommunedirektøren måtte gå gjennom flere vanskelige runder med sektorlederne for å få ned de budsjetterte driftskostnadene og foreslå tiltak for planperioden for å komme i balanse. Sektorlederne har jobbet ut mot driftsenhetene gjennom møtene, og forankret arbeidet ute i enhetene. Arbeidet i tiltaksplanen nevnt i forrige avsnitt ble besluttet lagt til grunn for å balansere økonomiplanen for perioden 2024-27.

Med driftsenhetenes konsekvensjusterte budsjetter for å skape realistiske budsjettgrunnlag og de foreslåtte driftstiltakene for planperioden kunne kommunedirektøren legge en økonomiplan i balanse for perioden 2024-27 som følger.

Sektor	Oppr.	Tildelt	Konsek.vjust.	Avvik	Budsjett	Rammer økonomiplan		
	Budsjett	ramme	budsjett			2024	2025	2026
	2023	2024	2024		2024	2025	2026	2027
Interne Tjenester	34 035 000	36 212 000	38 044 000	1 832 000	38 344 000	36 343 000	35 593 000	35 593 000
Samfunnsutvikling	73 759 000	70 410 000	53 066 000	-17 344 000	52 566 000	48 616 000	47 116 000	47 116 000
Helse og omsorg	234 401 000	247 487 000	263 995 000	16 508 000	263 734 000	263 343 000	261 986 000	261 529 000
Oppvekst	131 990 000	131 876 000	151 706 000	19 830 000	151 555 000	151 405 000	151 229 000	145 019 000
Felles inntekter og utgifter	-474 186 000	-485 985 000			-506 199 000	-499 707 000	-495 924 000	-489 257 000
Sum balanse	0	0	506 811 000	20 826 000	0	0	0	0

Sektorrammene vises også gjennom den obligatoriske hovedoversikten Bevilgningsoversikt drift §5,4 2 ledd. Tallene i oversikten nedenfor avviker noe fra kommunedirektørens sektorrammer, og spesielt innenfor sektor for samfunnsutvikling. Dette skyldes i hovedsak at kommunedirektøren har budsjettert de statlige tilskuddene som f.eks integreringstilskuddet på sektorene i stedet for sentralt.

Kommunedirektøren vurderer om det skal gjøres en flytting av disse inntektene for å lukke dette avviket og samtidig få sentral styring på disse fremfor at de ligger på en sektor.

Bev.oversikt drift §5,4 andre ledd	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Risør kommune						
Driftsinntekter	-160 159 000	-130 808 000	-140 741 000	-140 741 000	-140 741 000	-140 741 000
Driftsutgifter	680 010 000	649 419 000	698 948 000	695 764 000	693 807 000	687 765 000
Netto	519 851 000	518 611 000	558 207 000	555 023 000	553 066 000	547 024 000
Sektor Interne tjenester						
Driftsinntekter	-2 768 000	-1 350 000	-1 587 000	-1 587 000	-1 587 000	-1 587 000
Driftsutgifter	39 382 000	35 625 000	40 346 000	38 345 000	37 595 000	37 595 000
Netto	36 614 000	34 275 000	38 759 000	36 758 000	36 008 000	36 008 000
Sektor Samfunnsutvikling						
Driftsinntekter	-76 187 000	-64 756 000	-72 942 000	-72 942 000	-72 942 000	-72 942 000
Driftsutgifter	169 036 000	162 930 000	159 097 000	155 147 000	153 647 000	153 647 000
Netto	92 849 000	98 174 000	86 155 000	82 205 000	80 705 000	80 705 000
Sektor Helse og omsorg						
Driftsinntekter	-46 774 000	-34 812 000	-36 902 000	-36 902 000	-36 902 000	-36 902 000
Driftsutgifter	300 060 000	270 095 000	300 821 000	300 430 000	299 073 000	298 616 000
Netto	253 285 000	235 283 000	263 919 000	263 528 000	262 171 000	261 714 000
Sektor Oppveskt						
Driftsinntekter	-34 425 000	-29 885 000	-29 305 000	-29 305 000	-29 305 000	-29 305 000
Driftsutgifter	184 096 000	166 393 000	186 907 000	186 757 000	186 581 000	180 371 000
Netto	149 671 000	136 509 000	157 602 000	157 452 000	157 276 000	151 066 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning						
Driftsinntekter	-4 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Driftsutgifter	-12 563 000	14 375 000	11 776 000	15 084 000	16 910 000	17 535 000
Netto	-12 568 000	14 370 000	11 771 000	15 079 000	16 905 000	17 530 000
Netto driftsrammer sektorene	519 851 000	518 611 000	558 207 000	555 023 000	553 066 000	547 024 000

1.4.3 Oppsummering handlingsprogram og økonomiplan 2024-2027

Det fremlagte handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27 fremstår som krevende for den kommunale driftsorganisasjonen. Planen oppleves som krevende først og fremst fordi dagens driftsnivå ikke er bærekraftig over tid, men også fordi konsekvensen av det innebærer at kommunedirektøren blir nødt til å fremme dramatiske tiltak i oppvekstsektoren som vil påvirke hele kommunen.

"Ostehøvel-prosesser" som er gjennomført over mange år har resultert i at det er knapp bemanning i store deler av organisasjonen ifht de oppgavene som skal løses i dag, og spesielt i årene som kommer.

Det stilles flere og strengere krav til kommunene, både gjennom stadig strammere lovverk og brukeres rettigheter, men også ifht innbyggernes forventninger til tjenestene kommunen skal levere i det daglige. Digitaliseringsprosesser innebærer ofte at det krever mer administrasjon fra både ledere og ansatte, og sektorene har ikke rammer til å styrke det merkantile rundt disse.

Driftssektorene har jobbet kontinuerlig over mange år med å trimme organisasjonen uten at det skal gå vesentlig ut over de kommunale tjenestene som sektorene leverer hver dag, hele året. Kommunedirektøren tolker signalene gjennom merforbruk på budsjettet og det høye sykefraværet, og tilbakemeldinger fra sektor- og enhetsledere at driftsenhetene nå opplever å være for hardt presset i hverdagen. Det oppleves at det ikke er tilstrekkelig ressurser for å levere tjenestene på en god måte, og ser at det er helt nødvendig å gjøre strukturelle grep for å skape et handlingsrom i økonomien fremover.

Kommunens totalregnskap kan oppsummeres i den obligatoriske hovedoversikten
Økonomisk oversikt drift § 5-6 for økonomiplanperioden 2024-27

Økonomisk oversikt drift - § 5-6	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Rammetilskudd	-253 897 000	-261 607 000	-284 054 000	-284 054 000	-284 054 000	-284 054 000
Inntekts- og formuesskatt	-230 970 000	-204 648 000	-225 941 000	-225 941 000	-225 941 000	-225 941 000
Eiendomsskatt	-23 916 000	-28 328 000	-30 228 000	-31 128 000	-32 028 000	-32 928 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-39 583 000	-42 261 000	-56 525 000	-56 342 000	-56 124 000	-56 124 000
Overføringer og tilskudd fra andre	-77 118 000	-46 767 000	-49 160 000	-49 160 000	-49 160 000	-49 160 000
Brukerbetalinger	-19 756 000	-18 855 000	-18 667 000	-18 667 000	-18 667 000	-18 667 000
Salgs- og leieinntekter	-63 286 000	-65 186 000	-72 914 000	-72 914 000	-72 914 000	-72 914 000
SUM DRIFTSINTEKTER	-708 526 000	-667 652 000	-737 489 000	-738 206 000	-738 888 000	-739 788 000
Lønnsutgifter	376 780 000	353 303 000	385 852 000	384 862 000	384 377 000	379 022 000
Sosiale utgifter	79 087 000	92 866 000	100 270 000	103 026 000	104 954 000	104 017 000
Kjøp av varer og tjenester	183 270 000	173 779 000	183 351 000	179 651 000	178 901 000	178 901 000
Overføringer og tilskudd til andre	40 873 000	29 472 000	29 475 000	28 225 000	25 575 000	25 825 000
Avskrivninger	34 290 000	32 232 000	36 806 000	36 763 000	36 703 000	36 679 000
SUM DRIFTSUTGIFTER	714 300 000	681 651 000	735 754 000	732 527 000	730 510 000	724 444 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	5 774 000	13 999 000	-1 735 000	-5 679 000	-8 378 000	-15 344 000
Renteinntekter	-10 935 000	-11 707 000	-13 994 000	-12 641 000	-11 805 000	-11 461 000
Utbytter	-8 864 000	-15 500 000	-12 174 000	-12 174 000	-6 777 000	-6 777 000
Renteutgifter	21 171 000	30 957 000	36 476 000	37 692 000	35 923 000	39 731 000
Avdrag på lån	28 836 000	28 756 000	29 563 000	29 681 000	29 848 000	33 504 000
NETTO FINANSUTGIFTER	30 207 000	32 506 000	39 871 000	42 558 000	47 189 000	54 997 000
Motpost avskrivninger	-34 290 000	-32 232 000	-36 800 000	-36 757 000	-36 697 000	-36 673 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	1 692 000	14 273 000	1 336 000	122 000	2 114 000	2 980 000
<i>NDR i % av driftsinntekter</i>	<i>-0,24 %</i>	<i>-2,14 %</i>	<i>-0,18 %</i>	<i>-0,02 %</i>	<i>-0,29 %</i>	<i>-0,40 %</i>
Avsetninger til bundne driftsfond	13 895 000	13 078 000	17 007 000	17 007 000	17 007 000	17 007 000
Bruk av bundne driftsfond	-18 131 000	-16 444 000	-16 886 000	-16 333 000	-15 915 000	-15 783 000
Avsetninger til disposisjonsfond	40 612 000	7 600 000	15 000 000	15 988 000	15 654 000	15 030 000
Bruk av disposisjonsfond	-38 067 000	-19 398 000	-16 457 000	-16 784 000	-18 860 000	-19 235 000
SUM DISPONERING/DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	-1 692 000	-15 164 000	-1 336 000	-122 000	-2 114 000	-2 981 000

Oversikten viser at de samlede driftsinntektene vil øke med nesten 70 mill, til ca 737,5 mill, fra opprinnelig budsjett 2023 til 2024 og er ventet å ligge jevnt utover planperioden.

Begrunnelsen for at inntektene øker ligger hovedsakelig i økningen i skatt og rammetilskudd med ca 43,7 mill pga høy pris og lønnsvekst, og i flyktningssituasjonen som har medført i en økning i integreringstilskudd og tilskudd til VIRK på ca 14,2 mill.

Kommunedirektøren har forsøkt å holde betalingssatser og kommunale avgifter på et fortsatt lavt nivå, men har måttet øke de kommunale gebyrene for vann og avløp med hhv 10% og 20% inn i 2024 som gir økte salgs og leieinntekter med ca 3,7mill. Kommunens leieinntekter på utleieboliger økes også med ca 2,7 mill som følge av flere utleieboliger og høyere belegg enn tidligere.

De ordinære driftskostnadene øker med ca 54,1 mill, til ca 735,8 mill, fra opprinnelig budsjett 2023 til 2024, og vil deretter reduseres gradvis gjennom planperioden som effekt av kommunedirektøren forslag til kostnadsreducerende tiltak i handlingsplanen. 83% av kostnadsveksten, tilsvarende ca 45 mill skyldes økning i lønn og sosiale kostnader og begrunnes med at sektorene har konsekvensjustert sine budsjetter med lønnsveksten, og bemanningen til reelt driftsnivå for å unngå å ta med seg dagens utfordringer inn i 2024. Totalt sett er det lagt inn 14,3 flere årsverk i budsjett 2024 enn i opprinnelig budsjett 2023, fordelt som følger.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk		Endring		Endring
	Budsjett 2022	Budsjett 2023	2022-23	Budsjett 2024	2023-24
10 Risør	49 787	50 805	1 018	52 236	1 431
100 Sektor Interne tjenester	1 632	1 729	97	1 640	-89
200 Sektor samfunnsutvikling	7 431	8 299	868	8 227	-72
300 Sektor helse og omsorg	24 239	24 912	673	25 702	790
400 Sektor Oppvekst	16 485	15 865	-620	16 667	802

De øvrige driftskostnadene øker med ca 9,5 mill som i stor grad tilsvarer prisvekstjustering av 2023 nivå. Brytes postene litt ned kan man se at de totale energikostnadene er redusert med ca 4,7 mill, og vedlikeholdskostnader med ca 5,1 mill, mens kostnader til tilskudd til private barnehager øker med 5 mill og IKT-kostnader øker med 4,8 mill. Økningen i avskrivninger på 4,6 mill har sin motpost lenger ned i rapporten og utgjør ingen netto effekt på totalene. De enkelte postene redegjøres for nærmere under beskrivelsen av hver sektor.

Brutto driftsresultat viser at kommunens driftskostnader finansieres av de løpende inntektene med en knapp margin på 1,7 mill. Kommunens drift er avhengig av å øke driftsinntektene eller redusere driftskostnadene for å bedre brutto driftsresultat, for å skape handlingsrom til også å finansiere netto finansutgifter med løpende driftsinntekter. Som beskrevet tidligere mener kommunedirektøren at det må gjennomføres strukturelle grepene ilet denne perioden for å klare å etablere dette handlingsrommet, og jobbe mot kommunal økonomisk bærekraftig drift fremover. Gjennom de foreslåtte tiltakene vil brutto driftsresultat gradvis bedres inn mot 2027, og videre utover planperioden.

Netto finansutgifter er ventet å stige gjennom hele perioden, med totalt ca 15,1 mill, hovedsakelig som følge av forutsetninger om reduksjon i utbytteinntektene fra Å- Energi fra 2026 på ca 5,4 mill. De samlede rente- og avdragskostnadene øker med ca 7,1 mill som følge av foreslått investeringsplan og forventet renteutviklingen i perioden, mens de samlede renteinntektene reduseres med ca 2,5 mill som følge av nedgang i likviditet og rentemarkedet.

Netto driftsresultat gir uttrykk for kommunens evne til å finansiere sine løpende driftsutgifter med løpende driftsinntekter, og er det måltallet flest ser på når man skal vurdere en kommunes økonomi. Kommunedirektørens fremlagte økonomiplan klarer ikke å skape positive netto driftsresultater innenfor planperioden, men vil fra 2028 snu utviklingen som følge av de foreslåtte tiltakene i drift. Netto driftsresultat i % av driftsinntekter i planperioden er marginalt negative, og ikke under -0,5% i perioden. Det vil heller ikke være reelt handlingsrom til å legge en drift med større negative netto driftsresultater da den "frie delen" av disposisjonsfondet trolig er brukt opp i starten av perioden.

Som følge av disposisjonsfondsutviklingen de siste årene har kommunedirektøren tilstrebet å ikke finansiere driften med sparepenger. Det er i 2024 lagt opp til en bruk på ca 2,7 mill av disposisjonsfondet, utover finansieringen av amortiseringskostnaden på tidligere års premieavvik. Disse midlene må dermed lånes av "premieavviksfondet". Utover planperioden er bruken av disposisjonsfond tilsvarende amortiseringskostnadene, og som et effekt av foreslåtte tiltak vil "lånet" gradvis tilbakebetales slik at full dekning av forpliktelsen opprettholdes, og den frie dele av fondet kan starte oppbygning igjen. Kommunedirektøren har budsjettert med en fast avsetning på 15 mill til disposisjonsfondet

som tilsvarer budsjettert premieavviksinntekt. Så lenge kommunedirektøren klarer å ha 100% dekning for det akkumulerte premieavviket, vil denne avsetningen holde disposisjonsfondet på et nivå omtrent på anbefalingen på ca 8-10 % av totale driftsinntekter.

Fremlagt handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27 kan beskrives som stramt og meget krevende, men samtidig målrettet for å ta grep om viktige utfordringer og omstillinger som vil være nødvendig for å fortsatt kunne levere gode kommunale tjenester til våre innbyggere i fremtiden.

Måltallene vedtatt av kommunestyret vil ha en negativ utvikling i planperioden, men kommunedirektøren legger til grunn at utviklingen vil snu fra 2028 og utover som følge av de foreslåtte tiltakene som skal gjennomføres i perioden.

Utvikling måltall i økonomiplanperioden	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Netto driftsresultat i % av samlede inntekter (mål 1,75%)	-0,24 %	-2,14 %	-0,18 %	-0,02 %	-0,29 %	-0,40 %
Lånegjeld i % av samlede inntekter (mål 75-85%)	98,56 %	104,71 %	95,38 %	95,96 %	110,71 %	112,95 %
Netto finansutgifter i % av samlede driftsinntekter (mål 3%)	4,26 %	4,87 %	5,41 %	5,77 %	6,39 %	7,43 %
Disposisjonsfond i % av samlede inntekter (mål 8-10%)	12,51 %	11,51 %	10,22 %	10,11 %	9,66 %	9,08 %
Disposisjonsfond i % av akkumulert premieavvik (mål 100%)	171 %	102 %	98 %	99 %	100 %	100 %

Kommunedirektøren har over tid varslet kommunestyret om at det må gjøres strukturelle grep for å snu utviklingen, og unngå å finansiere driftskostnadene med disposisjonsfond for å snu utviklingen. De siste års budsjettets bruk av disposisjonsfond og driftssektorenes merforbruk presser nå frem krav om omstilling for å snu utviklingen. Omstillingen vil kreve store investeringer som vil generere økt gjeldsgrad og økt andel finanskostnader, men forventede driftseffekter vil overstige disse og på lengre sikt kunne gi handlingsrom til å etablere en bærekraftig økonomisk situasjon.

1.5 Budsjett 2024

1.5.1 Innledning

Kommunelovens §14-1 Viser til 3 grunnleggende krav til økonomiforvaltning i kommunene.

- Kommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivare tatt over tid
- Kommuner skal utarbeide samordnede og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnet eller regionens utvikling
- Kommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.
-

Ihht Kommunelovens §§ 14-2 til 5 skal kommunestyret innen utgangen av året vedta et bindende budsjett for det kommende kalenderår. Kommunestyrets budsjett er bindende for de underordnede organ. Budsjettet skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel, settes opp i balanse og være realistisk, fullstendig og oversiktlig.

Kommunedirektørens forslag til budsjett for 2024 er laget med utgangspunkt i følgende grunnlag.

- St.prp.nr.1 - Statsbudsjettet for 2024
- Vedtatt Handlingsprogram og økonomiplan 2023-26
- Foreslått Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27
- Vedtatt opprinnelig budsjett 2023
- Øvrige vedtak som medfører økonomisk konsekvens for budsjett 2024
-

Kommunedirektøren har videreført de 3 hovedfokusområdene fra 2023 i arbeidet med årets budsjett;

- Sikre fortsatt gode kommunale tjenester
- Klima og Miljø
- Attraktivitet for unge mennesker og barnefamilier
-

Gitt de forutsetninger budsjettforslaget bygger på, fremmer kommunedirektøren et budsjett for 2024 i balanse.

Statsbudsjettet 2024

Kommunedirektørens budsjettforslag tar blant annet utgangspunkt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024 som legger grunnlag for kommunens hovedinntektskilder, skatt og rammetilskudd.

Statsbudsjettet som ble fremlagt medio oktober inneholdt lite nytt ifht det som ble signalisert gjennom kommuneproposisjonen i mai for 2024. Det legges opp til en vekst i frie inntekter på 6,4 mrd, hvorav 5,1 mrd til kommunene, og er betydelig over intervallene som ble anslått om veksten i mai på 5,6-5,9 mrd. Oppjusteringen begrunnes med at anslaget for pensjonskostnader utover lønnsvekst er økt med ca 0,8 mrd fra proposisjonen ble lagt frem. Det er knyttet forventninger til at statlige satsninger og prioriteringer på 290 mill til kommunene skal finansieres innenfor realveksten i 2024. Satsningene er som følger:

- Kompensasjon for gradert basiskriterium 100 mill
- Opptrappingsplan psykisk helse 150 mill
- Styrking og utvikling av helsestasjon- og skolehelsetjeneste 40 mill

Økt handlingsrom (reell vekst)	Komprop. 2024	NB2024	Herav komm.
Realvekst i frie inntekter	5,6-5,9	6,4	5,1
Merkostnader demografi*	-3,9	-3,9	-3,1
Merkostnader pensjon**	-1,2	-2,0	-1,8
Satsinger innenfor veksten i frie inntekter	-0,6	-0,6	-0,3
Økt handlingsrom	-0,1-0,2	-0,1	-0,1

Som tabellen over viser reduseres realveksten i de frie inntektene når man korrigerer for merkostnader til demografiendring og pensjon, og handlingsrommet blir negativt. Dette viser at det blir et krevende budsjettår og at det ikke er handlingsrom til å drive utvikling av tjenestene innenfor de tildelte rammene. Budsjettdeflatoren for 2024 er anslått til 4,3%, hvorav 4,9% i lønnsvekst og 3,4% i prisvekst.

Av enkeltsaker som var verd å merke seg i statsbudsjettet kan det nevnes følgende:

- Redusert pensjonspåslag ved beregning av tilskudd til private bhg i 2024 (fra 11 til 10 %)
- Makspris barnehageplass reduseres til kr.2.000 fra 1/8-24
- Rentekompensasjonsordning for en mer praktisk skole, låneramme på 30 mrd over 8 år.
- Tilskuddsordning for praktisk utstyr i grunnskolen 5-10 trinn, 127 mill i 2024(øremerket ordning)
- Tilskuddsordning for styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, 450,9 mill i 2024.
- Investeringstilskudd heldøgns omsorgsplasser i institusjon og omsorgsboliger 300 mill i 2024
- Tilskuddsordning veiledning studenter og ansatte i helse og omsorg, 10 mill
- Tilskuddsordning "jobb-vinner", 4 mill
- Tilskuddsordning ny helseteknologi, 3,1 mill
- Økt innslagspunkt tilsvarende lønnsvekst 5,4% for ressurskrevende tjenester (effekt 2023)
- Nominell videreføring av satser for integreringstilskudd
- Skjønnssramme for kommunene settes til 1 mrd, hvorav 800 mill til basisrammen, 175 mill til en reservepott, og 25 mill til prosjektskjønn. Midlene forvaltes av Statsforvalteren.

Kommunedirektøren har lagt det fremlagte statsbudsjettet til grunn for kommunens frie inntekter i rammetilskuddet i kommunens budsjett for 2024.

Forutsetningene som legges til grunn i statsbudsjettet gir Risør kommune en

oppgavekorrigeret vekst på ca 5,9% som er høyere enn snittet i Agder (4,5%) og Landet (4,7%) Den oppgavekorrigerete veksten i skatt og rammetilskudd anslås ca 28,2 mill og viser anslått vekst korrigeret for endringer i oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivå, regelendringer og endringer i øremerkede tilskudd mm. Kommunedirektørens deflatorjustering rammebehovet på ca 27,7 mil viser at kommunen dermed har fått oppjustert rammeoverføringer til å drive videre på samme nivå som i 2023 innenfor den korrigerete veksten.

Økonomisk oversikt drift - § 5-6	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Endring 23-24
Rammetilskudd	-253 897 000	-261 607 000	-284 054 000	-22 447 000
Inntekts- og formuesskatt	-230 970 000	-204 648 000	-225 941 000	-21 293 000
Eiendomsskatt	-23 916 000	-28 328 000	-30 228 000	-1 900 000
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-39 583 000	-42 261 000	-56 525 000	-14 264 000
Overføringer og tilskudd fra andre	-77 118 000	-46 767 000	-49 160 000	-2 393 000
Brukerbetalinger	-19 756 000	-18 855 000	-18 667 000	188 000
Salgs- og leieinntekter	-63 286 000	-65 186 000	-72 914 000	-7 728 000
SUM DRIFTSINNTEKTER	-708 526 000	-667 652 000	-737 489 000	-69 837 000
Lønnsutgifter	376 780 000	353 303 000	385 852 000	32 549 000
Sosiale utgifter	79 087 000	92 866 000	100 270 000	7 404 000
Kjøp av varer og tjenester	183 270 000	173 779 000	183 351 000	9 572 000
Overføringer og tilskudd til andre	40 873 000	29 472 000	29 475 000	3 000
Avskrivninger	34 290 000	32 232 000	36 806 000	4 574 000
SUM DRIFTSUTGIFTER	714 300 000	681 651 000	735 754 000	54 103 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	5 774 000	13 999 000	-1 735 000	-15 734 000
Renteinntekter	-10 935 000	-11 707 000	-13 994 000	-2 287 000
Utbytter	-8 864 000	-15 500 000	-12 174 000	3 326 000
Renteutgifter	21 171 000	30 957 000	36 476 000	5 519 000
Avdrag på lån	28 836 000	28 756 000	29 563 000	807 000
NETTO FINANSUTGIFTER	30 207 000	32 506 000	39 871 000	7 365 000
Motpost avskrivninger	-34 290 000	-32 232 000	-36 800 000	-4 568 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	1 692 000	14 273 000	1 336 000	-12 937 000
<i>NDR i % av driftsinntekter</i>	<i>-0,24 %</i>	<i>-2,14 %</i>	<i>-0,18 %</i>	
Avsetninger til bundne driftsfond	13 895 000	13 078 000	17 007 000	3 929 000
Bruk av bundne driftsfond	-18 131 000	-16 444 000	-16 886 000	-442 000
Avsetninger til disposisjonsfond	40 612 000	7 600 000	15 000 000	7 400 000
Bruk av disposisjonsfond	-38 067 000	-19 398 000	-16 457 000	2 941 000
SUM DISPONERING/DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	-1 692 000	-15 164 000	-1 336 000	13 828 000

Oversikten over viser budsjett 2024 for hele den kommunale organisasjonen sammenlignet med regnskap 2022 og opprinnelig budsjett 2023.

Oversikten viser en vekst i rammetilskuddet på ca 22,4 mill sammenlignet med opprinnelig budsjett 2023, og en vekst i skatteinntekter på ca 21,3 mill. Totalt øker dermed skatt og rammetilskudd med ca 43,7 mill. Veksten i rammetilskuddet ligger hovedsakelig i en økning i innbyggertilskuddet på kr.1.755 pr innbygger, som gir en økning på ca 13,4 mill, og vekst i utgiftsutjevningen på ca 7,4 mill som følge av endringer i utgiftsbehovsindikatorerne som gjør at Risør kommune er ventet å være ca 6,61% dyrere å drifte enn gjennomsnittskommunen.

Inntektsøkningen i overføringer og tilskudd fra staten skyldes i hovedsak forventet økt tilskudd knyttet til flyktninger med ca 14,2 mill, mens økningen i eiendomsskatten skyldes både en oppjustering av forventet inntekt i 2023 samt en kontorjustering av

eiendomsskattetakstene på fritidsboliger. Økningen i Salgs og leieinntekter begrunnes i økning i inntekter fra kommunale avgifter innen vann og avløp, samt mer inntekter fra husleie i enhet for Eiendomsforvaltning.

Samlet sett øker kommunens frie inntekter med ca 69,8 mill fra opprinnelig budsjett 2023, hvor en vesentlig del av veksten er direkte knyttet til kompensasjon for økt pris og lønnsvekst for kommunene og flyktningssituasjonen i Ukraina. De totale driftsinntektene budsjetteres i 2024 med ca 737,5 mill.

De totale driftskostnadene øker med ca 54,1 mill fra opprinnelig budsjett 2023 til ca 735,7 mill i 2024, hvor økning i lønn og sosiale kostnader utgjør ca 40 mill, og kjøp av varer og tjenester øker ca 9,5 mill. Økningen i lønnskostnader skyldes høy lønnsvekst i 2023 samt en styrkning i bemanningen på ca 14,3 faste årsverk mot budsjetterte årsverk i 2022. Økningen i kjøp av varer og tjenester er i stor grad påvirket av økningen i prisveksten, men samtidig er det vesentlige endringer innad i kostnadsgruppen som gir store utslag som nøytraliserer hverandre, som f.eks:

- Reduksjon i energikostnader på 4,7 mill
- Reduksjon i vedlikeholdskostnader på 5,1 mill
- Økning i tilskudd til private barnehager på 5 mill
- Økning i IKT-kostnader på 4,8 mill.

Netto finansutgifter øker med ca 7,4 mill fra budsjett 2023 til 2024, hvor forventet reduksjon i utbytteinntektene som utgjør ca 45% av økningen og netto rente-effekt omtrent det samme. Avdragskostnadene øker med ca 0,8 mill som følge av små endringer i gjeldsporteføljen fra 2023-24.

Tar man utgangspunkt i et svakt brutto driftsresultat på 1,7 mill og legger til netto finansutgifter og korrigerer for avskrivninger får vi et negativt netto driftsresultat på ca 1,3 mill. Resultatet utgjør ca -0,18% av budsjetterte driftsinntekter og er langt under anbefalt nivå på ca 1,75% over tid.

Disponeringene viser at kommunens drift finansieres med ca 1,46 mill fra disposisjonsfond, mens det avsettes ca 121.000 til bundne driftsfond, hvor mesteparten av dette hører til selvkostområdene. Avsetningen på 15 mill til disposisjonsfond speiler budsjettert premieavviksinntekt som skal avsettes til "premieavviksfondet". Dersom man korrigerer bruk av disposisjonsfond på 16,46 mill med 13,76 mill som skal dekke opp for amortiseringskostnaden på premieavviket, står man igjen med en "korrigert netto bruk" av disposisjonsfondet på ca 2,73 mill som finansierer kommunens løpende driftskostnader.

Kommunedirektøren har ikke klart å finne tiltak som kan bedre netto driftsresultat i 2024 ytterligere, men vil jobbe videre med det inn driftsåret. Kommunedirektørens budsjettforslag for 2024 er dermed finansiert ved å låne midler fra disposisjonsfondet, som ikke bærekraftig over tid.

1.5.2 Bemanning/arbeidsgiverpolitikk

Bemanningsutfordringer

Nesten halvparten av kommunens drøyt 600 fast ansatte medarbeidere er 50 år og eldre. I overkant av hver sjettede av de faste medarbeiderne er 60 år og eldre. Dette skaper et

behov for fornying og medfører at det blir viktig både å rekruttere og å beholde medarbeidere i årene framover.

Alle ansatte i Norge kan nå velge å stå i jobb til de blir 70 år. Samtidig har hver tredje av kommunens faste medarbeidere særaldersgrense på 65 år, og en stor del av disse kan velge å gå av med førtidspensjon når de fyller 62 år. Dermed er det et «usikkerhetsspenn» på inntil åtte år i forhold til når den enkelte velger å pensjonere seg, og det vanskeliggjør bemanningsplanleggingen.

Den demografiske utviklingen innebærer en betydelig vekst i antall eldre de neste tiårene. Dette blir en betydelig utfordring for kommunens tjenesteproduksjon, og særlig gjelder det i forhold til eldre over 80 år. Samtidig blir det en moderat nedgang i antall barn i barnehage- og skolealder. Så mens behovet for tjenesteproduksjon øker betydelig i helse og omsorg, avtar det noe i barnehage og skole.

I og med at det stort sett er kommunens medarbeidere som står for tjenesteproduksjonen, vil dette få konsekvenser for bemanningsbehov og –sammensetning framover. Vi etablerer nå et omplasseringsutvalg for å kunne foreta endringer på tvers av sektorer og enheter så smidig som mulig.

Det er allerede i dag i dag vanskelig å rekruttere nok medarbeidere innenfor enkelte yrkesgrupper, og dette vil bli enda mer krevende i framtiden når den yrkesaktive andelen av befolkningen går ned. Dette forsterker behovet for å beholde kommunens medarbeidere lengst mulig. Dermed blir det viktig å sette dem i stand til å løse også morgendagens oppgaver og utfordringer. Det betyr at kompetanseutvikling og livslang læring blir viktige personalpolitiske virkemidler i årene framover.

Selv om vi tar aldri så godt vare på de medarbeiderne vi allerede har, ser vi likevel at minst halvparten av kommunens medarbeidere vil bli pensjonister i løpet av de to neste tiårene. Skal vi greie å erstatte disse medarbeiderne, må vi gjøre oss attraktive som bostedskommune og som arbeidssted. Vi må kunne tilby gode og moderne arbeidsplasser, ikke bare til enkeltpersoner men til begge voksne i en familie. I tillegg må vi tilby attraktive oppvekstmiljøer for barna deres.

Omstillingsbehov

Det er ikke realistisk at vi greier å løse morgendagens utfordringer med dagens arbeidsformer og organisering. Behovet for arbeidskraft i kommunal sektor vil øke mer enn nasjonen Norge vil være i stand til å dekke. Dette ble blant annet tydeliggjort i den nasjonale helsepersonellkommisjonens rapport som ble lagt fram tidlig på året.

Behovet for nytenking, fleksibilitet og omstilling er derfor stort framover. Vi må ta i bruk ny teknologi og nye måter å løse oppgavene på. Vi må tenke nytt om profesjonsgrenser og oppgavedeling. Dette er utviklingstrekk som gjelder nasjonalt, så vi står ikke alene i dette arbeidet. Men vi må gjøre vårt, og godt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene vil være vesentlig. Vår endringskompetanse og –vilje blir helt avgjørende for å takle utfordringene de kommende tiårene.

Lærlinger

Kommunen har en viktig samfunnsoppgave ved å tilby læreplasser. Lærlingene vil

dessuten bli enda viktigere i forhold til kommunens egeninteresse i å rekruttere ny arbeidskraft. Kommunestyret har vedtatt et mål om at vi skal ha 25 lærlinger i kommunen, men det har vi ikke greid i det siste. Det har rett og slett vært for få kvalifiserte søkere. Dette er en samfunnsutfordring som det må jobbes med framover.

Mangfold

Vi ønsker å ivareta mangfoldsbegrepet i vid forstand blant kommunens medarbeidere. Det er viktig for å sikre best mulig kontakt med og forståelse for alle kommunens innbyggere og brukere. Og det er også viktig for kommunens interne samhandling og tjenesteproduksjon og ikke minst for kommunens behov for nytenking, fleksibilitet og omstilling.

Når det gjelder kjønnsfordeling, er bare en fjerdedel av kommunens faste medarbeidere menn. Denne skjevheten er ikke oppsiktsvekkende, det er vanlig at det er flere kvinner enn menn i norske kommuner. Men vi greier å ivareta kvinneandelen også når det gjelder ledelse ved at omtrent tre fjerdedeler av kommunens ledere er kvinner.

Satsing på heltid

Den gjennomsnittlige ansettelsesprosenten til kommunens faste medarbeidere har økt fra 83 % til 84 % det siste året. Nå er spennet fra 75 % i helse og omsorg til 93 % i skole og barnehage.

Vi arbeider for å redusere bruk av ufrivillig deltid. Utfordringene er særlig knyttet til helgebelastningene i helse og omsorg, en utfordring som går igjen i norske kommuner. De sentrale partene har arbeidet aktivt for å tilrettelegge for bruk av års-turnuser som innebærer at alt kjent fravær blir planlagt for 12 måneder av gangen. Dette reduserer vikarbehovet og gjør at de faste stillingsandelene kan økes noe.

Arbeidsmiljøloven gir muligheter for å avtale lokale ordninger som er mer fleksible enn lovens standardbegrensninger. Slike ordninger har vi allerede, men det er mulig å utvide fleksibiliteten. Samtidig må det gjøres forsvarlighetsvurderinger av de ordningene vi innfører, så her er det en balansegang som vi løpende ivaretar i tett samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

Sykefravær og nærvær

Sykefraværet i kommunal sektor er generelt høyere enn i privat sektor, og sykefraværet hos oss er noe høyere enn for kommunal sektor generelt. Medarbeidernes totale sykefravær i de tre første kvartalene i år var på 10,9 %, og i kommunens to største sektorer var det 12,9 % i helse og omsorg og 10,6 % i skole og barnehage. Korttidsfraværet utgjør bare en drøy tiendedel av det samlede sykefraværet, så det er langtidssykefraværet ut over arbeidsgiverperiodens 16 kalenderdager som er dominerende.

Bedriftshelsetjenesten har denne våren gjennomført intervjuer med de fleste av de langtidssykemeldte. Intervjuene var anonyme overfor arbeidsgiver, og det framkommer der at for tre av fire langtidssykemeldte er ikke forhold ved jobben eller arbeidsplassen hovedårsaken til sykefraværet. Likevel svarer de aller fleste at det finnes forhold på jobben som påvirker helsen deres negativt.

Kommunene i østre Agder har sammen fått prosjektmidler til prosjektet «HMS i skolen – Emosjonelle belastningsfaktorer». Dette skal undersøke en viktig faktor i arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS) i skolen som er medarbeidernes opplevelse av skolehverdagen. Det blir søkt om felles prosjektmidler for å videreføre dette prosjektet i forhold til skolen neste år og i forhold til helse og omsorg i 2025.

1.5.3 Felles inntekter og utgifter

Hovedoversikten Bevilgningsoversikt drift § 5,4 1 ledd viser kommunens "felles" inntekter og utgifter, og danner grunnlag for rammene som kan tildeles til driftssektorene.

Oversikten representerer det som kommunedirektøren har omtalt som "kommunens fellesområde", med den endringen at inntekter på Kostra-art 181 "andre statlige tilskudd" trekkes ut av sektorenes driftsrammer og legges opp sammen med de øvrige frie inntektene i kommunen. Det blir derfor et avvik mellom budsjetterte netto driftsrammer i sektorene, og linjen i oversikten som viser "Sum bevilgninger drift, netto". Avviket vil beløpsmessig bli vesentlig da f.eks integreringstilskuddet som ligger hos NAV-Flyktning utgjør en av disse postene som er berørt.

Oversikten viser at kommunen forventer frie inntekter på totalt 596,7 mill i 2024, som er ca 59,9 mill mer enn opprinnelig budsjett 2023, og ca 48,4 mill høyere enn regnskap 2022. Skatt og rammetilskudd øker med ca 43,7 mill hovedsakelig som følge av spesielt høye lønns- og prisveksten landet står i, og at Risør kommune blir ca 1,35% dyrere å drifte i 2024 sammenlignet med 2023. Eiendomsskatten øker med 1,9 mill som følge av flere eiendommer til beskatning i 2023 og forventet effekt av en kontorjustering av eiendomsskattetakstene inn i 2024. Økningen i andre generelle driftsinntekter på ca 14,2 mill som kommer som følge av økt integreringstilskudd pga høyt mottak av flyktninger i 2023 og 2024 som følge av Ukrainakrigen.

"Sum bevilgninger drift, netto" viser at kommunen vil bruke ca 39,6 mill netto mer på driftssektorene i budsjett 2024 enn i opprinnelig budsjett 2023. Årsaken til den store økningen ligger hovedsakelig i økte lønns- og pensjonskostnader.

Netto finansutgifter øker med ca 7,3 mill fra opprinnelig budsjett 2023, som følge av økningen i netto renteutgifter på gjeldsporteføljen og reduserte utbytteinntekter fra Å-Energi, mens avdrags-kostnadene får en liten økning på ca 0,8 mill pga lav netto vekst i samlet gjeld i 2023.

Bevilgningsoversikt drift § 5,4 1 ledd

Bevilgningsoversikt drift § 5,4 første ledd	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Endring 23-24
Rammetilskudd	-253 897 000	-261 607 000	-284 054 000	-22 447 000
Inntekts- og formuesskatt	-230 970 000	-204 648 000	-225 941 000	-21 293 000
Eiendomsskatt	-23 916 000	-28 328 000	-30 228 000	-1 900 000
Andre generelle driftsinntekter	-39 583 000	-42 261 000	-56 525 000	-14 264 000
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-548 367 000	-536 844 000	-596 748 000	-59 904 000
Sum bevilgninger drift, netto	519 851 000	518 611 000	558 207 000	39 596 000
Avskrivninger	34 290 000	32 232 000	36 806 000	4 574 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	554 141 000	550 843 000	595 013 000	44 170 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	5 774 000	13 999 000	-1 735 000	-15 734 000
Renteinntekter	-10 935 000	-11 707 000	-13 994 000	-2 287 000
Utbytter	-8 864 000	-15 500 000	-12 174 000	3 326 000
Renteutgifter	21 171 000	30 957 000	36 476 000	5 519 000
Avdrag på lån	28 836 000	28 756 000	29 563 000	807 000
NETTO FINANSUTGIFTER	30 207 000	32 506 000	39 871 000	7 365 000
Motpost avskrivninger	-34 290 000	-32 232 000	-36 800 000	-4 568 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	1 692 000	14 273 000	1 336 000	-12 937 000
Avsetninger til bundne driftsfond	13 895 000	13 078 000	17 007 000	3 929 000
Bruk av bundne driftsfond	-18 131 000	-16 444 000	-16 886 000	-442 000
Avsetninger til disposisjonsfond	40 612 000	7 600 000	15 000 000	7 400 000
Bruk av disposisjonsfond	-38 067 000	-18 508 000	-16 457 000	2 051 000
SUM DISPONERING/ DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	-1 692 000	-14 273 000	-1 336 000	12 937 000

Bevilgningsoversikt drift § 5,4 1 ledd, viser et negativt netto driftsresultat på ca 1,33 mill i 2024 som indikerer at kommunen bruker mer penger enn den tjener, og må finansiere overforbruket med sparepenger fra disposisjonsfondet. Det er en budsjettsituasjon som ikke er bærekraftig over tid og gjør at kommunedirektøren foreslår vesentlige endringer utover planperioden..

1.5.3.1 Skatt og rammetilskudd

Statsbudsjettet på makronivå er omtalt i innledningen av kapittelet, og ved hjelp av statsbudsjettets vedlegg "Grønt Hefte" om inntektssystemet og KS-prognosemodell, kan dette brytes ned på kommunenivå.

Utviklingen i skatt og rammetilskudd fra regnskap 2022, via Revidert Nasjonalbudsjett (RNB) 2023, til Kommuneproposisjonen for 2024, og endelig forslag til Statsbudsjett for 2024 kan vises som følger.

Skatt og rammetilskudd Budsjett 2024 (tall i hele 1000)	Regnskap 2022	Prognose 2023	Komprp 2024	Statsbudsjett 2024
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	176 976	191 035	208 323	204 437
Utgiftsutjevningen	27 678	26 658	32 894	34 062
Overgangsordning - INGAR	-327	-279	-238	-500
Saker særskilt fordeling	1 230	3 426	4 735	4 722
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)	9 306	9 619	10 211	10 125
Ordinært skjønn	610	700	700	600
Koronapandemi - ekstra skjønn fra departementet	14 330			
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-C	7 555	115		
Stortinget saldering budsjett 2023		847		
Tilleggsnummer statsbudsjett 2022	-40			
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2022	-170			
RNB 2018 - 2023 (utenom koronapandemi) m.v.	-10 895	3 337		
Nysaldering av statsbudsjett 2018 - 2022 (utenom koronapandemi)	131			
Sum rammetilsk uten inntektsutjevning skatt	226 384	235 458	256 625	253 445
Netto inntektsutjevning	27 489	29 156	30 307	30 679
Sum rammetilskudd inklusive inntektsutjevning skatt	253 873	264 614	286 932	284 124
Rammetilskudd - endring i %	1,29	4,23	8,80	7,37
Skatt på formue og inntekt	230 970	214 629	223 594	226 470
Skatteinntekter - endring i %	15,94	-7,07	-8,67	5,52
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	484 843	479 200	510 500	510 600
Sum endring fra året før i %		-1,16 %	7,50 %	6,55 %

Tabellen viser at regjeringens forslag til Statsbudsjett gir omtrent samme uttelling for Risør kommune som det som ble signalisert ved fremleggelsen av kommuneproposisjonen i mai. Vi kan se at den faste delen i innbyggertilskuddet (rammetilskudd ekskl inntektsutjevning) forventes å bli noe lavere, mens skatteinngangen forventes noe høyere enn forventet i mai. Dette øker kommunens sårbarhet noe, da skatteinntekten forutsetter god utvikling mens rammetilskuddet er fast.

Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet fra kommuner med lavt utgiftsbehov til kommuner med høyt utgiftsbehov. Risør kommune er beregnet til å være ca 6,61% dyrere å drifte en "normalkommunen", og derfor får kommunen overført ca 34 mill ekstra i rammetilskudd. De elementene i utjevningen som gjør at kommunen er spesielt dyr å drifte er i hovedsak en stor andel innbyggere 67 år og eldre, høy andel ikke-gifte over 67 år, og en høy andel psykisk utviklings-hemmede over 16 år. I motsatt ende er kommunen vesentlig billigere å drifte som følge av alderskriteriene i aldersgruppen 0-67 år (og spesielt i aldersgruppen 0-16 år), samt lav andel innbyggere med høyere utdanning. Kommunen forventes å være relativt sett ca 1,35% dyrere å drifte i 2024 enn i 2023, hvor den største endringen i utgiftsbehovet ligger i alderskriteriet 6-15 år.

Distriktstilskudd Sør Norge er videreført i budsjett og økonomiplan på samme nivå med deflator-justering i rammetilskuddet for 2024. Det er forventet at det vil skje endringer i dette distriktspolitiske virkemiddelet ifm nytt inntektssystem som er varslet at vil tas inn i kommuneproposisjonen for 2025. Det er ventet at det vil slå negativt ut for Risør kommune, men kommunedirektøren håper at dette kan bli kompensert gjennom INGAR-ordningen og/eller skjønnsmidler fra Statsforvalter i en overgangsordning.

Skatteinngangen på landsbasis er budsjettert til 220,25 mrd og en gjennomsnittlig skatt på formue og inntekt pr innbygger på 39.484 i budsjett 2024. Dette er en vekst på 5,8 % fra anslag regnskap 2023, pga forventet nedgang i skatteinntektene fra 2022 på ca 5,7%.

Risør kommune er ventet å få en gjennomsnittlig skatteinntekt på formue og inntekt pr innbygger på ca 83,2% av lands-gjennomsnittet som tilsvarer 33.047 kr pr innbygger. Dette gir et skatteanslag på ca 225,94 mill i 2024 for Risør kommune som er en økning på ca 5,3% fra forventet skatteinngang i 2023.

Det lave skattenivået i kommunen medfører at Risør kommune for overført skatteinntekter fra de skattesterke kommunene i landet gjennom inntektsutjevningen. Ordningen kompenserer først 60% av forskjellen mellom kommunens innbyggernivå og landssnittet, og deretter 35% av forskjellen mellom kommunens innbyggernivå og 90% av landssnittet. Dette er ventet å gi kommunen ca 30,6 mill i ekstra rammetilskudd, og løfter kommunens skatteinntekter inkl. inntektsutjevning opp til ca 94,4% av landsgjennomsnittet pr innbygger. Ordningen gjør at kommunen er mer sensitiv for svingninger i nasjonal skatteinngang enn lokal skatteinngang.

Totalt legger kommunedirektøren til grunn skatt og rammetilskudd for 2024 på ca 510 mill basert på regjerings forslag til statsbudsjett. Kommunedirektøren anerkjenner modellens svakheter knyttet til de siste årenes store svingninger i skatteinngangen sett opp mot signaler som gis av regjeringen i Statsbudsjettet. Kommunedirektører ser allikevel ikke anledning til å gjøre egne vurderinger rundt utviklingen av skatteinngangen på landsbasis, og legger derfor tallene til grunn.

1.5.3.2 Pensjonskostnader

Kommunens budsjetterte pensjonskostnader er basert på forutsetninger gitt av våre pensjonsleverandører, KLP og SPK. De siste årene har budsjettprognosene på pensjonskostnader vært veldig usikre og truffet dårlig. Mye av årsaken til dette har vært det ustabile verdensbildet som gir utslag på de internasjonale og nasjonale økonomibetingelsene. Økte markedsrenter skal gi reduksjon i kommunens pensjonskostnader som følge av høyere avkastning på pensjonsmidlene. Økning i forventet levealder og kostbare lønnsoppgjør innebærer at alle aktive medlemmer, tidligere medlemmer og pensjonister skal få oppjustert sine lønnsgrunnlag gjennom reguleringspremien. Kommunedirektøren har liten innvirkning på disse eksterne elementene som påvirker pensjonskostnaden for kommunen, og følger derfor pensjonsselskaperens råd om budsjettering av pensjonskostnader for 2024.

Arbeidstakers andel av pensjon har stått urørt siden "tidenes morgen" med 2% pensjonstrekk, mens arbeidsgivers andel har økt betydelig over tid og holdt seg høy. Kommunedirektøren budsjetterer med arbeidsgivers andel pensjon på lønn med 17,5 % i KLP (alle ordninger), og 9,5 % i SPK.

Samlet anslag på betalt pensjonspremie i begge selskaper er beregnet til ca 60,6 mill totalt for kommunen basert på de forutsetninger som ligger til grunn i bestanden og forventet utvikling. Kommunedirektøren legger da til grunn at 14,7 mil av pensjonspremien i KLP dekkes gjennom bruk av premiefond. Dette reduserer premieavviket tilsvarende, og har en positiv likviditetseffekt.

Kommunedirektøren har budsjettert med en premieavviksinntekt på 15 mill i 2024 og budsjettert å avsette hele inntekten til "premieavviksfondet" da denne inntekten skal utgiftsføres/amortiseres igjen de neste 7 årene. Erfaringsmessig er det stor sannsynlighet

for at premieavviket vil bli høyere enn budsjettert, men som følge av handlingsregel om 100% avsetning til disposisjonsfond blir dette "budsjettneøytraitt".

Risør kommune har ved utgangen av 2022 et akkumulert premieavvik i balansen på ca 51,9 mill som skal utgiftsføres fremover ihht gjeldende amortiseringsregler. Det er ventet at den akkumulerte forpliktelsen vil øke med ca 34,6 mill i 2023 til ca 86,6 mill, som reduseres av amortiseringskostnaden på ca 11 mill. Forventet akkumulert premieavviksforpliktelse ved inngangen av 2024 vil dermed være ca 75,5 mill, som skal utgiftsføres de neste 7 årene. Amortiseringskostnaden i budsjett 2024 øker med 2,7 mill, til 13,7 mill, og vil øke progressivt utover planperioden. Framskrivning av akkumulert premieavvik kan vises som følger for planperioden 2024-27.

Akkumulert premieavvik og amortisering						
Tall i hele 1000	2 022	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027
Ingående balanse	40 344	51 910	75 545	76 819	75 035	71 175
Budsjettert premieavvik inntekt	22 372	34 665	15 000	15 000	15 000	15 000
Budsjettert amortisering premieavvik	-10 806	-11 030	-13 726	-16 784	-18 860	-19 235
Akkumulert premieavvik forpliktelse	51 910	75 545	76 819	75 035	71 175	66 940

Risør kommune har opparbeidet et disposisjonsfond for akkumulert premieavvik som dekker hele den fremtidige forpliktelsen, og regulert dette fondet mot den "frie delen" av disposisjonsfondet hvert år. Premieavviksfondet skal dekke amortiseringskostnadene fremover, gitt at ikke disposisjonsfonds-midlene blir brukt til annen drift, eller til å dekke opp merforbruk.

Kommunedirektøren har dermed gjort kommuneøkonomien uavhengig av premieavviksinntekten som inntektsføres i kommunenes regnskap, og genererer kunstige positive driftsresultater. Dersom disposisjonsfondet reduseres til under nivået av akkumulert premieavvik vil disse pensjons-elementene medføre økte driftskostnader som må dekkes av de løpende inntektene årlig.

1.5.3.3 Finansområdet

Risør kommune har høy lånegjeld sett i forhold til samlede driftsinntekter. Gjeldsgraden var ved utgangen av 2022 på ca 98,56%, som igjen genererer høye kapitalkostnader ifht totale driftsinntekter, tilsvarende ca 4,26%.

Kommunedirektøren har som konsekvens av den høye gjeldsgraden sikret vesentlige deler av lånene i rentesikringer for å redusere rentesårbarheten ved rentesvingninger. Ved utgangen av 2023 utgjør rentesikringer og rentebindinger ca 44% av den rentebelastende lånegjelden, og bidrar til at rente-økningen landet har vært gjennom de siste 2 årene ikke gir full effekt på kommunen i årene som kommer. Spredningen på løpetiden på rentebindingene vurderes til å være god ifht forfallene på rentebindingene som er foretatt. Kommunedirektøren har rentebindinger som strekker seg helt fram til 2031, hvor ca 50% av disse forfaller i slutten av planperioden.

Kommunen har i tillegg til nevnte rentebindinger, indirekte rentesikringer gjennom de kalkulatoriske rentene fra selvkostområdene på ca 138,4 mill av gjelden ved inngangen av 2024, og rente-kompensasjonsordningene gjennom Husbanken knyttet til eldre investeringer i sykehjemsplasser og skolebygg som ikke er hensyntatt i sikringsgraden.

Norges Bank har de siste 2 årene økt styringsrenten fra 0% til 4,25%, og renten er ventet stige ytterligere ca 0,25% ila 2023. Kommunedirektøren har lagt til grunn renteprognoser fra Norges Bank og Kommunalbanken ved beregning av rentekostnaden på den usikrede delen av låneporteføljen som følger:

Budsjettrenter Økonomiplan	17.10.2023	2024
Norges Bank Styringsrente	4,25 %	4,40 %
Norges Bank Påslag pengemarked	0,35 %	0,35 %
NB anslag NBR 3 Mnd	4,60 %	4,75 %
Anslag FRA NBR 3 Mnd	4,60 %	4,73 %
Bankenes påslag	0,60 %	0,60 %
Sikkerhetsmargin (høy gjeld)	0,00 %	0,00 %
Budsjettrenter (NB)	5,20 %	5,35 %
Budsjettrenter (FRA)	5,20 %	5,33 %

Kommunedirektøren har ikke lagt på ekstra sikkerhetsmargin på flytende rente, til tross for at dette anbefales når kommunen har høy gjeld. Kommunedirektøren mener sikringsgraden i porteføljen allerede gir en god sikkerhetsmargin.

I de obligatoriske hovedoversiktene vil man se at det er budsjettert med rentekostnader på ca 36,5 mill i 2023, som skyldes at denne også tar med rentekostnader som ikke er direkte påvirket av låneporteføljen. Beløpet kan brytes ned som følger

Renteutgifter i budsjett	2023	2024
Renter lån	22 487 000	26 359 000
Rente overkurs	908 000	908 000
Renter Selvkostområdet	5 952 000	6 209 000
Renter startlån	1 610 000	3 000 000
Sum renteutgifter	30 957 000	36 476 000

Rentekostnadene på selvkostområdene (VAR) og Startlånsordningen har ingen innvirkning på kommunens resultat da disse føres mot driftsfond ved årsslutt.

Avdragskostnadene på kommunens gjeld er ventet å øke med ca 0,2 mill fra 2022 til 2023. Avdragskostnaden er budsjettert med 28,75 mill i 2022, men vil kunne bli endret noe som følge av reglene rundt minimumsavdrag som angir minste nivå på avdrag basert på aktiverte anleggsmidler sett opp mot kommunens lånegjeld. Avdragene vil også være påvirket av faktisk låneopptak i 2022 som ikke er gjennomført enda. Avdragskostnaden kan vises som følger.

Utvikling gjeld og kapitalkostnad	2022	2023
Lånemasse 1/1	697 165 000	703 624 000
Av dette tilhører VAR	145 508 000	142 689 000
Avdrag forutsatt 30 år	28 541 000	28 756 000
Avdrag selvkost vann	2 500 000	2 524 000
Avdrag selvkost avløp	3 439 000	3 455 000
Samlet avdrag selvkost	5 939 000	5 979 000

Tabellen viser at kommunens gjeld ved inngangen av 2024 vil være på ca 699,1 mill, forutsatt et låneopptak på 30,3 mill i 2023. Av denne gjelden utgjør ca 138,4 mill lån på investeringer innenfor selvkostområdene Vann og Avløp. Basert på 30 års nedbetalingstid på lånene vil kommunen betale ca 29,6 mill, hvorav ca 5,85 mill av disse er knyttet til lån på investeringer på selvkostområdet. "Reell" avdragsbelastning på kommunens øvrige drift blir da på ca 23,7 mill. Tilbakeføringen av disse 5,85 mill som belastes selvkostområdene fremkommer i posten "motpost avskrivninger" i hovedoversiktene.

Renteøkninger er ikke utelukkende negativt, da de også gir effekt på kommunens likvider. Risør kommune har de siste årene hatt en god likviditetssituasjon, med gjennomsnittlig likviditet ved utgangen av 2 tertial 2023 på ca 138 mill, og ca 113 mill i saldo på kommunens bankinnskudd. Kommunedirektøren har ved beregning av innskuddsrenter for 2023 lagt til grunn en gjennomsnitts-likviditet på 90 mill, og lagt til grunn forventet rente på 3 mnd NIBOR tillagt bankavtalens rentemargin.

Innskuddsrenter	2024
Rente snitt(est. 3 mnd NIBOR)	4,75 %
Margin på innskudd	0,45 %
Innskuddsrente	5,20 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 90 000 000
Renteinntekter bank	kr 4 680 000
Renteinntekter Startlån	3 000 000
Renteinntekter fordringer	105 000
Kalkulatoriske renter VAR	6 209 000
Sum budsjetterte renteinntekter	13 994 000

Hovedoversiktene viser at det er budsjettert med renteinntekter på 13,99 mill i 2024, hvorav 4,68 mill er knyttet til bankinnskuddene. De øvrige renteinntektene fremkommer i tabellen over, hvor også renteinntekter fra Startlån og selvkostområdet fremkommer og utgjør ca 9,2 mill som ikke gir effekt på kommunens resultat da disse føres etter selvkostprinsippet.

Utbytteinntekter fra Å-Energi

Risør kommune har en eierandel på 0,856% av det nyfusjonerte energiselskapet Å-Energi AS, som er en fusjon av Agder Energi og Glitre Energi. Avkastningen på kommunens energiaksjer har over lang tid gitt kommunen i gode utbytteinntekter. I 2023 ble utbytteinntekten hele 17,7 mill, og grunnlaget for 2024 tilsier en utbytteinntekt på ca 12,2

mill. Selskapet har en utbyttepolitikk som angir at 70% av IFRS resultatet i selskapet i år 0, skal være grunnlag for utbytteutbetaling i år 2, som gir eierkommunene forutsigbarhet. Utbyttepolitikken åpner også for at selskapet kan utbetale mer enn 70% av selskapets resultat dersom det inntektsføres engangsgevinster i selskapet. Det gir følgende utbytteberegning som kommunedirektøren legger til grunn for 2024.

Risør kommune - eierandel på 0,856% av Å-Energi AS	Utbytte RK	Xtra utbytte	Samlet utbytte
Resultat 2022	1 518 000 000	1 100 000 000	
70% utbyttegrunnlag	1 062 600 000	3	År 2 av 3
Aksjonærandel Risør kommune 0,856%	9 095 856	3 138 667	
Fratrekk for kostnader til Arbeidsutvalget	60 000		
Forventet utbytte utbetalt 2024	9 035 856	3 138 667	12 174 523

Fusjonen har gitt eierne et ekstraordinært utbytte på 1,1 mrd som skal fordeles over 3 år, som innebærer at denne ekstra utbytteinntekten vil utbetales til og med 2025.

Kommunedirektøren følger utviklingen den nærmeste tiden ifht endringer i kraftmarkedet, og mulige konsekvenser av endringer i beskatningsregler for kraftselskaper som kan tre i kraft på kort og mellomlang sikt.

Kommunestyret har tidligere vedtatt en handlingsregel for utbytte fra energiselskapet som har lagt til grunn en fast utbytteinntekt i økonomiplanene på 4,5 mill, hvor mer- eller mindreinntekter salderes mot et energifond blant disposisjonsfondet. Kommunedirektøren har som følge av den stramme økonomien ikke funnet rom for å budsjettere med avsetning av merinntekter i 2024.

1.5.3.4 Statlige finansieringsordninger

Risør kommune er sårbar ifht endringer i statlige finansieringsordninger knyttet til driften av kommunale tjenester da det ofte medfører et behov for å øke opp et tjenestoområde, nedskalere eller avvikle en tjeneste. Tjenestene innebærer som regel også bemanning, og kommunen erfarer at det kan være krevende både å skaffe korrekt bemanning og kompetanse og avvikle bemanning når det kreves. Kommunedirektøren er følgelig opptatt av å sikre en god og stabil arbeidsplass, men også av å tilstrebe å ha en fleksibel organisasjon som kan omstilles på kort varsel.

Et godt eksempel på dette har vært driften av kommunens flykningtjeneste som har opplevd store omstillinger når flykningetilstrømningen stoppet helt opp i 2019-20. Tjenesten måtte nedskalere sin virksomhet for å tilpasses stor nedgang i integreringstilskuddet. I 2022 kom Ukrainakrigen å skapte en ny flykningkrise i Europa, hvor Norge og Risør har tatt sin del av ansvaret. Totalt har Risør kommune takket ja til ca 70 flykninger i 2022 og ytterligere 70 nye i 2023, og rigget opp driften av tjenesten igjen for å møte behovet dette har skapt. Det er usikkert hva som vil skje når krigen en dag opphører, og hvor mange av de mottatte Ukrainerne som raskt vil dra hjem igjen. Dette vil kunne gi store og raske utslag på integreringstilskuddet og kommunedirektøren har fokus på viktigheten av å ha en fleksibel, men trygg, tjeneste for å unngå store svingninger i driften.

Finansieringsordningen for særlig ressurskrevende tjenester er en viktig og vesentlig

refusjonsinntekt for Risør kommune i lang tid. Ordningen har gitt kommunen store refusjoner som har finansiert driftsrammene i habiliteringsenhetene, og særlig på Sandnes Ressurscenter. Refusjonsordningen er styrt ut fra brukernes behov og vedtak ihht et strengt regelverk fra Helsedepartementet. Dersom en ressurskrevende bruker faller bort eller flytter vil tjenestene måtte omstille sin virksomhet innen 3 mnd som igjen kan være krevende når all innsats er koblet til bemanning. Ressursinnsatsen og refusjonsinntekt en har blitt kraftig redusert de siste 5 årene, og det er i 2024 budsjettet med ca 11,2 mill.

I 2014 fikk Risør kommune redusert sats for arbeidsgiveravgift fra 14,1% til 10,6% som et distriktpolitisk virkemiddel som følge av bla lav sysselsettingsvekst. Dette har både kommunen og det lokale næringsliv hatt glede av i mange år. Ordningen har vært under vurdering og revisjon over flere år, og vil trolig også vurderes igjen ifm endringer i inntektssystemet inn i 2025. Det er en god statlig støtte til kommunen og dens private næringsliv, men dersom den reverseres vil det innebære en vesentlig kostnadsøkning for kommunen. Denne eventuelle kostnadsøkningen forventer kommunedirektøren vil bli kompenseres gjennom rammetilskuddet dersom satsen økes igjen, men næringslivet i kommunen har ingen slik sikringsordning og vil kunne bli en betydelig utfordring for dem.

Ordningen med redusert arbeidsgiveravgift vurderes ofte sammen med distriktsrettede tilskudd i inntektssystemet, hvor også Distrikstilskudd Sør Norge ligger. Risør kommune venter å motta ca 10,1 mill i distrikstilskudd i budsjett for 2024. *Inntektssystemutvalgets rapport foreslår at kriteriene i Distriktsindeksen endres.* Det vil trolig innebærer en reduksjon i distrikstilskudd Sør Norge på ca 4 mill. Dette inngår som en del av en helhetlig revidering av inntektssystemet som har skapt stor debatt om hvordan nytt system bør være. Kommunedirektøren har ikke innarbeidet konsekvensene av endringene i handlingsprogram og økonomiplan for 2024-27, men merker seg at det opprinnelige forslaget innebærer en svikt i statlige overføringer på ca 6,6 mill før INGAR.

1.5.3.5 Avsetninger lønn og pensjon

Kommunedirektøren avsetter årlig egne budsjettmidler sentralt for å kompensere driftssektorene for påløpte kostnader for lønn og avsetninger til driftstiltak fra handlingsprogrammet.

I budsjettet for 2024 er det budsjettet med følgende sentrale avsetninger.

Lønnsoppgjør

Kommunedirektøren har avsatt 8,5 mill til neste års lønnsoppgjør. Det er forventet en sentral lønnsvekst på 4,9 % i 2024, som reduseres med overhenget fra lønnsoppjøret i 2023 med 1,8%. Kommunen bør dermed avsette ca 3,1% av forventet lønnsmasse 1/1-2024 i kapittel 4 for å kunne kompensere sektorene for denne kostnaden. Det ble avsatt 6 mill til lønnsoppjøret for 2023, men kostet som følge av høy lønnsvekst ca 13 mill. Kommunedirektøren har basert på dette økt avsetningen inn i 2024 med 2,5 mill.

Lærlinger

Det budsjetteres sentralt med en pott på 3,15 mill for å kunne kompensere driftssektorene for påløpte kostnader ved å ta inn lærlinger i sin virksomhet. Sektorene kompenseres for lønnskostnaden, og får selv beholde lærlingtilskuddet som kommer fra Opplæringskontoret. Avsetningen på 3,15 mill skal dekke lønn til 15 lærlinger.

Kommunedirektøren tilstreber å ta imot inntil 25 læringer, men har ikke fått tilgang til tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere de siste årene.

Tiltak i handlingsprogrammet

Kommunedirektøren har gjennom tiltakslisten foreslått å videreføre flere driftstiltak som budsjetteres sentral og kompenseres ut til sektorene etter hvert som kostnadene påløper. For budsjettåret 2024 er det følgende tiltak som avsettes sentralt.

Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27 (alle tall i hele 1000)	2024
Felles inntekter og utgifter	
Arbeidsmiljøtiltak	200
Omstilling og fornying	300
Utgifter til valg	0
Tilskudd Risør By AS	750
Sum tiltak felles avsetninger	1 250

Prinsippet med å budsjettere disse tiltakene sentralt er at dersom ikke tiltakene blir gjennomført, eller utgiftene lavere enn anslått, så vil midlene bli stående ubrukt gjennom året, eller foreslås omdisponert gjennom tertialrapporter til kommunestyret.

I tillegg til de nevnte budsjettposter, så budsjetteres også pensjonselementene knyttet til inntekts-føring av premieavvik, og amortisering av premieavvik på dette fellesområdet og kan vises i følgende oversikt. Vurderinger rundt disse elementer kan sees i kapittel 5.3.2 pensjon.

50300 Avsetning lønn og pensjon	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Lønnsoppgjør neste år	6 000 000	8 500 000
Lønn lærlinger - trekkpliktig	3 240 000	3 115 000
Premieavvik - pensjon	-7 600 000	-15 000 000
Amort. premieavvik KLP	11 030 000	13 726 000
Sum lønn og sosiale kostander	12 670 000	10 341 000
Aktuarkostnader KLP/SPK	50 000	30 000
Kjøp som erstatter tj.prod	50 000	30 000
Mva.kompensasjon	5 000	5 000
Avsetninger tiltak HP/ØP felles	3 000 000	1 250 000
Overføringsutgifter	3 005 000	1 255 000
Mva.kompensasjon (innt)	-5 000	-5 000
Sum netto avsetninger lønn og pensjon	15 720 000	11 621 000

1.5.4 Sektorrammer 2024

Kommunestyret vedtar budsjettene på netto driftsrammer pr sektor. Dette gir kommunedirektøren og kommunalsjefen handlingsrom til å forvalte rammene på best mulig vis, uten å måtte ha kommunestyrets vedtak i når det gjøres mindre vesentlige endringer innad i sektorene.

Budsjettrammene som foreslås vedtatt for sektorene avviker fra de tildelte sektorrammene i budsjettprosessen. Dette skyldes at sektorene i noen tilfeller har vesentlige endringer i sitt driftsgrunnlag i form av endring i oppgaver, eller vesentlige endringer i driftsinntekter eller driftsutgifter. Disse er forsøkt beskrevet under eget kapittel pr sektor.

Kommunedirektøren har foreslått tiltak i drift for 2024 som innebærer små endringer i rammetildelingen på hver enkelt sektor. Tiltakene som gir direkte innvirkning på budsjettrammene for 2024 kan vises som følger.

Tiltaksliste til Budsjett 2024	(alle tall i hele 1000)	2024
Felles inntekter og utgifter		
Arbeidsmiljøtiltak		200
Omstilling og fornying		300
Tilskudd Risør By AS		750
Sum tiltak felles avsetninger		1 250
Sektor - Interne tjenester		
Reduksjon i tilskuddsordn. for etablering/tilpasning av bolig		-300
Ubesatt stilling til økonomi og innkjøp tas bort		-800
Kommuneanalyse med gjennomgang av organisasjonsstruktur		600
Sum tiltak Interne tjenester		-500
Sektor - Oppvekst		
Nærværarbeid - fokus på redusert fravær og vikarkostnader		-150
Sum tiltak oppvekst		-150
Sektor - Samfunnsutvikling		
Styrking frivillige lag og foreninger - kutt ekstrabevilgning 2023		-500
Sum tiltak Samfunnsutvikling		-500
Sektor - Helse og omsorg		
Nærværarbeid - fokus på redusert fravær og vikarkostnader		-250
Sum tiltak helse og omsorg		-250
Sum tiltak som påvirker budsjettrammene		-150

Basert på sektorenes konsekvensjustert budsjett for 2024, justert for vedtatte tiltak fra handlingsprogram og økonomiplan 2023-26 med effekt i 2024, foreslår Kommunedirektøren følgende netto driftsrammer for sektorene for budsjett 2024.

Sektor	Regnskap 2022	Oppr. Budsjett 2023	Tildelt ramme 2024	Konsek.v.just. budsjett 2024	Avvik	Budsjett 2024
Interne Tjenester	35 948 000	34 035 000	36 212 000	38 044 000	1 832 000	38 344 000
Samfunnsutvikling	70 709 000	73 759 000	70 410 000	53 066 000	-17 344 000	52 566 000
Helse og omsorg	249 681 000	234 401 000	247 487 000	263 995 000	16 508 000	263 734 000
Oppvekst	143 780 000	131 990 000	131 876 000	151 706 000	19 830 000	151 555 000
Felles inntekter og utgifter	-500 118 000	-474 186 000	-485 985 000			-506 199 000

Foreslåtte sektorrammer skal også vises gjennom de lovpålagte hovedoversiktene Bevilgningsoversikt drift §5,4 1 ledd og 5,4 2 ledd som følger.

Bevilgningsoversikt drift § 5,4 første ledd	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Rammetilskudd	-253 897 000	-261 607 000	-284 054 000
Inntekts- og formuesskatt	-230 970 000	-204 648 000	-225 941 000
Eiendomsskatt	-23 916 000	-28 328 000	-30 228 000
Andre generelle driftsinntekter	-39 583 000	-42 261 000	-56 525 000
SUM GENERELLE DRIFTSINTEKTER	-548 367 000	-536 844 000	-596 748 000
Sum bevilgninger drift, netto	519 851 000	518 611 000	558 207 000
Avskrivinger	34 290 000	32 232 000	36 806 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	554 141 000	550 843 000	595 013 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	5 774 000	13 999 000	-1 735 000
Renteinntekter	-10 935 000	-11 707 000	-13 994 000
Utbytter	-8 864 000	-15 500 000	-12 174 000
Renteutgifter	21 171 000	30 957 000	36 476 000
Avdrag på lån	28 836 000	28 756 000	29 563 000
NETTO FINANSUTGIFTER	30 207 000	32 506 000	39 871 000
Motpost avskrivinger	-34 290 000	-32 232 000	-36 800 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	1 692 000	14 273 000	1 336 000
Avsetninger til bundne driftsfond	13 895 000	13 078 000	17 007 000
Bruk av bundne driftsfond	-18 131 000	-16 444 000	-16 886 000
Avsetninger til disposisjonsfond	40 612 000	7 600 000	15 000 000
Bruk av disposisjonsfond	-38 067 000	-18 508 000	-16 457 000
SUM DISPONERING/ DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	-1 692 000	-14 273 000	-1 336 000

Bevilgningsoversikt drift 5,4 2 ledd bryter deretter ned "sum bevilgninger drift, netto" fra Bevilgningsoversikt drift 5,4 1 ledd på sektornivå som følger.

Bev.oversikt drift §5,4 andre ledd	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Risør kommune			
Netto	519 851 000	518 611 000	558 207 000
Sektor Interne tjenester			
Netto	36 614 000	34 275 000	38 759 000
Sektor Samfunnsutvikling			
Netto	92 849 000	98 174 000	86 155 000
Sektor Helse og omsorg			
Netto	253 285 000	235 283 000	263 919 000
Sektor Oppveskt			
Netto	149 671 000	136 509 000	157 602 000
Felles inntekter, utgifter og avsetning			
Netto	-12 568 000	14 370 000	11 771 000
Netto driftsrammer sektorene	519 851 000	518 611 000	558 207 000

Driftsrammene i Bevilgningsoversikt drift 5,4 2 ledd avviker på netto driftsrammer i denne oversikten sammenlignet med kommunedirektørens rammefordeling som følge av at bestemte statlige tilskudd, og spesielt integreringstilskuddet, holdes utenfor.

I de påfølgende kapitler vil kommunedirektøren ta for seg hver sektor og beskrive de mest vesentlige momentene som er lagt til grunn for budsjetttrammen og driften i 2024.

1.5.4.1 Interne tjenester

Sektor for Interne tjenester er ikke en driftssektor på samme måte som de øvrige, men utgjør kommunens sentraladministrasjon. Sektoren består av 16,4 årsverk inkludert 1,2 årsverk for politisk ledelse og 2,3 årsverk frikjøpte tillitsvalgte fra de store fagforeningene og hovedverneombud.

Sektoren har ansvar for alle funksjoner innen HR/personal, publikumstjenesten, dokumentcenter, kommunikasjon, økonomi, regnskap, lønn, innfordring, politisk sekretariat, IKT, Startlånsordningen mm, og jobber tett sammen med ledere og ansatte i hele organisasjonen.

Sektor Interne tjenester består av følgende budsjettområder med tilhørende budsjettrammer:

Netto driftsrammer pr sektor og ansvar	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
100 Sektor Interne tjenester	35 948 000	34 035 000	38 344 000
10100 Kommunedirektørens ledergruppe	3 389 000	2 793 000	3 528 000
10200 Kommunedirektørens ledergruppe - Felles	6 544 000	6 665 000	7 141 000
10400 Kommunedirektøren politisk	4 742 000	4 090 000	4 512 000
10500 IKT	9 326 000	9 072 000	11 827 000
10600 Stab organisasjonsutvikling	9 011 000	7 581 000	8 595 000
10800 Stab økonomi	2 937 000	3 835 000	2 741 000

Store deler av sektorens budsjettrammer på ca 38 millioner er bundet opp i faste kostnader som gjelder hele den kommunale organisasjonen, men føres sentralt i administrasjonen. Eksempler på dette er blant annet;

- Diverse felles kommunale kontingenter som KS/OU/FOU/OFA/Tono/Gramo/kopinor mm utgjør ca 1,12 mill
- IKT-kostnader og drift av IKT Agder, felles datasystemer, internett og telefoni, datautstyr, og lisenser til ansatte og brukere utgjør ca 11,8 mill
- Aust-Agder arkivet 0,78 mill
- Felles jusnettverk 0,33 mill (25% stilling)
- Felles personvernombud (ØA) 0,1 mill
- Bedriftshelsetjenesten 0,15 mill
- Beredskapstjeneste 0,1 mill
- Felles ansvarsforsikring 0,1 mill
- Politisk styring utgjør ca 3,01 mill
- Kontrollutvalg og revisjon utgjør ca 1,5 mill
- Tilskudd til kirkelig fellesråd ca 5,33 mill

Totalt utgjør disse elementer nesten 2/3 av sektorens driftsutgifter og reduserer handlingsrommet for endringer uten at det går på bekostning av tjenester som ytes på vegne av resten av organisasjonen.

Kommunedirektøren har, på lik linje med de andre kommunene i IKT-Agder samarbeidet, mottatt budsjettvarsel med store kostnadsøkninger som følge av høy pris og lønnsvekst og økte lisenskostnader. Totalt økes budsjettet med ca 3,8 mill fra 2023, hvorav ca 2,8 mill belastes sektoren. Samlet kostnad for Risør kommune vil i 2024 utgjøre ca 17,8 mill.

Kommunedirektøren mener at det bør være handlingsrom effektivisere noe innenfor administrasjonsfunksjonene i kommunen, og kostnader som ligger under sektoren. KOSTRA-/Effektivitets-analyser viser at kommunen har høyere administrasjonskostnader og utgifter til tilskudd til kirkelig virksomhet sammenlignet med landet. Analysene korrigerer kommunens kostnader pr innbygger for kommunens individuelle utgiftsbehov innen tjenestefunksjonene , og sammenligner med landssnittet på samme nivå.

Analyse mer-Mindreforbruk aktuelle KOSTRA-funksjoner mot landet						
Område/funksjon	Netto driftsutgifter 2022 (kr.pr innb)		Mer-/mindreutgifter 2022 (mill kr.) sammenlignet med			
	Risør	Landsgj. snitt	Landsgj. snitt	"Normert nivå"	"normert og inntektsjustert nivå"	
Administrasjon og Styring	6 668	5 364	8,9	7,1	8,2	
100 Politisk styring	558	377	1,2	1,1	1,2	
110 Kontroll og revisjon	175	107	0,5	0,4	0,5	
120 Administrasjon	4 813	3 999	5,5	4,2	5,0	
121 Eiendomsforvaltning	588	394	1,3	1,2	1,3	
130 Administrasjonslokaler	534	488	0,3	0,2	0,2	
Kirke	785	651	0,9		0,6	
390 Den norske kirke	762	549	1,4		1,2	
393 Gravplasser og krematorie	23	102	-0,5		-0,6	

Kommunedirektøren har i tiltaksplanen for 2024 foreslått å gjennomføre en ekstern analyse av den kommunale organisasjonen for å grave dypere ned i de mulige handlingsrommene som finnes i kommunen. Det er videre lagt inn estimater på forventet effekt av analysen videre utover planperioden.

Følgende tiltak med økonomisk effekt for Interne tjenester er lagt inn i kommunedirektørens forslag til budsjett 2024

Sektor - Interne tjenester	2 024
Reduksjon i tilskuddsordn. for etablering/tilpasning av bolig	-300
Ubesatt stilling til økonomi og innkjøp tas bort	-800
Kommuneanalyse med gjennomgang av organisasjonsstruktur	600
Sum tiltak Interne tjenester	-500

Kontrollutvalget har direkte innstillingsrett til kommunestyret, hvilket innebærer at foreslått budsjett skal gå direkte til kommunestyret for behandling, uten at kommunedirektør kan foreslå endringer i dette. Foreslått budsjett for 2024 på kr.1.495.000 viser en kostnadsøkning på ca 7,6% fra 2023, og ligger vedlagt saksfremlegget.

Kommunedirektøren har fått søknad fra Kirkelig fellesråd i Risør med anmodning om betydelig økning i tilskudd fra kommunen til sin virksomhet. Kommunedirektøren anerkjenner Kirkelig fellesråd sin krevende situasjon, og oppjusterer tilskuddet med kr.268.000 (5,2%) fra budsjett 2023 til kr.5.412.000. Oppjusteringen kompenserer dermed driftsrammen for lønnsveksten de siste 2 årene, og i tillegg vil Kirkelig fellesråd bli kompensert for effekten av lønnsoppgjøret for 2024 når dette foreligger høsten-24.

Driftsrapport

Budsjettrammen kan vises i driftsrapporten, hvor sektorens budsjett deles opp på hovedpostnivå:

Driftsrapport hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Interne tjenester			
Lønn og sosiale utg	16 628 000	15 153 000	15 685 000
Kjøp inngår i tj prod	4 562 000	5 309 000	4 589 000
Kjøp erstatter tj prod	10 817 000	8 979 000	13 924 000
Overføringer fra komm	7 376 000	6 184 000	6 148 000
Finansutgifter	2 050 000	1 610 000	3 000 000
Salgsinntekter	-202 000	-198 000	-220 000
Refusjoner	-2 552 000	-1 152 000	-1 367 000
Overføringer til komm	-15 000	0	0
Finansinntekter	-2 716 000	-1 850 000	-3 415 000
Sum	35 948 000	34 035 000	38 344 000

Fremlagt budsjett for 2024 er i stor grad en videreføring av dagens drift, hvor rammeøkningen på ca 4,3 mill i hovedsak består av de økte kostnader til IKT- samarbeidet og justering av pris- og lønnsvekst. Tiltakene som er lagt inn for 2024 vil i liten grad påvirke tjenesteytingen da stillingen som kuttes innen økonomi og innkjøp ikke er besatt. Det boligsosiale tilskuddet til etablering og tilpasning opprettholdes med kr.200.000 årlig etter kuttet.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader.

Lønn hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Interne tjenester			
Fast lønn	10 313 000	10 276 000	10 386 000
Vikarlønn	884 000	0	0
Ekstrahjelp	5 000	0	0
Overtid	60 000	0	35 000
Annen lønn	106 000	0	0
Folkevalgte	1 681 000	1 664 000	1 811 000
Skyss og kost	108 000	225 000	110 000
SUM LØNNSUTG	13 158 000	12 165 000	12 342 000
Pensjon og aga	3 578 000	3 214 000	3 453 000
SUM BRT LØNNSUTG	16 736 000	15 378 000	15 795 000
Lønnsrefusjoner	-767 000	0	0
SUM NTO LØNNSUTG	15 969 000	15 378 000	15 795 000

Som oversikten viser består mesteparten av faste lønninger og godtgjørelse til folkevalgte. Sektoren har i liten grad vikarkostnader da sykefravær sjeldent erstattes som følge av behovet for kompetanse om organisasjonen og til fagsystemer som kreves for å utføre arbeidet.

Årsverksutvikling

Bemanningen i sektoren videreføres på omtrent samme nivå men uten bevilgningen om å styrke sektoren med ett årsverk innenfor fagområdene økonomi og innkjøp.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett	Årsverk Budsjett	Endring	Årsverk Budsjett	Endring
	2022	2023	2022-23	2024	2023-24
100 Sektor Interne tjenester	1 632	1 729	97	1 640	-89
10100 Kommunedirektørens ledergruppe	240	208	-32	200	-8
10400 Kommunedirektøren politisk	115	115	0	120	5
10600 Stab organisasjonsutvikling	542	897	355	920	23
10700 Stab fellestjenester	335	0	-335	0	0
10800 Stab økonomi	400	509	109	400	-109

Det er budsjettert med 16,4 årsverk inn i 2024, hvorav 1,2 årsverk er politisk ledelse med ordfører og varaordfører, samt 2,3 årsverk frikjøp av hovedtillitsvalgte og hovedverneombud.

Kommunedirektøren legger til grunn at særlig fagområdene HR/Personal og økonomi har knapp bemanning i forhold til oppgavene som leveres. Spesielt utfordrende vil det være å lede nærværarbeidet som vil bli igangsatt for å redusere sykefraværskostnadene i organisasjonen fremover. Sektoren er bemannet ut fra at det er omtrent ett årsverk pr fagfelt, som innebærer en sårbarhet for tjenestene som leveres. Mange av de ulike fagområdene jobber derfor tett sammen med tilsvarende fagfelt i Østre agder-samarbeidet, som til en viss grad kan være en "beredskaps-funksjon" for tjenesten.

Interne tjenester samhandler tett med forvaltningsmiljøet i IKT-Agder og deltar i fag- og systemgrupper knyttet til drift og utvikling av fagsystemene i kommunen. Det er høyt fokus på digitalisering i tjenestene og gevinstrealisering fra de nye systemene. Erfaringer så

langt viser at gevinstene som regel kommer ut i form av redusert digital sårbarhet og økt kvalitet på tjenesten, ikke i redusert ressursbehov eller kostnader.

1.5.4.2 Sektor for Samfunnsutvikling

Sektor for Samfunnsutvikling er sektoren med størst spekter av tjenester i organisasjonen, og består av følgende driftsenheter.

Netto driftsrammer pr sektor og ansvar	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
200 Sektor Samfunnsutvikling	70 709 000	73 760 000	52 566 000
20100 Samfunnsutvikling leder	4 490 000	5 559 000	5 365 000
21100 Plan og byggesak	1 205 000	2 599 000	3 149 000
22100 Eiendom forvaltning	15 042 000	21 137 000	9 586 000
22200 Eiendom vaktmestertjenester	4 682 000	5 206 000	5 583 000
22300 Eiendom renhold	11 548 000	12 011 000	12 559 000
22400 Eiendom tekniske tjenester	15 119 000	12 508 000	12 155 000
22500 Risør Biovarmeanlegg	824 000	0	0
23100 Vann og Avløp - Selvkostområder	580 000	0	0
24100 Kultur leder	6 663 000	7 044 000	6 577 000
24200 Kultur Risørhuset	804 000	611 000	718 000
24300 Risør bibliotek	2 475 000	2 452 000	1 968 000
24400 Risør kino	796 000	1 032 000	1 179 000
26100 NAV - sosial	15 474 000	15 111 000	15 107 000
26200 NAV - flyktning	-8 993 000	-11 511 000	-21 380 000

Som oversikten viser er det store endringer i driftsrammene i enkelte av enhetene i sektor for samfunnsutvikling. Disse skyldes i stor grad ekstraordinære elementer som gjør at rammene har variert fra år til år. De mest vesentlige endringene i enhetenes budsjettammer er som følger:

Samfunnsutvikling leder har stort sett en videreføring av driften fra 2023, men uten dedikert prosjektlederstilling knyttet til designsatsingen BeyondRisør arbeidet. Bevilgningen knyttet til ungdomsmiljøarbeider i 50% er forsterket med en 50% prosjektfinansiert stilling for å styrke dette arbeidet rettet inn mot barn og unge i Risør kommune.

Enhet for Plan og byggesak viderefører virksomheten omtrent på samme nivå som i 2023, men forventer en økning i kostnader til fagsystemene i tillegg til lønnsveksten. Det er satt av 150.000 til nye arbeidsverktøy innen kart og oppmåling, og inntektsbudsjettet er justert opp med 5% for å møte prisveksten generelt. Gebyrinntektene i enheten er vanskelig å forutsi da den i stor grad er avhengig av markedets etterspørsel. Kommunedirektøren foreslår i handlingsplanen å utrede og vurdere om plan- og byggesaksbehandling skal underlegges selvkostprinsippet som dette hører inn under. Det innebærer at ikke kommunens ordinære drift skal finansiere dette arbeidet, men at det skal dekkes av gebyrinntektene dette gir.

Eiendom forvaltning har en budsjettreduksjon på ca 11,5 mill som i hovedsak skyldes forventet reduksjon i strømkostnader i kommunale bygg med ca 4,4 mill, og en

budsjettreduksjon på ca 5,5 mill til ekstraordinært vedlikehold som ble bevilget i 2023. Det er satt av 1 mill ekstra til brannsikring av kommunale bygg, og en forventet økning i leieinntekter på ca 2,7 mill mer enn budsjett 2023. Innen renhold og vaktmestertjenester er driftsnivået videreført på samme nivå justert for lønnsvekst. Tekniske tjenester er bemanningen redusert med 0,6 årsverk ved naturlig avgang som ikke erstattes som følge av innsparinger. Dette vil kunne gi utfordringer med å levere gode tjenester innenfor kommunale veier og friluftsområder fremover. Det legges opp til økte inntekter fra parkering som følge av flere avgiftsbelagte plasser og endringer i betalingssetser med totalt 428.000. Betalingssetser for kommunale båt plasser holdes uendret fra 2023, men gjestehavnprisene økes med 10% i høysesong og doubles i skuldersongen, som gir en forventet inntektsøkning på ca kr. 90.000 i 2024.

Enhet for Kultur leder viderefører sin virksomhet inn i 2024, men budsjetttrammen reduseres med styrkingen som ble foretatt i 2023, øremerket Risør 300 årsjubileum. På Risørhuset gjøres det anskaffelse av selbetjeningsløsninger i 2024, og det er forventet økte inntekter på kulturarrangementer. På biblioteket er bemanningen redusert med ca 0,5 årsverk ifm naturlig avgang som ikke erstattes som følge av innsparinger, mens kinodriften videreføres på omtrent samme nivå som tidligere.

NAV-sosial viderefører sine budsjetttrammer inn i 2024 på samme nivå. Utgifter til deltakere i Kvalifiseringsprogrammet er ventet å reduseres med ca 0,7 mill, som går til dekning av forventet økning i kostnader til husleie og deltakelse i interkommunale samarbeid innen krisesenter, gjeldsrådgivning og Alternativ til vold.

NAV-flyktning øker sine rammer med ca 9,9 mill fra 2023 til 2024. Rammene er negative da inntektene fra integreringstilskuddet overstiger kostnadene. Enheten forventer en økning i integreringstilskuddet på ca 12,9 mill som følge av økningen i mottak av flyktninger. Risør kommune har bosatt over 70 flyktninger både i 2022 og 2023, som gir en stor vekst i integreringstilskuddet de første 2 årene. Det er budsjettert med å bosette 40 nye flyktninger i 2024, og tjenesten styrker sin bemanning med 0,6 årsverk for å håndtere situasjonen. Den økte aktiviteten i tjenesten gir også økte kostnader til introduksjonsprogrammet (+1,9 mill), husleiekostnader (+0,4 mill) i tillegg til økonomis sosialhjelp (+0,5 mill). Flyktningtjenesten jobber tett inn mot boligmarkedet og boligkoordinerende enhet ifht å skaffe tilstrekkelig boliger til de nye innbyggerne.

Kommunedirektøren har lagt inn 3 driftstiltak i tiltaksplanen som påvirker sektorens budsjett for 2023

Sektor - Samfunnsutvikling	2 024
Styrking frivillige lag og foreninger - kutt ekstrabevilgning 2023	-500
Effektivisering av tjenester i sektoren	0
Utrede selvkostprinsipp for Plan og Byggesak	0
Sum tiltak Samfunnsutvikling	-500

Det er ikke funnet rom for ekstra bevilgninger til vedlikehold av kommunale bygg utover det som ligger i grunnbudsjettet, men kommunedirektøren har satt av 3 mill årlig til oppgraderinger av kommunale bygg ihht vedlegg 5 i handlingsprogram og økonomiplan.

Selvkostområdene, Feier-, Vann- og Avløpstjenestene, ligger i en egen enhet under sektor for Samfunnsutvikling, men har ingen netto driftsramme da inntekter og utgifter skal balanseres mot bundne driftsfond (selvkostfond) ved årsslutt. Enheten utgjør følgelig ikke noen kostnad for den kommunale virksomheten da disse kostnadene skal dekkes gjennom de kommunale gebyrene. Kommunedirektøren har fokus på at de kommunale gebyrene skal holdes stabile og på et moderat nivå. Det som kan utfordre stabiliteten i gebyrene er store investeringer i anlegg og infrastruktur som må belastes de kommunale gebyrene, raske variasjoner i pris- og lønnsvekst, og vesentlig endring i rentemarkedet. Det er derfor viktig med en kontinuitet i arbeidet med vedlikehold og oppgradering av eksisterende anlegg, og planlegge langt fremover for større investeringsbehov på dette området. Dette gjøres gjennom tiltak i Hovedplan for Vann og Avløp som ligger som vedlegg til dokumentet og er innarbeidet i investeringsplanen. Hovedplanen skal revideres i 2024 og bli gi grunnlag for fremtidige nødvendige investeringsbehov i anleggene.

De siste to årene er markedsrentene steget betydelig, og pris og lønnsveksten i 2023 har vært meget høy. Kommunedirektøren må derfor justere opp gebyrene for å dekke opp for de økte kostnadene i budsjett 2024. Gebyrene foreslås økt ihht nedenforstående tabell (alle priser ekskl.mva)

Kommunale avgifter 2023-24	Endring.-%	Ny sats 2024
Abonnement vann	10,00 %	1 650,00
Forbruk vann pr m3	10,20 %	8,10
Leie vannmåler	16,67 %	350,00
Tilkobl.avg Vann og avløp pr tj	36,05 %	10 000,00
Abonnement Avløp	20,00 %	2 508,00
Forbruk avløp pr m3	16,67 %	17,50
Renovasjon normalabonnement	6,00 %	3 673,00
Slamgebyr	0,00 %	1 200,00
Feier/tilsyn pr pipe	12,90 %	350,00

Gebyrutviklingen de siste 5 år kan vises som nedenfor, og bekrefter at kommunedirektøren holder gebyrene på et stabilt nivå som vist i kolonnen som viser endring siste 10 år.

Gebyr / År eks mva	2020		2021		2022		2023		2024		Endring kr. 2014-2024
	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	
Vann abonnement	1 500,00	5,04	1 500,00	0,00	1 500,00	0,00	1 500,00	0,00	1 650,00	10,00	264,00
Vann forbruk pr. m3	7,71	5,04	7,35	-4,67	7,35	0,00	7,35	0,00	8,10	10,20	0,76
Avløp abonnement	1 963,50	10,00	1 900,00	-3,23	1 900,00	0,00	2 090,00	10,00	2 508,00	20,00	808,00
Avløp forbruk pr. m3	13,64	10,00	13,64	0,00	13,64	0,00	15,00	9,97	17,50	16,67	5,69
Renovasjon normalabo.	3 054,00	5,17	3 215,00	5,27	3 365,00	4,67	3 465,00	2,97	3 673,00	6,00	799,00
Feieavgift pr pipe	285,00	0,00	300,00	5,26	300,00	0,00	310,00	3,33	350,00	12,90	85,40
Slamgebyr	1 230,00	13,89	1 280,00	4,07	1 280,00	0,00	1 200,00	-6,25	1 200,00	0,00	60,00

Som følge av merforbruk på avløpsområdet i 2022 ble hele dette selvkostfondet brukt opp, og kommunens fellesområde måtte dekke opp ca 579' på avløp ved årsslutt.

Kommunedirektøren har ved fastsettelse av avløpsgebyret spesielt lagt opp gebyrene slik at dette underskuddet dekkes opp, og etablering av et nytt selvkostfond for avløp blir mulig. Avhengig av at selvkostområdene holder seg innenfor budsjett i 2023 vil oppbyggingen av dette fondet være reelt.

Framskrivning av utviklingen i selvkostfondene fra 2022 til 2027 basert på fremlagt

økonomiplan og at gebyrene økes i takt med pris- og lønnsvekst i perioden, kan vises som følger.

Fondskonto	Feier 25100003	Vann 25100007	Avløp 25100008
31.12.2022	125 007	4 613 672	-579 519
Endring 2023	-71 075	-1 672 772	-644 832
Endring 2024	18 546	-540 885	1 250 660
Endring 2025	18 546	-331 885	1 594 660
Endring 2026	18 546	-175 855	1 856 660
Endring 2027	18 546	134 000	-2 000
31.12.2027	128 116	2 026 275	3 475 629

Samlet sett vil de kommunale avgiftene for en "normalbolig" utgjøre ca 16.238 pr år inkl. mva, som tilsvarer en kostnadsvekst på ca 14,4% fra 2023.

	RISØR 2024		RISØR 2023		Endr.23-24 kr.	
	Eks.mva	Inkl.mva	Eks.mva	Inkl.mva		
Vann - bruksareal = 140m2	3 237,60	4 047,00	2 940,60	3 675,75	297,00	10,1 %
Vann - ab.avg.	1 650,00		1 500,00		150,00	10,0 %
Vann - forbruksavg.	8,10		7,35		0,75	10,2 %
Avløp - bruksareal = 140 m2	5 938,00	7 422,50	5 030,00	6 287,50	908,00	18,1 %
Avløp - ab.avg.	2 508,00		2 090,00		418,00	20,0 %
Avløp - forbruksavg.	17,50		15,00		2,50	16,7 %
Renovasjonsavgift	3 673,00	4 591,25	3 465,00	4 331,25	208,00	6,0 %
Feieavgift	350,00	437,50	310,00	387,50	40,00	12,9 %
Slamgebyr	1 200,00	1 500,00	1 200,00	1 500,00	0,00	0,0 %
						%-endring
Årsavg.(min.avg.) bolig	13 198,60	16 498,25	11 745,60	14 682,00	1 816,25	15,46 %
Pr. termin (6 terminer) inkl mva	2 199,77	2 749,71	1 957,60	2 447,00	302,71	15,46 %
<i>Det er tatt utgangspunkt i en bolig med bruksareal på 140 m2 og et forbruk på 1,4 m3 pr m2</i>						

Driftsrapport

Budsjettrammen for 2024 kan vises gjennom driftsrapporten hvor sektorens budsjett deles opp på hovedpostnivå.

Driftsrapport hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Samfunnsutvikling			
Lønn og sosiale utg	64 324 000	68 112 000	71 786 000
Kjøp inngår i tj prod	54 661 000	56 141 000	49 351 000
Kjøp erstatter tj prod	23 401 000	19 991 000	18 998 000
Overføringer fra komm	26 604 000	18 581 000	18 598 000
Finansutgifter	24 121 000	25 114 000	29 427 000
Salgsinntekter	-59 409 000	-61 404 000	-68 945 000
Refusjoner	-15 021 000	-3 107 000	-3 652 000
Overføringer til komm	-30 928 000	-33 630 000	-46 546 000
Finansinntekter	-17 044 000	-16 039 000	-16 451 000
Sum	70 709 000	73 760 000	52 566 000

Fremlagt budsjett for 2024 er i stor grad en videreføring av dagens drift, korrigert for ekstrabevilgninger som ble gitt i 2023 innen enhet for eiendom og enhet for kultur, og forventet effekt av den pågående flyktingetilstrømmingen som følge av Ukrainakrigen.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader.

Lønn hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Samfunnsutvikling			
Fast lønn	31 978 000	37 729 000	38 593 000
Vikarlønn	2 513 000	556 000	595 000
Ekstrahjelp	2 207 000	653 000	786 000
Overtid	627 000	731 000	756 000
Annen lønn	572 000	346 000	368 000
Løn renhold	7 413 000	7 933 000	8 166 000
Kvalifisering og introduk stønad	6 172 000	6 800 000	8 000 000
Skyss og kost	61 000	109 000	106 000
SUM LØNNSUTG	51 544 000	54 856 000	57 371 000
Pensjon og aga	12 840 000	13 365 000	14 521 000
SUM BRT LØNNSUTG	64 385 000	68 221 000	71 891 000
Lønnsrefusjoner	-2 189 000	-57 000	-617 000
SUM NTO LØNNSUTG	62 195 000	68 164 000	71 274 000

Som oversikten viser er det en relativt liten endring i de faste lønnskostnadene i sektoren fra 2023 til 2024, men hvor det er en fortsatt økning i utgifter til introduksjonsordningen for nye flyktinger som kommer til kommunen.

Årsverksutvikling

Bemanningen i sektoren reduseres med 0,7 årsverk totalt fra kommunedirektørens forslag til budsjett 2023 til fremlagt budsjett 2024, hvor endringene kan vises på enhetsnivå som nedenfor.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett 2022	Årsverk Budsjett 2023	Endring 2022-23	Årsverk Budsjett 2024	Endring 2023-24
200 Sektor Samfunnsutvikling	7 431	8 299	868	8 227	-72
20100 Samfunnsutvikling leder	300	500	200	475	-25
21100 Plan og byggesak	680	796	116	800	4
22100 Eiendom forvaltning	160	200	40	200	0
22200 Eiendom vaktmestertjenester	700	700	0	700	0
22300 Eiendom renhold	1 820	1 841	21	1 841	0
22400 Eiendom tekniske tjenester	709	932	223	872	-60
23100 Vann og Avløp - Selvkostområder	1 152	1 100	-52	1 100	0
24100 Kultur leder	100	100	0	100	0
24200 Kultur Risørhuset	90	100	10	100	0
24300 Risør bibliotek	293	243	-50	192	-51
24400 Risør kino	167	177	10	177	0
24500 Kultur frivillighetssentralen	50	0	-50	0	0
26100 NAV - sosial	640	640	0	640	0
26200 NAV - flykting	570	970	400	1 030	60

Endringene i bemanning i enhetene i sektoren beskrevet under hver enhets beskrivelse av budsjett 2024 overfor og utredes derfor ikke nærmere her.

1.5.4.3 Sektor for Helse og omsorg

Sektor for helse og omsorg er kommunens største tjenesteområde, både i budsjetttrammer og i antall ansatte, og består av følgende driftsenheter.

Netto driftsrammer pr sektor og ansvar	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
300 Sektor else og omsorg	249 681 000	234 401 000	263 734 000
30100 Helse og omsorg - leder	2 494 000	2 716 000	3 994 000
31100 Habilitering - leder	-2 255 000	-548 000	-662 000
31200 Habilitering - Linken	8 938 000	8 938 000	9 673 000
31300 Habilitering - Orreveien	12 938 000	11 325 000	13 580 000
31400 Habilitering - Sandnes ressursenter	44 382 000	40 493 000	38 560 000
31500 Habilitering - Tyriveien	9 001 000	7 938 000	11 918 000
32100 Hjemmetjenester - leder	1 190 000	0	0
32200 Hjemmetjenester	51 390 000	48 498 000	56 291 000
33100 Helse - leder	1 236 000	1 212 000	1 273 000
33200 Helse barnevern	17 388 000	15 901 000	16 727 000
33300 Helse helsetjenester	11 727 000	10 812 000	12 515 000
33400 Risør helsestasjon	5 315 000	5 368 000	7 586 000
33500 Søndeled legekontor	1 339 000	1 449 000	1 954 000
33700 Solsiden legesenter	2 328 000	2 536 000	2 739 000
32300 Institusjon	57 069 000	54 173 000	60 813 000
34100 Institusjon - leder	1 093 000	1 102 000	1 116 000
34200 Institusjon kjøkken og vaskeri	7 395 000	5 840 000	6 903 000
32400 Psykisk helse	16 711 000	16 648 000	18 754 000

Oversikten viser at sektorens netto budsjetttrammer øker med hele 29,3 mill, tilsvarende ca 12,5% fra opprinnelig budsjett 2023 til 2024, hvor hovedvekten av dette ligger i konsekvensjusteringen av dagens drift til korrekt nivå i 2024. Sektoren forsøker gjennom konsekvensjustering av budsjettet å ta inn de store avvikene fra innværende år, og for å møte det økte behovet i spesielt hjemmetjenestene og institusjon.

Sektoren vil få ny leder ila første halvår, da dagens kommunalsjef heller vil kjøre budbil for Embla fremover.

Helse og omsorg leder har videreført budsjettet fra 2023, men forventer stor kostnadsøkning på lisenser på IKT-løsningene i tjenestene, og overgangen til el-biler i sektoren har gitt en betydelig økning i leasingkostnader. Belegget på Frydenborgsenteret tilsier at det kan forventes en økt inntekt på oppholdsbetalingen på ca 1 mill som delvis dekker kostnadsøkningene.

Habiliteringsleder reduserer sine driftsrammer gjennom reduksjon i ett årsverk fagkoordinator i 2024, og har ellers videreført budsjett 2023 inkludert forventet refusjon på ressurskrevende tjenester på ca 9 mill. Tjenesten er bekymret for utviklingen i behov for

BPA tjenester fremover da behovet er vanskelig å forutsi. Det er budsjettert med ca. 2,52 årsverk BPA i enheten, og 1 mil. til kjøp av tjenester gjennom private leverandører.

Linken arbeidssenter har stabil drift og viderefører sin aktivitet omtrent på samme nivå som 2023. Enheten registrerer en økning i behov fra flere brukere som ikke får plass innen kommunens VTA-tilbud på Lisand, og det er lagt inn en liten styrking på 0,35 årsverk knyttet til "etter skole tilbud" for yngre brukere.

Orreveien og Tyriveien får en felles leder framover. Tyriveien har fått tilført ca. 3 årsverk fra Sandnes ifm etableringen av det nye bokollektivet.

Sandnes ressurscenter reduserer sine budsjetttrammer gjennom reduksjon i 4 årsverk, som i hovedsak overføres til Tyriveien. Som følge av pålegg fra Statsforvalter må ressurscenteret gjøre mindre ombygninger, som igjen vil kunne øke tjenestebehovet på natt.

Habiliteringsenheten jobber med et kompetanseløft for sin virksomhet som er ventet å ha positiv effekt på tjenestene som leveres, og ressursbruken av vikarer fremover. I tillegg ønsker enheten å vurdere den nåværende boligstrukturen.

Hjemmetjenestene opplever et økende behov for mer ressurser for å dekke opp for økt behov og mer krevende pasienter. Enhetens budsjetttrammer er økt med ca. 7,8 mill som følge av konsekvensjustering av dagens drift inn i budsjett 2024. Tjenesten har fått overført 1 årsverk fra psykisk helse i 2024 og fikk styrket sin bemanningen med ca 2,5 årsverk gjennom kommunestyrets bevilgning i 2023 for å møte behovene. Tjenesten har høyt sykefravær og tilhørende høye vikarkostnader, og enheten har omfordelt av ressurser innad i tjenesten som har gitt enheten 2 avdelingsledere som kan bistå enhetsleder med ressursstyring i den daglige driften.

På Frydenborgsenteret økes budsjetttrammen med ca 7,7 mill i konsekvensjusteringen av dagens drift til 2024 budsjett, og for å dekke opp for økt behov i tjenesten, særlig på natt. Enheten er styrket med 3,1 årsverk fra budsjett 2023, hvorav ansettelse av 1 avdelingsleder for å avhjelpe enhetsleder med ressursstyring av de ansatte, og 1,9 årsverk på natt koblet til BPA ordningen. Enheten har høyt sykefravær med tilhørende høye vikarkostnader, og vil ha fokus på styring av driften for å redusere dette fremover. På kjøkkenet merker tjenesten den høye prisveksten på matvarer, og har måtte øke budsjettet for å dekke opp for dette.

Innen psykisk helse utgjør rammeøkningen ca 2,1 mill sammenlignet med opprinnelig budsjett 2023. Enheten har overført 1 årsverk til hjemmetjenesten, og har ellers uendret bemanning inn i 2023. Kostnadsøkningen kommer av konsekvensjustering av driften i 2023, reduserte refusjonsinntekter fra LAR ordningen, og en satsning på rask psykisk helsehjelp/assistert selvhjelp i tjenesten som en del av opptrappingsplan for psykisk helse. Enheten fikk økt sine rammer ihht regjeringens særskilte satsning innenfor området med ca 194 000 i 2024.

Innen Helseområdet øker budsjetttrammene med ca 5,5 mill sammenlignet med 2023. Legekontorene viderefører sin aktivitet inn i 2024 med noe økte kostnader på Sønedeled og kragsgata legekontorer, men kommunedirektøren forventer innsparinger på tjenesten på

ca 0,9 mill årlig når samlokaliseringen av legene på Frydenborgsenteret ferdigstilles ila 2025, og eksisterende avtaler på de tre legekantorene kan avvikles.

Helsestasjonstjenestene har en kostnadsøkning på ca 2,2 mill fra 2023 som følge av en styrking av bemanningen med ca 0,5 årsverk, samt bortfall av øremerkede tilskudd til stillinger ihht opptrappingsplan for helsestasjonstjenestene. Kostnadene til det interkommunale barnevernet BiØ er budsjettet med en økning på ca 0,8 mill, men det er varslet at kostnadene kan bli betydelig høyere som følge av økt behov for fosterhjemstiltak. Kommunedirektøren vil følge utviklingen og justere budsjettet gjennom året dersom dette blir en realitet.

Kommunedirektøren forsøker å skjerme sektoren som allerede har en krevende driftssituasjon, men har foreslått følgende tiltak i handlingsprogram og økonomiplan med økonomisk effekt i drift.

Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27 (alle tall i hele 1000)	2024	2025	2026	2027
Sektor - Helse og omsorg				
Samlokalisering leger	0	0	-900	-900
Nærværarbeid - fokus på redusert fravær og vikarkostnader	-250	-650	-1 100	-1 550
Sum tiltak helse og omsorg	-250	-650	-2 000	-2 450

Driftsrapport

Sektorens budsjetttrammer for 2024 kan vises gjennom driftsrapporten hvor budsjettet deles opp på hovedpostnivå

Driftsrapport hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Helse og omsorg			
Lønn og sosiale utg	249 270 000	225 108 000	249 637 000
Kjøp inngår i tj prod	16 092 000	14 469 000	17 348 000
Kjøp erstatter tj prod	31 695 000	28 994 000	32 301 000
Overføringer fra komm	3 003 000	1 524 000	1 536 000
Finansutgifter	32 000	0	0
Salgsinntekter	-16 027 000	-15 188 000	-16 288 000
Refusjoner	-30 702 000	-19 624 000	-20 614 000
Overføringer til komm	-2 649 000	-697 000	0
Finansinntekter	-1 033 000	-185 000	-185 000
Sum	249 681 000	234 401 000	263 734 000

Oversikten viser at sektorens største kostnader ligger på lønnsområdet med samlede lønnsutgifter på ca 249,6 mill tilsvarende ca 83% av totale kostnader. Lønnskostnadene øker med 24,5 mill tilsvarende ca 10,9% fra 2023.

Økningen i kjøp av varer og tjenester på totalt ca 6,2 mill knyttes i stor grad opp til kostnader til tjenester som ligger utenfor den kommunale driften som er nevnt under hvert enkelt tjenesteområde over, som f.eks legevakt, barnevern, driftstilskudd til private leger og fysioterapeuter, samt økte lisenskostnader, leasing av biler mm.

Økningen i salgsinntekter begrunnes i økt belegg på sykehjemmet som er ventet å gi ca 1 mill mer i oppholdsbetaling i 2024.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader

Lønn hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Helse og omsorg			
Fast lønn	142 321 000	155 831 000	168 394 000
Vikarlønn	34 034 000	14 126 000	17 807 000
Ekstrahjelp	5 855 000	2 911 000	3 092 000
Overtid	11 541 000	970 000	1 540 000
Annen lønn	4 914 000	2 162 000	2 288 000
Folkevalgte	1 000	0	0
Skyss og kost	439 000	653 000	759 000
SUM LØNNSUTG	199 105 000	176 653 000	193 880 000
Pensjon og aga	50 604 000	49 108 000	56 515 000
SUM BRT LØNNSUTG	249 709 000	225 761 000	250 396 000
Lønnsrefusjoner	-14 447 000	-3 905 000	-4 845 000
SUM NTO LØNNSUTG	235 262 000	221 856 000	245 551 000

Oversikten viser at hoved økningen i lønnskostnader er knyttet til faste årsverk og tillegg som øker med ca 12,5 mill, tilsvarende ca 8% fra opprinnelig budsjett 2023. Hovedvekten av økningen begrunnes med den høye lønnsveksten og delvis av økningen i bemanningen.

Økningen i fastlønn og faste årsverk begrunnes også delvis med økning i stillingsstørrelser (fra deltid til heltid) som ikke innebærer noen netto økning men flytter kostnader fra vikarkostnad til fastlønn. De største virksomhetene i sektoren leverer heldøgntjenester og er avhengig av vikarer for å levere gode tjenester. Sektoren har fokus på å legge gode turnuser for de ansatte og redusere uønsket deltidsstillinger og vikarer så langt det er mulig.

Sektoren har over flere år hatt økt sykefravær, i stor grad som følge av koronapandemien, men har i etterkant av denne hatt utfordringer med å redusere fraværet. Konsekvensen av sykefraværet, kombinert med stram bemanning medfører at sektoren har store merforbruk på vikarkostnader og overtidslønn. Dette fremkommer i konsekvensjusteringen av lønnsbudsjettet hvor det er forsøkt å budsjettere nøkternt, men realistisk, på disse utgiftspostene og som gir en forventet budsjettkonsekvens på ca 4,4 mill fra 2023 til 2024. Sektoren vil ha høyt fokus vikarbruk og turnus inn i 2024, og er i tråd med kommunedirektørens forslag om tiltak knyttet til nærværarbeid i planperioden.

Årsverksutvikling

Årsverk-oversikten viser faste stillinger i sektoren, fordelt på de enkelte enheter

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett	Årsverk Budsjett	Endring	Årsverk Budsjett	Endring
	2022	2023	2022-23	2024	2023-24
300 Sektor Helse og omsorg	24 239	24 912	673	25 702	790
30100 Helse og omsorg - leder	420	420	0	420	0
31100 Rehabilitering - leder	869	869	0	769	-100
31200 Rehabilitering - Linken	765	765	0	800	35
31300 Rehabilitering - Orreveien	2 130	1 200	-930	1 300	100
31400 Rehabilitering - Sandnes ressursenter	4 060	4 400	340	4 000	-400
31500 Rehabilitering - Tyriveien	0	900	900	1 300	400
32200 Hjemmetjenester	5 787	5 827	40	6 207	380
33100 Helse - leder	100	100	0	100	0
33300 Helse helsetjenester	280	280	0	280	0
33400 Risør helsestasjon	820	820	0	874	54
33500 Søndeled legekontor	238	188	-50	265	77
33700 Solsiden legesenter	300	412	112	412	0
32300 Institusjon	6 372	5 838	-534	6 148	310
34100 Institusjon - leder	0	100	100	100	0
34200 Institusjon kjøkken og vaskeri	0	695	695	695	0
32400 Psykisk helse	2 098	2 098	0	2 032	-66

Oversikten viser en økning i faste stillinger på ca 7,9 årsverk fra kommunedirektørens forslag til budsjett for 2023, hvor de mest sentrale endringene er omtalt tidligere.

Sektoren har høyt fokus på å bruke rett bemanning på rett sted, og flytte på ressurser dit behovene er høyest så lenge fagkompetansen er korrekt. I oversikten over er det overført 3 årsverk fra Sandnes ressursenter til Tyriveien, og det er overført ett årsverk fra psykisk helse til hjemmebaserte tjenester i 2024.

Kommunedirektøren legger til grunn at kommunen har en helse og omsorgstjeneste som drives på en effektiv og rasjonell måte. Tjenesten får stadig flere brukere å ta hånd om og stadig flere har tunge og sammensatte tjenestebehov (bla. som følge av sykehusets utskrivingspolitikk). Kommunedirektøren har derfor vært opptatt av å skjerme sektoren underveis i budsjettprosessen i så stor grad som mulig. Sektoren har over lang tid jobbet med å strukturere tjenestene til det beste for brukere, og for å møte de demografiske utfordringene som kommer fremover. Det er kommunedirektørens oppfatning at sektoren bør tilføres mer ressurser for å sikre bemanningen og fortsatt kunne levere gode tjenester fremover, og samtidig jobbe for å hente ut de synergier som kan skapes gjennom for eksempel en samlokalisering av legetjenestene på Frydenborgsenteret.

1.5.4.4 Sektor for Oppvekst

Sektor for skole og barnehage er en ren oppvekstsektor som ivaretar kommunens barn og voksne gjennom hele opplæringsforløpet fra barnehage til de er ferdig med grunnskolen og voksenopplæringen VIRK, herunder også skolefritidsordningen og den interkommunale PP-tjenesten.

Sektoren består av følgende driftsenheter.

Netto driftsrammer pr sektor og ansvar	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
400 Sektor Oppvekst	143 780 000	131 990 000	151 555 000
40100 Skole og barnehage - leder	32 218 000	31 661 000	38 081 000
41100 Risør barneskole - grunnskole	35 761 000	28 524 000	32 224 000
41200 Risør barneskole SFO	1 718 000	1 793 000	2 297 000
42100 Hope oppvekstsenter - grunnskole	5 048 000	5 178 000	5 474 000
42200 Hope oppvekstsenter - SFO	-71 000	28 000	145 000
42300 Hope oppvekstsenter - barnehage	3 463 000	2 962 000	4 667 000
43100 Søndeled barneskole - grunnskole	12 800 000	11 899 000	13 264 000
43200 Søndeled barneskole - SFO	444 000	291 000	867 000
44100 Risør ungdomskole - grunnskole	29 061 000	24 599 000	25 857 000
45100 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	2 658 000	2 962 000	2 978 000
46100 Fargeskrinet barnehage	6 890 000	7 432 000	8 489 000
47100 Trollstua barnehage	8 273 000	9 027 000	10 709 000
25300 Voksenopplæringen (VIRK)	5 517 000	5 632 000	6 504 000

Sektorens samlede netto driftsramme for 2024 øker vesentlig fra opprinnelig budsjett 2023 som følge av høy lønnsvekst og en vesentlig konsekvensjustering av budsjetttrammene for å legge et realistisk budsjett.

Den største endringen ligger i Skole og barnehage- leder hvor kostnadene til tilskudd til private barnehager oppjusteres med ca 5 mill som følge av økning i antall barn gjennom 2022 og 2023. Enheten har også stor økning i skysskostnader på 0,5 mill, og kostnader for barn som går i barnehage eller grunnskole i andre kommuner på ca 0,8 mill. Kostnaden på gjesteelever i andre kommuner har nesten doblet seg de siste årene bla som følge av at flere av barna har behov for ekstraressurser i skoledagen.

Risør barneskole og SFO viderefører sin drift omtrent på samme nivå, justert for lønnsvekst, men har en økning i bemanningen som følge av for store kutt i budsjettene for inneværende år. Totalt oppjusteres budsjettene med 4,2 årsverk for å få korrekt bemanning ut fra behovene.

Hope oppvekstsenter med grunnskole, SFO og barnehage viderefører sine driftsrammer fra 2023 til 2024 men justert opp bemanningen i barnehagen med 1,7 årsverk hovedsakelig som følge av behov for ekstraressurser innen førskoletiltak, og vikar ifm permisjon.

Søndeled barneskole og SFO viderefører sine driftsrammer fra 2023 med samme bemanning, justert for lønnsvekst. Økingen i nettoramme i grunnskolen skyldes bortfall av refusjonsinntekter knyttet til gjesteelever ved skolen, og refusjoner på fødselspenger. I SFO er det budsjettet med en reduksjon i oppholdsbetaling på SFO på ca 0,35 mill.

Skolefritidsordningen på alle grunnskolene har gratis SFO for 1 og 2 klasse ihht regjeringens krav, og har innarbeidet dette i inntektsvurderingene i budsjettene.

Risør ungdomsskole har en økning i budsjetttrammene på 1,25 mill fra opprinnelig budsjett

2023, og viderefører dermed sine driftsrammer på samme nivå som i 2023 justert for lønnsvekst. Skolen har stabil bemanning med ca 32 årsverk, og holder seg i stor grad innenfor både budsjett- og årsverksrammer.

Voksenopplæringen VIRK har stadig økning i antall elever som følge av økt mottak av flykninger og har ved inngangen av høsten ca 170 elever, inkludert elever fra Gjerstad og Vegårshei. Skolen har økt opp bemanningen med 1,9 årsverk fra opprinnelig budsjett 2023, og dekker opp de økte kostnadene med forventede økte inntekter fra tilskudd og betaling fra gjesteelever.

Fargeskrinet barnehage viderefører sin aktivitet på omtrent samme nivå som i 2023, med en liten nedgang i årsverk på ca 0,4 fra opprinnelig budsjett 2023. Netto kostnadsøkning i budsjetttrammen skyldes i hovedsak lønnsvekst, og reduksjon i makssatsene for oppholdsbetaling og moderasjonsordninger knyttet til denne.

Trollstua barnehage viderefører sin aktivitet på omtrent samme nivå som i 2023, med en liten økning i årsverk på 0,5 fra opprinnelig budsjett 2023. Netto kostnadsøkning i budsjetttrammen skyldes i hovedsak lønnsvekst, og reduksjon i makssatsene for oppholdsbetaling og moderasjonsordninger knyttet til denne.

Det interkommunale samarbeidet PPT har fått stabilisert sin driftssituasjon gjennom solid innsats i 2023 og viderefører sin aktivitet inn i 2024 uten vesentlig kostnadsøkning for deltaker-kommunene i samarbeidet. For Risør kommune, som største deltaker, og vertskommune, fremskrives netto driftsramme med en kostnadsøkning på 16.000 fra 2023.

Kommunen har gode oppvekstsvilkår for barna i kommunen gjennom gode skoler og barnehager. Kommunestyret har gitt tydelige signaler på at dagens skolestruktur er ønsket videreført fremover, med 3 barneskoler og 1 ungdomsskole. Kommunedirektøren ønsker at barna i kommunen fortsatt skal ha gode oppvekstsvilkår og utfordrer derfor i fremlagt handlingsprogram og økonomiplan kommunestyret om å satse på en felles 1-10 skole for hele Risør, samlet på Kjempesteinsmyra fra høsten 2027. Kommunedirektøren mener en ny felles skole for hele kommunen vil gi muligheter for positive synergier for både elever og ansatte, og skape et økonomisk handlingsrom i fremtiden til å sikre fortsatt gode kommunale tjenester for alle innbyggere.

Kommunedirektøren fremmer to konkrete tiltak for 2024-2027 for oppvekstsektoren i foreslåtte handlingsprogram og økonomiplan. Tiltakene er nærmere beskrevet i vedlegg 1.

Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27 (alle tall i hele 1000)	2024	2025	2026	2027	2028
Sektor - Oppvekst					
Nærværarbeid - fokus på redusert fravær og vikarkostnader	-150	-300	-475	-675	-900
Samle alle grunnskolene i en 1-10 skole på Kjempesteinsmyra	0	0	0	-6 000	-15 000
Sum tiltak oppvekst	-150	-300	-475	-6 675	-15 900

Det første tiltaket ønsker å fokusere på nærværarbeidet i sektoren for å redusere sykefraværet og tilhørende vikarkostnader og overtid. Det andre tiltaket innebærer å starte prosjektet med å bygge en ny 1-10 skole for alle elever i hele kommunen knyttet til Risør barneskole og ungdomsskole. Kommunedirektøren vil umiddelbart starte utredning av sammenslåingsprosessen av skolene, parallelt med utredning og prosjektering av

bygningsbehovet. Kommunedirektøren har lagt inn 250 mill i investeringsplanen for prosjektet hvor det også er forsøkt å ta høyde for et eventuelt nytt svømmebasseng i prosessen.

Tiltakene begrunnes i demografiutviklingen fremover som tilsier at vi må forvente færre barn i grunnskolealder, og flere eldre som vist i tabellen nedenfor.

Personer i ulike aldersgrupper 2022 og 2040. Prosentvis endring 2022-2040. Risør kommune.

Kilde: SSB

	2022	2040			%endring 2022-2040		
		L	M	H	L	M	H
0-5 år	290	209	238	279	-27,9	-17,9	-3,8
6-15 år	744	420	458	504	-43,5	-38,4	-32,3
16-66 år	4 149	2 981	3 285	3 654	-28,2	-20,8	-11,9
67-79 år	1 173	1 310	1 367	1 436	11,7	16,5	22,4
80-89 år	295	664	674	689	125,1	128,5	133,6
90 år og eldre	84	182	183	183	116,7	117,9	117,9
Sum	6 735	5 766	6 205	6 745	-14,4	-7,9	0,1
0-66 år	5 183	3 610	3 981	4 437	-30,3	-23,2	-14,4
67 år og eldre	1 552	2 156	2 224	2 308	38,9	43,3	48,7

Kostra-/effektivitetsanalyser viser at Risør kommune bruker ca 8,2 mill mer enn normert nivå på grunnskole, og kommunedirektøren mener de økonomiske besparelsene av å samle alle skolene til en felles skole vil gi økonomiske gevinster som vil overstige disse anslagene.

Analyse mer-Mindreforbruk aktuelle KOSTRA-funksjoner mot landet						
Område/funksjon	Netto driftsutgifter 2022 (kr.pr innb)		Mer-/mindreutgifter 2022 (mill kr.) sammenlignet med			
	Risør	Landsgj snitt	Landsgj snitt	"Normert nivå"	"normert og inntektsjustert nivå"	
Barnehage/førskole	7 102	9 959	-19,4	-0,5	1,8	
201 Barnehage	6 288	8 386	-14,3	1,7	3,7	
211 Styrket tilbud førskole	459	859	-2,7	-1,1	-0,9	
221 Barnehagelokaler	356	714	-2,4	-1,1	-1,0	
Grunnskole	16 030	15 948	0,6	5,4	9,0	
202 Grunnskole	13 003	12 352	4,4	8,2	11,1	
215 Skolefritidstilbud	338	456	-0,8	-0,7	-0,6	
222 Skolelokaler	2 293	2 852	-3,8	-2,9	-2,4	
223 Skoleskyss	397	288	0,7	0,8	0,9	

I Kommunedirektørens innstilling til budsjett for 2024 legges det ikke opp til endringer i betalingssatser for skolefritidsordningen som i praksis er en reduksjon i satsen når man ser på pris- og lønnsveksten de siste årene. Betalingssatser for opphold i barnehage følger den nasjonale makssatsen som er foreslått til kr.3.000 pr mnd pr heltidsplass fra 1/1-2024, og deretter redusert til kr.2.000 pr mnd fra 1/8-24

Driftsrapport

Sektorens budsjetttrammer for 2024 kan vises gjennom driftsrapporten hvor budsjettet deles opp på hovedpostnivå

Driftsrapport hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Oppvekst			
Lønn og sosiale utg	137 577 000	123 791 000	137 363 000
Kjøp inngår i tj prod	13 282 000	11 496 000	12 482 000
Kjøp erstatter tj prod	29 453 000	29 533 000	35 490 000
Overføringer fra komm	3 784 000	1 573 000	1 573 000
Finansutgifter	191 000	0	0
Salgsinntekter	-7 404 000	-7 251 000	-6 128 000
Refusjoner	-27 022 000	-22 634 000	-23 177 000
Overføringer til komm	-5 185 000	-4 434 000	-6 047 000
Finansinntekter	-897 000	-85 000	0
Sum	143 780 000	131 990 000	151 555 000

Rapporten viser at sektorens budsjetttrammer øker med ca 19,6 mill fra opprinnelig budsjett 2023 til foreslått budsjett 2024, som utgjør en økning på ca 14,8%. Hovedårsaken til økningen ligger i lønnskostnadene som økes med ca 13,6 mill, tilsvarende ca 11%, som en konsekvens av den høye lønnsveksten i 2023 og for å få etablert et så realistisk budsjettgrunnlag som mulig for 2024.

Økningen i øvrige driftskostnader kan i stor grad kobles til budsjettert økning i tilskudd til de private barnehagene som har tatt inn flere barn blant annet som følge av økningen i antall flyktninger til Risør.

Økningen i antall flyktninger har også medført til at barnetallene i grunnskolen har holdt seg relativt stabilt de siste årene, og gitt en stor økning i antall elever ved voksenopplæringen.

Netto lønnskostnader

Sektorens samlede lønnskostnader kan vises gjennom rapporten Netto lønnskostnader

Lønn hovedpost pr sektor	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Sektor Oppvekst			
Fast lønn	97 781 000	94 175 000	103 198 000
Vikarlønn	7 002 000	5 118 000	5 708 000
Ekstrahjelp	4 821 000	139 000	475 000
Overtid	1 786 000	398 000	698 000
Annen lønn	1 329 000	211 000	228 000
Skyss og kost	253 000	347 000	337 000
SUM LØNNSUTG	112 972 000	100 389 000	110 644 000
Pensjon og aga	24 857 000	23 750 000	27 055 000
SUM BRT LØNNSUTG	137 830 000	124 138 000	137 699 000
Lønnsrefusjoner	-9 703 000	-4 161 000	-4 365 000
SUM NTO LØNNSUTG	128 127 000	119 978 000	133 334 000

Oversikten viser en økningen i netto lønnskostnader på ca 13,3 mill fra opprinnelig budsjett 2023. Økningen skyldes i hovedsak på økt lønn i faste stillinger med ca 9 mill, som tilsvarer en vekst på ca 9,6% fra 2023. Økningen skyldes i stor grad den høye lønnsveksten i 2023, men også korrigeringen i budsjetterte faste stillinger som ble lagt for lavt i fjorårets budsjett.

Sektoren har i 2023 store budsjettavvik på lønnsområdet, og enhetslederne har hatt fokus på å konsekvensjustere lønnsbudsjettene til å bli realistiske ifht dagen drift. Sektoren har høyt sykefravær som har gitt økte kostnader i mange av enhetene i 2023, og vil rette fokus på vikarbruk og overtid fremover for å redusere disse kostandene. Dette er også i tråd med kommunedirektørens foreslåtte tiltak knyttet til nærværarbeid i sektoren for kommende planperiode.

Årsverksutvikling

Årsverks-oversikten viser utviklingen i faste stillinger i sektoren, fordelt på de enkelte enheter.

Utvikling faste årsverk Sektor-ansvar	Årsverk Budsjett		Endring 2022-23	Årsverk Budsjett	
	2022	2023		2024	Endring 2023-24
400 Sektor Oppvekst	16 485	15 865	-620	16 667	802
40100 Skole og barnehage - leder	300	420	120	380	-40
41100 Risør barneskole - grunnskole	4 239	3 723	-516	4 092	369
41200 Risør barneskole SFO	586	471	-115	521	50
42100 Hope oppvekstsenter - grunnskole	585	585	0	585	0
42200 Hope oppvekstsenter - SFO	35	35	0	35	0
42300 Hope oppvekstsenter - barnehage	650	580	-70	750	170
43100 Søndeled barneskole - grunnskole	1 684	1 585	-99	1 573	-12
43200 Søndeled barneskole - SFO	141	149	8	169	20
44100 Risør ungdomskole - grunnskole	3 386	3 166	-220	3 232	66
45100 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	910	911	1	890	-21
46100 Fargeskrinet barnehage	1 200	1 280	80	1 240	-40
47100 Trollstua barnehage	1 475	1 570	95	1 620	50
25300 Voksenopplæringen (VIRK)	1 294	1 390	96	1 580	190

Som oversikten viser økes bemanningen i sektoren med ca 8 årsverk sammenlignet med opprinnelig budsjett 2023. Omtrent 50% av økningen kan kobles til budsjetteringen av 2023 på Risør barneskole som i etterkant har vist seg å ikke være gjennomførbar ut fra driftsituasjonen, mens resten av økningen kan kobles til aktivitetsvekst på VIRK som følge av økt mottak av flyktninger, og økt behov for ekstra innsats i barnehagen på Hope.

Store deler av sektorens enheter er styrt gjennom statlige bemanningsnormer i både barnehager og grunnskoler, som setter en nedre grense for bemanning og kompetanse i virksomhetene. Både barnehagene i Risør kommune tilfredsstiller disse bemanningsnormene og justerer ut fra løpende behov. Grunnskolene er til dels innenfor med god margin, mens Risør barneskole er presset ned til grensen ifht dagens barnetall på skolen.

Det er kommunedirektørens oppfatning at sektorens grunnskoler har redusert sine virksomheter til et nivå hvor det ikke kan reduseres ytterligere uten at det går på bekostning av kvaliteten på skoletilbudet til elevene og lovbestemt pedagognivå. Kommunedirektøren velger derfor, etter mange år med forsøk på å redusere kostnadene i sektoren uten å gjøre strukturelle grep, å fremme forslag om å starte et prosjekt med å slå

sammen alle grunnskolene til en 1-10 skole samlet på Kjempesteinsmyra i Risør. Målet med prosjektet vil være å strukturere tjenestene til å kunne gi et bedre, eller like godt, tilbud til våre barn på en mer ressurseffektiv måte slik at kommunen kan skape et handlingsrom for å møte demografiutviklingen i kommunen fremover.

1.5.5 Investeringsbudsjett 2024

Investeringsbudsjettet for 2024 er første året i investeringsplanen for 2024-27 og kan spesifiseres pr prosjekt med finansiering som vist nedenfor.

Investeringsbudsjett 2024	2 024				
	MVA-komp	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
Biler og utstyr ihht vedlegg 2	25 %	2 620	-524	0	-2 096
Hovedplan vann og avløp ihht vedlegg 3	0 %	15 400	0	0	-15 400
Oppgradering kommunale veier ihht vedlegg 4	25 %	300	-60	0	-240
Standardheving kommunale bygg ihht vedlegg 5	25 %	3 000	-600	0	-2 400
Energiltak kommunale bygg ihht vedlegg 5	div	600	-125	0	-475
Friluftsområder ihht vedlegg 6	25 %	2 235	-447	-1 465	-323
Kommunale kaier og havn ihht vedlegg 7	0 %	1 500	0	0	-1 500
Nærmiljø-, trafiksikkerhet(T) Ihht vedlegg 8	25 %	1 000	-200	0	-800
Svømmehall enkel oppgradering	25 %	2 500	-500	0	-2 000
Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	0	0	-1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	2 000	0	-2 000	0
Startlånsordningen Husbanken	0 %	30 000	0	0	-30 000
Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %	500	-100	0	-400
Oppgradering Digitale kartgrunnlag (T)	25 %	150	-30	0	-120
Parkeringsløsning i Sentrum	25 %	0	0	0	0
Oppgraderinger Sandens Ressurssenter	25 %	1 000	-200	0	-800
Minnelund Sønedeled (KFR)	25 %	420	-84	0	-336
Samordnet legesenter - Frydenborg	25 %	9 000	-1 800	0	-7 200
Ny 1-10 skole Risør med nytt svømmeanlegg	25 %	1 000	-200	0	-800
Frydendal kirke - Tilskudd rehab.kirkespir	0 %	0	0	0	0
Frydendal kirke - maling innvendig	0 %	0	0	0	0
Sum investeringer		73 225	-4 870	-4 465	-63 890

Totalt skal det investeres for brutto 73,23 mill i 2024, og inneholder få store investeringer. Det største tiltaket er utlånsrammen til Startlånsordningen med 30 mill som ikke direkte vil belaste kommunens drift fremover, og i tillegg er det ca 16,4 mill som skal belastes selvkostområdene. Totalt sett er det ca 17,4 mill av lånefinansieringen som vil ha innvirkning på kapitalkostnadene i årene som kommer. Finansiering kan vises som nedenfor.

Egenkapitalfinansiering av investeringsplanen	2 024
Sum investeringskostnad brutto	73 225
Lånefinansieringsbehov	-63 890
Andel av investering som lånefinansieres	87,25 %
Investeringskostnad korrigerert for Selvkost/Husbank	26 515
Lånefinansieringsbehov eks selvkost/husbank	-17 442
Andel av investering som lånefinansieres	65,78 %

Investeringsbudsjettet finansieres med ca 87,25% lånefinansiering, og har således lav egenfinansieringsgrad som følge av at det ikke er planer om å gjennomføre investeringer

innenfor områder hvor det er vesentlige eksterne tilskuddsordninger som kan bidra til finansieringen. Korrigeres finansieringen med investeringer fra selvkostområdene og Startlån bedres egenkapitalfinansieringen til ca 34,22%.

Egenkapitalfinansiering av investeringsplanen	2 024
Sum investeringskostnad brutto	73 225
Lånefinansieringsbehov	-63 890
Andel av investering som lånefinansieres	87,25 %
Investeringskostnad korrigert for Selvkost/Husbank	26 515
Lånefinansieringsbehov eks selvkost/husbank	-17 442
Andel av investering som lånefinansieres	65,78 %

Investeringer kan i tillegg til låneopptak, finansieres med bruk av disposisjonsfond og/eller investeringsfond. Det foreslås å bruke 2 mill av ubundne investeringsfond til dekning av egenkapitaltilskuddet i KLP som ikke kan lånefinansieres. Utover dette har ikke kommunedirektøren ønsket om å bruke disposisjonsfondsmidler til investeringer, da disse fortrinnsvis bør benyttes i driftsbudsjettet. Kommunedirektøren har foreslått å bruke en stor andel av ubundne investeringsfond senere i planperioden knyttet til prosjektet med etablering av 1-10 skole på Kjempesteinsmyra.

Vedlegg 1 til dokumentet gir en forklaring til de enkelte investeringsprosjektene i budsjettet og omtales derfor ikke nærmere her.

Hovedoversikten "Bevilgningsoversikt investering § 5-5 1 ledd" fremstiller investeringsbudsjettet ihht lovpålagt oppstilling og vises som følger.

Bev.oversikt investering ihht §5-5 1 ledd	Budsjett 2024
Investeringer i varige driftsmidler	41 225 000
Tilskudd til andres investeringer	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 000 000
SUM INVESTERINGSUTGIFTER	43 225 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 870 000
Tilskudd fra andre	-1 465 000
Salg av varige driftsmidler	-1 000 000
Bruk av lån	-33 890 000
SUM INVESTERINGSINNTEKTER	-41 225 000
Videreutlån	30 000 000
Bruk av lån til videreutlån	-30 000 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 000 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 000 000
Bruk av ubundet investeringsfond	-2 000 000
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-2 000 000

Kommunedirektøren har ved utarbeidelse av investeringsplanen for 2024-27 og herunder investeringsbudsjettet for 2024 hatt fokus på nøkternhet og nødvendigheten rundt alle investeringer som er foreslått. Dette for å ta grep om gjeldsveksten som følger av høy investeringsaktivitet, og sikre at ikke kapitalkostnadene øker mer enn nødvendig i årene som kommer.

Nærmere vurderinger rundt investeringene og effekten på kommunens fremtidige driftsrammer kan sees i kapittel 4,1 Investeringsplan 2024-27.

1.6 Klimabudsjett 2024-27

1.6.1 Innledning/sammendrag

Vi går inn i en periode som mer enn noen gang vil være preget av behovet for endring og omstilling. Stikkord her er klimakrise og naturkrise, demografiske endringer med dramatisk vekst i antall eldre, strammere kommuneøkonomi, sentralisering og digitalisering. I denne planperioden vil hvilke valg vi tar i samfunnet knyttet til klima, natur og miljø være helt avgjørende for om vi klarer å bevare verdens natur og dermed ressursgrunnlaget slik vi kjenner det i dag. Hva vi gjør i Risør kommune kan føles meningsløst og puslete i den store sammenhengen, men for å nå verdens klima-, miljø- og naturmål, må alle tiltak iverksettes lokalt. Vi i Risør må ta vår del av dette ansvaret.

I Risør kommunes forslag til Miljøplan ligger det et ambisiøst mål om å kutte utslippene med 50 % frem mot 2050 sammenliknet med 2017 nivå. Ifølge det regjeringsoppnevnte Klimautvalget, som har utarbeidet rapporten «Omstilling til lavutslipp: Veivalg for klimapolitikken mot 2050», handler det ikke lenger om å snakke om hva vi skal kutte, men om hva som skal fortsatt skal få lov til å slippe ut klimagasser i 2050. I arbeidet med å nå både lokale og nasjonale mål, er klimabudsjettet et viktig verktøy.

Dette er Risør kommunes tredje klimabudsjett og det er fremdeles krevende å fylle budsjettet med gjennomførbare tiltak. Klimabudsjettet synliggjør hvor mye klimagassutslippene må ned, og innsatsen som kreves for at utslippskuttene skal nås.

Kommunen har to roller knyttet til å få ned klimagassutslipp. Vi skal både kutte utslipp i egen drift, samt tilrettelegge for at innbyggere og næringsliv kan ta gode valg.

Klimabudsjettet inneholder tiltak som gir energibesparelser eller indirekte utslippskutt, i tillegg til tiltak som ikke har latt seg kvantifisere. Klimabudsjettet synliggjør og legger grunnlag for prioriteringer, styring og oppfølging av aktuelle tiltak. Eierskap og god oppfølging må sikres gjennom forankring i organisasjonen, både politisk og administrativt. Jevnlig rapportering på status av klimatiltak skal sørge for god styring av arbeidet.

Skal kommunen være en pådriver i Risørs grønne omstilling, må vi nå evne å gå fra ord til handling.

Arbeidet med klimabudsjettet er en del av det ordinære og årlige budsjettarbeidet, det

utvikles år for år, med ny kunnskap, bredere perspektiver og i tråd med tydelige nasjonale forventninger.

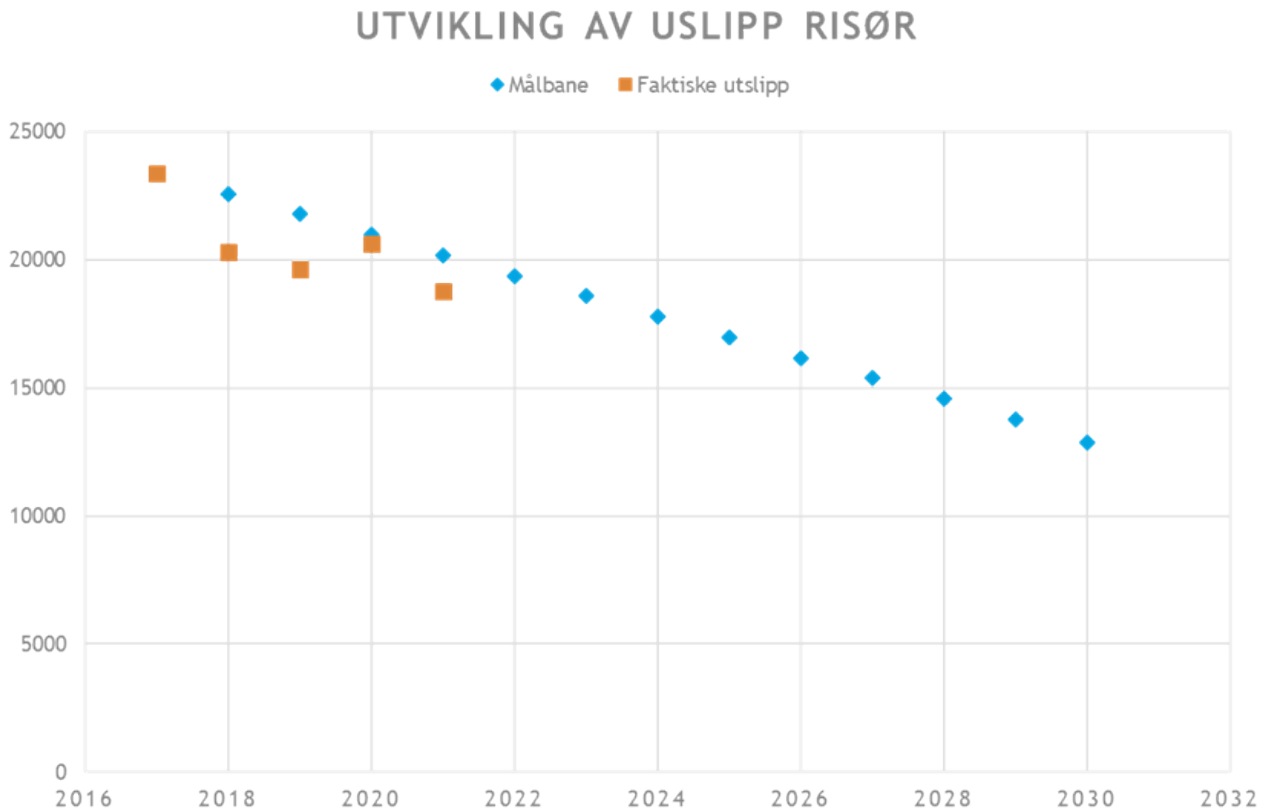
1.6.2 Klimamål for kommunen

I 2021 vedtok Norge å redusere klimagassutslippene med 55 % innen 2030 sammenlignet med 1990. Risør kommune har tidligere vedtatt å følge Regionplan Agder sitt mål om 45 % reduksjon av klimagassutslipp innen 2030, sammenlignet med 2017. Da planprogrammet for Miljøplanen ble fastsatt 30.09.21 vedtok kommunestyret følgende: «For å komme i gang med klimabudsjett settes det et foreløpig mål om å redusere klimagassutslippene med 45 % innen 2030. Endelig mål for reduksjon av klimagassutslipp vil utarbeides i arbeidet med Miljøplanen.» I Miljøplanen settes nytt klimamål til 50 % reduksjon innen 2030, sammenlignet med 2017. I 2017 var utslippet i Risør kommune 23 364 tonn CO₂ e. Det er vanskelig for kommunen å sette likt mål som Norge gjør i Parisavtalen, da vi ikke har måltall fra 1990 for kommunen som vi kan sammenlikne med.

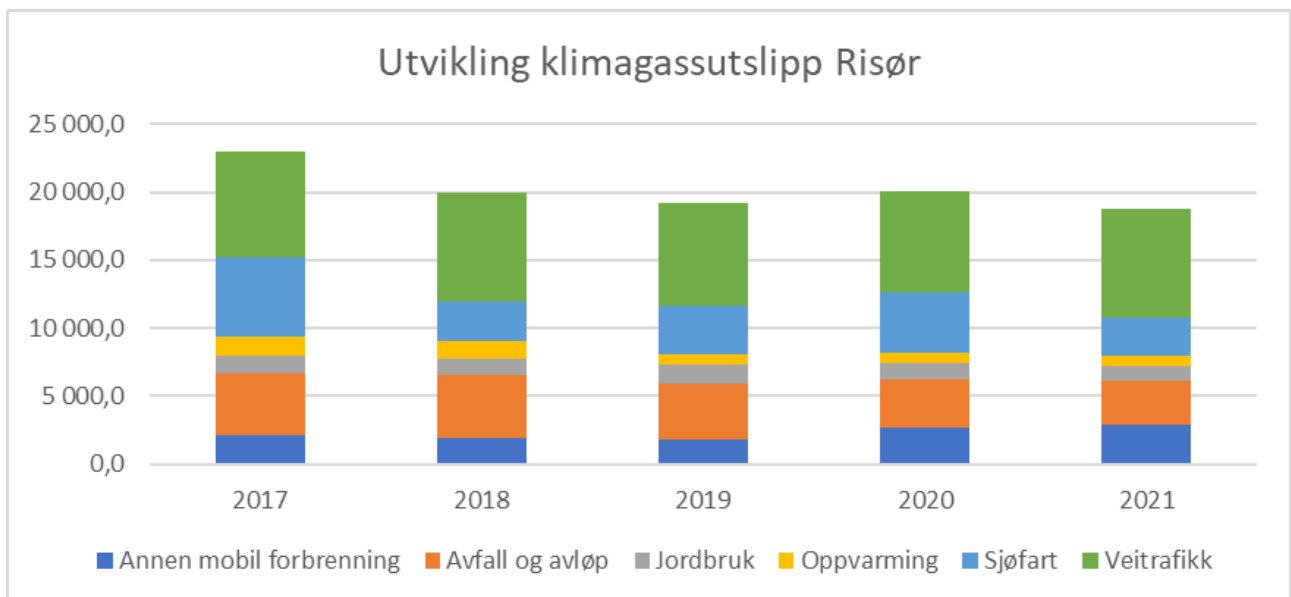
Målet om 50 % reduksjon i utslipp, innebærer at Risør skal gå fra et årlig utslipp på 18 778 tonn CO₂e i 2021 til 11 682 tonn CO₂e i 2030.

*Risør kommunes klimamål
er å redusere
klimagassutslippene i Risør
med 50 % innen 2030,
sammenlignet med
utslippstallene fra 2017.*

1.6.3 Status klimagassutslipp

Den blå stiplede linjen viser målsettingen om 50% reduksjon innen 2030. De oransje punktene viser faktisk utslipp år for år. Figuren viser at Risør som samfunn foreløpig er i rute med arbeidet. *Kilde: Miljøplan for Risør kommune 2023-2030.*

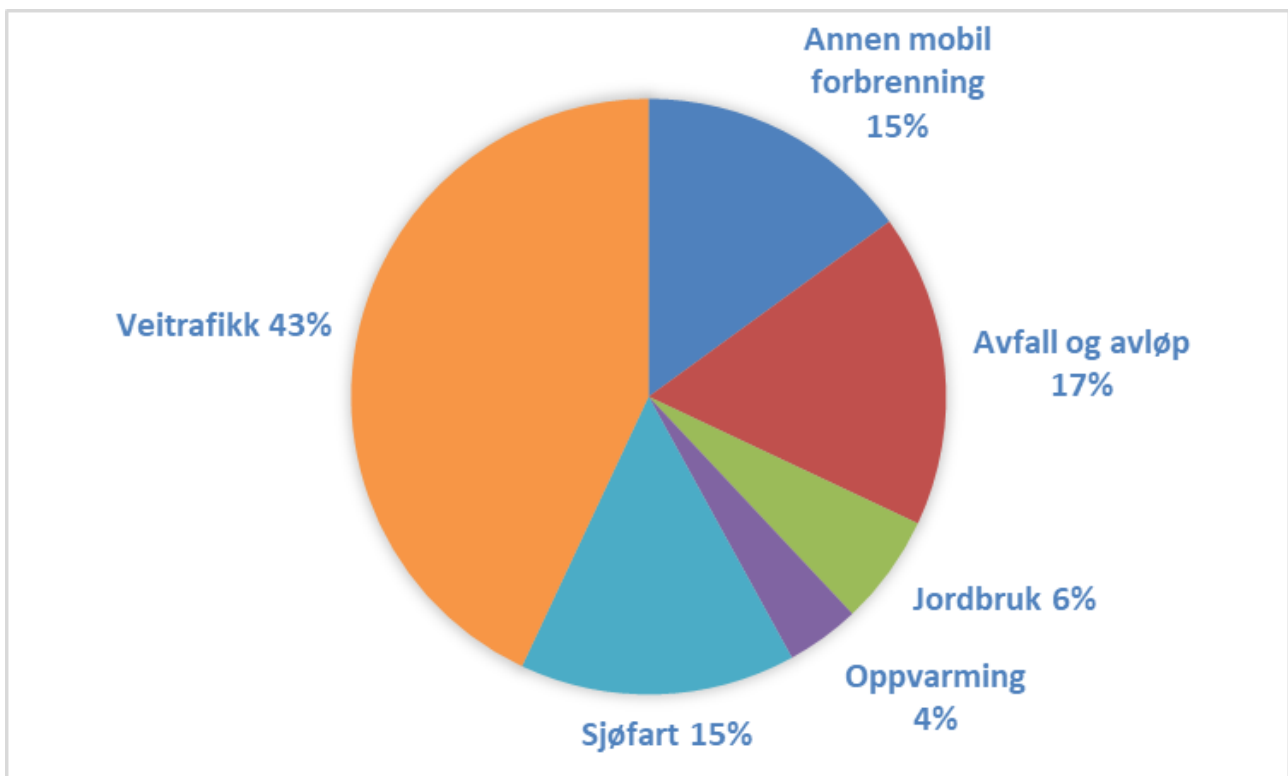

Utslipp av klimagasser i Risør kommune siden 2017. Kilde: Miljødirektoratet

Klimagassutslippene i Risør varierer fra år til år, med særlig stor variasjon i utslippene fra

sjøtrafikken. Dette skyldes delvis variasjon i antall supplybåter i opplag, men også endringer i rapporteringsmetode. Fra 2020 til 2021 skyldes nedgangen at flere båter gikk på landstrøm. Det er også en positiv utvikling med nedgang i utslipp fra avfall og avløp. Det er økning i «annen mobil forbrenning» som i all hovedsak skyldes bygg- og anleggsvirksomhet, samt fra veitrafikk.

Klimabudsjettet for 2023-26 viser at det med dagens virkemidler er vanskelig å nå de målsetningene som er satt for kommunen som organisasjon, og at vi må sette inn kraftigere tiltak, og i større grad evne å gjennomføre de beskrevne tiltakene. Det forsøker vi å gjøre nå. De største utslippskildene i Risør er veitransport, avfall og avløp, sjøfart og «annen mobil forbrenning», som er utslipp fra anleggsvirksomhet.

Oversikt over utslippskilder Risør, tall fra 2021. Kilde Miljødirektoratet.

Skal vi klare å få ned utslippene i Risør må vi sette inn målrettede tiltak mot de største utslippskildene. Av direkte utslipp innenfor Risør kommunes areal er veitrafikken (43 %) den aller største kilden til utslipp. Uansett utfall av prosessen knyttet til ny E18 vil utbyggingen være det utvilsomt største og viktigste enkelttiltaket som påvirker utslipp i Risør kommune. Verdioptimaliseringsprosessen for ny E18, som pågår nå, hadde som mål å få til en ny linje med 15% reduksjon av klimagassutslipp i forhold til linjen som var planlagt i 2022. I henhold til planprogrammet for detaljreguleringsplanen for E18 Tvedestrand-Gjerstad skal planen vedtas innen utgangen av 2024.

Ut over det store E-18 prosjektet er alle fremtidige og aktuelle tiltak knyttet til veitrafikk, tiltak som skal stimulere til økt bruk av gange, sykkel og kollektiv. Her følges mange tiltak opp gjennom Trafikksikkerhetsplan for Risør kommune 2023-2027.

Tjenestereiser på vei utgjør en stor del av klimagassutslippene i veitrafikken i Risør

kommune. Tiltak her er blant annet å legge til rette for sikker sykkelparkering ved de kommunale arbeidsplassene, innføre parkeringsrestriksjoner og jobbe med kampanjen «Sykle til jobben», for å få flere til å velge å gå eller sykle til jobb. "Sykle til jobben" kampanjen ble gjennomført for første gang i 2023 og det er et tiltak som skal gjentas årlig. Ved at kommunen meldte seg på, kunne andre både private og offentlige virksomheter, som har adresse i Risør, delta gjennom kommunens påmelding. Det var dessverre ingen private virksomheter som ble med i år, men dette motivasjonsarbeidet skal forsterkes i 2024.

Det skal gjennomføres en reisevaneundersøkelse våren 2024, som kartlegger antall reiser til og fra jobb med bil, og dette tallet er det ønskelig å følge opp over tid, med en årlig reisevaneundersøkelse. Det er dialog med Risør vgs som muligens kan gjennomføre reisevaneundersøkelsen.

Risør kommune har et stort utslipp fra kategorien «avfall og avløp». Avfall og avløp inkluderer klimagassutslipp fra utslippskildene avfallsdeponigass, biologisk behandling av avfall, samt utslipp fra avløp. Den store mengden utslipp kan forklares med at vi har et interkommunalt renovasjonsanlegg i kommunen, RTA, samt at vi som en hyttekommune får relativt store mengder avfall sammenlignet med andre kommuner med samme innbyggertall. Avfall er dermed et området det må jobbes med. Det var en reduksjon i utslipp fra avfall fra 2020 til 2021 på ca 250 tonn CO₂ e. Vi vet at to kg restavfall tilsvarer om lag en kg CO₂e. Det betyr at alle små tiltak bidrar. I årets budsjett innfører vi tiltak knyttet til å få ned både forbruket og restavfallsandelen ved den kommunale driften. Et av verktøyene for egen organisasjon er at kommunens virksomheter er sertifisert som Miljøfyrtårn, hvor det blant annet jobbes med å redusere avfall og sortere det avfallet man har. To enheter er pr i dag under sertifisering; Frydenborgsenteret og Kragsgate helsestasjon, i tillegg skal Orreveien, Linken, Sandnes ressurscenter og teknisk stasjon sertifiseres i 2024.

For å sette tydelige måltall på dette området er det viktig å få opp et så godt beregningsgrunnlag som mulig. Vi jobber derfor videre sammen med RTA for å få gode løsninger på dette.

Når det gjelder avløp så har arbeidet med en ny VA plan startet opp internt i organisasjonen. I dette arbeidet vil klima- og miljøaspektet ved kommunale vann- og avløpsanlegg være i fokus.

Annen mobil forbrenning, som utgjør 14 % av utslippene i kommunen, er knyttet til anleggsvirksomhet. For egen drift starter vi her med å se til egen maskinpark, og de kravene vi stiller som innkjøper.

I 2023 er det arbeidet med kommunens innkjøpsstrategi som kommer til politisk behandling sammen med kommunen økonomi- og innkjøpsreglement. Innkjøpsstrategien setter klare ambisjoner for kommunens rolle som innkjøper og hvordan vi som innkjøper også påvirker våre leverandører og dermed en grønnere næringsutvikling. Kommunen deltar i det 2-årige interkommunale prosjektarbeidet - Grønne anskaffelser, hvor målet felles kompetanseheving og interkommunal erfaringsutveksling mellom kommunene i Østre Agder.

Parallelt med vårt arbeid med innkjøpsstrategien vedtok regjeringen en historisk endring, hvor klima og miljø skal vektas med minst 30% i offentlige anskaffelser. Målet er at hver skattekrone som brukes på offentlige innkjøp skal bidra til det grønne skifte.

Oppvarming utgjør ikke mer enn 4% av de totale utslippene i Risør kommune, men strømbruk til bygg står for en stor del av kommuneorganisasjonens utslipp. I 2023 er det gjennomført store energibesparende tiltak ved kommunale bygg. Tiltakene hadde en budsjettert reduksjon av utslipp på 6.7%, som utgjør ca 600 000 kWh/år.

Tiltakene som er gjennomført er:

- Risørhallen – både solcelleanlegg og energibrønner rundt huset
- Søndeled skole og kirke – vannbåren varme
- Hope oppvekstsenter – solcelleanlegg

I tillegg kommer de mer generelle tiltakene som gjøres, for å konservere på varmen, vedlikehold av bygninger, utskiftning av vinduer og isolering, samt holdningsarbeid blant ansatte, brukere og beboere.

Risør kommune nærmer seg sluttbehandling av kommuneplanens samfunnsdel, og her fremmes det arealstrategier som følger opp nasjonale forventninger til kommunal planlegging, både når det gjelder klima og natur, med konsekvenser til fortetting og med hensyn til en utvikling med mindre bruk av bil og økt bruk av kollektiv, sykkel og gange. Kommuneorganisasjonen har de siste årene vært gjennom en stor endring når det gjelder bruk av digitale samhandlingsverktøy og det har ført til at både vi og våre samarbeidspartnere har blitt mye bedre til å benytte digitale møter og konferanser. Dette bidrar svært positivt når det gjelder reduksjon av utslipp ved tjenestereiser. Denne trenden må vi sørge for at vedvarer og det arbeides med å få tydelige retningslinjer for blant annet tjenestereiser og fleksible arbeidsformer.

1.6.4 Prioriteringer i planperioden

Dette er tredje versjon av klimabudsjettet for Risør kommune, og gir en status for hvor vi er kommet i dag, og prioriteringene vi foreslår for kommende periode. Det jobbes fortløpende med utarbeidelse og iverksettelse av flere tiltak, parallelt med ferdigstilling av kommunens Miljøplan som kommer til sluttbehandling i begynnelsen av 2024.

I 2023 var energibesparende tiltak i kommunale bygg en overordnet prioritering for innsatsen. Det ble både avsatt store investeringer knyttet til prosjektene, og det ble satt av administrative ressurser til arbeidet. Denne prioriteringen viser hvordan gode klimamål, og klimaprojekter, kan kombineres med tiltak som også er hensiktsmessige og kloke investeringer, sett fra et økonomisk perspektiv.

1.6.5 Klimatiltak

Tabellene nedenfor er delt opp med en oversikt over tiltak som gir en direkte utslippsreduksjon. Deretter følger energitiltakene, som reduserer indirekte utslipp. Dette er blant annet knyttet til vedlegg 5 til HP/ØP - Drift og vedlikehold av kommunale bygg. Et av punktene er også effektivisering av egen bygningsmasse, som betyr at vi skal tilstrebe å optimalisere antall m² vi eier og drifter, og tilstrebe samlokalisering, sambruk og flerbruk

av dem. Vi skal fortsette med å ha et fokus på leiekontrakter som kommunen inngår, hvor målet er at det er leietaker som er ansvarlig for strøm og energiforbruk. Dette kan i større grad enn tidligere også gjelde kommunens egne enheter, hvor det er mulig å oppnå en energibesparing ved at den enkelte bruker av bygg er ansvarlig for sitt eget energiforbruk

Deretter følger andre indirekte tiltak der avfallsredusert drift av kommunale bygg er tatt med. Dette kommer i forbindelse med Miljøfyrtårnsertifiseringen og systemer for avfallshåndtering, men det er ikke satt konkrete ambisjoner og/ eller måltall for dette i kommunen. Siste del av tabellen er andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner.

Mange av tiltakene er ikke effektberegnet i dette klimabudsjettet. Når det gjelder tiltakene som skal redusere bilbruk for kommunens ansatte, både reise til og fra jobb og jobbreiser, vil vi først gjøre en undersøkelse av eksisterende reisevaner, og ha det som utgangspunkt for utregning av effekt.

For de tiltakene som er effektberegnet er det benyttet analyseverktøy fra Miljødirektoratet, som på de aktuelle tiltakene gir ganske nøyaktige tall.

Nr.	Direkte utslipp Tiltak	Kostnader					Redusert utslipp tonn CO2 ekvivalenter			Ansvar	Vedlegg
		2023	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2030		
1	Klimavennlige tjenstereiser						Ikke beregnet			Org	
2	Parkeringsrestriksjoner kommunale bygg / klimavennlig reise til og fra jobb.						Ikke beregnet			Org	
3	Sykle til jobben kampanjen	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	Ikke beregnet			Samf	Samf.pl
4	Tilrettelegging for sykkelparkering ved kommunale bygg		100 000				Ikke beregnet			Samf	
5	Øke andelen av utslippsfrie maskiner						Ikke beregnet			ETT	Vedlegg 2
6	Økt grad av gjenbruk av utstyr og materialer i egne byggeprosjekter og i egen drift.						Ikke beregnet			ETT	
7	Redusere innkjøp og økt fokus på sirkulærøkonomi						Ikke beregnet			ETT	
8	Utskifting av biler i hjemmesykepleien fra fossil til el.	200 000	500 000	200 000	200 000	200 000	40	40	40	HO	
Sum kostnader og utslippsreduksjon tonn CO2 ekv		212000	612000	212000	212000	212000	40	40	40		

Nr.	Indirekte utslipp Tiltak	Kostnader					Redusert utslipp tonn CO2 ekvivalenter			Ansvar	Vedlegg
		2023	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2030		
9	Gjennomgang av leiekontrakter	x	x	x	x	x	Ikke beregnet			ETT	
10	Klimakrav ved anskaffelse svømmehall		x	x			Beregnes i prosjektet			ETT	
11	Etablering av solceller	x	x	x	x	x				ETT	Vedlegg 5
12	Energieffektivisering i egne bygg	x	850 000	x	x	x	15,3	20	30	ETT	Vedlegg 5
13	Effektivisere bruk av bygningsmasse	x	x	x	x	x	Ikke beregnet			Samf	
14	Klimafordelaktige krav til maskinparken som drifter kommunale veier	x	x	x	x	x	Ikke beregnet			ETT	Innkjøp
15	Klimafordelaktige krav ved leveranse av asfalt.	x	x	x	x	x	Ikke beregnet			ETT	Innkjøp
16	Avfallsreduert drift av kommunale bygg.	x	x	x	x	x	Ikke beregnet			ETT/ Alle enheter	
17	Innføre AKT-Svipp i kommunen for å bedre tilgangen og øke bruken av kollektivløsninger.		x	x	x	x				Samf	
Sum kostnader indirekte utslipp og utslippsreduksjon tonn CO2 ekv			850 000				15,3	20	30		

Nye tiltak											
Videreføring av tiltak fra 2023											

Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner							
Nr.	Tiltak	2023	2024	2025	2026	2027	Ansvar
18	Strategi for elektrifisering av gjestehavna (indirekte)	x					Samf/ ETT
19	Klimabudsjett videreføres som styringsverktøy.	x	x	x	x	x	KL
20	Miljøfyrtårnsertifisering	x	x	x	x	x	Samf/KL
21	Medlemskap i Klimapartner	x	x	x	x	x	KL
22	Implementering og oppfølging av innkjøpsstrategi	x	x				Org
23	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter.	x	x	x	x	x	ETT
24	Arealregnskap	x	x	x	x	x	Samf
25	Grønn verdiskapning / omstilling av næringsliv	x	x	x	x	x	Samf
26	Som planmyndighet prioritere gjenbruk og transformasjon av eksisterende nedbygde areal framfor nybygging i natur		x	x	x	x	Samf
27	Unngå nedbygging av karbonrik natur, for eksempel gammel skog og myr.		x	x	x	x	Samf
28	Samarbeider med reiselivsnæringen og Risør By om å oppnå merket for bærekraftig reisemål fra Innovasjon Norge		x				Samf

Under følger en beskrivelse av tiltakene:

Tabell direkte utslipp		
Nr	Tiltak	Beskrivelse
1	Klimavennlige tjenestereiser	Retningslinjer for reiser, mobilt kontor og mobile ansatte (fleksible arbeidsformer), digitale møter.
2	Parkeringsrestriksjoner kommunale bygg / klimavennlig reise til og fra jobb.	Betarlingsparkerings ved kommunale bygg. Unntak for de som bor mer enn 5 km unna arbeidsstedet.
3	Sykle til jobben kampanjen	Vi inngår en kommuneavtale med www.sykletiljobben.no som medfører at alle ansatte i bedrifter med adresse i Risør får gratis deltakelse i kampanjen.
4	Tilrettelegging for sykkelparkering med el-ladepunkt ved kommunale bygg	Det skal tilrettelegges for sykkelparkering under tak ved alle kommunale bygg. Starter med kommunehuset i 2024.

Tabell indirekte utslipp		
5	Øke andelen av utslippsfrie maskiner	Det er ikke gjort en vurdering av utslippene fra egen kjøretøy og maskinpark, men vi har i dag lite eller ingen maskiner som er utslippsfri. Ved kjøp av nye maskiner skal det som utgangspunkt være utslippsfrie. Eventuelt fravik fra dette skal begrunnes.
6	Økt grad av gjenbruk av utstyr og materialer i egne byggeprosjekter og i egen drift.	Ved kontrahering av leverandører, eller der kommunen selv gjennomfører byggeprosjekter skal det alltid undersøkes om det finnes gjenvinnbare materialer som kan brukes. Alle bygg skal legge vekt på bruk av materialer som kan gjenvinnes og brukes på nytt i andre prosjekter. Det skal settes krav til avfallsminimering ved kommunale byggeprosjekter.
7	Redusere innkjøp/forbruk, gjenbruke - Færre innkjøp og økt fokus på sirkulærøkonomi	Før alle innkjøp gjennomføres skal det alltid undersøkes om tjenesten eller produktet som erstattes kan repareres eller ombrukes. Om produktet må erstattes skal det vurderes om det finnes brukte alternativer i egen organisasjon eller eksternt, eventuelt om det man ønsker kjøpt, kan leies. Om innkjøpet gjennomføres skal det, der det er relevant, brukes bidrag til sirkulærøkonomi som kvalifikasjonskrav, kravspesifikasjon eller tildelingskriterium.
8	Utskifting av biler i hjemmesykepleien fra fossil til el.	Hjemmesykepleien har en leasingavtale på 22 biler somer under fornying. 12 el-biler ble leaset i 2022. Det er bygd ut ladeinfrastruktur ved Frydenbordsenteret til å håndtere dette, men det er behov for et skinnesystem på vegg, samt å koble opp ladere etter hvert som vi bytter ut til el-biler. Det er gjort en grunninvestering på kr 93 000. Deretter kr 11 656 pr elbil / lade-punkt. Det planlegges utskifting av 12 biler i 2024.
9	Gjennomgang av leiekontrakter	Risør kommunes husleiekontrakter er i stor grad inkludert strøm. Endre kontraktene for å få ned strømbruken
10	Klimakrav ved anskaffelse svømmehall	Vi er nå i utredningsfase for å kartlegge konsepter og lokasjoner. Reguleringsplan for Kjempesteinsmyra pågår.
11	Solcellestrategi	Installere solcellepanel på alle kommunale bygg som egner seg til det. I budsjettperioden planlegges det installering av solceller på 5 av kommunens bygninger, til en samlet investeringskostnad på 3,4 mill kr.
12	Energieffektivisering i egne bygg	Det planlegges tiltak som varmpumper, vannbåren varme, etterisolering, balansert ventilasjon og koble till fjernvarme i budsjettperioden.
13	Effektivisere bruk av bygningsmasse	Risør kommune jobber med en strategi knyttet til kommunale bygg, som først og fremst er drevet frem av økonomiske hensyn ved drift og vedlikehold av stor bygningsmasse. Prosjektet intensiveres, og det legges mer fokus på sambruk og ombruk. Herunder samlokalisering av helsetjenester og salg og/eller fremleie av bygg vi ikke trenger. Særlig fokus på utnyttelse av sentrumsnære bygg tett på der folk bor og kan komme til med sykkel og/eller gange og med lav parkeringskapasitet.
14	Klimafordelaktige krav til maskinparken som drifter kommunale veier	Sette krav til utslipp til maskinparken som etterspørres i nye kontrakter. Redusere antall nødvendige gjennomfarter for å få tilstrekkelig kvalitet på vegbanen. Redusere energibehov for lagring av sand med mer.
15	Klimafordelaktige krav ved leveranse av asfalt.	Produksjon og utlegging av asfalt er en av de største bidragsyterne til CO2-utslipp innenfor vedlikehold. Økt dekke-levetid kan oppnås med forsterkning av vegoppbygninga slik at asfalten har et fast underlag. I tillegg til material sammensetningen i produksjonen og kvalitet på utlegging. Stille krav i asfaltkontrakten om EPD.
16	Avfallsreduert drift av kommunale bygg	Bruke samme forutsetninger som Agder FK. Halv kg pr kg restavfall. Få ned mengden rest. Jobber med RTA for å få bedre grunnlagsdata for effekt kan beregnes, veie 4 ganger i året og regne ut gjennomsnitt?
17	Innføre AKT-Svipp i kommunen for å bedre tilgangen og øke bruken av kollektivløsninger.	AKT Svipp er en samkjøringstjeneste som forbedrer transporttilbudet og gir nye reisemuligheter og økt bruk av kollektivløsninger. Kommunen jobber med å gjøre avtale med AKT og fylkeskommunen om innføring av ordningen i Risør kommune. Dette vil følges opp i egen sak, og kostnaden er ikke innarbeidet i budsjettet enda.

Tabell andre aktiviteter og verktøy som understøtter utslippsreduksjoner		
18	Strategi for elektrifisering av gjestehavna (indirekte)	Risør kommune utarbeider en langsiktig plan for elektrifisering av gjestehavna.
19	Klimabudsjett videreføres som styringsverktøy.	Klimabudsjett er et styringsverktøy, som bidrar til at klimatiltak blir revidert og videreført i sammenheng med kommunens øvrige budsjett.
20	Medlemskap i Klimapart	Klimapartnere Agder er et nettverk som skal forberede bedrifter, regionale og lokale myndigheter på trusselen fra klimaendringer, men også mulighetene lavutslippssamfunnet representerer. Nettverket skal støtte og stimulere til grønn verdiskaping hos sentrale og utviklingsdrivende aktører innen både privat og offentlig sektor.
21	Implementering og oppfølging av innkjøpsstrategi	Totalt kjøper Risør kommune tjenester for ca. 400 millioner årlig. Dette inkluderer «alt» av tjenester, varer og interkommunale samarbeid. Ingen som i dag jobber med innkjøp i kommunen oppgir å ha et særlig fokus på klima utover gjeldende minimumskrav i regelverk, så potensialet for kutt gjennom å arbeide målrettet med kompetanseheving på dette feltet er stort.
22	Rapportering på klimagassutslipp i prosjekter.	Tiltaket skal legge til rette for at det rapporteres på klimagassutslipp på like linje som med HMS og økonomi i prosjektmanualer.
23	Kompetanseheving krav og muligheter	Kompetanseheving for administrasjon og politisk ledelse. For politisk ledelse kan dette være med foredrag eller lignende ifm fagdager i bystyret. For administrasjonen er det stort behov for kompetanseheving for å både å stille, og å håndtere nye krav og regler samt god veiledning. Dette er knyttet til både de tekniske fagene plan- og bygg, og eiendom og tekniske tjenester, samt for ledere og for alle som håndterer innkjøp.
24	Arealregnskap	Skal Norge og Risør bli arealnøytralt må vi stanse tapet av naturmangfoldet. Det betyr at vi må gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer, fremfor å bygge ut mer natur. Å utarbeide et arealregnskap handler om å skaffe oversikt over arealbeholdning, og å kunne følge arealbruksendringer over tid. Gjennom et arealregnskap vil vi få svar på hva slags naturtyper vi har i kommunen, hvor de er og hva som er tilstanden på dette. Arealregnskapet kan gjøre det lettere å utvikle planer som gir mindre inngrip i natur og skaper mindre konflikt natur/samfunn. Kommunen utarbeider arealregnskap i samarbeid med fylkeskommunen og de andre kommunene i Østre Agder. Arealregnskapet skal brukes i kommuneplanarbeidet.
25	Grønn verdiskaping / omstilling av næringsliv	Stimulerer til grønn verdiskaping og omstilling i næringslivet gjennom å vektlegge grønne tiltak i tilskuddsordninger, samt læringsarenaer og kompetansehevingstiltak for næringslivet og kommunalt ansatte som jobber direkte med næringslivet.
26	Som planmyndighet prioritere gjenbruk og transformasjon av eksisterende nedbygde areal framfor nybygging i natur	Ved forslag til reguleringsplaner og byggesaker skal Risør kommune prioritere ombygging og transformasjon, for så langt det lar seg gjøre unngå å tillate utbygging i urørt natur.
27	Unngå nedbygging av verdifulle naturarealer, for eksempel skog og myr.	Vi skal konsentrere utviklingen rundt byen- og tettstedene i kommunene. Minimum 90 % av oppføring av nye boliger skal skje innenfor eksisterende sentrum og lokalsentre.
28	Samarbeider med reiselivsnæringen og Risør By om å oppnå merket for bærekraftig reisemål fra Innovasjon Norge	Besøksnæringen i Risør skal vokse på en måte som sikrer at vi ivaretar våre naturressurser for fremtidens generasjoner. Vi bruker Innovasjon Norge sitt verktøy "Merke for bærekraftig reisemål" til å oppnå dette.
	Nye tiltak	
	Videreføring av tiltak fra 2022	

Utslippsramme innenfor planperioden 2024-2027 og 2030

Totalt vil alle tiltakene som er synliggjort og målbare i klimabudsjettet gi et minimalt utslippskutt på ca 0,3 prosent innen 2023 og ca 0,5 prosent innen 2030, i forhold til referanseåret. Det viser at vi per nå ikke gjennomfører tiltak som er i nærheten av nok for å nå utslippsrammen for denne økonomiplanperioden. Vi styrer per nå ikke mot klimamålene som er satt i 2030.

Klimaarbeid mot 2030 og 2050, fremtidige kraftfulle tiltak etter 2023

Ved inngangen til 2024 legges kommunens Miljøplan frem til sluttbehandling. Som vist i årets klimabudsjett, må vi gjennom dette arbeidet klare å få på plass gode og kostnadseffektive tiltak som sikrer en fremtidsrettet omstilling, hvor kommunen sammen med innbyggere og lokalt næringsliv i fellesskap bidrar til et løft for vår felles fremtid

1.7 Handlingsprogram 2024-2027 - Tiltaksplan med vedlegg

1.7.1 Vedlegg 1 Tiltaksplan Drift og Investering 2024-27

Tiltaksplan ref.nr	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27	Beskrivelse	2 024		2 025		2 026		2 027		2 028	
			I	D	I	D	I	D	I	D	I	D
500-1	Egenkapitalinnskudd KLP	Som medeier i pensjonsselskapet KLP, må kommunen bidra med et obligatorisk egenkapitalinnskudd. Finansieres fra ubundne investeringsfond.	2 000		2 000		2 000		2 000		2 000	
500-2	Startlånsordningen Husbanken	Risør kommune låner midler av Husbanken og videreformidler lån til kommunens innbyggere med langvarige økonomiske utfordringer knyttet til etablering av egen bolig. Ordningen er behovsprøvd. Tiltaket har ingen direkte økonomisk effekt på kommunens gjeld eller driftsutgifter, da inntekter og utgifter i investerings- og driftsregnskapet forvaltes mot fond. Tiltaket er viktig ifht kommunens boligsosiale arbeid.	30 000		30 000		30 000		30 000		30 000	
500-3	Aktiv bo og boligpolitikk	Risør kommune utarbeider planer for en aktiv bo og boligpolitikk. Temaet tas med i arbeidet med utarbeidelse av ny planstrategi for perioden 2024 - 2028										
500-4	Kommunesammenslåing	Risør kommune tar initiativ for å starte opp en dialog med de øvrige kommuner i østre Agder (Risør, Tvedestrand, Gjerstad, Vegårshei og Åmli) for å belyse fordele og ulemper av en eventuell framtidig kommunesammenslåing.										
500-5	Arbeidsmiljøtiltak	Det avsettes årlig kr. 200.000 til arbeidsmiljøtiltak for å sikre organisasjonen i en krevende omstillingsfase. Midlene kan brukes til kompetanseheving og tiltak som sikrer et godt arbeidsmiljø for ansatte i organisasjonen. Midlene disponeres av Arbeidsmiljøutvalget.		200		200		200		200		200
500-6	Omstilling og fornying	Midlene brukes i hele organisasjonen til tiltak som har til formål å omstille, fornye og effektivisere. Kommunedirektørens ledergruppe forvalter denne potten		300		300		300		300		300
500-7	Utgifter til valg	Det avholdes valg hvert annet år som påfører kommunen ekstra utgifter ifm gjennomføring. Det avsettes kr.250.000 hvert annet år i planperioden.		0		250		0		250		0
500-8	Tilskudd Risør By AS	I økonomiplanen 2021-2024 vedtok kommunestyret desember 2020 at tilskuddet i 2021 skulle være på 1 mill, men fra 2022 og ut planperioden skulle det reduseres til kr. 750.000. Ifht avtalen med Risør By AS, skal Risør kommune som eier av ca 33% av selskapet, bidra med opp til 50% av selskapets totale markedsbidrag. Siden opprettelsen av selskapet i 2015, har kommunen bidratt med langt mer enn 50 % av markedsbidraget årlig.		750		750		750		750		750
500-9	Grensejustering Røysland krets	Kommunedirektøren samhandler med kommunedirektør i Tvedestrand kommune om overgangen for Røysland krets. Det nedsettes en fagsammensatt gruppe i begge kommuner for å bistå i en god overgangsprosess for innbyggerne. Kommunedirektøren må 1/1 halvår kartlegge evt økonomiske konsekvenser grensejusteringen vil få for Risør kommune fra 1/1-25										
500-10	Organisasjonsanalyse Risør kom	Det gjennomføres en ekstern analyse/mulighetsstudie av kommuneorganisasjonen med mål om å finne økonomisk handlingsrom gjennom strukturelle eller strategiske tiltak i organisasjonen. Analysen legges frem for politisk behandling innen utgangen av 2 tertial som grunnlag for videre prosesser for endringer.		600		-750		-2 250		-2 250		-2 250
500-11	Tilskudd Kirkelig fellesråd - investering Fryndendal Kirke	Kirkespirene på Fryndendal kirke har behov for oppgradering. Risør kommune eier ikke kirkene, men kan yte investeringstilskudd til Fellesrådet som utfører prosjektet.				3 000						
500-12	Tilskudd Kirkelig fellesråd - investering Fryndendal Kirke	Fryndendal kirke har behov for oppgradering av maling innvendig. Risør kommune eier ikke kirkene, men kan yte investeringstilskudd til Fellesrådet som utfører investeringen.						800				

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27	Beskrivelse	2 024		2 025		2 026		2 027		2 028	
			I	D	I	D	I	D	I	D	I	D
	Interne Tjenester											
100-1	Boligsosial tilskuddsordning etablering og tilpasning av	Avsatte budsjettmidler til tilskuddsordningen reduseres fra 0,5 mill til 0,2 mill årlig		-300		-300		-300		-300		-300
100-2	Styrking av økonomi og innkjøp	Vedtatt stillingsøkning knyttet til økonomi og innkjøp strykes. Stillingen er holdt ubesatt av økonomiske hensyn.		-800		-800		-800		-800		-800
100-3	Effektivisering av sektor for Interne tjenester	Sektoren må kartlegge sin virksomhet og tjenester med mål om å redusere løpende driftskostnader med 0,75 mill i la planperioden. Tiltaket sees i sammenheng med gjennomføring av en ekstern organisasjonsanalyse i 2024		0		-750		-750		-750		-750

Samfunnsutvikling			I	D	I	D	I	D	I	D	I	D
200-1	Handlingsplan kommunale kaier og havn	Vedlegg 7 - Tiltak for havneanlegg og kaier	1500		1200		2400		0			
200-2	Handlingsplan for nærmiljø og trafiksikkerhet	Vedlegg 8 - Tiltak for nærmiljø og trafiksikkerhet. Det tilstrebes å delfinansiere tiltak med eksterne tilskudd.	1000		950		1000		150			
200-3	Utbygging Rønningsåsen	Tiltaket er gjennomført i henhold til politiske vedtak. Tiltaket innebærer salg løpende gjennom planperioden, hvor salgsinntektene går til finansiering av andre investeringsprosjekter. Det er vanskelig å anslå hva som er sannsynlige salgsinntekter. Kommunedirektøren har lagt til grunn salg av 1-2 tomter pr. år.	-1000		-1000		-1000		-1000			
200-4	Oppgradering av kartgrunnlag	Kommunen er forpliktet til å ha et oppdatert kartgrunnlag og er med i et Geovekst-samarbeid med Statens Kartverket og de andre kommunene på Agder. Det settes av kr. 150 hvert år til dette arbeidet.	150		150		150		150			
200-5	Hovedplan vann og avløp	Vedlegg 3 - Hovedplan for Vann og Avløp. Tiltak i planen kan omprioriteres innenfor planperioden for å optimalisere gjennomføringen av prosjektene.	15400		7000		8400		0			
200-6	Handlingsplan biler, maskiner og annet utstyr	Vedlegg 2 - Innkjøp og utskiftingsplan for biler og utstyr til bruk i Enhet for eiendom og tekniske tjenester. El-biler prioriteres der det er mulig.	2620		500		4500		5300			
200-7	Behovsplan for standardheving kommunale bygg	Vedlegg 5 - Tiltak i henhold til oversikt over vedlikeholds- og oppgraderingsbehov i kommunale bygg. Kommunedirektøren har lagt inn 3 mill i årlige investeringer for å møte vedlikeholdsetterlepet. Vedlegg 5 inneholder også investeringene knyttet til enøk-tiltak.	3000		3000		3000		3000			
200-8	Svømmehall, rehabilitering eller nybygg	I påvente av beslutninger knyttet til fremtidig skolestruktur, foretas enkle oppgraderinger av tekniske og kosmetisk art på dagens svømmebassen i Idrettsbygget.	2500									
200-9	Ny ungdomsskole	Tiltaket forventes beslutning knyttet til ny 1-10 skole for hele kommunen.										
200-10	Handlingsplan for tiltak for friluftsliv	Vedlegg 6 - Det søkes tilskuddsmidler der det er mulig.	2235		1170		1050		4500			
200-11	Handlingsplan kommunale veier	Vedlegg 4 - Tiltak for oppgradering av kommunale veier.	300		4000		2000		0			
200-12	Oppgraderinger Sandnes Ressursenter	Oppgraderinger av bygg ihht krav fra Statsforvalter	1000									
200-13	Minnelund på Søndeled Kirkegård	Etablering av navnet minnelund på Søndeled Kirkegård ihht innspill fra Kirkevergen.	420									
200-14	Risør kunst- og kultursenter	Tiltaket går ut på å vurdere etablering av et kunst- og kultursenter i dagens Risørhus, Kragsgata 48 (det gule huset) og Scenehuset. Når legene flytter ut fra Kragsgata 48 og samlokaliseres i nytt felles bygg på/ved Frydenborgsenteret, åpner det seg muligheter. Kommunedirektøren ønsker å utarbeide et forstudie som ser på mulighetene for å gjøre dette området (Risørhuset, Kragsgata 48 og Scenehuset) til Risør kommunes kunst- og kultursenter, og gjennom dette videreutvikle Risør kommune som en kunst- og kulturkommune. Forstudie må ha et kortsiktig og langsiktig perspektiv. I det kortsiktige bør det bla. sees på flytting av Kulturskolen (fra Linken) til dette området. I det langsiktige må det bla. sees på mulige bygningsmessige løsninger for å knytte bygningene tettere sammen. Det må også sees på hvordan senteret kan samarbeide med etablerte kunst- og kulturmiljøer i Risør, bla. Kunstparken og festivalene for å forsterke disse. Tiltaket har ingen finansiering i 2024, men kommunedirektøren vil jobbe videre med ideen.										

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27	Beskrivelse	2 024		2 025		2 026		2 027		2 028	
			I	D	I	D	I	D	I	D	I	D
200-15	Frivillighet	Vedtak fra 2022 om tilskuddsordning for frivilligheten strykes fra 2024.		-500		-500		-500		-500		
200-16	Utredning av selvkostprinsipp i Plan og bygg	Plan- og bygningsloven gir kommunene hjemmel til å pålegge gebyrer ved plan- og byggesaksbehandling. Gebyr på plan- og byggesaksområdet hører inn under det såkalte selvkostprinsippet. Det vil si at gebyret ikke kan være høyere enn de «nødvendige kostnadene» kommunen har med behandling av slike saker. Selvkostprinsippet gjelder for et tjenesteområde samlet, og det er ikke lagt opp til at kommunene skal ha oversikt over de faktiske kostnadene i hver enkelt sak. Kommunene utarbeider selvkostkalkyler i forkant av budsjettåret, og bruker disse i utarbeidelse av et gebyrregulativ. Gebyrregulativet vedtas årlig ved forskrift og inneholder gebyrsatser for kommende år										
200-17	Effektivisering av sektor for Samfunnsutvikling	Sektoren må kartlegge sin virksomhet og tjenester med mål om å redusere løpende driftskostnader med 4,5 mill ila planperioden. Tiltaket sees i sammenheng med gjennomføring av en eksternt organisasjonsanalyse i 2024		0		-3 000		-4 500		-4 500		
200-18	Bolig områder	Kommunestyret ber kommunedirektøren utrede mulighetene for å utvikle boligfelt på strekningen Bossvik-Akland for bl.a. å tiltrekke oss barnefamilier spesielt hvor jobbmarkedet ligger utenfor kommunen (pendling), men også andre i etableringsfase som trenger bolig. Det må legges til rette for en miks av eneboliger og utleieboliger. Temaet følges opp i arbeidet med Kommuneplanens arealdel										
200-19	Næringsområder	Kommunestyret ber kommunedirektøren sette forgang i arbeidet med å utvikle nye næringsarealer på Moland og mulig andre områder nær opp til E18. Teamet tas med i arbeidet med Kommuneplanens arealdel										

Helse og omsorg			I	D	I	D	I	D	I	D	I	D
300-1	Velferdsteknologi/ medisinsk utstyr	Avtale om velferdsteknologi er inngått via OFA. Tidsperspektiv sees i sammenheng med årlige kostnader. Satsing på velferdsteknologi vil styrke de samlede helse- og omsorgstjenestene, inkludert habiliteringstjenesten. Inngår i en felles satsing sammen med alle kommunene i Agder og der Agder i denne sammenhengen har plassert seg i toppen i Norge.	500		500		500		500			
300-2	Nytt legesenter	Kommunedirektøren foreslår å bygge et samlokalisert legesenter i den gamle korttidsavdelingen. Dette står et samlet legekorpset bak. Denne beliggenheten er enda mer ideell enn på toppen av den nye korttidsavdelingen og den er rimeligere. Løsningen tilfredsstiller slik vi vurderer det alle sentrale og lokale føringer og vi får en dør inn til det aller meste av kommunens helsetjenester. Legetjenesten blir dermed det navet den skal være for helsetjenestene i kommunen. Forholdene er dermed lagt til rette for forsterket samhandling, kommunikasjon og integrering mellom yrkesgruppene og tjenestene, og Frydenborgsenteret vil framstå som et robust og framtidrettet helsesenter. Med den erfaringen sektoren har de siste 20 årene så mener vi samlokaliseringen av legene her vil være helt avgjørende for å redusere/holde ned framtidige driftsutgifter. Vi reduserer med seks korttidsplasser. Kapasiteten vil likevel fortsatt være god med de 12 resterende ved den nye avdelingen. Intensjonen har hele tiden vært å ta i bruk flere plasser over tid. Den økonomiske situasjonen nå og framover tilsier imidlertid ikke at 18 plasser er realistisk og dermed blir vi tvunget til å drifte med færre korttidsplasser. Det ligger imidlertid godt til rette for å bygge flere plasser på toppen av dagens nye avdeling om noen år. Legene antyder at denne organiseringen/plaseringen kan gjøre det mulig å hente hjem KØH (kommunal øyeblikkelig hjelp) som vi i dag kjøper fra Arendal. Dette vil ytterligere styrke fagmiljøet og i tillegg kunne være et nytt rekrutterings tiltak. Parkeringsforholdene har vært nevnt som en utfordring. Dette løses ved en utvidelse av gjesteparkeringsen fra 21 til 32 plasser.	9 000		9 000		-900		-900		-900	
300-3	Nærvars arbeid i Helse og omsorg	Sektoren iverksetter tiltak for å redusere sykefraværet med tilhørende vikar- og overtidkostnader		-250		-650		-1 100		-1 550		-2 000

Tiltaksplan	Tiltaksliste til Handlingsprogram og økonomiplan 2024-27	Beskrivelse	2 024		2 025		2 026		2 027		2 028	
			I	D	I	D	I	D	I	D	I	D
	Oppvekst											
400-1	Etablering av ny 1-10 skole i Risør med nytt svømmebassen	Alle grunnskolene i Risør kommune samles til en 1-10 skole på Kjempesteinsmyra i tilknytning til Risør barneskole og Risør ungdomsskole. Det startes opp prosess med mål om å flytte elevene fra Hope og Søndeled barneskoler parallelt med utredning og prosjektering av bygningsbehov på området. Det vil vurderes om nytt bygningsbehov kan kombineres med idrettsbygg og svømmebasseng.	1 000		25 000		150 000		75 000	-6 000		-15 000
400-2	Nærværarbeid i oppvekstsektor	Sektoren iverksetter tiltak for å redusere sykefraværet med tilhørende vikar- og overtidkostnader		-150		-300		-475		-675		-900

1.7.2 Vedlegg 2 Handlingsplan biler og utstyr 2024-27

Bil/maskintype	Utskiftiningsår	Beløp	Totalt årlig
Generaloverhaling feiemaskin	2024	150 000	
Vaktmesterbil 4x4 wd	2024	400 000	
VA -varebil	2024	500 000	
Robotgressklipper	2024	70 000	
Ny lastebil kl.C (7,5tonn)	2024	1 500 000	
Sum 2024			2 620 000
Brøyteutstyr	2025	500 000	
Sum 2025			500 000
Hjullaster	2026	2 500 000	
Gravemaskin	2026	2 000 000	
Sum 2026			4 500 000
Ny feiemaskin, elektrisk	2027	500000	
Snøfreser til hjullaster	2027	300000	
Sum 2027			5 300 000

1.7.3 Vedlegg 3 Hovedplan Vann og Avløp 2024-27

Tilak	År	Investering uten mva.	Totalt pr år
Sanering Enghavgata	2024	1 800 000	
Sanering Rådhusgata (mellom Tangengt-Enghavgata)	2024	1 000 000	
Vannmengdemålere for registrering av vannforbruk	2024	320 000	
Røysland krets - vann og avløp	2024	5 280 000	
Sanering Heiveien	2024	4 200 000	
Sanering Rogneveien	2024	2 800 000	
Hovedplan for vann og avløp, rullering eller ny	2024	0	
Sum 2024			15 400 000
Sanering av demning Garthetjenn	2025	7 000 000	
Sum 2025			7 000 000
Bossvik Renseanlegg - rehabilitering	2026	500 000	
Overbygg pumpestasjon Krantoppen	2026	200 000	
Sanering Viddefjellveien/Vardeveien	2026	2 700 000	
Sanering Moland	2026	5 000 000	
Sum 2026			8 400 000
Sum 2027			0

1.7.4 Vedlegg 4 Handlingsplan oppgr. kommunale veier 2024-27

Vedlegg 4 til HP/ØP 2024-2027, Handlingsplan for kommunale veier

Tiltaksplan – oppgradering av kommunale veier

Med oppgradering av kommunale veier menes større tiltak som endrer veiens funksjon eller vedlikeholdsbehov. Funksjon er knyttet til sikkerhet for alle trafikanter og hvilke kjøretøy (aksellast, totalvekt, lengde mm) som kan bruke veien. Vedlikeholdsbehov er for eksempel at en grusvei krever en annen drifts strategi enn en asfaltert vei.

Tiltak som helt klart bare har en isolert effekt på trafikksikkerhet uten ellers å endre veiens funksjon, er angitt i vedlegg for trafikksikkerhetstiltak

Ved prioriteringen er det lagt vekt på belastning/trafikk tetthet/ Risikovurdering, veiens nåværende standard og vedlikeholdskostnader med eksisterende tilstand

Veinavn	Nåværende standard	Belastning/trafikk tetthet	Utbedringer bærelag	Antatt brutto kostnad	Årstall
Ny billettautomat og mindre facelift på plassen for avgiftsparkering i Buvika	Ingen	Stor pågang om sommeren	n/a	300 000	2024
Åmlandsveien fra kryss avkjørsel Åsvikveien og videre til Åmland	Grus/asfalt	5 husstander, Skognæring	Skiftes. Nytt toppdekke asfalt	4 000 000	2025
Sorbøveien	Grus/asfalt	8 husstander. Skognæring	Skiftes	400 000	2026
Skiveien/ Løkkeveien	Grus	10 husstander	Skiftes. Nytt toppdekke asfalt	800 000	2026
Ormdalsveien	Grus	Havn/rekreasjon	Forsterkning og asfaltering	800 000	2026
Auslandsveien	Grus	4 husstander. Skognæring	Delvis skiftes		
Øyaveien videreføring	Grus	9 husstander 60 hytter,	Skiftes. Nytt toppdekke asfalt	-	
Reasfaltering av boligområder og sentrum	Mindre asfalteringsjobber i boligområder, typisk utvidet asfaltering på arealer som ikke direkte er dekket gjennom VA-arbeider.				
Veioppgraderinger ifm VA-arbeider.	Prioritering følger gjennomføringsplanen for vann- og avløpsprosjekter.				
Sundsbrua	Utvidelse for lengre kjøretøy (tømmertransport)				
Åkvågeveien	Trass i at denne veien nylig (ferdig 2015) er oppgradert, er det tegn som tyder på at enkelte punkter må forsterkes.				

1.7.5 Vedlegg 5 Handlingsplan std.heving kom.bygg 2024-27

Vedlegg 5. Vedlikeholds- og oppgraderingsbehov i kommunale bygg			
(Innspill - nye tiltak Drift / Innspill - nye tiltak Investering) OBS! Dette er bare en plan (behov),			
*for reell bevilgning se Driftsbudsjett 2024/Eiendomsforvaltning/konto 123000+125000 og Investeringsbudsjett 2024.			
Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet
	Vedlikehold (Drift)	Oppgradering (Investering)	
SUM:	13 785 200	38 205 300	
Prioritering 1 - "2024"	3 320 200	5 910 300	
Prioritering 2 - "2025"	2 670 000	14 830 000	
Prioritering 3 - "2026"	5 100 000	7 750 000	
Prioritering 4 - "2027"	2 495 000	8 865 000	
"5" - ENØK/Stromsparing "2024"	200 000	850 000	
Eiendomsforvaltning / 1210	200	1 600 300	
Brannsikkerhet iht brankontrollrapporter - lagt inn i driftsbudsjett 2024			
Fiber i kommunale boliger		100 000	1
Heisalarmer fra 2G til 4G		200 000	1
Oppgradere kommunale tilfluktsrom iht tilbud		700 000	1
Diverse tiltak i fm Miljøfyrtårn (for eksempel led lysarmatur)	200	300	1
Teleslynger i offentlige rom der høyttalere er montert for publikum		500 000	1
Utskifting og oppgradering av låssystemer (fysisk og data)		100 000	1
Skoler / 2221	2 880 000	7 435 000	
Risør barneskole			
Ny strømtilførsel		1 000 000	4
Søppelbod (Miljøtiltak/Kildesortering)		200 000	4
Montere vegger for lagring av El-sykler på Idrettsbygget		40 000	4
Blokk 3 kjeller - Bytte vinduer i kjeller ca 5 stk (Enøk)		60 000	4
Solavskjerming i blokk 4-5, 12 vinduer		360 000	1
Gjerder og kumring ca. 100 m		150 000	3
Blokk 2, 9 vinduer 1 etg.		270 000	2
Hope Barneskole			
Sette opp vegg over skolekjøkkenet ca.8*2,4m + varme, ventilasjon etc.		100 000	4
Ventilasjonsanlegg - Gymsal + SD-anlegg		1 500 000	2
Nytt belegg - Kontorbygg	90 000		2
Søppelbod (Miljøtiltak/Kildesortering)		150 000	4
Nye vinduer på kopirommet		200 000	1
Overgang gulv mellom utstyrslager og gymsal må utbedres		100 000	2
Pusse og male mur i trapp ned til garderober		100 000	2
Drenering og overvannshåndtering ved garderobene		100 000	1
Utbedre vegger og gulv i garderober		300 000	2
Frittstående utebod		100 000	2

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet
	Vedlikehold (Drift)	Oppgradering (Investering)	
Risor Ungdomsskole			
Nytt låssystem og magnetkortlåser		210 000	4
Oppussing blokk 6	600 000		1
Oppussing blokk 7	500 000		2
Oppussing blokk 8	500 000		3
Oppussing blokk 9	500 000		4
Oppussing blokk 10	500 000		4
Åpne mellom blokkene (2 dører - ønske fra renhold)		200 000	1
Søppelbod (Miljøtiltak/Kildesortering)		150 000	4
Varmtvann til alle klasserom Blokk 6,7,8 og 9		60 000	2
Bytte EI-tavle i Motorbygget	50 000		4
Bom på ungdomsskolen		250 000	2
Bytte el.tavle i 1 etg. blokk 10	70 000		3
Solceller 600m2/60kW (Fjordkraftkalkulator)		1 200 000	4
Søndeled skole			
Koble 2 dører til Bewator		35 000	4
Solceller 30kW 500m2		600 000	5
SFO - belegg i hele bygget	70 000		3
Barnehager /2211	230 000	0	
Trollstua Barnehage			
Vaske og males (delvis utført, reserv. dugnad og sommervikarer)	200 000		1
Drenering av uteområder	30 000		4
Amandus barnehage	0		
Fargeskrinet Barnehage	0		
Utleieboliger - omsorgsleiligheter / 2650	2 970 000	6 070 000	
Orreveien 1/3			
Solavskjerming vaktrom		50 000	4
Ombygging av kjøkkenet og flerbuksrom		300 000	2
Slå sammen 4 rom til to rekker (dette er veldig preliminært tall)		1 200 000	2
Vaskes og males	300 000		1
Tyriveien 15, A-D Solgt			
Tyriveien 15, E-I			
Vask og maling	350 000		1
Sirisvei 12, G-L			
Vaskes og males	350 000		2
Dueveien 12 A-D			
Oppgradering bad, kjøkken m.m.	700 000		4
Sandnes Ressurscenter			
Basebygg. - Solavskjerming		50 000	4
Hus 1 og 2 - Vaskes og males	380 000		3
Hus 3 - Vaskes og males	270 000		2
Søppelskur. Sette opp skur til søppeldunker	0	250 000	4
Hus 4 -Vaskes og males	200 000		3
Hus 4 -Ombygging/Utvidelse av en leilighet *		3 000 000	3
Hus 5 -Vaskes og males	300 000		3
Gjerde 90 m		70 000	4

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet
	Vedlikehold (Drift)	Oppgradering (Investering)	
Sandnes R, Heimen			
Nytt kjøkken, toalett og oppussing i fellesarealer	0	400 000	4
Ombygging av hovedtavle	0	200 000	4
Oppussing av leiligheter	0	200 000	4
Rekkehus Sandnes 2 leil vestre bygg			
Rekkehus Sandnes 2 leil østre bygg			
Vestlandsstykket 53			
Gamle Kranveien 2			
Riggen 16B			
Bytte takpapp	120 000		1
Riggen 18			
Risørveien 911			
Bygge om bad, kjøkkenet, utelys, utekran		350 000	1
Institusjoner m/boliger / 2610	3 350 000	3 900 000	
Frydenborgsentret			
Problemer med akustikken på stort møterom til hjemmesykepleien	40 000		4
Vaskes og males	1 500 000		3
Div utelysstolper må skiftes	100 000		2
Avdeling 5 - 9. Montere gjerde	60 000		3
Sanering av kloakkum ved avd. 5	30 000		4
Utbedring medisinerom		100 000	1
Nytt kjøleaggregat på søppelrommet	70 000		1
Sanering av slamavskiller	50 000		4
Bytte himling på annekset		200 000	1
Bytte taket på hele Fr. senteret	1 500 000		3
Senter for frivillighet (SEFF) Sykehusgata 7			
SEFF Sykehusgt 7 diverse ombygging (fase 1)		1 000 000	1
SEFF Sykehusgt 7 diverse ombygginger (fase 2)		1 000 000	2
SEFF teleslynger og lydplater		100 000	1
Sykehusgata 9 (Søsterboligen). Vinduene, dør, tak, grunnmur m.m.		1 500 000	3
Næringsbygg / 3253	1 835 000	3 000 000	
Tjenngt.9 (NAV)			
Sikre at ingen kommer under + riving av betong terrasser (bestilt i 2023)		800 000	1
Montere flere snøfangere	70 000		2
Solceller 200m2/30kW (Fjordkraftkalkulator)		600 000	2
Elektriske dørpumper til tannlegen	50 000		2
Rådhuset			
Oppussing Innvendig.	750 000		2
Oppgradering/reparasjon av stoler og bord. - delvis utført	100 000		1
Demontere og sette istand utvendig hovedtrapp.	100 000		1
Ombygging av ventilasjonsanlegg i Storsalen		700 000	2
Restaurere vinduer 4-6 stk	70 000		1
Bytte vent. anlegget i 1 etg. og få inn på Datavaktmesteren		200 000	2

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet
	Vedlikehold (Drift)	Oppgradering (Investering)	
Linkenbygget			
Lyddemping (akkustikkplater) i kantine			4
Datavaktmesteren på ventilasjon og panelovner		150 000	1
Automatiske døråpnere (4 dører)			3
Oppussing i 2 etg (ca. 250 m2), møbler må tas separat?	300 000		4
Underetasjen - rive en vegg og bygge ny			2
Underetasjen - Ny HC klosett, flytte vaskemaskin o.l.			2
Underetasjen - Ny HC rampe, døråpner		150 000	2
Underetasjen - akkustikkplater			2
Underetasjen - ombygging av det lille kjøkkenhjørnet	50 000		2
Bytte 20 gamle panelovner			2
Kragstgt. 48B (Helse)			
Bytte gammelt ventilasjonsanlegg å få det inn på datavaktmesteren		400 000	4
Montere solavskjerming i 2 etg. På helsestasjonen	75 000		4
Lindgrov låven			
Vaskes og males	200 000		4
Servicebygget			
Bytte 2 dusjdører og dusjbatterier	70 000		1
Idrettsbygg / 3810, 3811	100 000	800 000	
Idrettsbygget			
Tiltak til idrettsbygg og svømmehall tas inn som eget tiltak i kap 7, vedl 1			
Risørhallen			
Skillevegger i dusjene		100 000	4
Utskifting av himlinger		400 000	3
Nye rømningsdører (enøktiltak)		300 000	2
Bytte belegg på styrkerommet og møbler i foajeen	100 000		1
Nytt lys i gymsalen (LED)			5
Kulturbygg / 3860	1 820 000	10 050 000	
Risørhuset			
Serveringsstasjon i foajeen - tiltak fra mulighetsstudie		250 000	1
Maling av storsal - males svart	200 000		2
Oppgradering i kjeller / garderobe mm - tiltak fra mulighetsstudie		900 000	2
Detaljstudier av publikumsområdene / bibliotek		500 000	2
Heis til innlast av konsertutstyr og teaterrekvesita		2 000 000	4
Sette ekstra varmebatteri i ventilasjon til kinosalen	100 000		1
Skolegt.1 (Skansen)			
Bytte 2 inngangsdører		200 000	1
Prestegt.15 (Risør kunstpark)			
Ny el. tavle/ombygging av tavlerommet		300 000	1
Nytt kjøkken (Må presiseres etter prosjektering og tilbud)		450 000	2
Solceller på taket 150m2/20kW (Fjordkraftkalkulator)		400 000	3
Varmepumpe med varmebrønner (50'kr,-/kW x 40kW - uten etterisol.)		2 000 000	4
Nytt vannbårenvarme i bygget (eller bare termostatene)		1 000 000	3
Nye termostater		250 000	5
Balansert ventilasjon må vurderes for å tilfredstille dagens krav		1 200 000	3
Etterisolering og nye vinduer (reparere eks. vinduer vurderes ist.)	200 000		5

Bygg / Tjeneste	Sum		Prioritet
	Vedlikehold (Drift)	Oppgradering (Investering)	
Risøya (Motorbåtforening)			
Nye vinduer	600 000		1
Branntårnet			
Bytte eller renovere vinduene 12 stk.	240 000		2
Musikkens hus			
Males	240 000		1
Gardsjordet			
Nytt tak 50%	240 000		1
Randvikveien 1			
Bytte tak		600 000	2
Administrasjonsbygg / 1300	600 000	5 350 000	
Kommunehuset			
Solskjerming på Skaddene	20 000		4
Reparere takrenner og nedløp	60 000		1
Lyddemping i korridoren 2 etg og Kastelet		150 000	2
Montere SD anlegg for varmen i bygget, regulering, kjøling (Miljøfyrtårn)		1 500 000	2
Solceller 250m²/ 30kW (Fjordkraftkalkulator)		600 000	2
Brannstasjon/Verksted			
Koble til fjernvarme		3 000 000	2
Kirkegt.1			
Bytte vinduer	500 000		3
Isolere på loftet og bytte lofts Luke	20 000		3
Solavskjerming		70 000	3
Elektriske dørpumper		30 000	3

1.7.6 Vedlegg 6 Handlingsplan for friluftsområder 2024-27

Område	Tiltak	Kostnad	Årstall	Sum	Merknad
Div skjæra	Rydde vegetasjon	155 000	2024		Søker tilskudd 100%
Urheia	Hundepark	150 000	2024		
Mindalen	Gangvei/brygge til stupebrett/utb.strand	400 000	2024		Søker tilskudd 100%
Urheia	Utsiktsskikkert	150 000	2024		Søker tilskudd 100%
Hasseltoppen	Diverse mindre tiltak (drift)	20 000	2024		
Urheia	Skilting (drift)	10 000	2024		Søker tilskudd 100%
Fyrlykter	Utplassering, frakt og montering	150 000	2024		KST Vedtak sept-23
Risøya	Utskifting vinduer i hovedhus	150 000	2024		
Hele kommunen	Friluftslivets ferdselsårer	400 000	2024		Søker tilskudd 100%
Randvik	Merking av løyper på Randvik (drift)	50 000	2024		Søker tilskudd 100%
Karolina	Nytt toalett og bod	600 000	2024		Søker tilskudd 100%
	Sum tiltak 2024	2 235 000		2 235 000	Søker tilskudd 75%
Risøya	Etablere et robust anløpspunkt for ferge og passasjerbåter ved Motorbåtforening	150 000	2025		Søker tilskudd 100%
Linpon	Oppgradering av nedslitt brygge	150 000	2025		Søker tilskudd 100%
Fiekreppa	Utbedring av/ny ilandstigningsbrygge	50 000	2025		
Stangholmen	Universelt utformet gangsti fra molo til stakebua	750 000	2025		Søker tilskudd 100%
Stangholmen	Møblering med benker, bord etc (drift)	50 000	2025		Søker tilskudd 100%
Stangholmen	Skilting, informasjon (ihht reg.plan) (drift)	20 000	2025		Søker tilskudd 100%
	Sum tiltak 2025	1 170 000		1 170 000	
Randvik	Rydde sti til steinbrygge, Randvik V	200 000	2025		Søker tilskudd 100%
Randvik	Restaurere gammel steinbrygge	600 000	2025		Søker tilskudd 100%
Mindalen	Fornye badebrygge	450 000	2025		Søker tilskudd 100%
	Sum tiltak 2026	1 250 000		1 250 000	
Karolina	Opparbeide oppholdsareal for UU ved badeplass	300 000	2026		
Saltbuholmen	Brygge for ilandstigning og renovasjon	200 000	2026		
Stangholmen	Badestrand og molo ved småbåthavn	4 000 000	2026		
	Sum tiltak 2025	4 500 000		4 500 000	

Kommunedirektøren søker tilskudd til støtte i alle prosjekter, og vil vurdere de enkelte tiltak ut fra egenfinansieringsgrad løpende

1.7.7 Vedlegg 7 Handlingsplan for kaier og havn 2024-27

Tiltak	År	Beløp inkl.	Totalt
Strandgata brygge etappe 2 og 3, kortsiktig tiltak fra SafeControl rapport(2020)	2024	300 000	
Solsiden - Pir 5	2024	1 200 000	
Sum tiltak 2024			1 500 000
Solsiden - Pir 2	2025	1 200 000	
Sum tiltak 2025			1 200 000
Steinvika - Pir 3 og 4	2026	2 400 000	
Sum tiltak 2026			2 400 000
	2027		
Sum tiltak 2027			0

1.7.8 Vedlegg 8 Handlingsplan for nærmiljø- og trafikksikkerhetstiltak 2024-27

Sted/lokalitet	Tiltak	Gjennomføre år	Investeringskost
Nærmiljø			
Vormli / Søndeled	Sanvolleyball, løpebane, treningsapparater Vormeli Nytt idrettstilbud på Vormelibanen (Idun il)	2024	1 000 000
Sagjordet	Bygge et gjerde/levegg med benker til erstatning for Tujahekk som er blitt fjernet (Sagjordets venner)	2025	250 000
Dampskipsbrygga	Nytt stupetårn (drift)	2025	50 000
Hasdalparken	Bytte ut apparat som ikke oppfyller sikkerhetskrav	2025	100 000
Gustavs pønt	Steinmur innersst i bukta	2025	200 000
Urheia	Rassikring ferdigstille påviste sikringsbehov	2025	350 000
Sum Nærmiljøtiltak i perioden			1 400 000
Trafikksikkerhet			
Hope oppvekstsenter	Sette opp belysning på parkeringsplassen ved oppvekstsenteret (drift)	2024	20 000
Viddefjellveien - Ringveien - Heiviein - Grønningveien	Helhetsvurdering og gjennomføring av trafikksikkerhetstiltak	2026	1 000 000
Trafikksikkerhetsvurdering i etablerte boligfelt	Systematisk kartlegging	2024-27	
Trafikksikkerhetstiltak i boligområder	Små lokale tiltak, basert på kartleggingen i etablerte boligområder	2027	150 000
Sum Trafikksikkerhetstiltak i perioden			1 170 000